

currículum educació secundària obligatòria

currículum educació secundària obligatòria

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

Edició: **Gabinet Tècnic**
Elaboració: **Direcció General de Currículum i Personalització**
1a edició: **desembre de 2019**

Índex

Presentació	7
Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria	11
Annex 1. Matèries agrupades per àmbits de coneixement	35
Annex 2. Distribució horària global per matèria i curs	39
Annex 3. Àmbit lingüístic	43
Llengua Catalana i Literatura. Llengua Castellana i Literatura (matèries comunes)	45
• Competències de la matèria	45
• Orientacions per a l'avaluació	66
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	69
Llengües Estrangeres (matèria comuna)	93
• Competències de la matèria	93
• Orientacions per a l'avaluació	112
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	115
Llatí (matèria optativa de 4t)	133
• Introducció	133
• Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic	133
• Competències bàsiques de l'àmbit social	134
• Continguts	135
• Criteris d'avaluació	137
Annex 4. Àmbit matemàtic	139
Matemàtiques (matèria comuna)	141
• Competències bàsiques de l'àmbit matemàtic	141
• Orientacions per a l'avaluació	154
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	156
Annex 5. Àmbit científicotecnològic	171
Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic	173
Orientacions per a l'avaluació	190
Continguts i criteris d'avaluació per cursos	193
• Ciències de la Naturalesa	193
Biologia i Geologia (matèria comuna a 1r i 3r; matèria optativa de 4t)	193
Física i Química (matèria comuna a 2n i 3r; matèria optativa de 4t)	200
Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (matèria optativa de 4t)	207
Cultura Científica (matèria optativa de 4t)	209
Biologia i Geologia i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (matèria compactada de 4t)	212
Física i Química i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (matèria compactada de 4t)	217
• Tecnologia (matèria comuna a 1r, 2n i 3r; matèria optativa de 4t)	222
• TIC (Informàtica) (matèria optativa de 4t)	230
• Tecnologia i TIC (Informàtica) (matèria compactada de 4t)	233

Annex 6. Àmbit social	237
Ciències Socials: Geografia i Història (matèria comuna)	239
• Competències de la matèria	239
• Orientacions per a l'avaluació	255
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	257
Cultura Clàssica (matèria optativa)	266
• Introducció	266
• Continguts i criteris d'avaluació	267
Economia (matèria optativa de 4t)	270
• Introducció	270
• Objectius	271
• Continguts i criteris d'avaluació	272
Emprenedoria (matèria optativa de 1r a 3r; matèria optativa de 4t)	275
• Introducció	275
• Objectius	276
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	277
Economia i Emprenedoria (matèria compactada de 4t)	281
• Introducció	281
• Objectius	282
• Continguts i criteris d'avaluació	283
Annex 7. Àmbit artístic	287
Competències bàsiques de l'àmbit artístic	289
Orientacions per a l'avaluació	303
Continguts i criteris d'avaluació per cursos	305
• Música (matèria comuna a 1r i 2n o 3r; matèria optativa de 4t)	305
• Educació Visual i Plàstica (matèria comuna a 1r i 2n o 3r; matèria optativa de 4t)	312
• Arts Escèniques i Dansa (matèria optativa de 4t)	319
Annex 8. Àmbit de l'educació física	323
Educació Física (matèria comuna)	325
• Competències de la matèria	325
• Orientacions per a l'avaluació	332
• Continguts i criteris d'avaluació per cursos	333
Annex 9. Àmbit de cultura i valors	341
Cultura i Valors Ètics (matèria comuna)	343
• Competències de la matèria	343
• Orientacions per a l'avaluació	348
• Continguts clau per cursos	350
Filosofia (matèria optativa de 4t)	353
• Competències de la matèria	353
• Continguts i criteris d'avaluació	354
Annex 10. Àmbit digital (transversal)	357
Competències bàsiques de l'àmbit digital	359
Orientacions per a l'avaluació	371
Annex 11. Àmbit personal i social (transversal)	375

Documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques a l'educació secundària obligatòria	379
Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria	383
Orientacions	409

Presentació

Presentació

L'article 53 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, estableix que correspon al Govern de la Generalitat de Catalunya establir el currículum per a cadascuna de les etapes i ensenyaments del sistema educatiu català, en el marc dels aspectes que garanteixen l'assoliment de les competències bàsiques, la validesa dels títols i la formació comuna regulats per les lleis.

El currículum guia les activitats educatives escolars, en concreta les intencions i proporciona guies d'acció per al professorat, que té la responsabilitat última a l'hora de concretar-ne l'aplicació (Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació).

El currículum de l'educació secundària obligatòria s'ha d'orientar a l'adquisició de les competències bàsiques i ha de facilitar tant la incorporació dels alumnes als estudis posteriors i a la vida adulta, com el desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Així mateix, s'emmarca en un model de sistema educatiu inclusiu, que incorpora la igualtat de gènere i la coeducació com a eina necessària per contribuir a la millora de la societat.

La formació de ciutadans competents, lliures, crítics, autònoms, solidaris i responsables és consubstancial al progrés en l'escolarització i a l'èxit escolar. L'educació en el compromís individual i col·lectiu amb l'entorn social, cultural i natural afavoreix l'arrelament a la comunitat i contribueix a la construcció d'estils de vida més lliures, justos i saludables.

El Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, té en compte la normativa vigent, la legislació de Catalunya i les orientacions europees.

Així, aquest Decret planteja, en primer lloc, un currículum competencial per a la millora de la qualitat de l'aprenentatge. En segon lloc, fixa com a prioritat la continuïtat formativa de tots els alumnes, per tal de fomentar que compleixin estudis postobligatoris d'acord amb els seus interessos i potencialitats en un context de permeabilitat entre les diferents opcions formatives. En tercer lloc, determina l'orientació com una responsabilitat compartida de l'equip docent per a l'acompanyament de l'alumnat al llarg de la seva escolarització i proposa una gestió curricular que garanteixi una mirada inclusiva. I en quart lloc, el Decret estableix l'avaluació de l'alumne com una part essencial del seu procés d'aprenentatge, amb un enfocament global, continuat i integrador. Així, l'avaluació formativa adquireix un caràcter fonamental i orientador a l'hora d'analitzar, valorar i reorientar, si cal, la pràctica docent de l'etapa educativa per aconseguir els objectius d'aprenentatge que estableix el currículum.

L'Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, dona resposta al Decret 187/2015, de 25 d'agost, i planteja una avaluació competencial que permet als alumnes i als professors identificar les dificultats del procés d'aprenentatge i trobar estratègies per superar-les.

L'avaluació dels aprenentatges dels alumnes d'educació secundària obligatòria ha de ser global, contínua i diferenciada atenent a les matèries del currículum. La finalitat de l'avaluació és acompanyar i millorar el procés d'aprenentatge dels alumnes pel que fa als continguts i al grau d'assoliment de les competències, tenint en compte els ritmes i les potencialitats de cadascú.

Aquest currículum vol incentivar el treball en equip i la corresponsabilitat de tot el professorat a l'hora de desenvolupar els projectes educatius dels centres i també esdevenir un marc de referència per a desplegaments normatius posteriors.

El centre docent és l'àmbit on es desenvolupa, aplica i completa el currículum i és on se n'evidencia l'eficàcia, la coherència i la utilitat. És en l'aplicació del currículum, en cada centre i en cada aula, on s'ha de concretar la flexibilitat i l'autonomia curricular, en funció de les característiques del grup de nois i noies, de l'equip docent que és el responsable de la seva aplicació, de les característiques del centre i de l'entorn social i territorial on està ubicat.

Decret 187/2015,
de 25 d'agost, d'ordenació
dels ensenyaments de
l'educació secundària
obligatòria

Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb allò previst a l'article 131.3.c) de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, té atribució de potestat compartida per a l'establiment dels plans d'estudi corresponents a l'educació secundària obligatòria (ESO), incloent-hi l'ordenació curricular.

D'acord amb la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, s'entén per currículum la regulació dels elements que determinen els processos d'ensenyament i aprenentatge per a cada un dels ensenyaments. El currículum de l'educació secundària obligatòria comprèn els objectius, els continguts, els mètodes pedagògics i els criteris d'avaluació, que han de permetre que els alumnes acabin l'ensenyament obligatori havent assolit les competències bàsiques que determina aquest Decret. El currículum guia les activitats educatives escolars, en concreta les intencions i proporciona guies d'acció adequades al professorat, que té la responsabilitat última a l'hora de concretar-ne l'aplicació.

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, estableix que correspon al Govern de la Generalitat de Catalunya determinar el currículum per a cadascuna de les etapes i ensenyaments del sistema educatiu català, en el marc dels aspectes que garanteixen l'assoliment de les competències bàsiques, la validesa dels títols i la formació comuna regulats per les lleis.

En aquest marc, el Decret ordena el currículum per a l'educació secundària obligatòria tenint en compte els principis fonamentals següents.

En primer lloc, planteja un currículum competencial per a la millora de la qualitat de l'aprenentatge. En aquest sentit, el Decret recull i aprofita tota la reflexió pedagògica impulsada pel Departament d'Ensenyament des de l'any 2000 en l'àmbit de les competències bàsiques. Assumeix el plantejament competencial contingut en la legislació vigent i les referències internacionals de la Unió Europea, com l'estratègia Educació i Formació 2020 (ET 2020) o la Recomanació 2006/962/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 18 de desembre de 2006, sobre les competències clau per a l'aprenentatge permanent, sobre la qual es fonamenta el marc normatiu vigent. També determina que el currículum de l'educació secundària obligatòria s'ha d'orientar a l'adquisició de les competències bàsiques i ha de facilitar tant la incorporació dels alumnes als estudis posteriors i a la vida adulta com el desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de la vida.

*Currículum
competencial per a la
millora de la qualitat
de l'aprenentatge*

Aquest plantejament competencial no tan sols facilita el grau d'assoliment de les competències, sinó que també promou la notabilitat i l'excel·lència. Igualment, posa els aprenentatges en acció i dissenya un currículum aplicat. El treball per competències constitueix també un estímul metodològic per als equips docents dins els centres i afavoreix la presència dels diferents aspectes transversals del currículum.

En segon lloc, fixa com a prioritat la continuïtat formativa de tots els alumnes, per tal de fomentar que completin estudis postobligatoris d'acord amb els seus interessos i potencialitats en un context de permeabilitat entre les diferents opcions formatives.

En tercer lloc, determina l'orientació com una responsabilitat compartida de l'equip docent per a l'acompanyament de l'alumnat al llarg de la seva escolarització. Proposa una gestió curricular que garanteix una mirada inclusiva. Els objectius de millora educativa han de possibilitar que el màxim d'alumnes finalitzin l'ESO.

Avaluació com a part essencial del procés d'aprenentatge de l'alumne, amb un enfocament global, continuat i integrador

En quart lloc, el Decret estableix l'avaluació de l'alumne com una part essencial del seu procés d'aprenentatge, amb un enfocament global, continuat i integrador. Així, l'avaluació formativa adquireix un caràcter fonamental i orientador a l'hora d'analitzar, valorar i reorientar, si cal, la pràctica docent de l'etapa educativa per aconseguir els objectius d'aprenentatge que estableix el currículum. Des de l'any 2010, es realitzen proves d'avaluació diagnòstica i des de l'any 2012, proves de competències bàsiques a quart

d'ESO. Aquestes proves, conjuntament amb altres eines d'avaluació dels centres, pretenen ser una eina útil per a l'alumnat, el professorat i els centres.

Treball en equip i coresponsabilitat de tot el professorat

Finalment, aquest currículum vol incentivar el treball en equip i la coresponsabilitat de tot el professorat a l'hora de desenvolupar els projectes educatius dels centres i també esdevenir un marc de referència per a desplegaments normatius posteriors.

El centre docent és l'àmbit on es desenvolupa, aplica i completa el currículum i és on se n'evidencia l'eficàcia, la coherència i la utilitat. És en l'aplicació del currículum, en cada centre i en cada aula, on s'ha de concretar la flexibilitat i l'autonomia curricular, en funció de les característiques del grup de nois i noies, de l'equip docent que és el responsable de la seva aplicació, de les característiques del centre i de l'entorn social i territorial on està ubicat.

La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, en el seu article 11 estableix en el punt primer que el català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu. L'article 17.1 d'aquesta Llei determina el règim lingüístic dels centres educatius d'Aran.

Aquest Decret s'ha tramitat d'acord amb el que disposa la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i procediment de les administracions públiques de Catalunya i d'acord amb el dictamen del Consell Escolar de Catalunya.

En virtut d'això, a proposta de la consellera d'Ensenyament, d'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora, i amb la deliberació prèvia del Govern,

Decreto:

CAPÍTOL 1

Disposicions de caràcter general

Article 1

Objecte

L'ordenació del currículum de l'educació secundària obligatòria s'estableix d'acord amb un model d'ensenyament i aprenentatge de caràcter competencial i en el marc d'un sistema que preveu l'orientació educativa i l'atenció a tot l'alumnat com la principal eina per afavorir la continuïtat formativa en els ensenyaments postobligatoris.

*Model d'ensenyament
i aprenentatge
competencial*

Article 2

Finalitat

1. La finalitat de l'educació secundària obligatòria és l'assoliment de les competències clau que permeti a tots els alumnes:

a) Assegurar un desenvolupament personal i social sòlid amb relació a l'autonomia personal, la interdependència amb altres persones i la gestió de l'afectivitat.

b) Desenvolupar en el nivell adequat, com a forma de coneixement reflexiu, de formació de pensament i d'expressió d'idees, les habilitats i competències culturals, personals i socials relatives a:

- L'expressió i la comprensió orals, l'expressió escrita i la comprensió lectora, les competències matemàtiques i les competències necessàries per a l'ús de les noves tecnologies i de la comunicació audiovisual.
- La comprensió dels elements bàsics del món en els aspectes científics, socials, culturals, religiosos i artístics, en particular aquells elements que permetin un coneixement i arrelament a Catalunya.
- La sensibilitat artística i la creativitat.
- La coresponsabilitat i el respecte a la igualtat de drets i d'oportunitats de les persones.
- El treball i l'estudi, individual i en equip, amb autonomia i capacitat crítica.
- La resolució de problemes de la vida quotidiana, la convivència i l'exercici responsable de la ciutadania.
- L'hàbit lector com a eina bàsica per accedir i construir coneixement i desplegar el potencial personal.

*La finalitat de l'educació
secundària obligatòria
és l'assoliment
de les competències*

2. L'educació secundària obligatòria ha de garantir la igualtat real d'oportunitats per desenvolupar les capacitats individuals, socials, intel·lectuals, artístiques, culturals i emocionals de tots els nois i

les noies que cursen aquesta etapa. Per aconseguir-ho, cal una educació de qualitat adaptada a les necessitats de l'alumnat que afavoreixi l'èxit escolar i l'equitat en la seva aplicació i distribució en el territori.

Article 3

Objectius

L'educació secundària obligatòria ha de contribuir al desenvolupament de les habilitats i les competències que permetin als alumnes:

- a) Assumir amb responsabilitat els seus deures i exercir els seus drets respecte als altres, entendre el valor del diàleg, de la cooperació, de la solidaritat, del respecte als drets humans com a valors bàsics per a una ciutadania democràtica.
- b) Desenvolupar i consolidar hàbits d'estudi, de treball individual i cooperatiu i de disciplina com a base indispensable per a un aprenentatge responsable i eficaç per aconseguir un desenvolupament personal equilibrat.

*Valorar i respectar
la diferència
de sexes i la igualtat
d'oportunitats*

c) Valorar i respectar la diferència de sexes i la igualtat de drets i oportunitats entre ells. Rebutjar els estereotips que suposin discriminació entre homes i dones.

d) Enfortir les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i amb la relació amb els altres, i rebutjar la violència, els prejudicis de qual-sevol tipus, els comportaments sexistes i resoldre els conflictes pacíficament.

e) Desenvolupar l'esperit emprenedor i la confiança en si mateix, el sentit crític, la iniciativa personal i la capacitat per aprendre a aprendre, planificar, prendre decisions i assumir responsabilitats.

*Desenvolupar
el sentit crític
i l'autonomia
personal*

f) Conèixer, valorar i respectar els valors bàsics i la manera de viure de la pròpia cultura i d'altres cultures en un marc de valors compartits, fomentant l'educació intercultural, la participació en el teixit associatiu del país, i respectar-ne el patrimoni artístic i cultural.

g) Identificar com a pròpies les característiques històriques, culturals, geogràfiques i socials de la societat catalana, i progressar en el sentiment de pertinença al país.

h) Adquirir unes bones habilitats comunicatives: una expressió i comprensió orals, una expressió escrita i una comprensió lectora correctes en llengua catalana, en llengua castellana i, en el seu cas, en aranès; i consolidar hàbits de lectura i comunicació empàtica, així com el coneixement, la lectura i l'estudi de la literatura.

i) Comprendre i expressar-se de manera apropiada en una o més llengües estrangeres.

j) Desenvolupar habilitats per a l'anàlisi crítica de la informació, en diferents suports, mitjançant instruments digitals i d'altres, per transformar la informació en coneixement propi, i comunicar-lo a través de diferents canals i formats.

- k) Comprendre que el coneixement científic és un saber integrat que s'estructura en diverses disciplines, i conèixer i aplicar els mètodes de la ciència per identificar els problemes propis de cada àmbit per a la seva resolució i presa de decisions.
- l) Gaudir i respectar la creació artística, comprendre els llenguatges de les diferents manifestacions artístiques i utilitzar diversos mitjans d'expressió i representació.
- m) Valorar críticament els hàbits socials relacionats amb la salut, el consum i el medi ambient, i contribuir a la seva conservació i millora.
- n) Conèixer i acceptar el funcionament del propi cos i el dels altres, respectar les diferències, afermar els hàbits de salut i incorporar la pràctica de l'activitat física i l'esport a la vida quotidiana per afavorir el desenvolupament personal i social.
- o) Conèixer i valorar la dimensió humana de la sexualitat en tota la seva diversitat i preservar el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual.
- p) Valorar la necessitat de l'ús segur i responsable de les tecnologies digitals, tenint cura de gestionar la pròpia identitat digital i el respecte a la dels altres.

Article 4

Organització general

1. L'etapa de l'educació secundària obligatòria s'organitza en matèries i comprèn quatre cursos acadèmics.
2. Els dos primers cursos de l'etapa mantenen la coherència amb l'educació primària, garantint la coordinació entre les etapes, per tal d'assegurar-ne una transició adequada de l'alumnat i facilitar la continuïtat del seu procés educatiu, com a part integrant de l'educació bàsica. D'aquesta manera, es potencia l'autonomia de l'alumne i s'enforteixen els hàbits de treball. Els dos últims cursos de l'etapa consoliden el procés de l'adquisició de les competències clau i preparen per a la continuïtat cap a estudis posteriors.
3. L'educació secundària obligatòria es cursa normalment entre els dotze i els setze anys i s'inicia, generalment, l'any natural en què es compleixen els dotze. Amb caràcter general els alumnes tenen dret a romandre en el centre amb règim ordinari fins als divuit anys, complerts en l'any en què finalitza el curs.
4. L'educació secundària obligatòria ha d'afavorir l'equitat entre l'alumnat, així com el foment de la igualtat entre dones i homes.
5. En aquesta etapa es posa especial èmfasi a l'orientació educativa i l'atenció a l'alumnat per promoure el màxim desenvolupament de les seves potencialitats i la continuïtat formativa.
6. En l'orientació educativa, els centres han de treballar conjuntament amb les famílies per donar suport al procés educatiu dels seus fills i filles.
7. El Departament d'Ensenyament promou que l'alumnat que finalitza l'educació secundària obligatòria pugui acreditar la seva competència digital i la seva competència en llengües estrangeres d'acord amb el Marc europeu comú de referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de les llengües.

Article 5

Projecte educatiu plurilingüe

1. Tots els centres han d'elaborar un projecte lingüístic propi que forma part del projecte educatiu.
2. El català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular d'ensenyament i d'aprenentatge i en les activitats internes i externes de la comunitat educativa: activitats orals i escrites de l'alumnat i del professorat, exposicions del professorat, llibres de text i material didàctic, activitats d'aprenentatge i d'avaluació, i comunicacions amb les famílies.

Domini de les dues llengües oficials a Catalunya i de l'aranès a Aran, i d'una llengua estrangera com a mínim

3. L'objectiu fonamental del projecte educatiu plurilingüe és aconseguir que tot l'alumnat assolixi una sòlida competència comunicativa en acabar l'educació obligatòria, de manera que pugui utilitzar normalment i de manera correcta el català i el castellà, i pugui comprendre i emetre missatges orals i escrits en les llengües estrangeres que el centre hagi determinat en el projecte educatiu.

4. A l'educació secundària obligatòria es fa un enfocament metodològic de les dues llengües oficials tenint en compte el

context sociolingüístic, per garantir que tot l'alumnat conegui les dues llengües en finalitzar l'etapa. D'acord amb el projecte lingüístic, els centres poden impartir continguts de matèries no lingüístiques en una llengua estrangera.

5. El projecte lingüístic ha de determinar les llengües estrangeres que imparteix el centre, i especificar quina o quines s'imparteixen com a primera llengua estrangera i quina, o quines, com a segona.

Article 6

Règim lingüístic als centres educatius d'Aran

Segons l'article 8.1c) de la Llei 1/2015, de 5 de febrer, del règim especial d'Aran, l'aranès, nom que rep la varietat autòctona de la llengua occitana a Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i com a tal és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge als centres educatius d'Aran.

CAPÍTOL 2

Currículum

Article 7

Estructura del currículum

1. Per contribuir a l'assoliment de les competències clau, el currículum de l'educació secundària obligatòria recull el conjunt de competències bàsiques de les matèries agrupades per àmbits de coneixement, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació d'aquesta etapa. Les competències bàsiques esdevenen objectius d'aprenentatge de final d'etapa.

*Currículum estructurat
en competències bàsiques,
continguts i criteris
d'avaluació*

2. El currículum s'articula segons la següent estructura: les competències bàsiques, així com els continguts i els criteris d'avaluació en els diferents cursos. A l'annex 1 s'estableixen les matèries agrupades per àmbits de coneixement, el currículum dels quals es desenvolupa en els annexos del 3 a l'11. A l'annex 2, es concreta la distribució horària global per matèria i curs.
3. Els àmbits de coneixement són agrupacions de matèries que comparteixen competències bàsiques, continguts i orientacions metodològiques.
4. Els centres educatius desenvolupen i completen el currículum d'educació secundària obligatòria. El currículum elaborat pel centre forma part del seu projecte educatiu.

Article 8

Competències clau

1. El currículum de l'educació secundària obligatòria, desplegat a través dels àmbits de coneixement establerts en l'annex 1, ha de contribuir a l'assoliment de les competències clau.
2. Les competències clau han de desenvolupar la capacitat d'utilitzar els coneixements i les habilitats vinculades a diferents sabers, de manera interactiva i transversal, la qual cosa implica la comprensió, la reflexió i el discerniment relatiu a cada situació contextualitzada. Assolir-les permet la seva transferència a d'altres situacions.
3. El treball conjunt de les diferents matèries ha d'incorporar els continguts, els criteris d'avaluació i les metodologies més adequades per a l'assoliment de les competències clau.
4. Els centres han de fomentar la competència comunicativa en totes les matèries, com a factor bàsic per al desenvolupament de les competències clau i per a l'adquisició de les competències bàsiques de les matèries. La lectura i la consolidació d'un hàbit lector és una responsabilitat compartida de totes les matèries.
5. L'assoliment dels elements transversals de l'àmbit personal i social, detallats a l'annex 11 d'aquest decret, i de l'àmbit digital, detallats a l'annex 10, ha de desenvolupar-se en el conjunt de matèries i d'acord amb els processos d'orientació associats.
6. L'adquisició de la competència digital i l'exercici responsable de la ciutadania implica tenir consciència de la pròpia identitat digital i la dels altres, salvaguardant les dades personals i la utilització d'imatges.
7. L'organització de les activitats a l'aula i el funcionament dels centres, les activitats docents, les formes de relació i de comunicació que s'estableixen entre la comunitat educativa i la relació amb l'entorn, contribueixen a la consolidació de les competències clau.

Article 9

Competències bàsiques en l'àmbit de les matèries i continguts clau

1. Les competències bàsiques d'àmbit i matèria permeten desplegar un model d'ensenyament i apre-

mentatge que vincula competències i continguts clau de cada matèria, establint la contribució de cada matèria al desenvolupament de les diferents competències clau.

2. Amb la finalitat d'ajudar els centres a desenvolupar el currículum de les diferents matèries, s'han identificat i desplegat les competències dels àmbits lingüístic, matemàtic, científicotecnològic, social, artístic, d'educació física, de cultura i valors, així com les competències transversals dels àmbits digital i personal i social.

Continguts clau per assolir les competències bàsiques dels àmbits

3. S'entén per competències bàsiques d'àmbit aquelles competències que li són pròpies. Aquestes competències estan agrupades en dimensions, graduades en tres nivells de consecució al final de l'etapa i associades als continguts curriculars clau. Les competències, que concreten les dimensions, s'han de considerar totalment integrades amb els continguts.

4. Els continguts clau són aquells que contribueixen en major mesura al desenvolupament de cada competència.
5. Les propostes curriculars dels diferents àmbits despleguen aquestes competències específiques, que seran el referent de l'avaluació al final de l'etapa.

Article 10

Matèries

1. Les matèries comunes són les que cursen tots els alumnes en els diferents cursos de l'etapa.
2. Les matèries optatives diversifiquen el currículum per tal de respondre al desenvolupament d'un projecte educatiu que singularitzi el centre, ajudi a gestionar la diversitat de tot l'alumnat i afavoreixi la innovació educativa orientada a la millora dels resultats educatius.
3. Les hores de les matèries optatives es poden destinar a completar l'assignació horària de les matèries comunes, tot respectant les matèries optatives d'oferta obligatòria i l'organització de les opcions de quart.

Article 11

Matèries dels tres primers cursos

1. Les matèries comunes dels tres primers cursos de l'educació secundària obligatòria són:
  - Ciències de la naturalesa (biologia i geologia a primer i tercer; física i química a segon i tercer)
  - Ciències socials: geografia i història
  - Educació física
  - Educació visual i plàstica
  - Llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura, i aranès, a Aran
  - Llengua estrangera
  - Matemàtiques (a primer i segon)

- Matemàtiques acadèmiques-aplicades (tercer)
  - Música
  - Tecnologia
  - Religió o cultura i valors ètics
  - Tutoria
2. Els centres han d'oferir de forma obligatòria, almenys en un dels tres primers cursos, les matèries optatives de cultura clàssica, emprenedoria i segona llengua estrangera.
  3. L'oferta de segona llengua estrangera s'ha d'adequar al projecte lingüístic contingut en el projecte educatiu del centre, i se n'ha de promoure la presència i la continuïtat al llarg de l'etapa.

Article 12

Matèries de quart curs

1. El quart curs té un caràcter orientador i ha de promoure la continuïtat formativa coherent amb els interessos i potencialitats de l'alumne.
2. Les matèries comunes de quart de l'educació secundària obligatòria són les següents:
  - Ciències socials (geografia i història)
  - Educació física
  - Llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura, i aranès, a Aran
  - Llengua estrangera
  - Matemàtiques acadèmiques-aplicades
  - Religió o cultura i valors ètics
  - Tutoria
3. Les matèries optatives de quart són les següents:
  - Biologia i geologia
  - Física i química
  - Llatí
  - Economia
  - Ciències aplicades a l'activitat professional
  - Emprenedoria
  - Tecnologia
  - Tecnologies de la informació i la comunicació (informàtica)
  - Segona llengua estrangera
  - Educació visual i plàstica
  - Filosofia

*El quart curs
té un caràcter orientador
i ha de promoure
la continuïtat formativa*

- Música
- Arts escèniques i dansa
- Cultura científica
- Cultura clàssica

Article 13

Organització de quart curs

1. El quart curs s'organitza de manera que els alumnes puguin escollir cursar una o ambdues d'aquestes opcions:
  - a) Opció acadèmica, que condueix als estudis de batxillerat.
  - b) Opció aplicada, que condueix als ensenyaments professionals.
2. Per acreditar l'opció acadèmica cal cursar dues matèries de les següents: biologia i geologia, física i química, llatí i economia, i una altra matèria optativa a escollir per l'alumne.
Per acreditar l'opció aplicada cal cursar dues matèries d'entre: ciències aplicades a l'activitat professional, empenedoria i tecnologia, i una altra matèria optativa a escollir per l'alumne.
3. Per facilitar l'accés de l'alumnat a qualsevol dels ensenyaments postobligatoris, tots els centres educatius han d'estructurar una organització curricular que permeti cursar dues matèries d'opció acadèmica i dues matèries d'opció aplicada. A aquest efecte, els centres educatius han d'oferir matèries compactades d'acord amb la distribució horària establerta a l'annex 2. Aquesta organització permet als alumnes realitzar l'avaluació final per l'opció d'ensenyaments acadèmics i/o per l'opció d'ensenyaments aplicats.
4. Una matèria compactada agrupa dues matèries optatives que tenen una part de continguts coincidents i pertanyen a una mateixa especialitat docent. Està impartida per un únic professor i, pel que fa a l'avaluació, computa com dues matèries i té dues qualificacions.
5. Les matèries compactades autoritzades són:
  - a) Física i química i ciències aplicades
  - b) Biologia i geologia i ciències aplicades
  - c) Economia i empenedoria
  - d) Tecnologia i tecnologies de la informació i la comunicació (informàtica)

Els annexos 5 i 6 contenen el currículum establert per a aquestes matèries.
6. L'organització de quart ha de permetre una oferta suficient de matèries optatives per tal que l'alumne pugui superar la prova de l'opció —o opcions— triada.
7. Els centres de tres o més línies han d'oferir de forma obligatòria les matèries optatives de filosofia i segona llengua estrangera. La resta de centres han de prioritzar aquesta oferta segons la seva disponibilitat.
8. En la franja horària de les matèries optatives, l'alumnat n'ha de cursar un mínim de 3 i un màxim de 5.

Article 14

Treball de síntesi

1. El treball de síntesi està format per un conjunt d'activitats d'ensenyament/aprenentatge concebudes per desenvolupar competències i/o aprenentatges competencials. L'alumnat ha de ser capaç de relacionar les competències bàsiques treballades en les diferents matèries per a la resolució de qüestions i problemes de la vida pràctica. Aquest treball ha d'integrar continguts de diverses matèries i admet diverses concrecions temporals.
2. Al llarg del treball, els alumnes han de mostrar capacitat d'autonomia en l'organització del seu treball individual, i també de cooperació i col·laboració en el treball en equip.
3. A l'hora d'avaluar el treball de síntesi, convé incloure l'avaluació de la competència digital, atès que és una competència transversal que s'adquireix des de les diferents matèries. En la proposta curricular de l'àmbit digital s'inclou el treball de síntesi com a part de l'avaluació de la competència.
4. S'ha de fer un treball de síntesi en cadascun dels tres primers cursos de l'etapa. El treball de síntesi, a efectes d'avaluació, té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de cada curs.

*Treball de síntesi,
projecte de recerca
i servei comunitari,
models de projectes
transversals a l'ESO*

Article 15

Projecte de recerca

1. En el quart curs tot l'alumnat ha de realitzar un projecte de recerca. Aquest projecte ha d'estar constituït per un conjunt d'activitats de descoberta i investigació realitzades per l'alumnat d'un tema escollit i delimitat, en part, per ell mateix, sota el guiatge del professorat.
2. Al llarg del projecte, els alumnes han de mostrar capacitat d'autonomia i iniciativa en l'organització del seu treball individual, i també de cooperació i col·laboració en el treball en equip.
3. A l'hora d'avaluar el projecte de recerca, convé incloure l'avaluació de la competència digital, atès que és una competència transversal que s'adquireix des de les diferents matèries. En la proposta curricular de l'àmbit digital s'inclou el projecte de recerca com a part de l'avaluació de la competència.
4. El projecte de recerca, a efectes d'avaluació, té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de quart.

Article 16

Servei comunitari

1. El servei comunitari és una acció educativa orientada a desenvolupar la competència social i ciutadana, en què l'alumne, amb la finalitat de millorar el seu entorn, realitza un servei a la comunitat, aplicant els seus coneixements, capacitats i habilitats, alhora que aprèn l'exercici actiu de la ciutadania.

2. El servei comunitari és de caràcter obligatori i el seu objectiu és garantir que els estudiants, al llarg de la seva trajectòria escolar, experimentin i protagonitzin accions de compromís cívic.
3. El servei comunitari ha de formar part de la programació curricular d'una o diverses matèries de tercer i/o quart d'ESO definides en el pla anual de centre. Així, comprèn una part d'aprenentatge vinculada al currículum que es realitza dins l'horari lectiu i un servei actiu a la comunitat, que s'ha de dur a terme fora d'aquest horari, d'acord amb les necessitats de l'entitat amb què es col·labori i dels criteris organitzatius del centre. La dedicació horària al desenvolupament del servei comunitari és de 20 hores, amb un mínim de 10 hores de servei actiu a la comunitat. Excepcionalment el servei actiu a la comunitat es pot dur a terme dins l'horari escolar.
4. Un centre pot disposar d'un o més projectes de servei comunitari. En tots els casos, cada projecte ha de contenir una assignació horària lectiva i pràctica, i la vinculació curricular que fonamenta el servei actiu.
5. El servei comunitari, a efectes d'avaluació, té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de la matèria, o matèries, a la qual estigui vinculada.

CAPÍTOL 3

Orientació educativa i gestió pedagògica

Article 17

Orientació educativa

1. L'orientació educativa comprèn les accions de centre que promouen l'acompanyament personalitzat de l'alumne i suposen l'eix vertebrador de l'acció educativa del centre. El projecte educatiu n'ha d'establir els principis que la regulen.

*L'orientació
educativa promou
l'acompanyament
personalitzat
de tots els alumnes
i és responsabilitat
de tot el professorat*

2. Consisteix en el conjunt d'actuacions de l'equip docent, programades, sistematitzades i avaluades en el marc de la programació general anual de centre, per garantir el desenvolupament de l'alumne, l'assoliment de les competències clau i l'acompanyament personalitzat al llarg de la seva escolarització.

3. L'orientació educativa s'adreça a tot l'alumnat, és responsabilitat de tot el professorat i inclou l'atenció a la diversitat, l'acció tutorial i l'orientació acadèmica i professional.

4. Les actuacions d'orientació educativa es duen a terme en els àmbits personal, acadèmic i professional de l'alumne, i es poden desenvolupar a nivell individual o grupal.

5. El centre ha de disposar d'un registre o full de seguiment intern per recollir i traspasar la informació més rellevant de cada alumne d'un curs al següent i als ensenyaments postobligatoris. Aquest registre ha d'incloure, entre d'altres, les dades següents:

- a) Nivell d'assoliment dels aprenentatges.

- b) Mesures de suport a l'aprenentatge rebudes (específiques i/o extraordinàries).
  - c) Interessos i expectatives de l'alumne.
  - d) Habilitats de relació i socialització.
6. Correspon al tutor assignat a l'alumne la responsabilitat d'actualitzar i gestionar la informació continguda en el registre o full de seguiment intern de l'alumne.

Article 18

Atenció a la diversitat dels alumnes

1. L'atenció a la diversitat consisteix en l'aplicació de mesures curriculars, metodològiques, organitzatives i/o psicopedagògiques que permeten personalitzar l'acció educativa per a tots els alumnes.
2. El projecte educatiu de centre ha d'incloure els criteris i els recursos que orientin l'atenció a la diversitat dels alumnes.
3. Les mesures d'atenció a la diversitat poden ser de caràcter general, específic o extraordinari, i poden establir-se de forma temporal o permanent. Aquestes mesures s'apliquen en totes les matèries i en l'acció tutorial, i requereixen la coordinació del l'equip docent.
4. Les mesures de caràcter general garanteixen l'atenció i el suport a tot l'alumnat i inclouen el conjunt d'accions de reforç i ampliació que cada docent preveu a fi i efecte d'ajustar la programació general del grup a les necessitats de tots els alumnes. Això comporta la diversificació dels procediments i les activitats d'aprenentatge i d'avaluació, tant des de la perspectiva organitzativa com metodològica, i no suposen cap flexibilització ni adaptació del currículum.
5. Les mesures específiques permeten singularitzar i adaptar el currículum als alumnes que ho requereixin, un cop han estat aplicades les mesures generals, d'acord amb els criteris establerts per la comissió d'atenció a la diversitat o per l'òrgan col·legiat que el centre determini. Van adreçades a:
  - a) Alumnes de primer i segon cursos de l'ESO. Tenen un caràcter preventiu i esdevenen un suport immediat i personalitzat a alumnes amb un baix nivell d'assoliment de les competències bàsiques a l'educació primària i/o que presenten dificultats d'aprenentatge, sobretot en aquells aprenentatges considerats clau i de caràcter més instrumental.
  - b) Alumnes de tercer i quart cursos de l'ESO. Tenen un caràcter orientador i d'estímul cap a la continuïtat formativa per a alumnes amb dificultats d'aprenentatge i, de vegades, amb risc d'abandonament escolar. Són estratègies de diversificació curricular que permeten organitzar el currículum d'acord amb els àmbits d'aprenentatge i, si escau, amb una clara orientació pràctica.
  - c) Alumnes amb altes capacitats i alt interès per l'aprenentatge. Poden disposar, si escau, de mesures específiques que donin resposta a les seves necessitats amb relació a l'ampliació i enriquiment curricular al llarg de tota l'etapa, així com la flexibilitat en la durada de l'etapa en determinats casos degudament motivats.
6. Les mesures extraordinàries són estratègies i eines de caràcter didàctic, curricular, psicopedagò-

Les diferents mesures d'atenció a tot l'alumnat permeten personalitzar l'acció educativa

gic i organitzatiu que es duen a terme un cop han estat aplicades les mesures específiques i en casos molt concrets que requereixen mesures singularitzades. L'accés a aquestes mesures extraordinàries es fa d'acord amb el procediment establert pel Departament d'Ensenyament.

7. El Departament d'Ensenyament pot establir convenis amb ajuntaments, ens locals i altres institucions, per a la realització d'activitats fora del centre en el marc d'aplicació de les mesures específiques i/o extraordinàries per als alumnes de tercer i quart curs, que no han de comportar vinculació laboral o professional.

Article 19

Acció tutorial

1. El projecte educatiu de centre ha de definir el model d'acció tutorial d'acord amb els principis que regulen l'orientació educativa del centre.
2. L'acció tutorial és el conjunt d'accions educatives que contribueixen, en col·laboració amb les famílies, a l'assoliment de les competències personals, emocionals i socials de l'alumne necessàries per poder desenvolupar el seu projecte personal, acadèmic i professional.
3. Es porta a terme individualment, amb un acompanyament personalitzat, i en grup, amb l'aplicació de propostes pedagògiques que contribueixen a la cohesió social dels alumnes a través de la tutoria del grup.

L'acció tutorial és responsabilitat del conjunt de professors que intervenen en un mateix grup

4. Tots els alumnes han de disposar d'un professor tutor. Cor-respon al professor tutor la relació amb les famílies o tutors legals dels alumnes.

5. L'acció tutorial és responsabilitat del conjunt de professorat que intervé en un mateix grup. Cor-respon al professor tutor la coordinació de l'equip docent i l'emplenament de tota la documentació que sigui necessària.

6. Les normes d'organització i funcionament del centre han de preveure els aspectes organitzatius i funcionals de l'acció tutorial, i els procediments de seguiment i d'avaluació. El centre ha de garantir, mitjançant els recursos disponibles, la coherència i la continuïtat de l'acció tutorial durant l'escolarització de l'alumnat.

Article 20

Orientació acadèmica i professional

1. L'orientació acadèmica i professional és el conjunt d'actuacions que contribueixen a la presa de decisions amb relació a l'itinerari formatiu de l'alumne. Aquestes actuacions han de tenir continuïtat al llarg de tota l'etapa i han d'estar vinculades al treball de les matèries curriculars.
2. L'alumne i la seva família, o els tutors legals, han de rebre un consell orientador en finalitzar cada curs, fonamentat en la informació del registre o full de seguiment intern. Aquest consell l'emet l'equip docent amb les recomanacions de les propostes de mesures de suport per al curs següent, si escau.

3. A la finalització de l'escolarització de l'alumne, l'equip docent emet un consell orientador, mitjançant un informe motivat, que ha d'incloure una orientació específica amb relació al seu itinerari formatiu i/o professionalitzador.

L'alumne i la família han de rebre un consell orientador en finalitzar cada curs

Article 21

Transicions i continuïtat formativa

1. El treball pedagògic compartit per facilitar la continuïtat educativa entre els cursos i les etapes és un factor d'èxit i de qualitat educativa.
2. Els centres educatius han de preveure mecanismes de coordinació i de traspàs d'informació en les transicions següents:
  - a) De l'educació primària a l'educació secundària obligatòria per garantir la continuïtat curricular i el seguiment personalitzat de l'alumnat, amb un plantejament de coherència pedagògica.
  - b) Entre els diferents cursos de l'etapa.
  - c) De l'educació secundària obligatòria a ensenyaments postobligatoris per afavorir la continuïtat formativa dels alumnes.
3. El traspàs de la informació a ensenyaments postobligatoris es vehicula a través de l'expedient acadèmic de l'alumne, que ha d'incloure el consell orientador.
4. L'alumnat que finalitza l'educació secundària obligatòria i encara no ha obtingut el títol de graduat en ESO, ha de disposar de propostes de continuïtat formativa de caràcter professionalitzador i/o acadèmic, orientades a l'obtenció del títol de graduat en ESO i/o del títol professional bàsic, amb col·laboració amb la família o els tutors legals.
5. Excepcionalment, l'alumnat que no hagi finalitzat l'educació secundària obligatòria i presenti trets d'inadaptació social i risc de marginació, fins als 18 anys pot accedir a mesures extraordinàries en situació d'escolarització compartida amb centres que desenvolupin accions formatives de noves oportunitats que promoguin l'obtenció del títol de graduat en educació secundària obligatòria i/o del títol professional bàsic. El Departament d'Ensenyament estableix els procediments que regulen l'accés a aquests programes.

Article 22

Projecte educatiu i autonomia pedagògica

1. El projecte educatiu de centre és la màxima expressió de l'autonomia i està orientat a afavorir la qualitat i l'excel·lència en un context d'equitat i la continuïtat formativa de l'alumne. Ha de preveure els aspectes essencials amb relació a l'aplicació dels criteris d'organització pedagògica, les prioritats i els plantejaments educatius, els criteris d'inclusió educativa, els recursos disponibles, la concreció i el desenvolupament dels currículums, l'orientació educativa i les mesures d'atenció a la diversitat de

El projecte educatiu és la màxima expressió de l'autonomia de centre

l'alumnat, i el projecte lingüístic, que s'ha de concretar a partir de la realitat sociolingüística de l'entorn i d'acord amb el règim lingüístic.

2. Els centres han de donar a conèixer el seu projecte educatiu i han d'establir compromisos amb les famílies, mitjançant la carta de compromís educatiu, per incentivar el treball de l'alumne i afavorir la coresponsabilització de la família i el centre respecte del procés educatiu de l'alumne.
3. Els centres, per millorar i incentivar el procés d'aprenentatge de l'alumnat, poden establir compromisos amb la comunitat educativa mitjançant els plans educatius d'entorn o altres plans socioeducatius.
4. El centre, en l'exercici de l'autonomia pedagògica, pot incorporar en el seu projecte educatiu objectius addicionals, projectes d'innovació pedagògica, plans de treball, i formes organitzatives i de gestió diferenciades.
5. Els centres que desenvolupin projectes educatius que impliquin una organització horària de les matèries diferent a l'establerta amb caràcter general en l'annex 2, requereixen l'autorització del Departament d'Ensenyament en els termes que determini. El projecte ha d'incloure la justificació i l'argumentació del canvi plantejat, el calendari d'implementació, així com els instruments de seguiment i d'avaluació previstos.

Article 23

Equips docents

1. Per garantir una millor acció educativa s'han de constituir equips docents per a cada curs, procurant que el nombre de professors que intervé en un mateix grup sigui al més reduït possible, especialment en els dos primers cursos. La direcció ha de promoure el treball en equip del professorat i estimular la reflexió i l'activitat investigadora a partir de la pràctica docent.

L'equip docent ha d'actuar com a òrgan col·legiat en tot el procés d'avaluació

2. L'equip docent, integrat pel professorat del grup d'alumnes i coordinat pel professor que exerceix la tutoria, ha d'actuar com a òrgan col·legiat en tot el procés d'avaluació i en l'adopció de les decisions que en resultin. Cada professor ha d'aportar informació sobre el procés d'aprenentatge dels alumnes en la matèria o matèries que intervé.

3. Els centres han de preveure horaris específics per a les reunions de coordinació dels equips docents dins el període de permanència del professorat al centre.

Article 24

Material didàctic

1. Els materials pedagògics i didàctics han de ser comprensibles, utilitzables i practicables per a tothom sense cap mena de limitació, amb la finalitat de fer accessible l'aprenentatge i eliminar barreres a la comunicació, per donar resposta als requeriments de l'escola inclusiva.
2. Els centres han de fomentar l'ús de les diferents tecnologies per a l'aprenentatge i la comunicació, atesa la seva capacitat de personalitzar els aprenentatges, afavorir l'autonomia i la cooperació dels alumnes i proporcionar múltiples maneres d'accedir als continguts i de produir coneixement.

CAPÍTOL 4

Avaluació i promoció

Article 25

Criteris generals d'avaluació

1. L'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat d'educació secundària obligatòria és global, contínua i diferenciada segons les matèries i té com a finalitat la millora dels processos d'aprenentatge dels alumnes. El professorat ha d'avaluar tenint present els diferents elements del currículum.
2. Els criteris d'avaluació de les matèries són un referent fonamental per determinar el grau d'assoliment de les competències bàsiques i dels objectius de cada matèria.
3. L'equip docent, coordinat pel tutor del grup, ha d'actuar de manera col·legiada en tot el procés d'avaluació i en l'adopció de les decisions que en resultin.
4. L'avaluació de l'alumnat que ha disposat, a més de les mesures generals, de mesures específiques o extraordinàries, s'ha de fer en relació amb aquestes mesures.
5. Els pares o tutors legals han de conèixer la situació acadèmica de l'alumne, les decisions relatives al procés que ha seguit i el seu progrés educatiu.

La finalitat de l'avaluació és la millora dels processos d'aprenentatge dels alumnes

Article 26

Promoció de primer a tercer

1. En finalitzar cadascun dels cursos, i com a conseqüència del procés d'avaluació, l'equip docent ha de prendre les decisions corresponents sobre la promoció de l'alumnat.
2. Es promou al curs següent quan s'ha obtingut avaluació positiva en totes les matèries, quan d'acord amb els criteris d'avaluació per cada matèria i curs, i la consideració de l'equip docent, s'han assolit els nivells competencials corresponents a cada curs de les matèries cursades, o bé quan es té avaluació negativa com a màxim en dues matèries, sempre que no siguin simultàniament dues de les següents: llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i matemàtiques.
3. De forma excepcional es pot autoritzar la promoció d'un alumne amb avaluació negativa en tres matèries o en dues de les tres matèries anteriors (llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i matemàtiques), sempre que l'equip docent consideri que l'alumne té bones expectatives de recuperació i que la promoció és positiva per a la seva evolució acadèmica; a més, se li han d'aplicar mesures específiques o extraordinàries.
4. Per a la promoció, cal tenir en compte que les matèries amb el mateix nom en diferents cursos són matèries diferents.

5. Per facilitar a l'alumnat la recuperació de les matèries que han tingut avaluació negativa, el Departament d'Ensenyament estableix i regula el procediment de les proves extraordinàries, que en qualsevol cas s'han d'emmarcar en el procés d'avaluació contínua.
6. L'alumne que promocioni sense haver superat totes les matèries ha de disposar durant el curs següent de mesures específiques i/o extraordinàries destinades a recuperar els aprenentatges i ha de superar l'avaluació corresponent a aquest programa. Aquesta circumstància s'ha de tenir en compte als efectes de promoció previstos en els apartats anteriors.
7. Quan un alumne no promocioni ha de continuar un any més en el mateix curs. Aquest fet ha d'anar acompanyat de mesures específiques i/o extraordinàries, que ha d'establir el centre educatiu, per aconseguir que superi les dificultats detectades en el curs anterior.
8. L'alumne pot repetir el mateix curs una sola vegada i dues vegades, com a màxim, dins de l'etapa si no ha repetit a l'educació primària.

Article 27

Avaluació de quart

1. Es considera que un alumne ha superat quart quan ha obtingut avaluació positiva en totes les matèries, i per tant ha assolit les competències de l'etapa, o quan tingui avaluació negativa com a màxim en dues matèries que no siguin simultàniament llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i matemàtiques.
2. També són d'aplicació per a l'avaluació de quart els articles 26.3, 26.4, 26.6 i 26.7.
3. De manera excepcional un alumne pot repetir dues vegades a quart curs si no ha repetit en cursos anteriors.

Article 28

Títol de graduat en educació secundària obligatòria

1. Per obtenir el títol de graduat en educació secundària obligatòria, cal la superació de la prova externa d'avaluació final de quart.
2. El títol de graduat en educació secundària obligatòria permet accedir als ensenyaments postobligatoris d'acord amb els requisits que s'estableixen per a cada ensenyament.
3. Els alumnes poden fer la prova per qualsevol de les dues opcions, ensenyaments acadèmics o aplicats, o per totes dues. En tots els casos, en el títol ha de constar l'opció o opcions superades així com la qualificació final de l'etapa.
4. Els alumnes que hagin cursat l'educació secundària obligatòria i no obtinguin el graduat en educació secundària obligatòria han de rebre un certificat d'escolarització on consti el nombre d'anys cursats, el grau d'assoliment dels objectius de l'etapa i l'adquisició de les competències corresponents, així com el consell orientador.
5. El Departament d'Ensenyament estableix mesures d'atenció personalitzada dirigides a aquells alum-

nes que no hagin superat l'avaluació final de l'educació secundària obligatòria, que poden anar des d'ensenyaments professionalitzadors fins a repetir quart en condicions singulars.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera

Calendari d'implantació del servei comunitari

El servei comunitari s'ha d'implementar en tots els centres educatius de secundària obligatòria de forma gradual en un termini de cinc anys des de l'entrada en vigor d'aquest Decret.

Segona

Diversificació curricular

El Departament d'Ensenyament ha de donar orientacions per al desenvolupament de les mesures específiques i extraordinàries d'atenció a la diversitat, establertes en els articles 18.5 i 18.6.

Tercera

Simultaneïtat d'estudis obligatoris i ensenyaments artístics o esportius

El Departament d'Ensenyament ha d'establir mesures per facilitar el seguiment i superació dels estudis d'educació secundària obligatòria a l'alumnat que cursa simultàniament aquesta etapa i estudis de música o dansa, o bé amb una dedicació significativa a l'esport.

Quarta

L'ensenyament de la religió

El Departament d'Ensenyament ha de garantir que tots els pares i tutors legals dels alumnes puguin manifestar la seva voluntat perquè els esmentats alumnes puguin rebre ensenyament religiós, sense que l'opció feta suposi cap tipus de discriminació.

La determinació del currículum de l'ensenyament de la religió catòlica i de les diferents confessions religioses que hagin subscrit acords de cooperació en matèria educativa, és competència de les autoritats religioses corresponents. Aquest currículum ha de respectar els principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris, i ha de contribuir al desenvolupament de les competències pròpies de l'àmbit de cultura i valors.

Quan s'hagi optat pels ensenyaments de religió, es pot escollir entre els ensenyaments de religió catòlica o els d'aquelles confessions religioses que disposen d'acords de cooperació en matèria educativa.

L'avaluació dels ensenyaments religiosos s'ha de fer amb els mateixos criteris i efectes que la de les altres matèries.

Cinquena

Educació de persones adultes

El Departament d'Ensenyament ha de fer una oferta educativa per a les persones adultes que vulguin adquirir les competències i els coneixements corresponents a l'educació secundària obligatòria. Aquesta oferta s'ha d'adaptar a les condicions i necessitats de les persones que optin per aquesta formació i es pot fer de manera presencial, semipresencial o a distància.

El Departament d'Ensenyament ha d'organitzar periòdicament proves per a les persones majors de divuit anys perquè puguin obtenir directament el títol de graduat en educació secundària obligatòria.

Sisena

Ensenyaments a distància

El Departament d'Ensenyament ha de regular les condicions perquè els alumnes puguin cursar alguna matèria a distància, en especial la segona llengua estrangera, i afavorir així una oferta més àmplia per part del centre.

Setena

Organització curricular de quart curs

El Departament d'Ensenyament ha de donar orientacions per a l'organització curricular de les matèries optatives de quart.

Vuitena

Acreditació de la competència digital

En relació amb l'article 4.7, l'esmentada acreditació de la competència digital es fa d'acord amb el previst en el Decret 89/2009, de 9 de juny, que regula l'acreditació de competències en tecnologies de la informació i la comunicació (ACTIC).

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Prova d'avaluació de quart d'ESO

El Departament d'Ensenyament avalua les competències i coneixements bàsics que ha d'haver adquirit l'alumnat al final de l'educació secundària obligatòria mitjançant una prova d'avaluació de quart d'ESO que té caràcter informatiu, formatiu i orientador per a l'alumnat, les famílies i els centres.

Per al Departament d'Ensenyament, les proves d'avaluació constitueixen una de les línies de millora de l'educació a Catalunya, alhora que permet a cada centre valorar els seus propis resultats i establir mesures de millora dels processos d'ensenyament-aprenentatge.

Aquesta prova serà vigent, d'acord amb la regulació estatal, mentre no es concreti cap altre tipus de prova externa d'avaluació.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Sens perjudici del que estableix la disposició final primera en relació amb el calendari d'aplicació de la nova ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, queda derogat el Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, i el Decret 51/2012, de 22 de maig, de modificació del Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

DISPOSICIONS FINALS

Primera

Calendari d'aplicació

La nova ordenació de l'educació secundària obligatòria establerta en aquesta Decret, s'implanta:

- L'any acadèmic 2015-2016, als cursos primer i tercer.
- L'any acadèmic 2016-2017, als cursos segon i quart.

L'avaluació final de l'ESO corresponent a la convocatòria que es realitzi l'any 2017, no tindrà efectes acadèmics. Mentre aquesta avaluació final no estigui implantada o no tingui efectes acadèmics, el títol de graduat en educació secundària obligatòria s'obté en superar el quart curs en el centre educatiu.

Segona

Autoritzacions

S'autoritza el titular del Departament d'Ensenyament per dictar les disposicions que siguin necessàries per a l'aplicació del que disposa aquest Decret.

Tercera

Entrada en vigor

Aquest Decret entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al DOGC.

Barcelona, 25 d'agost de 2015

Artur Mas i Gavarró
President de la Generalitat de Catalunya

Irene Rigau i Oliver
Consellera d'Ensenyament

Annex 1

Matèries agrupades
per àmbits de coneixement

Annex 1

Matèries agrupades per àmbits de coneixement

Les conclusions del Consell de la Unió Europea de 12 de maig de 2009 (DOUE 2009/C 119) sobre un marc estratègic per a la cooperació europea en l'àmbit de l'educació i la formació (ET 2020) estableixen diversos objectius, entre els quals millorar el nivell d'assoliment de les competències pròpies dels àmbits lingüístic, matemàtic i científicotecnològic, i també fomentar l'adquisició de les competències bàsiques transversals com la competència digital, la d'aprendre a aprendre i la d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria.

Igualment, la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, en l'article 59, estableix els objectius curriculars de l'educació secundària obligatòria, encaminats al desenvolupament personal i social amb relació a l'autonomia personal dels alumnes, el coneixement reflexiu, les habilitats i competències culturals, orientats a l'adquisició de les competències bàsiques, en tots els àmbits del coneixement.

Per aquest motiu, el currículum agrupa les diverses matèries en àmbits de coneixement que faciliten l'assoliment de les competències que li són pròpies de la manera següent:

1. Àmbit lingüístic:

- Llengua catalana i literatura
- Llengua castellana i literatura
- Aranès
- Llengües estrangeres
- Llatí

2. Àmbit matemàtic:

- Matemàtiques
- Matemàtiques acadèmiques-aplicades

3. Àmbit científicotecnològic:

- Ciències de la naturalesa: física i química
- Ciències de la naturalesa: biologia i geologia
- Ciències de la naturalesa: ciències aplicades a l'activitat professional
- Tecnologia
- Tecnologies de la informació i la comunicació (informàtica)
- Cultura científica
- Física i química i ciències aplicades a l'activitat professional
- Biologia i geologia i ciències aplicades a l'activitat professional
- Tecnologia i tecnologies de la informació i la comunicació (informàtica)

- 4.** Àmbit social:
  - Ciències socials: geografia i història
  - Cultura clàssica
  - Emprenedoria
  - Economia
  - Economia i empenedoria
- 5.** Àmbit artístic:
  - Música
  - Educació visual i plàstica
  - Arts escèniques i dansa
- 6.** Àmbit de l'educació física:
  - Educació física
- 7.** Àmbit de cultura i valors:
  - Cultura i valors ètics
  - Filosofia
  - Religió
- 8.** Àmbit digital:
  - Transversal a les matèries
- 9.** Àmbit personal i social:
  - Transversal a les matèries

Annex 2

Distribució horària global
per matèria i curs

Annex 2

Distribució horària global per matèria i curs

2.1. Assignació horària setmanal de caràcter general

Matèries comunes	1r	2n	3r	4t
Llengua catalana i literatura	3	3	3	3
Llengua castellana i literatura	3	3	3	3
Llengua estrangera	3	4	3	3
Ciències socials: geografia i història	3	3	3	3
Ciències de la naturalesa: biologia i geologia	3	–	2	–
Ciències de la naturalesa: física i química	–	3	2	–
Matemàtiques	3	4	4	4
Educació física	2	2	2	2
Música	2	2*	–	–
Educació visual i plàstica	2	–	2*	–
Tecnologia	2	2	2	–
Religió o cultura i valors ètics	1	1	1	1
Tutoria	1	1	1	1
Treball de síntesi/Projecte de recerca	(1)	(1)	(1)	(1)
Servei comunitari	–	–	(1)	
Matèries optatives	2	2	2	10
Total	30	30	30	30

*Les matèries de música i d'educació visual i plàstica són intercanviables a segon i tercer d'ESO.

(1) Sense assignació horària

Distribució horària de les matèries optatives de quart d'ESO

L'assignació horària de les matèries optatives per acreditar l'opció de quart d'ESO, especificades en l'article 13.2, és de 3 hores setmanals. La resta de matèries optatives especificades en l'article 12.3 han de tenir una assignació lectiva mínima de 2 hores.

Assignació horària de les matèries compactades autoritzades

- Física i química i ciències aplicades, amb assignació horària de 4 hores setmanals.
- Biologia i geologia i ciències aplicades, amb assignació horària de 4 hores setmanals.
- Economia i emprenedoria, amb assignació horària de 4 hores setmanals.
- Tecnologia i tecnologies de la informació i la comunicació (informàtica), amb una assignació horària de 3 hores setmanals.

2.2. Condicions per a altres possibles assignacions horàries de primer a tercer

Els centres poden modificar l'assignació horària setmanal de les matèries establerta amb caràcter general en el punt 2.1 d'aquest annex, excepte en el cas de l'educació física, la religió, la cultura i valors ètics, la tutoria i el treball de síntesi. Aquesta nova distribució s'ha d'establir per a tota una promoció d'alumnes i ha de respectar les condicions següents:

a) Hores globals de les matèries

Per a cada matèria, el nombre total d'hores al llarg dels tres cursos no pot ser inferior a:

- Llengua catalana i literatura: 315 h
- Llengua castellana i literatura: 315 h
- Llengua estrangera: 315 h + 35 h*
- Ciències socials: geografia i història: 315 h
- Ciències de la naturalesa: biologia i geologia: 175 h
- Ciències de la naturalesa: física i química: 175 h
- Matemàtiques: 385 h
- Música: 140 h
- Educació visual i plàstica: 140 h
- Tecnologia: 210 h

(Per a cada curs, s'han comptabilitzat 35 setmanes lectives)

*Aquestes 35 hores es poden emprar per impartir una matèria no lingüística en llengua estrangera, d'acord amb el projecte lingüístic de centre.

b) Presència de les matèries

Les matèries de llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura, llengua estrangera, ciències socials: geografia i història, ciències de la naturalesa i matemàtiques han de tenir presència a tots els cursos i el seu horari global no pot ser inferior al 60% del total d'hores per curs.

Annex 3

Àmbit lingüístic

Llengua Catalana i Literatura. Llengua Castellana i Literatura (matèries comunes)

Competències de la matèria

La competència comunicativa i lingüística, entesa de manera genèrica, és l'habilitat per expressar i interpretar conceptes, pensaments, sentiments, fets i opinions de forma oral i escrita (escoltar, parlar, llegir i escriure), i per interactuar lingüísticament d'una manera adequada i creativa en tots els possibles contextos socials i culturals, com l'educació i la formació, la vida privada i professional, i l'oci.

Per poder comunicar-se a través de la llengua, una persona ha de tenir coneixements de les funcions del llenguatge, el lèxic i la gramàtica funcional. Això comporta ser conscient dels principals tipus d'interacció verbal, de l'existència de textos literaris i no literaris, de les principals característiques dels diferents estils i registres de la llengua i de la diversitat del llenguatge, i de la comunicació en funció del context. Les persones han de tenir les capacitats necessàries per comunicar-se de forma oral i escrita en múltiples situacions comunicatives i per controlar i adaptar la seva pròpia comunicació als requisits de la situació. Aquesta competència inclou, així mateix, les habilitats que permeten distingir i utilitzar diferents gèneres textuais, cercar, recopilar i processar informació, utilitzar eines d'ajuda i formular i expressar les pròpies idees i coneixements, orals i escrits, d'una manera convincent i adequada al context. Una actitud positiva pel que fa a la comunicació en la llengua pròpia comporta la disposició al diàleg crític i constructiu, l'apreciació de les qualitats estètiques i la voluntat de dominar-les, i l'interès per la interacció amb altres persones. Això implica ser conscient de la repercussió que la llengua pot tenir en els altres i la necessitat de comprendre i utilitzar la llengua de manera positiva i socialment responsable.

Les diferents competències que componen l'àmbit de llengua i literatura, pel que fa a les llengües oficials, s'agrupen en les següents dimensions: la dimensió de comprensió lectora, la dimensió d'expressió escrita, la dimensió de comunicació oral, la dimensió literària i la dimensió actitudinal i plurilingüe.

Quant a les tres primeres, formen part del procés comunicatiu en tant que comporten comprendre textos escrits, expressar-se mitjançant textos escrits i comunicar-se de manera oral, tant individualment com en interaccions orals planificades o espontànies. La dimensió literària implica una educació literària fonamentada en la lectura, el coneixement, el raonament crític i la creativitat. La dimensió actitudinal i plurilingüe planteja tres competències que afecten respectivament la lectura i l'escriptura, la interacció oral —aquestes dues des d'un vessant actitudinal—, i el respecte a la diversitat lingüística i cultural —aquesta des d'un vessant plurilingüe.

L'aprenentatge de les llengües catalana i castellana ha de servir com a base per a l'adquisició d'altres llengües, en un context plurilingüe i intercultural. Aquest fet facilitarà el tractament integrat de llengües en els centres escolars.

Els continguts s'organitzen seguint les dimensions anteriors amb dues diferències. D'una banda, s'afegeix un bloc de coneixement de la llengua, comú a la resta de les dimensions, ja que aquest coneixe-

ment no és una finalitat en si mateix, sinó un instrument que permet desenvolupar les altres competències. També es concreta un altre bloc referit a la dimensió actitudinal i plurilingüe.

La dimensió comunicativa de l'àmbit lingüístic es relaciona directament amb els llenguatges audiovisuals que impregnen la vida quotidiana de la nostra societat, a través de les tecnologies de la comunicació i els suports digitals en plataformes multimèdia. Per aquest motiu, a l'hora d'abordar la competència comunicativa, cal tenir en compte també les característiques que configuren els llenguatges audiovisuals.

En la societat del coneixement, la digitalització comporta canvis a totes les etapes de l'aprenentatge: des de la capacitat d'utilitzar amb autonomia i de manera eficaç i eficient els diversos dispositius digitals i les aplicacions que s'hi puguin incorporar fins a la cerca i el tractament de la informació, la generació de nou coneixement (personal) i la seva transmissió. En tant que el coneixement es construeix a partir de la interacció amb l'entorn, les competències digitals s'han de considerar com a agents actius dels aprenentatges, ja que faciliten aquesta interacció.

En aquest sentit, cal entendre les competències digitals com a competències transversals que han de contribuir a la millora global de tots els aprenentatges, al desenvolupament d'actituds responsables i adequades en relació amb la identitat digital i a l'aprenentatge al llarg de la vida.

Les competències digitals es concreten en alguns continguts clau (CCD) que s'afegeixen als vint-i-tres continguts clau de les competències de l'àmbit lingüístic de llengua catalana i literatura i de llengua castellana i literatura (CC). També estan presents en l'avaluació de les diferents dimensions.

Dimensió comprensió lectora

La comprensió lectora és la capacitat de construir significat a partir dels processos de lectura, per tal d'assolir objectius personals, desenvolupar el propi coneixement i potenciar-lo, així com també per participar en la societat.

Té importància l'ús continuat de la biblioteca i de la mediateca, amb mitjans tecnològics i de comunicació, així com l'adequació progressiva de la manera de llegir textos de nivell de complexitat cada vegada més gran i de tipologia i funcionalitat diversa, en diferents suports (paper, digital) i formats (text, gràfiques i imatge). També s'ha d'aplicar aquesta capacitat a la comprensió de textos de qualsevol matèria o activitat acadèmica. La lectura facilita, així, l'estudi i la comprensió del món, de l'actualitat i de la ciència. Al mateix temps, és una font de descoberta i de plaer personal.

Bona part dels missatges de la societat del coneixement i de la informació es transmeten a través dels llenguatges audiovisuals. També, la cerca d'informació es produeix sovint mitjançant formats que remunten a aquests llenguatges. D'aquí la necessitat d'incorporar a la comprensió lectora els coneixements d'aquests llenguatges com a contingut clau.

Aquesta dimensió es compon de tres competències:

COMPETÈNCIA 1. Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls

Aquesta competència implica saber emprar tres processos fonamentals:

- La lectura literal o d'obtenció d'informació directa del text.

- La lectura interpretativa o inferencial, que requereix saber desenvolupar una comprensió global del text, integrar i deduir-ne la informació no explícita.
- La lectura reflexiva o valorativa, que implica posar en funcionament els coneixements externs del text i previs del lector, requereix saber desenvolupar una comprensió global del text, integrar i deduir-ne la informació no explícita.

Igualment requereix:

- Llegir amb rapidesa i eficientment (amb fixacions àmplies i selectives). Discriminar les idees principals de les secundàries.
- Saber relacionar les informacions del text i seleccionar la informació segons la seva importància.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Participar en activitats col·laboratives en entorns virtuals usant les seves.	1.2. Participar i desenvolupar activitats col·laboratives tot seleccionant les eines bàsiques més convenients en cada cas.	1.3. Participar, desenvolupar, organitzar i gestionar un entorn de treball col·laboratiu, i realitzar-hi activitats col·laboratives.

Continguts clau

- CC1. Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries.
- CC2. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual.
- CC3. Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement. (CCD12, CCD16, CCD17)
- CC15. Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)

COMPETÈNCIA 2. Reconèixer els gèneres de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'l

La comprensió lectora és un dels components del coneixement de la llengua. Aquesta competència, determinada per un caràcter instrumental dels continguts, comporta:

- Distingir el gèneres de text (narratiu, argumentatiu...).
- Identificar les seves característiques: estructura, lèxic i morfosintaxi.

Igualment, suposa la identificació i ús dels diversos tipus de formats:

- Continus.
- Discontinus.
- Mixtos.
- Múltiples o hipertextuals.

I dels suports en què poden ser presentats:

- Convencionals de paper (escrits, gràfics o icònics).
- Digitals (web estàtiques, wikis, blogs, etc.).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Reconèixer el gèneres de text i format, i interpretar els trets lèxics i morfosintàctics senzills.	2.2. Reconèixer l'estructura del text i interpretar el significat dels mots segons el context i els trets morfosintàctics.	2.3. Reconèixer les estructures textuals complexes i interpretar el significat de paraules noves fent servir el context i els trets morfosintàctics complexos.

Continguts clau

- CC1. Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries.
- CC2. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.

- Camps lexicosemàntics.
- Mecanismes de formació de paraules.
- Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
- Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)

COMPETÈNCIA 3. Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement

Aquesta competència té un caràcter transversal i resulta important en els processos de lectura i d'escriptura.

Les estratègies de cerca consisteixen en la localització d'informació tant a través de la xarxa (cercadors, blogs especialitzats...) com de les institucions culturals (biblioteques, museus...).

La gestió de la informació implica un procés de selecció i organització d'aquesta informació en funció del context comunicatiu i els objectius que es volen assolir, per transformar-la en coneixement.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Localitzar, seleccionar i organitzar la informació de fonts de caràcter general (diccionaris, enciclopèdies, cercadors, webs...) atenent el context comunicatiu i la intenció comunicativa.	3.2. Organitzar i valorar la informació de fonts diversificades (bibliografia especialitzada, cerca selectiva d'Internet, etc.) atenent el context comunicatiu i la intenció comunicativa.	3.3. Sintetitzar la informació de tot tipus de fonts i valorar-la amb sentit crític, atenent el context comunicatiu i la intenció comunicativa.

Continguts clau

- CC1. Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries.
- CC2. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual.
- CC3. Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement. (CCD12, CCD16, CCD17)
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)

Dimensió expressió escrita

L'expressió escrita és la capacitat d'utilitzar l'escriptura com una activitat que permet comunicar-se, organitzar-se, aprendre i participar en la societat.

Per adquirir aquesta competència, resulta clau la pràctica habitual. S'aprèn a escriure tot escrivint, de manera que cal trobar els moments dedicats a l'expressió escrita i la seva millora.

Un escriptor competent quan escriu planifica, produeix i revisa el text en funció de la situació comunicativa. Escriu en diferents formats i suports, de manera coherent, cohesionada i d'acord amb la normativa lingüística.

Aquesta capacitat es troba estretament vinculada a la lectura, ja que ambdues habilitats es potencien mútuament. Escriure bé facilita pensar bé. Per millorar l'escriptura, cal haver llegit molt abans: els referents escrits diversos poden ser bons models mentre es va millorant en la pràctica de l'escriptura.

La producció escrita es relaciona directament amb la capacitat de comunicar-se mitjançant els llenguatges audiovisuals. Per tant, les estratègies de planificació, producció i revisió d'un text són vàlides també per elaborar documents en què l'escriptura s'associa als elements dels llenguatges audiovisuals i formats multimèdia. Des de les presentacions a través de suports digitals a l'elaboració de documents visuals diversos, els alumnes han de dominar els diferents aspectes que defineixen el llenguatge audiovisual.

COMPETÈNCIA 4. Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització

Planificar el text implica plantejar-se:

- Per a què s'escriu?
- A qui s'adreça?

Això determina el gènere de text i el registre lingüístic emprat. Per planificar cal:

- Generar idees a través de diversos mètodes (pluja d'idees, etc.).
- Triar les idees principals.
- Jerarquitzar-les (mapes conceptuals, guions...).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Planificar l'escrit amb generació d'idees bàsiques i organització senzilla, tenint en compte la intenció i el receptor.	4.2. Planificar l'escrit amb generació d'idees, selecció de les més rellevants i organització clara d'acord amb la situació comunicativa.	4.3. Planificar l'escrit amb generació d'idees, selecció de les més adients a l'objectiu i el context, amb organització de les idees i conscienciació de tot el procés.

Continguts clau

- CC4. Estratègies per a la producció de textos escrits i multimèdia: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.

- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)

COMPETÈNCIA 5. Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística

L'expressió escrita és un dels components del coneixement de la llengua. Aquesta competència, determinada per un caràcter instrumental dels continguts, comporta:

- Utilitzar el gèneres de text adequat a la situació comunicativa.
- Trobar el registre adient al context.
- Emprar el lèxic i la fraseologia adequats.
- Utilitzar mecanismes de referència, de connexió i segmentació.
- Respectar les normes morfològiques, sintàctiques i ortogràfiques.

Per això, s'utilitzen els diferents formats i suports per presentar el text.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Escriure textos suficientment organitzats i enllaçats, amb un registre adequat, construccions morfosintàctiques simples i lèxic i ortografia bàsics.	5.2. Escriure textos ben organitzats i enllaçats, amb un registre i lèxic adequats, i amb morfosintaxi i ortografia correctes.	5.3. Escriure textos molt ben organitzats i enllaçats, en registre adequat i amb plena correcció lèxica, morfosintàctica o ortogràfica.

Continguts clau

- CC4. Estratègies per a la producció de textos escrits i multimèdia: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.
- CC5. Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. Normes ortogràfiques.
- CC15. Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.

- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD18, CCD19)

COMPETÈNCIA 6. Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal

Aquesta competència té una doble vessant. D'una banda, l'alumnat ha d'adquirir l'hàbit d'acceptar l'error i de revisar el propi text. D'una altra, ha d'aplicar els coneixements de la llengua per tal de ser eficient en la correcció o reescriptura total o parcial d'un text, tot utilitzant estratègies digitals (corrector, diccionaris en línia, etc.) en cas que sigui necessari. La revisió afecta els àmbits de l'adequació, la cohesió, la coherència i la gramàtica.

També es té en compte la presentació de l'escrit pel que fa a:

- Polidesa en la cal·ligrafia o la tipografia emprades.
- Respecte dels marges.
- Distribució textual clara amb els diferents elements icònics.
- Títols i portada.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Revisar, corregir i reescriure aspectes formals i conceptuals bàsics del text, i presentar-lo amb claredat.	6.2. Revisar, corregir i reescriure significativament aspectes formals i conceptuals del text, i presentar-lo amb claredat i amb elements estètics.	6.3. Revisar, corregir i reescriure en profunditat aspectes formals i conceptuals del text, i presentar-lo amb claredat i amb elements estètics.

Continguts clau

- CC4. Estratègies per a la producció de textos escrits i multimèdia: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.
- CC5. Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. Normes ortogràfiques.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD18, CCD19)

Dimensió comunicació oral

La comunicació oral consisteix en la capacitat de comprendre i expressar els missatges orals tenint present la situació comunicativa.

La competència oral facilita, a través dels intercanvis amb els altres, elaborar i expressar idees, opinions i sentiments, i construeix el propi pensament i desenvolupa l'expressivitat i la fluïdesa.

Són dimensions de la comunicació oral la interacció, l'escolta i la producció, així com la mediació, en gran grup o en grups més petits, atenent tant els aspectes verbals com els no verbals i la possibilitat d'emprar diferents mitjans com les tecnologies de la informació i la comunicació.

És important promoure la competència oral en els diversos contextos d'interacció relacionats amb la vida acadèmica i de l'entorn, per tal que els alumnes s'expressin amb claredat i rigor, i puguin intervenir i participar de forma activa i competent en la nostra societat plural i democràtica.

La comunicació oral, tant des de la perspectiva de la comunicació com de la producció, passant per la interacció, se suporta sovint sobre produccions audiovisuals mitjançant els diferents vehicles d'expressió que permeten les tecnologies de la informació i multimèdia.

COMPETÈNCIA 7. Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics i no verbals

La competència en la comprensió oral implica l'assoliment dels següents aspectes de contingut:

- Obtenir la informació explícita i rellevant.
- Interpretar aquesta informació i inferir-ne el sentit global.
- Valorar-la de manera crítica i raonada.

A més, la comprensió de textos orals suposa disposar d'una base lingüística per:

- Comprendre els missatges.
- Reconèixer els registres i les varietats socials i geogràfiques.
- Interpretar els elements prosòdics i no verbals.

Els textos orals, monologats o dialogats, poden ser:

- De la vida quotidiana (relacions familiars, socials, administratives, comercials...).
- Dels mitjans de comunicació (notícia, reportatge, entrevista...).
- De l'àmbit acadèmic (matèries del currículum...).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Obtenir informació literal i interpretar el propòsit principal dels textos orals.	7.2. Interpretar informació explícita i implícita, i valorar el propòsit dels textos orals.	7.3. Valorar de manera crítica i raonada els continguts i el propòsit dels textos orals.

Continguts clau

- CC6. Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció.
- CC7. Elements prosòdics i no verbals.
- CC8. Textos orals formals i no formals, planificats i no planificats.
- CC16. Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC20. Fonètica i fonologia:
  - Símbols fonètics amb la pronunciació de fonemes d'especial dificultat.
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)

COMPETÈNCIA 8. Produir textos orals de tipologia diversa amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística, emprant-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents

Ser competent en la producció de textos orals suposa:

- Distingir entre l'oral conversacional o l'oral monologat.

- Ser conscient tant del receptor com de la situació comunicativa en què es produeix el text (actes formals, informals, etc.) per tal d'emprar el registre adequat.
- Tenir cura de la coherència de les idees i fer bon ús dels mecanismes de cohesió per tal d'expressar els continguts de manera clara i entenedora.
- Parlar amb correcció lingüística, prosòdia correcta i ús d'elements no verbals.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Produir textos orals organitzats i enllaçats, amb registre, lèxic, morfosintaxi o prosòdia suficientment acceptables.	8.2. Produir textos orals ben organitzats i enllaçats, amb registre, lèxic, morfosintaxi, prosòdia i elements no verbals correctes.	8.3. Produir textos orals molt ben organitzats i enllaçats, amb registre adequat, amb correcció lèxica, morfosintàctica i prosòdica, i amb bon ús dels elements no verbals.

Continguts clau

- CC6. Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció.
- CC7. Elements prosòdics i no verbals.
- CC8. Textos orals formals i no formals, planificats i no planificats.
- CC16. Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text (monologats o dialogats) narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC20. Fonètica i fonologia:
  - Símbols fonètics amb la pronunciació de fonemes d'especial dificultat.
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.

- Sintaxi de l'oració.
- Connectors.
- Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)

COMPETÈNCIA 9. Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs

La competència en interacció oral requereix desenvolupar estratègies que, a mesura que es van adquirint, esdevenen hàbits. Algunes d'elles són:

- Saludar i prendre la paraula.
- Triar temes de conversa d'interès mutu.
- Cenyir-se al tema.
- Cooperar amb l'interlocutor per fer fluir la conversa.
- Demanar i oferir aclariments i ajuda en cas de malentès o ambigüitat.
- Tancar la conversa i acomiadar-se.

Cal parar atenció als diversos gèneres orals que participen de la interacció, tan formals com informals: l'entrevista, l'assemblea, els treballs grupals a l'escola (dialogar per aprendre)...

Ser competent en l'ús d'estratègies d'interacció implica:

- Adequar-se a la situació i a la intenció comunicativa.
- Utilitzar fórmules de respecte i de cortesia.
- Usar el to de veu i el registre pertinents.
- Fer servir circumloquis, expressions d'humor i afecte.
- Usar la comunicació no verbal.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
9.1. Iniciar, mantenir i acabar el discurs; saber escoltar i respectar el torn de paraula i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa. Iniciar, mantenir i acabar el discurs; saber escoltar i respectar el torn de paraula i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa.	9.2. Iniciar, mantenir i acabar el discurs; saber escoltar i respectar el torn de paraula i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa, i cooperar amb l'interlocutor per tal de facilitar el diàleg.	9.3. Iniciar, mantenir i acabar el discurs; saber escoltar i respectar el torn de paraula i les convencions establertes d'acord amb la situació comunicativa, cooperar amb l'interlocutor per tal de facilitar el diàleg, i oferir i demanar aclariments.

Continguts clau

- CC6. Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció.
- CC7. Elements prosòdics i no verbals.
- CC8. Textos orals formals i no formals, planificats i no planificats.
- CC16. Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC20. Fonètica i fonologia:
  - Símbols fonètics amb la pronunciació de fonemes d'especial dificultat.
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual. (CCD10)
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)

Dimensió literària

La literatura és un fet artístic, producte d'una forma creativa d'expressió humana a través de la paraula. Com a producte social i cultural, s'emmarca en un context social i històric i ajuda a comprendre

el món que ens envolta. Suposa la interpretació, valoració i producció de textos literaris dels diversos gèneres: poètics, narratius, teatrals, des dels més tradicionals als més actuals.

L'aproximació a les obres literàries facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, així com el coneixement i vinculació a la llengua i cultura pròpia i d'altri. A més d'estimular la creativitat, desenvolupa el sentit crític.

La dimensió literària es relaciona amb les competències corresponents (comprensió lectora, expressió escrita i comunicació oral) de la dimensió comunicativa.

COMPETÈNCIA 10. Llegir obres i conèixer els autors i les autores i els períodes més significatius de la literatura catalana, la castellana i la universal

La competència literària es concreta en la lectura d'obres o fragments de les literatures catalana, castellana i universal. Aquesta lectura fomenta:

- La millor comprensió de les altres persones, de nosaltres mateixos i del món que ens envolta.
- El plaer de la lectura.
- L'educació dels gustos estètics.
- L'estímul de la creativitat.
- L'expressió d'opinions raonades mitjançant el desenvolupament del sentit crític.

Igualment, cal prestar atenció als autors i als períodes i corrents més significatius de la literatura, contextualitzant-los des de l'edat mitjana fins a l'actualitat.

D'altra banda, cal considerar estratègies, recursos i plataformes propis de la tecnologia digital que afavoreixin l'estudi, l'anàlisi i el gaudi de les obres literàries (diccionaris especialitzats, línies del temps, xarxes digitals específiques, etc.).

Finalment, s'ha de reflexionar sobre els elements que fan que una obra es consideri clàssica.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Llegir obres literàries amb guiatge, i conèixer autors i autores i períodes literaris significatius.	10.2. Llegir obres amb guiatge o de manera autònoma i conèixer autors i autores tot relacionant-los amb el seu període literari i la seva època.	10.3. Llegir obres de manera autònoma i conèixer autors i autores tot contextualitzant-los en el seu període històric, social, literari i estètic.

Continguts clau

- CC1. Comprensió literal, interpretativa i valorativa. Idees principals i secundàries.
- CC2. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura o de la seqüència audiovisual.
- CC3. Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement.

- CC9. Períodes literaris i estètics significatius de les literatures catalana, castellana i universal.
- CC10. Autors i contextos sociohistòrics de les literatures catalana, castellana i universal.
- CC11. Lectura i comprensió de textos: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics.
- CC12. Temes i subgèneres literaris. Tòpics.
- CC14. Lectura d'obres de la literatura catalana, castellana i universal, o juvenils.
- CC15. Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC23. Llenguatge audiovisual.

COMPETÈNCIA 11. Expressar, oralment o per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos

Aquesta competència se centra en la capacitat de reflexionar sobre les obres literàries. Això comporta:

- Relacionar els textos amb els grans temes literaris (tòpics, motius...).
- Relacionar els textos amb els corrents estètics dins de la literatura universal (classicisme, barroc, romanticisme...).
- Relacionar els textos amb les vivències dels alumnes.
- Reconèixer i valorar les característiques del gènere al que pertanyen els textos (poesia, narrativa, teatre).
- Reconèixer i valorar els recursos literaris que caracteritzen els textos.

D'aquesta manera, es potencia la capacitat d'elaborar un discurs crític argumentat a l'hora de comentar els textos literaris.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
11.1. Expressar opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres, tòpics i temes principals, i interpretant suficientment recursos literaris.	11.2. Expressar opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant alguns subgèneres, subtemes, tòpics, i trets estètics, i interpretant recursos literaris.	11.3. Expressar opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant subgèneres, eixos temàtics i tòpics i trets estètics en relació amb altres obres, temes i motius, i interpretant i valorant recursos literaris.

Continguts clau

- CC4. Estratègies per a la producció de textos escrits i audiovisuals: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.
- CC5. Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. Normes ortogràfiques.
- CC7. Elements prosòdics i no verbals.
- CC8. Textos orals formals i no formals, planificats i no planificats.
- CC9. Períodes literaris i estètics significatius de les literatures catalana, castellana i universal.
- CC10. Autors i contextos sociohistòrics de les literatures catalana, castellana i universal.
- CC11. Lectura i comprensió de textos: estructura, aspectes formals, recursos estilístics i retòrics.
- CC12. Temes i subgèneres literaris. Tòpics.
- CC14. Lectura d'obres de la literatura catalana, castellana i universal, o juvenils.
- CC16. Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.
- CC20. Fonètica i fonologia:
  - Símbols fonètics amb la pronunciació de fonemes d'especial dificultat.
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.

- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual.

COMPETÈNCIA 12. Escriure textos literaris per expressar realitats, ficcions i sentiments

La lectura de textos literaris i el coneixement i la interpretació de gèneres i recursos literaris incentiva la creació de textos d'intenció literària. Aquesta competència de creació implica haver adquirit progressivament les habilitats necessàries per saber:

- Reescriure a través de tècniques de simulació.
- Fer versions a partir de models.
- Crear de manera autònoma textos literaris.

L'alumnat pot trobar en la literatura l'expressió de sentiments, realitats viscudes i mons ficticis.

Cal tenir present els models literaris dels escriptors/es objecte de lectura i anàlisi.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
12.1. Reescriure textos literaris i escriure versions literàries, a partir de models, fent ús de recursos estilístics bàsics.	12.2. Escriure textos i versions literàries, a partir de models, fent ús de recursos estilístics més complexos.	12.3. Escriure textos literaris de manera autònoma, amb models explícits o implícits, fent ple ús d'una àmplia gamma de recursos estilístics.

Continguts clau

- CC4. Estratègies per a la producció de textos escrits i audiovisuals: l'escriptura i la creació audiovisual com a procés.
- CC5. Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. Normes ortogràfiques.
- CC12. Temes i subgèneres literaris. Tòpics.
- CC13. Redacció de textos d'intenció literària.
- CC15. Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
- CC19. Pragmàtica:
  - Registres lingüístics.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Elements de la comunicació.

- CC21. Lèxic i semàntica:
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Camps lexicosemàntics.
  - Mecanismes de formació de paraules.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- CC22. Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Sintaxi de l'oració.
  - Connectors.
  - Elements d'estil.
- CC23. Llenguatge audiovisual.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

Una actitud és una predisposició mental a comportar-se d'una manera consistent i persistent davant de determinades situacions. S'hi solen destacar uns components cognitius (idees, pensaments i creences), uns d'afectius (sentiments i emocions) al mateix temps que també uns altres de tipus conatiu o de comportament (accions repetides o hàbits).

Aquesta dimensió posa en relleu tres competències. La primera afecta les competències de lectura i escriptura, tant de textos de la vida quotidiana com d'altres tipus de textos més tècnics, administratius, acadèmics o fins i tot literaris. La segona es relaciona amb les competències de comunicació oral, especialment en les situacions d'interacció en què sigui important la participació voluntària. La tercera ha de ser present en tot el conjunt d'activitats, tant orals com escrites, acadèmiques i quotidianes de totes les matèries i àmbits.

No es presenta una gradació perquè les actituds es manifesten d'una manera contínua.

ACTITUD 1. Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal; i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament i comunicar-se amb els altres

L'actitud envers la lectura és la disposició per llegir de manera plaent, per omplir la curiositat i el desig de saber, així com per obtenir satisfacció personal.

La lectura constant i per plaer té avantatges en l'estudiant:

- Millora l'escolta activa.
- Afavoreix la concentració.
- Facilita l'assimilació de conceptes.

- Augmenta el desig d'escriure.
- Millora l'escriptura.

La pràctica de la lectura ha d'anar unida a la de l'escriptura, tot valorant-ne la dimensió comunicativa i de suport i estructuració del pensament: escriure bé equival a pensar bé.

Continguts clau

- CC15. Lectura i escriptura sovintejades sobre temes diversos i en contextos diferents.
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD18, CCD19)

ACTITUD 2. Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta

L'actitud davant de les interaccions orals depèn de característiques personals però també de la pràctica que s'hagi desenvolupat a l'aula. S'han de facilitar les condicions per tal que el treball cooperatiu sigui eficient.

Les interaccions orals desenvolupen:

- La construcció del coneixement.
- La millor defensa dels propis drets i de la pròpia opinió.
- L'assertivitat.
- L'escolta activa.
- El respecte envers l'opinió dels altres.

També facilita la resolució de conflictes en tant que relativitza el propi punt de vista.

Continguts clau

- CC16. Formes de cortesia i respecte en les interaccions orals.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD18, CCD19)

ACTITUD 3. Manifestar una actitud de respecte i valoració positiva de la diversitat lingüística de l'entorn pròxim i d'arreu

La competència plurilingüe i intercultural s'adquireix quan es desenvolupa la capacitat de manifestar el coneixement i utilitzar l'experiència lingüística per aconseguir una comunicació eficaç amb un interlocutor determinat i se saben valorar les implicacions culturals i lingüístiques que aporten els parlants d'altres llengües.

L'aprenentatge de les llengües catalana i castellana és la base per a l'adquisició d'altres llengües, en un context plurilingüe i intercultural. Aquest fet facilitarà el tractament integrat de llengües com a objectiu dels centres escolars.

Una actitud positiva envers la diversitat lingüística i cultural implica:

- Conèixer i respectar les varietats socials i geogràfiques de les llengües catalana i castellana, i els factors històrics que n'han determinat l'evolució.
- Ser conscient de la pertinença a una comunitat lingüística, social i cultural en tant que en defineixen la identitat personal i col·lectiva.
- Mantenir una actitud positiva d'interès i confiança davant de la diversitat de llengües i cultures de l'entorn proper i d'arreu.

Continguts clau

- CC17. Varietats lingüístiques socials i geogràfiques.
- CC18. Llengües d'Espanya, d'Europa i del món.

Orientacions per a l'avaluació

Les matèries de llengua catalana i literatura i de llengua castellana i literatura han d'avaluar, al final de l'etapa, les competències pròpies de l'àmbit lingüístic. Cada centre educatiu ha de decidir els criteris d'avaluació de cada curs, en funció de les seves necessitats i del seu projecte educatiu.

Algunes orientacions per a l'avaluació que es poden tenir en compte, atenent les dimensions de les competències, són les següents:

Dimensió comprensió lectora

Els alumnes haurien de ser capaços d'aplicar diferents estratègies de lectura per comprendre, interpretar i valorar els tipus i formats de textos i els àmbits descrits als continguts.

Haurien de captar-ne el sentit global, a través de:

- La identificació de la informació rellevant.
- L'extracció d'informacions concretes.
- La realització d'inferències.
- La determinació de l'actitud del parlant.

També haurien de conèixer determinats aspectes de la seva forma com, per exemple, la seva estructura i els elements lingüístics i lèxics que caracteritzen el tipus i l'àmbit del text estudiat.

Un aspecte rellevant de la comprensió de textos és la selecció dels coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital i la seva integració en un procés d'aprenentatge continu.

En tot moment s'han d'aplicar els coneixements sobre la llengua i les seves formes d'ús, i reflexionar-hi, per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i multimèdia, i per revisar, de manera progressivament autònoma, els textos propis i aliens.

En el context de digitalització que envolta l'alumne, és important que sàpiga identificar, contrastar i seleccionar diferents fonts d'informació, aplicant-hi criteris de fiabilitat i objectivitat. També és important que distingeixi les diferents maneres de llegir en format paper o en pantalles.

Dimensió expressió escrita

Els alumnes haurien de ser capaços d'aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos, en tot tipus de format, adequats, coherents i cohesionats, tot utilitzant eines digitals (corrector, diccionaris en línia, etc.) en cas que sigui necessari, a partir de:

- La planificació.
- La textualització o desenvolupament del text escrit o multimèdia.
- La revisió.
- La reescriptura derivada de la revisió.

Els gèneres de textos, la seva finalitat, els formats, suports i els àmbits en què es produeixen s'haurien de conèixer a partir de models vàlids que els permetin aplicar les estratègies d'escriptura i realització esmentades.

En aquest procés de pràctica i ús de l'escriptura s'ha d'integrar la reflexió ortogràfica i gramatical.

Igualment, han de ser capaços de presentar els textos escrits i multimèdia, en formats diversos, de manera progressivament completa i amb més autonomia. També de manera progressiva, l'alumne hauria de ser capaç de construir el seu propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió comunicació oral

Els alumnes haurien de ser capaços de comprendre, interpretar i valorar els gèneres de textos, diàlegs i monòlegs, i els àmbits descrits als continguts.

Haurien de captar-ne el sentit global, a través de:

- La identificació de la informació rellevant.
- La extracció d'informacions concretes.
- La realització d'inferències.
- La determinació de l'actitud del parlant.

També haurien de conèixer determinats aspectes de la seva forma com, per exemple, la seva estructura i els elements lingüístics i lèxics que caracteritzen el tipus i l'àmbit del text estudiat.

Els alumnes haurien de reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).

És necessari aprendre a parlar en públic, en discursos relacionats amb l'àmbit escolar/acadèmic i social i per discursos que tenen com a finalitat exposar i argumentar especialment,

- en situacions formals o informals,
- de manera individual o en grup,
- en àmbits presencials o virtuals,
- aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua.

És important que els alumnes coneguin, utilitzin i valorin les formes de cortesia, pel que fa a les intervencions orals pròpies de l'activitat acadèmica, tant espontànies com planificades i en les pràctiques discursives orals. En els debats i tertúlies, s'hauria de poder analitzar la validesa dels arguments i interpretar de forma crítica tant la seva forma com el contingut.

En la utilització de la llengua oral, han d'aplicar els coneixements sobre el funcionament i l'ús de la llengua, i incorporar-hi de manera progressiva i conscient la capacitat reflexiva per detectar, analitzar i esmentar textos propis i aliens de manera autònoma.

Dimensió literària

Els alumnes han de ser capaços de llegir i comprendre, de forma guiada, obres literàries de la literatura catalana, castellana i universal de tots els temps i de la literatura juvenil, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.

Això inclou especialment llegir, comprendre i interpretar textos literaris representatius de la literatura de l'època, reconeixent la intenció de l'autor, relacionant el seu contingut i la seva forma amb els contextos socioculturals i literaris de l'època, identificant el gènere i el tema, i expressant aquesta relació amb judicis personals raonats.

Caldria que redactessin textos personals d'intenció literària, a partir de models de l'època, seguint les convencions del gènere, amb intenció lúdica i creativa, en formats i suports diversos.

La consulta i citacions adequades de fonts d'informació variades és imprescindible per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre un tema del currículum de literatura. En aquest treball, els alumnes haurien d'adoptar un punt de vista crític i personal, i utilitzar les tecnologies de la informació.

És imprescindible també que apliquin els coneixements sobre la llengua i les seves normes d'ús, i que hi reflexionin, per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos literaris, i per compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

D'altra banda cal considerar estratègies, recursos i plataformes propis de la tecnologia digital que afavoreixin l'estudi, l'anàlisi i el gaudi de les obres literàries (diccionaris especialitzats, línies del temps, xarxes digitals específiques, etc.).

Dimensió actitudinal i plurilingüe

És important que els alumnes valorin la importància de la lectura i de l'escriptura com a eines d'adquisició dels aprenentatges i com a estímul del desenvolupament personal.

Han d'habituar-se també a la interacció oral en la vida social, en situacions comunicatives pròpies de l'activitat escolar, tot practicant actes de parla:

- comptant,
- descrivint,
- opinant,
- dialogant,
- transmetent coneixement, idees i sentiments.

La interacció oral correcta els permetrà regular la pròpia conducta.

Tanmateix els alumnes haurien de conèixer i emprar els sistemes de comunicació digitals sincrònics o asincrònics, la direccionalitat de la informació, l'abast del sistema comunicatiu, el canal comunicatiu i el tipus de dispositiu que s'utilitza, tenint cura dels aspectes que afecten a la identitat digitals pròpia i aliena.

A més, haurien de reconèixer, respectar i valorar la diversitat lingüística de Catalunya, d'Espanya, d'Europa i del món.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

Partint de la idea que l'objectiu principal de la llengua i de la literatura, tant catalanes com castellanes, és l'assoliment de les competències pròpies de la matèria, els continguts i els criteris d'avaluació del currículum han d'estar íntimament lligats al desenvolupament d'aquestes competències. Per això s'estructuren en les cinc dimensions competencials: la dimensió comprensió lectora i multimèdia, la dimensió expressió escrita i multimèdia, la dimensió comunicació oral, la dimensió literària i la dimensió actitudinal i plurilingüe.

El que es presenta a continuació és una proposta de desplegament dels continguts i dels criteris d'avaluació de primer a quart d'ESO. Es prenen com a referència els criteris d'avaluació de quart curs d'ESO en tant que són finalistes, és a dir, són els criteris amb què s'avaluarà l'alumnat en acabar l'etapa. S'ha de tenir en compte que l'aprenentatge de la llengua és continu i progressiu; per aquesta raó, continguts i criteris d'avaluació són similars. Cada centre educatiu decidirà el grau d'aquesta progressió en funció del seu context.

Les tres primeres dimensions s'engloben en el procés comunicatiu i estableixen els conceptes, procediments i estratègies necessaris per tal de comprendre textos diversos i en diferents suports, llenguatges i formats, per expressar-s'hi oralment i per escrit, i per emprar els coneixements que l'alumnat té de la llengua en aquests procediments i estratègies.

Entre aquests llenguatges, cal destacar els audiovisuals que, presents en la societat de la comunicació i del coneixement, es vehiculen a través de diferents mitjans, plataformes multimèdia i entorns digitals. De manera gradual, s'ha d'abordar el coneixement dels missatges audiovisuals tant des de la perspectiva de la comprensió com de la producció.

Els continguts de la dimensió literària pretenen fer conèixer progressivament el funcionament de la llengua literària i fomentar els hàbits de lectura i d'escriptura d'intenció literària. Així, a primer d'ESO volen ajudar a adquirir les estratègies i eines per analitzar i interpretar el text literari. A partir de 2n curs, a més, volen contribuir a la construcció d'un fris cronològic tenint en compte les diferents èpoques literàries, des de l'edat mitjana fins a l'actualitat, amb la intenció que l'alumnat pugui relacionar les idees que té de la història i de la vida social en cada època amb el reflex que aquesta història té en la cultura i, especialment, en la literatura de la qual són representatives.

Els continguts de la dimensió actitudinal i plurilingüe desenvolupen aspectes de la sociolingüística, del coneixement de les llengües properes i del món, en tant que conviuen en el mateix territori o en contextos globals dels quals s'ha de tenir coneixement. També estableixen la necessitat de llegir i escriure de manera habitual i de respectar l'altre en situacions d'interacció social.

S'afegeix un bloc transversal a totes les competències: els continguts del coneixement de la llengua. Cal conèixer i reflexionar sobre la gramàtica per comprendre, escriure i parlar en contextos propis de l'àmbit social acadèmic, professional i dels mitjans de comunicació; també per comprendre i valorar textos literaris, i escriure d'altres d'intenció literària. És per això que es presenten al final de l'agrupació en dimensions, com a referència de la base lingüística que a partir de l'ús, s'ha de tenir present a l'hora de comunicar-se en tots els àmbits i contextos. Està dividit en quatre nivells d'estudi: pragmàtica, fonètica i fonologia, lèxic i semàntica, i morfologia i sintaxi. A més, s'inclou l'estudi del llenguatge audiovisual per la seva relació amb la comunicació lingüística; així s'amplia el coneixement de tots els llenguatges que participen en els processos comunicatius.

Entre parèntesis es consignen els continguts clau (CC) de les competències amb què es relacionen els continguts específics de cada curs i amb els continguts clau de l'àmbit digital (CCD).

Continguts

Dimensió comprensió lectora

- Textos escrits i multimèdia (CC1, CC19, CC22, CC23):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius senzills.
  - Estructura dels textos.
- Textos multimèdia (CC1, CC23):
  - Relacions entre text, elements icònics i simbòlics, so.
  - Anàlisi pautada.
- Cerca d'informació (CC3):
  - Estratègies de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels textos.
  - Estratègies prèvies a la cerca.
  - Utilització de fonts diverses, de creixent grau de dificultat.
- Estratègies de comprensió lectora (CC2, CC15):
  - Intenció comunicativa i actitud del parlant.
  - Idees principals i secundàries.
  - Inferències.
  - Contrast amb coneixements propis.
  - Resums, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...

Dimensió expressió escrita

- Textos escrits i multimèdia (CC19):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius senzills.
- Escripura com a procés: planificació, textualització i revisió (CC4, CC15).
- El còmic (CC4, CC5).
- Presentacions escrites i multimèdia (CC5, CC23):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.

- Cerca d'informació i de models per a la realització de treballs escrits (CC3).
- Adequació (CC5, CC19, CC22, CC23):
  - Registre lingüístic.
  - Adequació lèxica.
  - Sintaxi adequada a la situació comunicativa.
- Coherència (CC5, CC21, CC22):
  - Ordenació i estructuració dels continguts.
- Cohesió (CC5, CC22, CC23): connectors i marcadors textuais, procediments per a la progressió del discurs.
- Correcció (CC5, CC21, CC23):
  - Puntuació, paràgrafs.
  - Normes ortogràfiques.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC5):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Presentació de l'audiovisual (CC5, CC23):
  - Combinació d'elements icònics, sons, textuais.
  - Programes de tractament de la imatge.

Dimensió comunicació oral

- Textos orals (CC7, CC8, CC9):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, persuasius, predictius i dels gèneres periòdics, expositius, argumentatius senzills.
  - Formals i no formals.
  - Planificats i no planificats.
  - Recursos verbals i no verbals.
- Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció (CC6).
- Interaccions orals presencials i multimèdia (CC6, CC7, CC8, CC16, CCD1):
  - Construcció de relacions socials a l'interior de l'aula i del centre.
  - Recerca i exposició d'informació.

- Debats.
- Estratègies comunicatives per a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
- Cooperació i respecte envers les diferències d'opinió en les situacions de treball cooperatiu.

Dimensió literària

- Lectura lliure d'obres de la literatura catalana, castellana i universal i de la literatura juvenil (CC11, CC14).
- Consulta de fonts d'informació variades per a la realització de treballs (CC3).
- Estratègies i tècniques per analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura (CC11):
  - Estructura.
  - Aspectes formals.
  - Recursos estilístics i retòrics (anàfora, metàfora, metonímia, símil, antítesi, hipèrbaton, hipèrbole, enumeració).
- Redacció de textos d'intenció literària, a partir de la lectura de textos d'obres lliures i/o de l'època, utilitzant les convencions formals del gènere i des d'una perspectiva lúdica i creativa (CC13).

Dimensió actitudinal i plurilingüe

- Varietats de la llengua catalana i de la llengua castellana en els diferents territoris on es parlen (CC17).
  - Factors geogràfics explicatius de les varietats.
- Diversitat de llengües que es parlen a Espanya, a Europa i al món (CC18):
  - Noció de família lingüística.
- Utilització dels coneixements de llengües en contextos reals i funcions diverses (CC17).
  - Semblances i diferències dels sistemes fonètics i la prosòdia de diferents llengües.
  - Influències entre llengües al llarg de la història i en l'actualitat: manlleus, formes de calc.
  - Intercanvis comunicatius amb parlants d'altres llengües, per a la formació, instrucció i relació amb l'exterior.
- Les llengües i els estats, llengües oficials i els factors que les han condicionat, llengües minoritàries (CC17, CC18).

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC19):
  - Registres lingüístics segons la situació comunicativa (col·loquial, familiar, estàndard).
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius senzills.
  - Estructura dels diferents gèneres de text a partir dels paràgrafs i de la puntuació.
  - Modalitats oracionals i relació amb el context.

- Fonètica i fonologia (CC20):
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciat.
- Lèxic i semàntica (CC21):
  - Frases fetes, refranys.
  - Lèxic apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Àmbit educatiu, social i personal.
  - Camps lexicosemàntics i lèxic nou.
  - Mecanismes de formació de paraules (derivació, composició).
  - Relacions semàntiques (polisèmia, sinonímia, antonímia, homonímia). Canvis en el significat de les paraules (eufemismes, paraules tabú).
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC22):
  - Categories gramaticals.
  - Noció de sintagma.
  - Funcions sintàctiques: subjecte, predicat, complement del nom, complement directe, complement indirecte, complement circumstancial.
  - Elements de l'oració.
  - Connectors: temporals, de lloc, d'ordre, causa i conseqüència.
  - Consulta de diccionaris, eines informàtiques de revisió del text, compendis gramaticals i reculls de normes ortogràfiques.
- Llenguatge audiovisual (CC24): relació entre imatge, text i so. Elements bàsics.
- Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD2)

Criteris d'avaluació

Dimensió comprensió lectora

1. Utilitzar estratègies de lectura comprensiva i crítica de gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacional, predictiu, persuasiu, instructiu, expositiu, i argumentatiu senzills.
2. Llegir, comprendre i interpretar textos escrits propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant, i reconèixer alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.
3. Identificar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital, integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.
4. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i audiovisuals, i per revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió expressió escrita

5. Aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos adequats, coherents i cohesionats (planificant, textualitzant, revisant i reescrivint), i integrant la reflexió ortogràfica i gramatical en la pràctica i ús de l'escriptura.
6. Escriure textos en relació amb l'àmbit d'ús de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, i en relació amb la finalitat que persegueixen (narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius senzills), seguint models.
7. Construir el propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió comunicació oral

8. Comprendre i interpretar textos orals de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, de qualsevol gènere de text estudiat, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, realitzant inferències i determinant l'actitud del parlant.
9. Reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).
10. Aprendre a parlar en públic, en situacions formals i informals, de manera individual o en grup, aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua, en discursos relacionats amb la vida quotidiana, les relacions socials, la vida acadèmica i els mitjans de comunicació, i per a gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius senzills.
11. Participar en debats i col·loquis ajustant-se progressivament a les normes que els regulen per a l'intercanvi comunicatiu amb coherència, cohesió, correcció, adequació.
12. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos orals i multimèdia, i per a compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió literària

13. Llegir i comprendre, de forma guiada, obres literàries de la literatura catalana, castellana i universal de tots els temps i de la literatura juvenil, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.
14. Redactar textos personals d'intenció literària des d'una perspectiva lúdica i creativa.
15. Consultar adequadament fonts d'informació variades, per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre un tema del currículum de literatura, adoptant un punt de vista crític i personal i utilitzant les tecnologies de la informació.
16. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos literaris, i per compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

17. Valorar la importància de la lectura i l'escriptura com a eines d'adquisició dels aprenentatges i com a estímul del desenvolupament personal.
18. Valorar la importància de la interacció oral en la vida social practicant actes de parla: comptant, descrivint, opinant, dialogant..., en situacions comunicatives pròpies de l'activitat escolar i per a l'aprenentatge col·laboratiu.
19. Reconèixer, conèixer, respectar i valorar la diversitat lingüística de Catalunya i d'Espanya.
20. Conèixer i emprar els sistemes de comunicació digitals sincrònics o asincrònics, atenent a la direccionalitat de la informació i al canal comunicatiu, i tenir cura dels aspectes que afecten a la identitat digital pròpia i aliena.

SEGON CURS

Continguts

Dimensió comprensió lectora

- Textos escrits i multimèdia (CC1, CC19, CC21, CC23):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius.
  - Estructura dels textos.
- Textos audiovisuals (CC1, CC23):
  - Relacions entre text, elements icònics i simbòlics, so.
  - Anàlisi pautada.
- Cerca d'informació (CC3):
  - Estratègies de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels textos.
  - Estratègies prèvies a la cerca.
  - Utilització de fonts diverses, de creixent grau de dificultat.
- Estratègies de comprensió lectora (CC2, CC15):
  - Intenció comunicativa i actitud del parlant.
  - Idees principals i secundàries.
  - Inferències.
  - Contrast amb coneixements propis.
  - Resums, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...

Dimensió expressió escrita

- Textos escrits i multimèdia (CC19):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius.
- Escriptura com a procés: planificació, textualització i revisió (CC4, CC15).
- Presentacions escrites i audiovisuals (CC5, CC23):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Cerca d'informació i de models per a la realització de treballs escrits (CC3).
- Adequació (CC5, CC19, CC20, CC23):
  - Registre lingüístic.
  - Adequació lèxica.
  - Sintaxi adequada a la situació comunicativa.
- Coherència (CC5, CC21, CC22):
  - Ordenació i estructuració dels continguts.
- Cohesió (CC5, CC21, CC22): connectors i marcadors textuais, procediments per a la progressió del discurs.
- Correcció (CC5, CC21, CC22):
  - Puntuació, paràgrafs.
  - Normes ortogràfiques amb excepcions més conegudes.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC5):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Presentació de l'audiovisual (CC5, CC23):
  - Combinació d'elements icònics, sonors, textuais.
  - Programes de tractament de la imatge.

Dimensió comunicació oral

- Textos orals (CC7, CC8, CC9):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.

- Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, persuasius, predictius i dels gèneres periòdics, expositius, argumentatius.
- Formals i no formals.
- Planificats i no planificats.
- Recursos verbals i no verbals.
- Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció (CC6).
- Interaccions orals presencials i multimèdia (CC6, CC7, CC8, CC16, CCD1):
  - Construcció de relacions socials a l'interior de l'aula i del centre.
  - Recerca i exposició d'informació.
  - Assertivitat i manteniment de les pròpies idees.
  - Debats.
  - Estratègies comunicatives per a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
  - Cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball cooperatiu.

Dimensió literària

- Lectura lliure d'obres de la literatura catalana, castellana i universal i de la literatura juvenil (CC11, CC14).
- Autors i obres més representatius de les literatures catalana i castellana del segle XII al XV (CC9, CC10, CC11, CC12, CC14):
  - Context històric i social. Gèneres. Corrents literaris.
  - Lectura i explicació de fragments significatius i, si escau, textos complets i adaptats.
  - Temes literaris.
- Consulta de fonts d'informació variades per a la realització de treballs (CC3).
- Estratègies i tècniques per analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura (CC11):
  - Estructura.
  - Aspectes formals.
  - Recursos estilístics i retòrics (anàfora, metàfora, metonímia, símil, antítesi, hipèrbaton, hipèrbole, paral·lelisme, enumeració).
- Redacció de textos d'intenció literària, a partir de la lectura de textos d'obres lliures i/o de l'època, utilitzant les convencions formals del gènere i des d'una perspectiva lúdica i creativa (CC13).

Dimensió actitudinal i plurilingüe

- Varietats de la llengua catalana i de la llengua castellana en els diferents territoris on es parlen (CC17).
  - Factors geogràfics explicatius de les varietats.

- Diversitat de llengües que es parlen a Espanya, a Europa i al món (CC18):
  - Noció de família lingüística.
- Utilització dels coneixements de llengües en contextos reals i funcions diverses (CC18).
  - Semblances i diferències dels sistemes fonètics i la prosòdia de diferents llengües.
  - Influències entre llengües al llarg de la història i en l'actualitat: manlleus, formes de calc.
  - Intercanvis comunicatius amb parlants d'altres llengües, per a la formació, instrucció i relació amb l'exterior.
- Les llengües i els estats, llengües oficials i els factors que les han condicionat, llengües minoritàries (CC17, CC18).

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC19):
  - Registres lingüístics segons la situació comunicativa (col·loquial, familiar, estàndard).
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius.
  - Estructura dels diferents gèneres de text a partir dels paràgrafs i de la puntuació.
  - Modalitats oracionals i relació amb el context.
- Fonètica i fonologia (CC20):
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- Lèxic i semàntica (CC21):
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Àmbit educatiu, social i personal.
  - Camps lexicosemàntics i lèxic nou.
  - Mecanismes de formació de paraules (derivació, composició, sigles, acrònims, manlleus).
  - Relacions semàntiques (polisèmia, sinonímia, antonímia, homonímia). Canvis en el significat de les paraules (eufemismes, paraules tabú).
  - Estratègies digitals de cerca lèxica
- Morfologia i sintaxi (CC22):
  - Categories gramaticals.
  - Tipus de sintagmes.
  - Funcions sintàctiques: subjecte, predicat, complement del nom, complement directe, complement indirecte, complement circumstancial, atribut.
  - Substitucions lèxiques.
  - Elements de l'oració.

- Connectors: temporals, de lloc, d'ordre, causa i conseqüència.
- Consulta de diccionaris, eines informàtiques de revisió del text, compendis gramaticals i reculls de normes ortogràfiques.
- Llenguatge audiovisual (CC23): relació entre imatge, text i so. Elements bàsics.
- Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD1)

Criteris d'avaluació

Dimensió comprensió lectora

1. Aplicar estratègies de lectura comprensiva i crítica de gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius.
2. Llegir, comprendre, interpretar i valorar textos escrits propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant, i reconèixer alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.
3. Identificar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital, integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.
4. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i multimèdia, i per revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió expressió escrita

5. Aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos adequats, coherents i cohesionats (planificant, textualitzant, revisant i reescrivint), i integrant la reflexió ortogràfica i gramatical en la pràctica i ús de l'escriptura.
6. Escriure textos en relació amb l'àmbit d'ús de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, i en relació amb la finalitat que persegueixen (narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius), seguint models.
7. Construir el propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió comunicació oral

8. Comprendre i interpretar textos orals de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, de qualsevol gènere de text estudiat, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, realitzant inferències i determinant l'actitud del parlant.
9. Reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).

10. Aprendre a parlar en públic, en situacions formals i informals, de manera individual o en grup, aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua, per a discursos relacionats amb la vida quotidiana, les relacions socials, la vida acadèmica i els mitjans de comunicació, i per a gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius i argumentatius.
11. Participar en debats i col·loquis ajustant-se progressivament a les normes que els regulen per a l'intercanvi comunicatiu: coherència, cohesió, correcció, adequació.
12. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos orals i multimèdia, i per a compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió literària

13. Llegir i comprendre, de forma guiada, obres literàries de la literatura catalana, castellana i universal de tots els temps i de la literatura juvenil, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.
14. Llegir, comprendre i interpretar textos literaris representatius de la literatura de l'època (literatures catalana i castellana: segles xii a xv), reconeixent la intenció de l'autor, relacionant el seu contingut i la seva forma amb els contextos socioculturals i literaris de l'època, identificant el gènere i el tema, i expressant aquesta relació amb judicis personals raonats.
15. Redactar textos personals d'intenció literària, a partir de models de l'època (literatures catalana i castellana: segles xii a xv), seguint les convencions del gènere, des d'una perspectiva lúdica i creativa.
16. Consultar adequadament fonts d'informació variades, per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre un tema del currículum de literatura, adoptant un punt de vista crític i personal i utilitzant les tecnologies de la informació.
17. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos literaris, i per compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

18. Valorar la importància de la lectura i l'escriptura com a eines d'adquisició dels aprenentatges i com a estímul del desenvolupament personal.
19. Valorar la importància de la interacció oral en la vida social i acadèmica, i per a l'aprenentatge col·laboratiu.
20. Reconèixer, conèixer, respectar i valorar la diversitat lingüística d'Europa.
21. Conèixer i emprar els sistemes de comunicació digitals sincrònics o asincrònics, atenent a la direccionalitat de la informació, al canal comunicatiu i al tipus de dispositiu que s'utilitza, i tenir cura dels aspectes que afecten a la identitat digital pròpia i aliena.

Continguts

Dimensió comprensió lectora

- Textos escrits i multimèdia (CC1, CC19, CC21, CC23):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris.
  - Estructura dels textos.
- Textos audiovisuals (CC1, CC23):
  - Relacions entre text, elements icònics i simbòlics, so.
  - Seqüències audiovisuals.
  - Anàlisi pautada i interpretació.
- Cerca d'informació (CC3):
  - Estratègies de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels textos.
  - Estratègies prèvies a la cerca.
  - Utilització de fonts diverses, de creixent grau de dificultat.
- Estratègies de comprensió lectora (CC2, CC15):
  - Intenció comunicativa i actitud del parlant.
  - Idees principals i secundàries.
  - Inferències.
  - Contrast amb coneixements propis.
  - Taules, quadres, fitxes, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...
- Anàlisi intratextual i intertextual: perspectives única, múltiple, complementària (CC2).

Dimensió expressió escrita

- Textos escrits i multimèdia (CC19):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris.
- Escriptura com a procés: planificació, textualització i revisió (CC4, CC15).
- Presentacions escrites i audiovisuals (CC5, CC23):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.

- Cerca d'informació i de models per a la realització de treballs escrits (CC3).
- Adequació (CC5, CC19, CC22, CC23):
  - Registre lingüístic.
  - Adequació lèxica.
  - Sintaxi adequada a la situació comunicativa.
- Coherència (CC5, CC21, CC22):
  - Ordenació i estructuració dels continguts.
- Cohesió (CC5, CC21, CC22): connectors i marcadors textuais, procediments per a la progressió del discurs.
- Correcció (CC5, CC21, CC22):
  - Puntuació, paràgrafs.
  - Normes ortogràfiques amb excepcions de més dificultat.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC5):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, referències, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Presentació de l'audiovisual (CC5, CC22):
  - Combinació d'elements icònics, sonors, textuais.
  - Programes de tractament de la imatge.

Dimensió comunicació oral

- Textos orals (CC7, CC8, CC9):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacional, persuasiu, predictiu i dels gèneres periodístics, expositiu, argumentatiu, periodístic i publicitari.
  - Formals i no formals.
  - Planificats i no planificats.
  - Recursos verbals i no verbals.
- Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció (CC6).
- Interaccions orals presencials i multimèdia (CC6, CC7, CC8, CC16, CCD1):
  - Construcció de relacions socials a l'interior de l'aula i del centre.

- Comunicació amb altres comunitats escolars i amb la societat en general (cartes al director, notícies a la premsa, ràdio local o per al web del centre).
- Recerca i exposició d'informació.
- Assertivitat i manteniment de les pròpies idees.
- Debats pautats i reglamentats.
- Estratègies comunicatives per a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
- Cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball cooperatiu.

Dimensió literària

- Lectura lliure d'obres de la literatura catalana, castellana i universal i de la literatura juvenil (CC11, CC14).
- Autors i obres més representatius de les literatures catalana i castellana dels segles XVI i XVII (CC9, CC10, CC11, CC12, CC14):
  - Context històric i social. Gèneres. Corrents literaris.
  - Lectura i explicació de fragments significatius i, si escau, textos complets i adaptats.
  - Temes i subgèneres literaris. Tòpics més usuals.
- Consulta de fonts d'informació variades per a la realització de treballs (CC3).
- Estratègies i tècniques per analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura (CC11):
  - Estructura.
  - Aspectes formals.
  - Recursos estilístics i retòrics (anàfora, metàfora, metonímia, símil, antítesi, hipèrbaton, hipèrbole, paral·lelisme, al·literació, pleonasme, paradoxa, enumeració, asíndeton, polisíndeton).
- Redacció de textos d'intenció literària, a partir de la lectura de textos d'obres lliures i/o de l'època, utilitzant les convencions formals del gènere des d'una perspectiva lúdica i creativa (CC13).

Dimensió actitudinal i plurilingüe

- Varietats de la llengua catalana i de la llengua castellana en els diferents territoris on es parlen (CC17).
  - Factors històrics i geogràfics explicatius de les varietats.
- Diversitat de llengües que es parlen a Espanya, a Europa i al món (CC18):
  - Les famílies lingüístiques més conegudes.
- Utilització dels coneixements de llengües en contextos reals i funcions diverses (CC18).
  - Semblances i diferències dels sistemes fonètics i la prosòdia de diferents llengües.
  - Influències entre llengües al llarg de la història i en l'actualitat: manlleus, formes de calc.
  - Intercanvis comunicatius amb parlants d'altres llengües, per a la formació, instrucció i relació amb l'exterior.

- Les llengües i els estats, llengües oficials i els factors que les han condicionat, llengües minoritàries (CC17, CC18).

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC19):
  - Registres lingüístics segons la situació comunicativa.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris.
  - Estructura dels diferents gèneres de text a partir dels paràgrafs i de la puntuació.
  - Elements de la comunicació. Funcions del llenguatge.
  - Modalitats oracionals i relació amb el context. L'estil directe i indirecte.
- Fonètica i fonologia (CC20):
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- Lèxic i semàntica (CC21):
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Àmbit educatiu, social i personal.
  - Camps lexicosemàntics i lèxic nou, especialment de l'àmbit periodístic i publicitari.
  - Mecanismes de formació de paraules (derivació, composició, parasíntesi, sigles, acrònims, manlleus).
  - Denotació i connotació.
  - Prefixos i sufixos.
  - Relacions semàntiques (polisèmia, sinonímia, antonímia, homonímia, hiponímia, hiperonímia). Canvis en el significat de les paraules (metàfora, metonímia, eufemismes, paraules tabú).
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC22):
  - Categories gramaticals.
  - Tipus de sintagmes.
  - Funcions sintàctiques: subjecte, predicat, complement del nom, complement de l'adjectiu, complement directe, complement indirecte, complement circumstancial, atribut, complement de règim, complement predicatiu, aposició.
  - Aposicions.
  - Substitucions pronominals i lèxiques.
  - Elements de l'oració. Oració impersonal. Oració activa i passiva.
  - Distinció entre oració simple i oració composta.
  - Connectors: d'ordre, d'aclariment i detall, de causa i conseqüència, adversatius.
  - Consulta de diccionaris, eines informàtiques de revisió del text, compendis gramaticals i reculls de normes ortogràfiques.

- Llenguatge audiovisual (CC23): relació entre imatge, text i so. Elements funcionals.
- Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD2)

Criteris d'avaluació

Dimensió comprensió lectora

1. Aplicar estratègies de lectura comprensiva i crítica de gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris.
2. Llegir, comprendre, interpretar i valorar textos escrits propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant, i valorar alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.
3. Identificar, contrastar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital, integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.
4. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i multimèdia, i per revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió expressió escrita

5. Aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos adequats, coherents i cohesionats: planificant, textualitzant, revisant i reescrivint, i integrant la reflexió ortogràfica i gramatical en la pràctica i ús de l'escriptura.
6. Escriure textos en relació amb l'àmbit d'ús de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, i en relació amb la finalitat que persegueixen (narratiu, descriptiu, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris), seguint models.
7. Construir el propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió comunicació oral

8. Comprendre, interpretar i valorar textos orals propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica i dels mitjans de comunicació, de qualsevol gènere de text estudiat, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, realitzant inferències i determinant l'actitud del parlant.
9. Reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).
10. Aprendre a parlar en públic, en situacions formals i informals, de manera individual o en grup, aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua, per a discursos relacionats amb la vida quotidiana, les relacions socials, la vida acadèmica i els mitjans de comunicació, i per a gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius, periodístics i publicitaris.

11. Participar en debats i col·loquis ajustant progressivament a les normes que els regulen per a l'intercanvi comunicatiu: coherència, cohesió, correcció, adequació.
12. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos orals i multimèdia, i per compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió literària

13. Llegir i comprendre, de forma progressivament autònoma, obres literàries de la literatura catalana, castellana i universal de tots els temps i de la literatura juvenil, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.
14. Llegir, comprendre interpretar i comentar textos literaris representatius de la literatura de l'època (literatures catalana i castellana: segles xv i xvii), reconeixent la intenció de l'autor, relacionant el seu contingut i la seva forma amb els contextos socioculturals i literaris de l'època, identificant el gènere, el tema, reconeixent la evolució d'alguns tòpics i formes literàries, i expressant aquesta relació amb judicis personals raonats.
15. Redactar textos personals d'intenció literària, a partir de models de l'època (literatures catalana i castellana segles XVI i XVII), seguint les convencions del gènere, des d'una perspectiva lúdica i creativa.
16. Consultar i citar adequadament fonts d'informació variades, per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre un tema del currículum de literatura, adoptant un punt de vista crític i personal i utilitzant les tecnologies de la informació.
17. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos literaris, i per compondre i revisar progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

18. Valorar la importància de la lectura i l'escriptura com a eines d'adquisició dels aprenentatges i com a estímul del desenvolupament personal.
19. Valorar la llengua oral com a instrument d'aprenentatge, com a mitjà per transmetre coneixements, idees i sentiments i com a eina per a l'aprenentatge col·laboratiu i la regulació de la conducta.
20. Reconèixer, conèixer, respectar i valorar la diversitat lingüística d'Europa i del món.
21. Conèixer i emprar els sistemes de comunicació digitals sincrònics o asincrònics, atenent a la direccionalitat de la informació, a l'abast del sistema comunicatiu, al canal comunicatiu i al tipus de dispositiu que s'utilitza, i tenir cura dels aspectes que afecten a la identitat digital pròpia i aliena.

QUART CURS

Continguts

Dimensió comprensió lectora

- Textos escrits i multimèdia (CC1, CC19, CC21, CC23):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.

- Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius (carta a l'administració, instància, currículums, sol·licitud de feina, carta de presentació, formularis).
- Estructura dels textos.
- Textos audiovisuals (CC1, CC23):
  - Relacions entre text, elements icònics i simbòlics, so.
  - Seqüències audiovisuals.
  - Anàlisi autònoma i interpretació.
- Cerca d'informació (CC3):
  - Estratègies de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels textos.
  - Estratègies prèvies a la cerca.
  - Utilització de fonts diverses, de creixent grau de dificultat.
- Estratègies de comprensió lectora (CC2, CC15):
  - Intenció comunicativa i actitud del parlant.
  - Idees principals i secundàries.
  - Inferències.
  - Contrast amb coneixements propis.
  - Quadres sinòptics, esquemes, mapes conceptuals, xarxes digitals...
- Anàlisi intratextual i intertextual: perspectives única, múltiple, complementària (CC2).

Dimensió expressió escrita

- Textos escrits i multimèdia (CC19):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius (carta a l'administració, instància, currículums, sol·licitud de feina, carta de presentació, formularis).
- Escriptura com a procés: planificació, textualització i revisió (CC4, CC15).
- Presentacions escrites i audiovisuals (CC5, CC23):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Cerca d'informació i de models per a la realització de treballs escrits (CC3).
- Adequació (CC5, CC19, CC22, CC23):
  - Registre lingüístic.

- Adequació lèxica.
- Sintaxi adequada a la situació comunicativa.
- Coherència (CC5, CC21, CC22):
  - Ordenació i estructuració dels continguts.
- Cohesió (CC5, CC21, CC22): connectors i marcadors textuais, procediments per a la progressió del discurs.
- Correcció (CC5, CC19, CC21):
  - Puntuació, paràgrafs.
  - Normes ortogràfiques amb tot tipus d'excepcions.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC5):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, referències, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Presentació de l'audiovisual (CC5, CC23):
  - Combinació d'elements icònics, sonors, textuais.
  - Programes de tractament de la imatge.

Dimensió comunicació oral

- Textos orals (CC7, CC8, CC9):
  - Àmbits: vida quotidiana, relacions socials, vida acadèmica i mitjans de comunicació.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, persuasiu, predictiu, expositiu, argumentatiu, administratiu (carta a l'administració, instància, currículums, sol·licitud de feina, carta de presentació, emplenat de formularis).
  - Formals i no formals.
  - Planificats i no planificats.
  - Recursos verbals i no verbals.
- Processos de comprensió oral: reconeixement, selecció, interpretació, anticipació, inferència, retenció (CC6).
- Interaccions orals presencials i multimèdia (CC6, CC7, CC8, CC17, CCD1):
  - Construcció de relacions socials a l'interior de l'aula i del centre.
  - Comunicació amb altres comunitats escolars i amb la societat en general (cartes al director, notícies a la premsa, ràdio local o per al web del centre).
  - Recerca i exposició d'informació.
  - Assertivitat i manteniment de les pròpies idees.

- Debats pautats i reglamentats.
- Estratègies comunicatives per a l'inici, manteniment i finalització de les interaccions.
- Cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball cooperatiu.

Dimensió literària

- Lectura lliure d'obres de la literatura catalana, castellana i universal i de la literatura juvenil (CC11, CC14).
- Autors i obres més representatius (CC9, CC10, CC11, CC12, CC14):
  - Literatura catalana: segles xvii a xx.
  - Literatura castellana: segles xviii a xx.
- Context històric i social. Gèneres. Corrents literaris.
- Lectura i explicació de fragments significatius i, si escau, textos complets i adaptats:
  - Temes i subgèneres literaris. Tòpics.
- Consulta de fonts d'informació variades per a la realització de treballs (CC3).
- Estratègies i tècniques per analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura (CC11):
  - Estructura.
  - Aspectes formals.
  - Recursos estilístics i retòrics (anàfora, metàfora, metonímia, símil, antítesi, hipèrbaton, hipèrbole, paral·lelisme, al·literació, pleonasme, paradoxa, quiasme, sinestèsia, enumeració, asíndeton, polisíndeton, al·legoria).
- Redacció de textos d'intenció literària, a partir de la lectura de textos d'obres lliures i/o de l'època, utilitzant les convencions formals del gènere i amb intenció lúdica i creativa (CC13).

Dimensió actitudinal i plurilingüe

- Varietats de la llengua catalana i de la llengua castellana en els diferents territoris on es parlen (CC17).
  - Factors culturals, històrics i geogràfics explicatius de les varietats.
- Evolució de les relacions entre llengües en contacte i diversitat de situacions que es produeixen (CC18):
  - Comparació entre llengües romàniques conegudes.
- Diversitat de llengües que es parlen a Espanya, a Europa i al món (CC18):
  - Les famílies lingüístiques.
- Utilització dels coneixements de llengües en contextos reals i funcions diverses (CC18).
  - Semblances i diferències dels sistemes fonètics i la prosòdia de diferents llengües.
  - Influències entre llengües al llarg de la història i en l'actualitat: manlleus, formes de calc.
  - Intercanvis comunicatius amb parlants d'altres llengües, per a la formació, instrucció i relació amb l'exterior.

- Les llengües i els estats, llengües oficials i els factors que les han condicionat, llengües minoritàries (CC17, CC18).

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC19):
  - Registres lingüístics segons la situació comunicativa.
  - Gèneres de text narratiu, descriptiu, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
  - Estructura dels diferents gèneres de text a partir dels paràgrafs i de la puntuació.
  - Elements de la comunicació. Funcions del llenguatge.
  - Modalitats oracionals i relació amb el context. L'estil directe i indirecte.
- Fonètica i fonologia (CC20):
  - Símbols fonètics amb la pronunciació de fonemes d'especial dificultat.
  - Patrons bàsics de ritme, d'entonació i accentuació de paraules i enunciats.
- Lèxic i semàntica (CC21):
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic precís i apropiat a contextos concrets i quotidians.
  - Àmbit educatiu, social i personal.
  - Camps lexicosemàntics i lèxic nou, especialment de l'àmbit administratiu.
  - Mecanismes de formació de paraules (derivació, composició, parasíntesi, sigles, acrònims, manlleus).
  - Prefixos i sufixos.
  - Relacions semàntiques (polisèmia, sinonímia, antonímia, homonímia, hiponímia, hiperonímia). Canvis en el significat de les paraules (metàfora, metonímia, eufemismes, paraules tabú).
  - Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC22):
  - Categories gramaticals.
  - Funcions sintàctiques. Oració impersonal. Transformació d'estructures actives i passives.
  - Oració composta coordinada i subordinada. Construcció d'infinitiu, gerundi i participi.
  - Connectors per introduir un tema, relacionar idees, posar èmfasi, donar detalls, introduir conclusions, indicar causa, finalitat, condició, objecció, posicionament davant de diverses opcions.
  - Elements d'estil (ús d'anàfores, eliminació de repeticions, substitucions pronominals i lèxiques).
  - Consulta de diccionaris, eines informàtiques de revisió del text, compendis gramaticals i reculls de normes ortogràfiques.
- Llenguatge audiovisual (CC23): relació entre imatge, text i so. Elements avançats.
- Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals). (CCD2)

Criteris d'avaluació

Dimensió comprensió lectora

1. Aplicar diferents estratègies de comprensió lectora per a la lectura de gèneres de text narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius.
2. Llegir, comprendre, interpretar i valorar textos escrits propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica, dels mitjans de comunicació, de l'àmbit laboral i de relacions amb organismes, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant i valorant alguns aspectes de la seva forma i el seu contingut.
3. Identificar, contrastar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de les biblioteques o de qualsevol altra font d'informació impresa en paper o digital integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.
4. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió de textos escrits i multimèdia, i per a la revisió progressivament autònoma dels textos propis i aliens.

Dimensió expressió escrita

5. Aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos adequats, coherents i cohesionats (planificant, textualitzat, revisant i reescriuint), i integrant la reflexió ortogràfica i gramatical en la pràctica i ús de l'escriptura.
6. Escriure textos en relació amb l'àmbit d'ús de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica, dels mitjans de comunicació, de l'àmbit laboral i de relacions amb organismes, i en relació amb la finalitat que persegueixen (narratius, descriptius, conversacionals formals, predictius, persuasius, instructius, expositius, argumentatius i administratius), seguint models.
7. Construir el propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió comunicació oral

8. Comprendre, interpretar i valorar textos orals propis de la vida quotidiana, de les relacions socials, de la vida acadèmica, dels mitjans de comunicació, de l'àmbit laboral i de relacions amb organismes, de qualsevol gènere de text estudiat, captant el sentit global, identificant la informació rellevant, extraient informacions concretes, fent inferències, determinant l'actitud del parlant i valorar alguns aspectes de la seva forma i seu contingut.
9. Reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).
10. Aprendre a parlar en públic, en situacions formals o informals, de manera individual o en grup, aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua oral, per a discursos relacionats amb l'àmbit escolar/acadèmic i social i per discursos que tenen com a finalitat exposar i argumentar.

11. Conèixer, utilitzar i valorar les normes de cortesia en les intervencions orals pròpies de l'activitat acadèmica, tant espontànies com planificades i en les pràctiques discursives orals, analitzant en els debats i tertúlies la validesa dels arguments i interpretant de forma crítica tant la seva forma com el contingut.
12. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió textos orals i multimèdia, i per a la revisió progressivament autònoma dels textos propis i aliens.

Dimensió literària

13. Llegir i comprendre de forma autònoma obres literàries de la literatura catalana, castellana i universal de tots els temps i de la literatura juvenil, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.
14. Llegir, comprendre i comentar textos representatius dels segles XVIII, XIX i XX, reconeixent la intenció de l'autor, el tema, els trets propis del gènere al qual pertany i relacionant el seu contingut amb el context sociocultural i literari de l'època, o d'altres èpoques, i expressar la relació existent amb judicis personals raonats.
15. Redactar textos personals d'intenció literària, a partir de la lectura de textos dels segles XVIII, XIX i XX, seguint les convencions formals del gènere, i amb intenció lúdica i creativa.
16. Consultar i citar adequadament fonts d'informació variades, per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre un tema del currículum de literatura, adoptant un punt de vista crític i personal, i utilitzant les tecnologies de la informació.
17. Emprar la reflexió gramatical a nivell de la frase i del text per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos literaris, i per a la revisió progressivament autònoma dels textos propis i aliens.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

18. Valorar la importància de la lectura i l'escriptura com a eines d'adquisició dels aprenentatges i com a estímul del desenvolupament personal.
19. Valorar la llengua oral com a instrument d'aprenentatge, com a mitjà per transmetre coneixements, idees i sentiments i com a eina per a l'aprenentatge col·laboratiu i la regulació de la conducta.
20. Reconèixer, conèixer, respectar i valorar la diversitat lingüística i cultural d'Europa i del món.
21. Conèixer i emprar els sistemes de comunicació digitals sincrònics o asincrònics, atenent a la direccionalitat de la informació, a l'abast del sistema comunicatiu, al canal comunicatiu i al tipus de dispositiu que s'utilitza, i tenir cura dels aspectes que afecten a la identitat digital pròpia i aliena.

Llengües Estrangeres (matèria comuna)

Competències de la matèria

Entendre i parlar idiomes diferents de la llengua pròpia constitueix una capacitat bàsica que tots els ciutadans necessiten. Un objectiu estratègic és millorar l'aprenentatge de les llengües estrangeres. És per això que aquest currículum és comú a totes les llengües estrangeres que s'estudien en el territori, sigui com a primera llengua estrangera o com a segona.

La competència comunicativa i lingüística és l'habilitat per expressar i interpretar conceptes, pensaments, sentiments, fets i opinions de forma oral i escrita (escoltar, parlar, llegir i escriure), i per interactuar lingüísticament d'una manera adequada i creativa en tots els possibles contextos socials i culturals, com l'educació i la formació, la vida privada i la professional, i l'oci. La comunicació en llengües estrangeres exigeix també tenir capacitats com ara la mediació i la comprensió intercultural.

D'acord amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües, la competència lingüística comunicativa inclou coneixements, habilitats i saber fer relatius als components lingüístic, sociolingüístic i pragmàtic. S'hi integren, per tant, els coneixements i les habilitats lèxiques, fonètiques i morfosintàctiques, i la conscienciació dels principals tipus d'interacció verbal i registres de la llengua. El coneixement de les convencions socials, dels aspectes culturals i de la diversitat lingüística també és important, així com també les habilitats que permeten distingir i utilitzar diferents tipus de textos, cercar, recopilar i processar informació, utilitzar eines d'ajuda i formular i expressar els propis arguments orals i escrits d'una manera convincent i adequada al context. Una actitud positiva pel que fa a la comunicació en llengua estrangera comporta la disposició al diàleg crític i constructiu, l'apreciació de les qualitats estètiques i la voluntat de dominar-les, així com l'interès per la interacció amb altres persones.

En un currículum de llengües estrangeres fonamentat en competències bàsiques, adquireixen una especial importància les activitats comunicatives (recepció, producció, interacció i mediació) i les habilitats psicossocials (col·laboració, lideratge, innovació, gestió interpersonal) que, de manera conjunta, apoderen l'alumnat per exercir una ciutadania activa i responsable.

Les onze competències que componen l'àrea de llengua estrangera s'agrupen en cinc dimensions: comunicació oral; comprensió lectora; expressió escrita; literària; i actitudinal i plurilingüe.

Les activitats de recepció, producció, interacció formen part del procés comunicatiu en tant que comporten expressar-se i comprendre de manera oral, tant individualment com en interaccions planificades o espontànies, comprendre textos escrits i multimèdia, i produir-ne. La mediació i les habilitats psicossocials amplien la profunditat comunicativa amb una intencionalitat competencial vers la construcció social de comunitat i la convivència al llarg de la vida. La dimensió literària, fonamentada en el reconeixement de valors estètics, ètics i culturals i en la instrumentalització d'estratègies lingüístiques i comunicatives, implica l'activitat creativa de comprensió, reproducció i valoració de textos escrits, orals i audiovisuals, que causa en el receptor una reacció emocional i estètica. A més, un aprenent ha de ser capaç de transferir i aplicar els aprenentatges adquirits en altres llengües a les llengües que aprèn. Així, la dimensió actitudinal i plurilingüe es troba present, de manera transversal, tant en les tres dimensions que constitueixen el procés comunicatiu com en la dimensió literària.

Els criteris emprats per determinar la gradació del nivell de consecució de cada competència estan relacionats amb la complexitat del llenguatge per comprendre o expressar missatges, i la de les estratè-

gies requerides per fer-ho, així com amb la diversitat textual, la varietat d'àmbits (públic, acadèmic i personal), i amb el grau progressiu d'autonomia (des de l'ús controlat de la llengua amb ajut de suports, fins a un ús més espontani i creatiu).

En la societat del coneixement, la digitalització comporta canvis en tot el cicle de l'aprenentatge. El coneixement es construeix a partir de la interacció amb l'entorn, per tant les competències digitals han esdevingut agents actius dels aprenentatges, ja que faciliten aquesta interacció. En aquest sentit, les digitals són competències transversals que han de contribuir a la millora global de tots els aprenentatges, al desenvolupament d'actituds responsables i adequades en relació amb la identitat digital i a l'aprenentatge al llarg de la vida. Les competències digitals es concreten en uns continguts clau que s'han afegit als específics de les competències de l'àmbit lingüístic. Així mateix, s'han inclòs en els criteris d'avaluació de les diferents dimensions.

Les competències digitals es concreten en alguns continguts clau (CCD) que s'afegeixen als vint-i-quatre continguts clau de les competències de l'àmbit lingüístic de llengües estrangeres (CC). També estan presents en l'avaluació de les diferents dimensions.

Dimensió comunicació oral

La comunicació oral consisteix en la capacitat de comprendre i expressar missatges orals tenint present el destinatari, el propòsit i la situació comunicativa. La competència oral facilita, a través dels intercanvis amb els altres, elaborar i expressar idees, opinions i sentiments, construeix el propi pensament i desenvolupa l'expressivitat i la fluïdesa. Escoltar i parlar s'associen molt sovint perquè incorporen les capacitats de comprendre, expressar-se i conversar.

La comprensió de textos orals, en contextos significatius, permet aprendre i adquirir una llengua estrangera. Un aprenent que sigui competent en la comprensió de textos orals en els contextos quotidians més habituals és capaç de participar amb èxit en situacions comunicatives diverses.

L'expressió oral en llengües estrangeres, d'altra banda, implica el coneixement d'un lèxic i d'uns elements morfosintàctics i textuais expressats mitjançant elements prosòdics i gestuals, que permeten al parlant expressar-se d'acord amb les normes que regulen la llengua. Ser competent en una llengua estrangera implica utilitzar elements comunicatius verbals i no verbals, i aplicar els coneixements lingüístics, textuais i socioculturals per interpretar i expressar missatges orals.

En la interacció es validen els processos de la comprensió i de l'expressió oral. L'alumnat ha de saber interactuar amb eficàcia i eficiència en forma monologada, dialogada i en discursos plurigestionats, on intervenen diferents interlocutors.

Aquesta dimensió, per tant, es compon de tres competències que s'haurien de treballar de manera integrada per tal d'afavorir la transferència de coneixements, habilitats i estratègies entre elles.

Competència 1. Obtenir informació i interpretar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i de l'àmbit acadèmic

Ser competent en la comprensió de textos orals en llengua estrangera implica obtenir la informació explícita i rellevant, interpretar-la i inferir el sentit global dels missatges. A més, suposa disposar d'una base lingüística adequada per comprendre els missatges, reconèixer els registres i les varietats socials i geogràfiques i interpretar els elements prosòdics i no verbals.

Les estratègies implicades són:

- Mobilització dels coneixements previs sobre el tema, la situació o el context, l'estructura organitzativa i el conjunt d'elements lingüístics que constitueixen el text.
- Distinció i interpretació dels sons i l'entonació, identificant els elements que conformen el text, com ara paraules o expressions clau per, a partir d'aquestes, copsar el sentit global que el text genera.

Aquestes estratègies permeten anticipar i inferir la informació semàntica relacionant-la amb allò que s'ha escoltat abans, discriminar els sons i assignar-los un significat contextual mentre es construeix progressivament la comprensió del text, i finalment reconstruir el sentit del missatge que transmet l'emissor.

L'aprenent ha de saber seleccionar les estratègies més adequades depenent del coneixement que tingui de la llengua, la familiaritat amb el tema, la finalitat de la tasca i l'estil personal d'aprenentatge.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Identificar el tema, obtenir informació literal i identificar el propòsit principal de textos orals en situacions comunicatives properes i conegudes sobre temes d'àmbits personals i acadèmics en què la intenció és explícita.	1.2. Comprendre el sentit global de textos orals i distingir les idees principals i secundàries en situacions comunicatives properes, sobre temes d'àmbits personals, acadèmics i dels mitjans de comunicació.	1.3. Interpretar la informació explícita i implícita de textos orals en situacions comunicatives conegudes sobre temes relacionats amb diversos tipus d'àmbits.

Continguts clau

- CC1. Comprensió oral: global, literal i interpretativa, a partir de fonts adaptades o autèntiques.
- CC2. Estratègies de comprensió oral: identificació de paraules i expressions clau; anticipació i formulació d'hipòtesis a partir dels coneixements previs sobre la situació, selecció, interpretació, inferència, retenció.
- CC3. Estratègies de producció oral: compensació, fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos semiformals i no formals, planificats i no planificats, presencials o digitals.
- CC4. Estratègies d'interacció oral: fórmules d'inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, oferiment i demanda d'aclariments, confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció, correcció mútua.
- CC6. Principals variants fonètiques i fonològiques de la llengua estrangera.
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformals i no formals.
  - Gèneres de text en format oral narratiu, descriptiu, expositiu, argumentatiu, instructiu, predictiu, literari i conversacional.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.

- Organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
- Context, formal i no formal.
- Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC21. Fonètica i fonologia. Elements prosòdics:
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Estratègies de compensació: sinonímia, perifrasis, parafrasis.
  - Estructura de l'oració.
- CC24. Estratègies verbals i no verbals per superar malentesos causats per les diferències culturals.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)

Competència 2. Planificar i produir textos orals de tipologia diversa adequats a la situació comunicativa

Ser competent en la producció oral suposa ser capaç d'expressar fets i coneixements, opinions i sentiments, de manera comprensible per al receptor. Per planificació s'entén la disposició del temps per pensar què es dirà, generar, seleccionar i ordenar idees, saber com expressar-les i adequar-les a l'objectiu de la tasca, el destinatari, la situació comunicativa, el gènere de text, les convencions i les normes i estructures gramaticals.

Aquesta competència implica parlar en públic dins i fora de l'aula, per la qual cosa s'ha de proporcionar a l'alumnat un entorn lingüísticament ric amb estímuls que el convidin a fer ús de la paraula, practicant l'accentuació prosòdica, la pronunciació, l'entonació i la pausa, i l'assaig (que no memorització) abans de la presentació en públic.

Per compensar un coneixement limitat de la llengua estrangera i millorar l'eficàcia de la comunicació, cal fer ús d'estratègies verbals i no verbals. Algunes estan relacionades amb la competència discursiva (planificació prèvia del text oral...); d'altres, amb la competència lingüística (parafrasejar, reformular...) o amb l'ús del llenguatge no verbal.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Produir de manera entenedora textos orals breus i senzills de gèneres diversos -a partir d'una planificació prèvia- amb un repertori lèxic elemental i quotidià, referits a fets i coneixements familiars i habituals.	2.2. Produir de manera entenedora i suficientment correcta textos orals senzills de gèneres diversos amb suport general i un repertori lèxic bàsic, referits a experiències viscudes i properes: personals i acadèmiques.	2.3. Produir de manera fluida textos orals ben estructurats de gèneres diversos, amb un repertori lèxic variat i una morfosintaxi de relativa complexitat, referits a fets i coneixements diversos relacionats amb diversos camps d'interès.

Continguts clau

- CC3. Estratègies de producció oral: compensació, fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos semiformal i no formals, planificats i no planificats, presencials o digitals.
- CC4. Estratègies d'interacció oral: fórmules d'inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, oferiment i demanda d'aclariments, confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció, correcció mútua.
- CC5. Lectura en veu alta natural i expressiva. Recursos expressius de la veu: tonalitat, intensitat, silencis...
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformal i no formals.
  - Gèneres de text en format oral narratiu, descriptiu, expositiu, argumentatiu, instructiu, predictiu, literari i conversacional.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context, formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC21. Fonètica i fonologia. Elements prosòdics:
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.

- Estratègies de compensació: sinonímia, perifra-sis, paràfrasis.
- Estructura de l'oració.
- CC24. Estratègies verbals i no verbals per superar malentesos causats per les diferències culturals.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Competència 3. Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs

La interacció oral o conversa en la llengua estrangera té un paper fonamental en la millora de l'aprenentatge de la llengua. La construcció de significat per part de dos o més parlants comporta negociar els continguts de les seves interaccions i la forma.

Les estratègies d'interacció a desenvolupar són:

- Saludar i prendre la paraula, triar temes de conversa d'interès mutu i cenyir-se al tema a fi d'iniciar el discurs.
- Cooperar amb l'interlocutor per fer fluir la conversa: invitar a parlar, escoltar activament, respectar el torn de paraula, demanar i oferir aclariments o ajuda en cas de malentès o ambigüïtat.
- Tancar la conversa, resumir, si escau, i acomiadar-se.

A banda d'aquestes, cal desenvolupar també estratègies comunicatives i d'interacció específiques en l'aprenentatge d'una llengua estrangera relatives a:

- La planificació.
- La utilització dels recursos lingüístics de manera equilibrada i eficient.
- La compensació de les deficiències.
- El control dels resultats de la interacció.
- La reparació o correcció.

La interacció implica:

- La cooperació en la negociació dels significats.
- La negociació de la forma.
- L'aplicació d'estratègies d'autocorrecció i correcció per part d'altres.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
<p>3.1. Utilitzar estratègies per iniciar, mantenir i acabar la conversa, i emprar estratègies de comunicació oral per resoldre tasques comunicatives senzilles i habituals, de complexitat cognitiva simple, que requereixen recursos lingüístics bàsics i amb suports abundants.</p>	<p>3.2. Aplicar estratègies per iniciar, mantenir i acabar la conversa, i emprar estratègies de comunicació oral per resoldre tasques comunicatives que poden aparèixer en viatjar a indrets on es parla la llengua, que requereixen recursos lingüístics senzills i amb suport puntual.</p>	<p>3.3. Aplicar estratègies per iniciar, mantenir i acabar la conversa, i emprar estratègies de comunicació per resoldre tasques comunicatives d'àmbits personals i acadèmics, d'una major complexitat cognitiva, que requereixen varietat de recursos lingüístics i un cert grau d'improvisació.</p>

Continguts clau

- CC3. Estratègies de producció oral: compensació, fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos semiformals i no formals, planificats i no planificats, presencials o digitals.
- CC4. Estratègies d'interacció oral: fórmules d'inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, oferiment i demanda d'aclariments, confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció, correcció mútua.
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformals i no formals.
  - Gèneres de text en format oral narratiu, descriptiu, expositiu, argumentatiu, instructiu, predictiu, literaris i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC21. Fonètica i fonologia. Elements prosòdics:
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.

- Estratègies de compensació: sinonímia, perifrasis, paràfrasis.
- Estructura de l'oració.
- CC24. Estratègies verbals i no verbals per superar malentesos causats per les diferències culturals.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Dimensió comprensió lectora

La comprensió lectora és la capacitat de comprendre, valorar i emprar textos escrits, per assolir objectius personals i desenvolupar el propi coneixement. Un lector competent és aquell que interactua amb el text per construir-ne el significat a partir dels coneixements previs, de les informacions que el text proporciona i del propòsit de la lectura. En aquest diàleg interactiu intervenen dos processos cognitius; d'una banda, la mobilització dels coneixements previs (personals, lingüístics i culturals) i la formulació d'hipòtesis sobre la informació que el text conté, i, d'altra, el reconeixement de la informació gràfica, visual i discursiva.

En funció de la finalitat de la lectura, es llegeix de manera intensiva, que requereix una comprensió quasi bé absoluta del text, o de manera extensiva, que només requereix una comprensió suficient. D'altra banda, en funció del propòsit lector, s'apliquen estratègies de comprensió global o de comprensió específica.

Aquesta dimensió està formada per tres competències que s'haurien de treballar de manera integrada per tal d'afavorir la transferència de coneixements, habilitats i estratègies entre elles. Així mateix, cal reforçar la transferència de les habilitats adquirides en la pràctica de les llengües preferents d'aprenentatge.

Competència 4. Aplicar estratègies de comprensió per obtenir informació i interpretar el contingut de textos escrits d'estructura clara de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i de l'àmbit acadèmic

Comprendre un text implica localitzar o recuperar la informació clau a partir d'un procés de selecció de les dades segons el propòsit de la lectura. Interpretar el contingut de textos comporta fer inferències per establir relacions no explícites en el text, de manera que el lector desenvolupa una comprensió més profunda, específica o completa del que ha llegit.

Per al desenvolupament d'aquesta competència cal que s'estableixi una relació entre el text (les intencions de l'emissor, l'enfocament, el context, la finalitat comunicativa), el procés de la lectura (les estratègies lectores i el coneixement lingüístic) i el lector mateix (coneixements previs del món, del context i de la situació personal) d'una manera interactiva.

Per tal d'obtenir informació dels textos, l'alumne ha d'articular dos tipus de comprensió: la global, que implica entendre el sentit general, i l'específica, que implica reconèixer i entendre les informacions secundàries i els detalls.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
<p>4.1. Obtenir informació global i reconèixer el propòsit i les idees principals d'un text escrit breu de lèxic freqüent i quotidià identificant les paraules clau i les expressions habituals.</p>	<p>4.2. Obtenir informació literal de textos escrits senzills amb repertori lèxic elemental discriminant les idees principals i les secundàries i aportar alguna reflexió de tipus personal.</p>	<p>4.3. Obtenir informació de textos escrits senzills que contenen el vocabulari específic del tema interpretant les idees principals i secundàries, i aportar reflexions diverses de tipus personal.</p>

Continguts clau

- CC7. Comprensió escrita: global, literal, interpretativa i valorativa, a partir de fonts adaptades o autèntiques. Reconeixement de gèneres de text diversos. Tema, idea principal i idees secundàries.
- CC8. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text, així com d'informació específica.
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformal i no formal.
  - Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, sentit figurat, falsos amics, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).

Competència 5. Interpretar els trets contextuals, discursius i lingüístics d'un text i reconèixer la seva tipologia per comprendre'l

Ser un lector competent en llengua estrangera requereix, a més de la competència anterior, detectar i interpretar tres tipus de característiques d'un text: les contextuals, les discursives i les lingüístiques. Totes elles contribueixen a reconèixer la seva tipologia.

La interpretació d'aquests trets permet determinar de manera global davant de quin tipus de text ens trobem i contribueix a la seva comprensió. D'aquesta manera el lector ha de poder reconèixer que la

presència d'un gran nombre d'adjectius suggereix que es troba davant un text descriptiu; que una explicació de fets successius i connectats és típica d'un text narratiu; que determinats connectors i marcadors indiquen un tipus de text argumentatiu; que una successió de torns de paraula correspon a un text conversacional; o que els imperatius són típics d'un text instructiu. El reconeixement del tipus i el gènere de text permet al lector activar les estratègies apropiades per comprendre'ls.

Així mateix, permet identificar els diversos formats i suports en què poden ser presentats els textos: tant els convencionals de paper com els digitals.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
<p>5.1. Interpretar els trets contextuals, discursius i lingüístics simples en textos de temàtica propera, d'estructura, format i propòsit comunicatiu clars, i amb lèxic i estructures morfosintàctiques senzilles però variades.</p>	<p>5.2. Interpretar els trets contextuals, discursius i lingüístics en textos de temàtica parcialment desconeguda però propera, d'estructura i format variats, i amb un lèxic i estructures morfosintàctiques variades.</p>	<p>5.3. Interpretar els trets contextuals, discursius i lingüístics en textos llargs de temàtica desconeguda d'àmbits diversos però propers i d'estructura i format complexos, i amb un lèxic i estructures morfosintàctiques variades i d'una certa complexitat.</p>

Continguts clau

- CC7. Comprensió escrita: global, literal, interpretativa i valorativa, a partir de fonts adaptades o autèntiques. Reconeixement de gèneres de text diversos. Tema, idea principal i idees secundàries.
- CC8. Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text, així com d'informació específica.
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformals i no formals.
  - Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, sentit figurat, falsos amics, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).

- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuels, signes de puntuació.
  - Estratègies de compensació: sinonímia, perifrasis, paràfrasis.
  - Estructura de l'oració.

Competència 6. Seleccionar i utilitzar eines de consulta per accedir a la comprensió de textos i per adquirir coneixement

L'adquisició d'aquesta competència implica, d'una banda, saber cercar i trobar el significat de mots clau desconeguts, per accedir a la comprensió d'un text escrit, i, de l'altra, saber trobar la informació necessària per adquirir coneixements dels àmbits personal i acadèmic. L'aprenent haurà d'aplicar, de manera progressivament autònoma, estratègies que li permetin deduir el significat de paraules i expressions desconegudes a partir del context, i utilitzar eines de consulta com ara diccionaris, traductors i altres.

Transformar la informació en coneixement exigeix :

- Cercar-la en fonts diversificades, analitzar-la, reorganitzar-la, categoritzar-la i sintetitzar-la.
- Valorar-ne la fiabilitat i pertinència.
- Integrar-la en els esquemes de coneixements previs.

D'aquesta manera, es possibilita l'elaboració posterior de produccions orals i/o escrites que mostrin el coneixement que s'ha adquirit.

La cerca d'informació per adquirir coneixement inclou també la localització de recursos sobre el funcionament de la llengua estrangera que facilitin la millora de la competència lingüística de l'aprenent. És fonamental que els alumnes prenguin consciència dels processos de consulta emprats per transferir-los a d'altres situacions i contextos, de manera progressivament autònoma.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Utilitzar eines de consulta senzilles, a partir de pautes donades, per accedir a la comprensió de mots clau i per obtenir informació explícita.	6.2. Identificar i seleccionar, amb suports generals, les eines de consulta adequades a la tasca i de cerca d'informació per comprendre i obtenir informació implícita.	6.3. Emprar, de manera autònoma, eines de consulta i de cerca per comprendre i integrar la informació en esquemes de coneixement previ.

Continguts clau

- CC9. Cerca i gestió de la informació i la consulta lingüística (CCD12, CCD16, CCD17):
  - Localització, selecció i organització.
  - Subratllat, organització en taules, esquemes, resums, mapes conceptuals.
  - Ús de diccionaris, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe.
  - Ús de fonts diverses, en paper o en línia: llibres, enciclopèdies, diaris, revistes, cercadors d'Internet, blogs i webs específiques.

- CC10. Criteris de selecció i valoració de la informació: adequació a l'objectiu i al context de la cerca, reconeixement de l'autoria, credibilitat, contrast i actualització de les fonts, etc.
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformal i no formals.
  - Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, sentit figurat, falsos amics, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Estratègies de compensació: sinonímia, perífrasis, paràfrasis.
  - Estructura de l'oració.

Dimensió expressió escrita

L'expressió escrita és la capacitat d'utilitzar l'escriptura com una activitat que permet comunicar-se, organitzar-se, aprendre i participar en la societat.

Un escriptor competent dedica temps a pensar i planificar abans d'escriure. Redacta el text, el revisa i repara en funció de la situació comunicativa i de les convencions i normes gramaticals. Escriu en diferents formats (continus, discontinus i multimodals) i suports (paper i digital), però sempre de manera coherent, cohesionada i amb respecte a les normes de funcionament de la llengua.

Qualsevol tasca d'expressió escrita en llengües estrangeres ha de tenir una finalitat, una contextualització comunicativa clara, amb indicació explícita del destinatari i del propòsit del missatge. En l'educació secundària comporta també focalitzar l'aprenentatge en els aspectes formals. Cal partir de la producció de frases i textos breus per arribar a produir textos progressivament més complexos i de gèneres diversos.

Els adolescents són normalment usuaris de la xarxa, en l'àmbit personal, en activitats de lectura i escriptura. En aquest sentit, els docents han d'aprofitar aquest fet per construir ponts entre el que es fa a la xarxa en l'àmbit personal i el que es fa a l'aula amb finalitats acadèmiques. Cal promoure tasques que

requereixen la difusió i la publicació posterior dels escrits en fòrums, blogs, pòsters, revistes... per situar-les en un context d'ús real de la llengua. D'altra banda, la tasca escrita ha d'estar inserida en una seqüència d'aprenentatge que inclogui altres habilitats com parlar, escoltar, interactuar i llegir.

Les tres competències que despleguen aquesta dimensió corresponen a les tres fases del procés d'elaboració d'un text escrit: la planificació, la producció i la revisió.

Competència 7. Planificar textos escrits de tipologia diversa utilitzant els elements de la situació comunicativa

La planificació de l'escrit implica, especialment en l'aprenentatge d'una llengua estrangera, un treball oral previ de generació, selecció i organització d'idees que s'han de traduir en frases, paràgrafs i textos, i d'activació del lèxic i d'altres elements lingüístics necessaris. S'han de tenir en compte els components de la situació comunicativa, i sempre a partir del nivell de coneixement de la llengua estrangera de l'aprenent.

En l'activació dels coneixements previs de la fase de planificació, cal incorporar els coneixements adquirits en l'aprenentatge d'altres llengües i els aprenentatges no formals derivats de les pràctiques a la xarxa en l'àmbit privat dels alumnes. Els aprenents han de ser capaços de planificar textos de l'àmbit personal i acadèmic d'una certa extensió. Necessiten, però, un bon modelatge per part del professorat per desenvolupar aquesta competència de manera autònoma.

Els elements que constitueixen la situació comunicativa i que s'han de tenir en compte en la planificació són: l'objectiu de la tasca, el destinatari, el propòsit comunicatiu, el tipus de text i l'estructura i el grau de formalitat requerit.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Planificar la producció de textos escrits senzills amb un repertori lèxic freqüent, a partir de la generació d'idees en funció de la situació comunicativa i amb suports específics.	7.2. Planificar la producció de textos escrits senzills, estructurats a partir de l'organització d'idees en funció de la situació comunicativa i amb suports variats.	7.3. Planificar autònomament la producció de textos escrits ben estructurats a partir de la selecció d'idees, en funció de la situació comunicativa i amb ajut dels recursos necessaris.

Continguts clau

- CC11. Estratègies per a la planificació: generació (pluja d'idees), organització (mapes conceptuals, guions...) i selecció de les idees principals.
- CC14. Estratègies d'interacció escrita en espais d'opinió a les xarxes socials educatives. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CC16. Ús de diccionaris en suport paper i digital, i altres eines electròniques (correctors ortogràfics, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe...). (CCD12)
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.

- Registres lingüístics semiformal i no formal.
- Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
- Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
- Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions..
- Context formal i no formal.
- Gestualitat, ús de suport visual complementari.

Competència 8. Produir textos escrits de diferents tipologies i formats aplicant estratègies de textualització

Els alumnes han de ser capaços d'aplicar estratègies de textualització per escriure textos d'una certa extensió, ben estructurats i dels àmbits personal i acadèmic.

S'ha de prioritzar la producció de textos impresos i digitals, en diferents formats i de tipologia diversa. Així, s'ha de prioritzar la producció de textos d'ús social de format divers i de gèneres coneguts per l'alumne.

Cal mobilitzar estratègies plurilingües de transferència entre les llengües que l'alumne coneix i utilitza, de manera que pugui aplicar a la llengua estrangera coneixements adquirits sobre l'organització discursiva, característiques i estructura dels diferents gèneres textuais, i els seus contextos d'ús social.

Els textos que s'han de produir poden ser frases senzilles o bé textos més elaborats que incloguin oracions subordinades.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Produir, amb suports específics, textos escrits senzills breus i ben estructurats de tipologia diversa a partir d'una planificació prèvia aplicant estratègies específiques tenint en compte la situació comunicativa.	8.2. Produir, amb suports generals, textos escrits senzills ben estructurats de tipologia diversa utilitzant els connectors adequats per donar cohesió al text i tenint en compte la situació comunicativa.	8.3. Produir, autònomament, textos escrits ben estructurats, amb coherència i cohesió, de tipologia diversa incorporant elements que milloren l'eficàcia comunicativa i la forma, tenint en compte la situació comunicativa.

Continguts clau

- CC12. Adequació, coherència i cohesió per a la producció de textos escrits.
- CC14. Estratègies d'interacció escrita en espais d'opinió a les xarxes socials educatives. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CC15. Producció creativa basada en les pròpies experiències i en situacions no reals.
- CC16. Ús de diccionaris en suport paper i digital, i altres eines electròniques (correctors ortogràfics, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe...). (CCD12)
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.

- Funcions del llenguatge.
- Registres lingüístics semiformal i no formals.
- Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
- Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
- Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
- Context formal i no formal.
- Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, sentit figurat, falsos amics, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Estratègies de compensació: sinonímia, perifrasis, paràfrasis.
  - Estructura de l'oració.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Competència 9. Revisar el text per millorar-lo segons el propòsit comunicatiu amb l'ajut de suports

Aquesta competència incorpora un component actitudinal i un component cognitiu. El primer es vincula amb l'adquisició de l'hàbit d'analitzar les produccions pròpies amb la finalitat de reparar-les. El segon té a veure amb el repte cognitiu que implica mirar-se el text produït com a objecte d'anàlisi per millorar-lo. També requereix saber presentar el text de forma clara, entenedora i adequada en funció de la situació comunicativa.

Cal diferenciar entre revisió i millora del text. Els processos implicats en la revisió són:

1. Adonar-se dels elements que no funcionen.
2. Identificar el tipus d'incorrecció.
3. Reparar els errors detectats.
4. Adequar l'escrit a les normes ortogràfiques.

En la millora del text, cal tenir en compte aspectes com ara la presentació, l'enriquiment del repertori lèxic, la progressió temàtica dels paràgrafs, les ampliacions del contingut del text original, l'adequació al format i als suports requerits.

Per tal d'afavorir que els aprenents utilitzin de manera gradualment més autònoma els recursos per millorar el text, cal ajudar-los a desenvolupar estratègies per seleccionar els recursos més adequats. En el cas de les llengües estrangeres són especialment rellevants les estratègies de compensació i reparació.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
<p>9.1. Revisar el lèxic, la morfosintaxi i l'ordre dels paràgrafs dels textos escrits amb suports específics. Reparar els errors que dificulten la comunicació. Presentar el text amb claredat.</p>	<p>9.2. Revisar els textos escrits aplicant els recursos adequats. Reescriure el text reparant els errors lingüístics i discursius. Reparar el text per millorar-ne la cohesió, la coherència i la correcció.</p>	<p>9.3. Revisar autònomament els textos escrits incorporant elements lingüístics i discursius variats que en millorin el contingut i la forma, l'eficàcia comunicativa, la correcció i la presentació.</p>

Continguts clau

- CC13. Estratègies de revisió, correcció, reparació i presentació de textos escrits. Normes ortogràfiques.
- CC16. Ús de diccionaris en suport paper i digital, i altres eines electròniques (correctors ortogràfics, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe...). (CCD12)
- CC20. Pragmàtica:
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge.
  - Registres lingüístics semiformal i no formal.
  - Gèneres de text escrits narratius, descriptius, expositius, argumentatius, instructius, predictius, literaris i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual.
  - Oracions temàtiques, organització del text, paràgrafs, introduccions, conclusions.
  - Context formal i no formal.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
- CC22. Lèxic i semàntica:
  - Vocabulari usual i específic de l'àmbit acadèmic, i de temes d'interès personal i general.
  - Sinonímia, antonímia, homofonia, sentit figurat, falsos amics, derivació, composició.
  - Prefixos i sufixos.
  - Estratègies digitals de cerca lèxica (CCD12).
- CC23. Morfologia i sintaxi:
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Estratègies de compensació: sinonímia, perífrasis, paràfrasis.
  - Estructura de l'oració.

- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Dimensió literària

L'aproximació a les obres literàries facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, així com el coneixement i vinculació a la llengua i cultura pròpia i d'altri. A més d'estimular la creativitat, desenvolupa el sentit crític.

El gaudi en llegir o en escoltar històries adequades a l'edat i interessos dels aprenents, en cantar cançons, en el joc lingüístic, en participar de l'humor, d'una banda faciliten l'aprenentatge de textos, frases fetes i paraules, i, de l'altra, ajuden a entendre el context cultural que els ha generat.

En el currículum de llengües estrangeres, la literatura s'entén com l'activitat creativa de comprensió i producció de textos escrits, orals i audiovisuals que busca causar en el receptor una reacció emocional i estètica. D'aquesta manera, col·labora en la construcció de l'experiència i la memòria emocional i cultural, però també en l'experiència lingüística de l'alumnat.

En tots els casos, els textos s'han d'escollir tenint en compte els interessos dels alumnes i la seva dificultat lingüística i discursiva global.

Competència 10. Reproduir oralment, recitar i dramatitzar textos literaris adaptats o autèntics

Aquesta competència implica la capacitat de comprendre textos literaris adaptats o autèntics de la tradició oral o audiovisual per tal d'incentivar l'ús de la llengua des de la creativitat del llenguatge literari. A més, es refereix a la capacitat de reproduir oralment textos literaris.

L'oralitat adquireix un pes rellevant en l'aprenentatge d'una llengua estrangera. La lectura en veu alta d'obres literàries, la recitació de poesia, la dramatització i el cant permeten aprendre a pronunciar i a entonar textos de poca extensió i creats —o triats— específicament per a l'activitat programada, de manera correcta, expressiva, amb ritme adequat.

El joc dramàtic, amb els seus components de memorització i reproducció acurada de la llengua i de col·laboració amb el grup, potencia l'aprenentatge de llengües estrangeres i esdevé una excel·lent pràctica de socialització en la llengua que s'aprèn. La gestualitat adquireix importància en tant que facilita la comprensió i proporciona suport en l'expressió d'emocions i pensaments.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Reproduir oralment amb pronunciació acceptable, recitar i dramatitzar textos literaris breus i senzills, adaptats o autèntics, de complexitat lingüística limitada i sobre temes propers als interessos de l'alumne, amb pautes.	10.2. Reproduir oralment de manera entenedora, recitar i dramatitzar textos literaris senzills adaptats o autèntics de complexitat lingüística moderada sobre temes relativament propers als interessos de l'alumne.	10.3. Reproduir oralment de manera entenedora i autònoma, recitar i dramatitzar textos literaris adaptats o autèntics de temàtica diversa.

Continguts clau

- CC3. Estratègies de producció oral: compensació, fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos semiformalis i no formals, planificats i no planificats, presencials o digitals.
- CC5. Lectura en veu alta natural i expressiva. Recursos expressius de la veu: tonalitat, intensitat, silencis...
- CC17. Textos orals (peces de transmissió oral) i audiovisuals basats en textos literaris.
- CC18. Interpretació oral i lectura en veu alta, recitació, cant, representació de textos orals i escrits.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Competència 11. Comprendre i valorar textos literaris adaptats o autèntics

Aquesta competència, que incorpora la capacitat de comprendre textos literaris adaptats o autèntics de la tradició escrita o audiovisual, incentiva l'ús de la llengua objecte d'aprenentatge des de la creativitat del llenguatge literari.

Valorar els textos comporta la capacitat de donar una resposta apreciativa envers l'obra llegida o escoltada. En aquesta etapa, resulta important distingir entre respostes verbals i escrites bàsiques i respostes amb un grau major de racionalització, com ara les opinions raonades i les recomanacions a companys.

En tots els casos, la contextualització del text que es llegeix o s'escolta, la proximitat amb els interessos dels alumnes i el coneixement dels referents culturals —com ara els autors— pot ajudar a una major solidesa en la comprensió i valoració dels textos treballats.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
11.1. Comprendre textos literaris breus i senzills, adaptats o autèntics, de complexitat lingüística limitada i sobre temes propers als interessos de l'alumne, amb pautes. Valorar-los amb raonaments mínims.	11.2. Comprendre textos literaris senzills adaptats o autèntics d'una certa extensió i de complexitat lingüística moderada sobre temes relativament propers als interessos de l'alumne. Valorar-los amb raonaments bàsics.	11.3. Comprendre textos literaris adaptats o autèntics de temàtica diversa. Valorar-los amb raonaments d'una certa complexitat i en referència amb els seus autors.

Continguts clau

- CC15. Producció creativa basada en les pròpies experiències i en situacions no reals.
- CC17. Textos escrits (obres escrites originals, adaptades o redactades expressament per a aprenents) i audiovisuals basats en textos literaris.
- CC19. Comentaris orals o escrits i contextualització sobre els autors i els textos escoltats o llegits.
- CC20. Reescriptura (transformació, recreació) de textos literaris.
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Dimensió transversal actitudinal i plurilingüe

El desenvolupament d'estratègies plurilingües implica:

- El reconeixement de similituds i diferències en la pronunciació de fonemes i en l'entonació dels patrons bàsics.
- La identificació d'elements lèxics similars.
- Els processos de formació de paraules.

Aquestes estratègies ajuden a formular hipòtesis sobre el funcionament sintàctic de la llengua estrangera i a transferir l'organització de gèneres de text adquirits en la llengua preferent d'aprenentatge per predir com s'han d'organitzar en la llengua estrangera que s'aprèn. La curiositat lingüística i l'acceptació de la diferència implica una actitud de respecte i de valoració positiva de la diversitat lingüística.

Utilitzar estratègies plurilingües implica també ser capaç d'utilitzar el llenguatge no verbal, d'establir comparacions en el lèxic i en les estructures lingüístiques de llengües diferents, de tenir en compte alguns coneixements sobre variants bàsiques de llengua en alguns territoris i sobre aspectes sociolingüístics diferencials (diferències de registre, expressions de cortesia específiques...), de substituir el nom d'un objecte per la descripció de les seves característiques, de modificar una paraula d'una llengua coneguda amb trets de la llengua estrangera. També suposa tenir en compte els casos en què la semblança lèxica induïx a errors (*false friends*, *faux amis*).

Igualment permet que els alumnes autòctons s'apropin a l'experiència dels companys nouvinguts i comparteixin les dificultats amb què aquests es troben quan s'inicien en l'aprenentatge d'una llengua nova. La diversitat lingüística i cultural de l'aula és un valor afegit que contribueix a l'assoliment de la competència.

La dimensió actitudinal i plurilingüe s'adquireix quan es desenvolupa la capacitat d'usar el coneixement i l'experiència lingüística per aconseguir una comunicació eficaç amb un interlocutor determinat, i quan se saben valorar les implicacions culturals i lingüístiques que aporten els parlants d'altres llengües.

Aquest respecte a les altres maneres de veure el món i la valoració positiva de la diversitat lingüística i cultural representen un enriquiment que es produeix en benefici col·lectiu i propi. Tots dos elements són, al mateix temps, un requisit quasi indispensable per a l'aprenentatge eficaç d'una llengua estrangera.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació de les competències en llengua estrangera s'ha de considerar des d'una perspectiva global i atendre també a la interrelació entre elles perquè no es donen aïllades. Malgrat això, les orientacions s'han ordenat a partir de les quatre primeres dimensions de l'àmbit, atès el caràcter transversal de la dimensió actitudinal i plurilingüe.

És recomanable que els centres educatius tinguin en compte aquestes orientacions a l'hora d'elaborar els criteris d'avaluació que hauran de determinar per a cada curs, en funció de les seves necessitats i del seu projecte educatiu.

En totes les dimensions, s'han d'integrar els quatre nivells del bloc transversal de coneixement de la llengua per resoldre problemes de comprensió i expressió de textos orals, escrits i multimèdia, i per compondre i revisar de manera progressivament autònoma els textos propis i aliens.

Dimensió comunicació oral

Els alumnes haurien de ser capaços de captar la idea general dels textos i les informacions específiques més rellevants de documents orals senzills, que s'emetin presencialment o que procedeixin de mitjans audiovisuals, si es parla lentament i amb claredat. Per exemple:

- Relats de temàtica adequada a l'edat dels alumnes i referits a esdeveniments presents, passats i futurs, en els quals s'empren oracions subordinades (per exemple, temporals, condicionals, de relatiu i causals) amb vocabulari dels àmbits personal i acadèmic.
- Textos que contenen opinions i/o punts de vista redactats en un llenguatge conegut però emprat en contextos no treballats a l'aula.

Per fer-ho possible, s'han de fer inferències, i determinar l'actitud i la intenció del parlant.

També hauria de llegir de manera expressiva textos pertanyents a diferents gèneres, amb l'entonació adequada i amb una pronúncia acceptable. En la comunicació oral és important que l'alumne sigui capaç de preguntar, descriure, narrar (en present, passat i futur) i comunicar necessitats i sentiments.

En interaccions orals, hauria de poder iniciar i mantenir converses semiformals i informals sobre temes coneguts que contenen algun element imprevisible. Per exemple, en converses en què s'expressin opinions i sentiments, es donin instruccions senzilles sobre com realitzar alguna cosa amb l'ajut de suport gràfic, es descriguin de forma senzilla persones, llocs, experiències i esdeveniments futurs, s'intercanviï informació en situacions reals: viatges, trobades, festes... Els contextos poden ser presencials o virtuals. Les normes de cortesia són importants en aquest context, sobretot pel que fa a l'activitat acadèmica.

Finalment, un alumne de secundària ha de poder enfrontar-se a breus discursos en públic per exposar o argumentar temes i idees, aplicant estratègies de planificació, textualització i avaluació de l'ús oral de la llengua i tenint en compte els aspectes prosòdics i els elements no verbals de la comunicació.

Dimensió comprensió lectora

En finalitzar l'etapa, els alumnes haurien de ser capaços d'aplicar diferents estratègies de lectura per comprendre, interpretar i valorar gèneres textuais diferents pertanyents a àmbits diversos. La comprensió global consisteix en:

- Identificar i entendre les idees principals i secundàries.
- Fer inferències.
- Determinar l'actitud i el propòsit de l'emissor.

No sempre s'ha d'utilitzar diccionaris: l'alumne ha de poder deduir el significat de paraules o de frases desconegudes a partir del context i extreure informacions concretes (incloses les opinions) per resoldre tasques.

Un aspecte imprescindible de la comprensió de textos és la identificació, contrast i selecció de fonts d'informació diversa, incloses les TAC, aplicant-hi criteris de fiabilitat i objectivitat, i la seva integració en un procés d'aprenentatge continu, ja que han de servir l'alumne per seleccionar i organitzar els coneixements que n'obtingui.

Dimensió expressió escrita

Els alumnes haurien de ser capaços d'aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos, en tot tipus de format, adequats, coherents i cohesionats, tot utilitzant eines digitals (corrector, diccionaris en línia, etc.) en cas que sigui necessari, a partir de:

- La planificació
- La producció del text escrit o multimèdia
- La revisió
- La reescriptura derivada de la revisió

S'haurien de redactar composicions breus que:

- continguin informació personal, sentiments bàsics i opinions;
- versin sobre temes coneguts i experiències que incloguin esdeveniments futurs i passats, en un llenguatge descriptiu senzill.

En aquest procés de pràctica i ús de l'escriptura s'ha d'integrar la reflexió ortogràfica i gramatical.

Igualment, han de ser capaços de presentar els textos escrits i multimèdia, en formats diversos, de manera progressivament completa i amb més autonomia. També de manera progressiva, l'alumne hauria de ser capaç de construir el seu propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió literària

Els alumnes haurien de ser capaços d'escoltar, llegir i comprendre, de forma guiada, fragments adaptats d'obres literàries en llengua estrangera, de complexitat lingüística moderada, properes als propis gustos i aficions.

És important també que textos literaris d'una certa extensió es llegeixin en veu alta, es recitin o es cantin, atenent a la pronunciació, a l'entonació i al ritme, com a pas previ a la redacció i l'expressió oral de textos personals d'intenció literària.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

El que es presenta a continuació és una proposta de desplegament dels continguts i dels criteris d'avaluació de primer a quart d'ESO. Es prenen com a referència els criteris d'avaluació de quart curs d'ESO en tant que són finalistes, és a dir, són els criteris amb què s'avaluarà l'alumnat en acabar l'etapa. Cada centre educatiu haurà de decidir aquests criteris, en funció de les seves necessitats i del seu projecte educatiu. Igualment pot fer-ho amb els continguts, que es descriuen a continuació de manera orientativa.

Els continguts s'estructuren en quatre dimensions: la comunicació oral, la comprensió lectora, l'expressió escrita i la dimensió literària.

Les tres primeres s'engloben en el procés comunicatiu i estableixen els conceptes, procediments i estratègies necessaris per tal de comprendre textos diversos, originals o adaptats, i en diferents suports i formats, per expressar-s'hi oralment i per escrit, i per emprar els coneixements que l'alumnat té de la llengua estrangera en aquests procediments i estratègies.

Els continguts de la dimensió literària abracen textos orals i escrits de la tradició i també actuals, originals o adaptats als nivells dels alumnes. Els textos audiovisuals també estan integrats en els continguts de la dimensió literària en tant que adapten obres literàries que poden introduir l'alumnat en la comprensió oral i el gust literari.

S'afegeix un bloc transversal a totes les competències: els continguts propis del coneixement de la llengua. És necessari conèixer i reflexionar sobre la gramàtica per tal de comprendre, escriure i parlar en contextos propis de l'àmbit social acadèmic, professional i dels mitjans de comunicació; també per comprendre i valorar els textos literaris, i escriure d'altres d'intenció literària. És per aquest motiu que es presenten al final de l'agrupació en dimensions, com a referència de la base lingüística que hom ha de tenir present a l'hora de comunicar-se en tots els àmbits i contextos. Està dividit en quatre nivells d'estudi: pragmàtica; fonètica i fonologia; lèxic i semàntica; i morfologia i sintaxi.

PRIMER CURS

Continguts

Dimensió comunicació oral

- Comprensió oral: global i específica. Tema i idea principal. (CC1)
- Estratègies de comprensió oral: identificació de paraules i expressions clau, anticipació i formulació d'hipòtesis a partir dels coneixements previs sobre la situació, selecció, interpretació, inferència, retenció. (CC2)
- Estratègies de producció oral: compensació, fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos no formals, planificats, presencials i digitals. (CC3)
- Estratègies d'interacció oral: inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, d'oferiment i demanda d'aclariments, de confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció i correcció mútua. (CC4)
- Normes de respecte en les interaccions orals: fórmules lingüístiques bàsiques de cortesia, acord i discrepància. (CC4)

- Lectura en veu alta natural i expressiva. (CC5)
- Principals variants fonètiques i fonològiques de les llengües estrangeres. (CC6)

Dimensió comprensió lectora

- Comprensió escrita: global, literal i interpretativa. Reconeixement del tipus de text, escrit o multimèdia, el tema, idea principal i idees secundàries. (CC7)
- Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text, així com d'informació específica. (CC8)
- Cerca i gestió de la informació i la con-sulta lingüística (CC9):
  - Eines de localització i selecció de la informació: cercadors generals.
  - Adquisició de coneixement: localització, identificació, categorització i integració d'informació senzilla de l'àmbit personal en esquemes de coneixement previ.
  - Tractament de la informació: subratllat, organització en taules senzilles, breus esquemes, resums, mapes conceptuals.
  - Ús de diccionaris bilingües i traductors digitals.
  - Ús de fonts, en paper o en línia: llibres, enciclopèdies, revistes juvenils, cercadors d'Internet.

Dimensió expressió escrita

- Estratègies per a la planificació: generació (pluja d'idees), organització (mapes conceptuals...) i selecció de les idees principals, fent ús de les TAC. (CC11)
- Estratègies per a la producció de textos escrits en llengües estrangeres: ordenació de paràgrafs, expansió de textos, connexió de les idees... (CC12)
- Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. (CC12)
- Estratègies específiques de compensació: sinonímia. (CC12, CC13)
- Estratègies senzilles de revisió, correcció i reparació senzilles. Normes ortogràfiques de paraules d'ús habitual. (CC13)
- Presentacions escrites i multimèdia: (CC13)
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital: (CC13)
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.

- Producció creativa basada en les pròpies experiències. (CC15)
- Ús de diccionaris bilingües en suport paper i digital i altres eines electròniques (correctors ortogràfics i traductors...). (CC16)

Dimensió literària

- Lectura i audició de produccions tradicionals orals i escrites de la llengua estrangera (rimes, cançons, contes, llegendes). (CC17)
- Textos orals senzills. Peces de transmissió oral: cançons tradicionals i contemporànies, breus poemes, esquetxos, petites obres teatrals. (CC17)
- Textos escrits. Obra escrita adaptada o redactada expressament per a aprenents: esquetxos, petites obres teatrals, poemes i contes senzills, còmics. (CC17)
- Textos audiovisuals senzills (pel·lícules, dibuixos animats, sèries...) basats en textos literaris. (CC17)
- Interpretació oral. Lectura en veu alta, recitació, cant, representació de textos orals i escrits (CC18):
  - Algunes cançons tradicionals i contemporànies populars i entenedores, raps, poemes, dites, contes, llegendes populars.
  - Representacions dramatitzades: esquetxos o petites obres teatrals.

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC20):
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge: informació personal, permís, gustos, sentiments.
  - Registres lingüístics semiformal i no formals.
  - Variants majoritàries de la llengua estrangera.
  - Estructura discursiva de gèneres de text narratiu, descriptiu, instructiu i conversacional.
  - Textos en formats i suports diversos: orals, escrits, hipertext, audiovisual.
  - Textos d'ús social: notes, postals, pòsters..., incloent-hi les formes d'escriptura interactiva (correu electrònic, xats...).
  - Oracions temàtiques, paràgrafs, organització del text, introduccions, conclusions.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
  - Aspectes formals en la presentació dels textos escrits.
- Fonètica i fonologia. Elements prosòdics (CC21):
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes d'especial dificultat. Identificació dels fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- Lèxic i semàntica (CC22):
  - Expressions comunes i frases fetes bàsiques.

- Lèxic d'ús freqüent i quotidià sobre temes d'interès personal, general i acadèmic.
- Mecanismes de formació de paraules: prefixos i sufixos més habituals.
- Relacions semàntiques: sinonímia, antonímia, homofonia, polisèmia, sentit figurat i falsos amics. Canvis en el significat de les paraules.
- Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC23):
  - Formes verbals: aspecte simple (present, passat i futur) i duratiu (present). Formes substantives i adjectivals.
  - Oracions compostes i subordinades temporals...
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Marcadors morfosintàctics i discursius que expressin causa, seqüència temporal, contrast, explicació, acord, desacord.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Criteris d'avaluació

Dimensió comunicació oral

1. Captar el sentit global de textos narratius, descriptius i conversacionals sobre fets de la vida quotidiana i extreure informacions concretes, redactats en un llenguatge bàsic. Extreure informació específica d'audicions de l'àmbit personal.
2. Llegir expressivament textos descriptius i narratius fent l'entonació adequada i amb pronunciació acceptable.
3. Fer preguntes i breus narracions d'esdeveniments en passat, present i futur; comunicar sentiments habituals (acord/desacord, alegria/tristesia).
4. Iniciar i mantenir converses informals sobre temes/situacions conegudes en situacions comunicatives habituals.
5. Utilitzar recursos TAC per a la millora de la comunicació oral.

Dimensió comprensió lectora

6. Comprendre la informació, general i específica, de missatges i documents adaptats, incloent-hi els procedents de tipus de text diversos, sobre temes d'interès dels àmbits personal i acadèmic.
7. Conèixer i aplicar les estratègies més adequades per a la comprensió del text: identificar la informació essencial, els punts i idees principals o els detalls rellevants del text; deduir el significat de paraules/frases desconegudes a partir del context, i extreure informacions concretes.
8. Utilitzar de forma conscient els coneixements adquirits sobre el sistema lingüístic de la llengua estrangera per a la comprensió escrita.
9. Utilitzar recursos TAC per a la cerca, organització i presentació d'informació.

Dimensió expressió escrita

10. A partir d'una adequada planificació i posterior revisió, redactar textos senzills, informals, tenint cura de l'adequació, la coherència i la cohesió i atenent al propòsit, destinatari i context.
11. Redactar textos creatius breus basats en les pròpies experiències i en situacions simulades.
12. Utilitzar els recursos digitals de forma progressivament autònoma per buscar informació, produir textos a partir de models, processar i enriquir informació de forma creativa. Enviar i rebre missatges digitals per establir relacions personals, internes i externes.

Dimensió literària

13. Escoltar, llegir i comprendre, de forma guiada, fragments adaptats d'obres literàries en llengua estrangera de complexitat lingüística elemental.
14. Comprendre textos breus amb valor estètic o expressiu.

SEGON CURS**Continguts****Dimensió comunicació oral**

- Comprensió oral: global i específica. Identificar el tema, idea principal i alguna idea secundària de breus converses i monòlegs de l'àmbit personal i acadèmic. (CC1)
- Estratègies de comprensió oral: identificació de paraules i expressions clau, anticipació i formulació d'hipòtesis a partir dels coneixements previs sobre la situació, selecció, interpretació, inferència, retenció. (CC2)
- Estratègies de producció oral: compensació (sinonímia), fórmules d'inici, manteniment i finalització del text oral. Textos no formals, planificats, presencials i digitals. (CC3)
- Estratègies d'interacció oral: inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, d'oferiment i demanda d'aclariments, de confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció i correcció mútua. (CC4)
- Fórmules d'interacció oral: oferiment i demanda d'aclariments, confirmació de la informació i de la comprensió, episodis de col·laboració lingüística, autocorreccions i correccions mútues. (CC4)
- Normes de respecte en les interaccions orals: fórmules lingüístiques bàsiques de cortesia, acord i discrepància. (CC4)
- Lectura en veu alta natural i expressiva. (CC5)
- Principals variants fonètiques i fonològiques de les llengües estrangeres. (CC6)

Dimensió comprensió lectora

- Comprensió escrita: global, literal i interpretativa. Reconeixement del gènere de text, escrit o multimèdia, el tema, idea principal i idees secundàries. (CC7)

- Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text i d'informació específica. (CC8)
- Cerca i gestió de la informació i la consulta lingüística (CC9):
  - Eines bàsiques de localització i selecció de la informació: cercadors generals.
  - Adquisició de coneixement: localització, identificació, categorització i integració d'informació senzilla de l'àmbit personal i acadèmic en esquemes de coneixement previ.
  - Tractament de la informació: subratllat, organització en taules senzilles, breus esquemes, resums, mapes conceptuals.
  - Ús de diccionaris bilingües i traductors digitals.
  - Ús de fonts, en paper o en línia: llibres, enciclopèdies, revistes juvenils, cercadors d'Internet...

Dimensió expressió escrita

- Estratègies per a la planificació: generació (pluja d'idees), organització (mapes conceptuals...) i selecció de les idees principals, fent ús de les TAC. (CC11)
- Estratègies per a la producció de textos escrits en llengües estrangeres: ordenació de paràgrafs, expansió de textos, connexió de les idees...
- Estratègies específiques de compensació: sinonímia, perífrasi. (CC12)
- Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. (CC12)
- Estratègies de revisió, correcció i reparació senzilles. Normes ortogràfiques de paraules d'ús habitual. (CC13)
- Presentacions escrites i multimèdia (CC13):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC13):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Producció creativa basada en les pròpies experiències i en situacions inventades. (CC15)
- Ús de diccionaris bilingües en suport paper i digital i altres eines electròniques (correctors ortogràfics i traductors...). (CC16)

Dimensió literària

- Lectura i audició de produccions tradicionals orals i escrites de la llengua estrangera (rimes, cançons, contes, llegendes). (CC17)
- Textos orals senzills. Peces de transmissió oral: cançons tradicionals i contemporànies, breus poemes, esquetxos, petites obres teatrals. (CC17)
- Textos escrits. Obra escrita adaptada o redactada expressament per a aprenents: esquetxos, petites obres teatrals, poemes i contes senzills, còmics. (CC17)
- Textos audiovisuals senzills (pel·lícules, dibuixos animats, sèries...) basats en textos literaris. (CC17)
- Interpretació oral. Lectura en veu alta, recitació, cant, representació de textos orals i escrits (CC18):
  - Cançons tradicionals i contemporànies populars i entenedores, raps, poemes, dites, contes, llegendes populars.
  - Representacions dramatitzades: esquetxos o petites obres teatrals.

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC20):
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge: informació personal, permís, suggeriments, opinions.
  - Registres lingüístics semiformal i no formals.
  - Variants majoritàries de la llengua estrangera.
  - Estructura discursiva de gèneres de text narratiu, descriptiu, instructiu, expositiu, argumentatiu senzills i conversacionals.
  - Textos en formats i suports diversos: orals, escrits, hipertext, multimodal i audiovisual.
  - Textos d'ús social: notes, postals, pòsters..., incloent-hi les formes d'escriptura interactiva (correu electrònic, xats...).
  - Oracions temàtiques, paràgrafs, organització del text, introduccions, conclusions.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
  - Aspectes formals en la presentació dels textos escrits.
- Fonètica i fonologia. Elements prosòdics (CC21):
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes d'especial dificultat. Identificació dels fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- Lèxic i semàntica (CC22):
  - Expressions comunes i frases fetes bàsiques.
  - Lèxic d'ús freqüent i quotidià sobre temes d'interès personal, general i acadèmic.
  - Mecanismes de formació de paraules: prefixos i sufixos més habituals.

- Relacions semàntiques: sinonímia, antonímia, homofonia bàsica, polisèmia i falsos amics bàsics. Canvis en el significat de les paraules.
- Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC23):
  - Categories gramaticals. Temps verbals: aspecte duratiu i perfectiu en present. Verbs modals més freqüents.
  - Oracions compostes i subordinades: de relatiu, temporals, causals.
  - Connectors, marcadors textuais bàsics, signes de puntuació.
  - Marcadors morfosintàctics i discursius que expressin causa, conseqüència, seqüència temporal, contrast, explicació, acord, desacord.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Criteris d'avaluació

Dimensió comunicació oral

1. Captar el sentit global de textos narratius, descriptius, instructius, conversacionals i expositius sobre fets de la vida quotidiana i acadèmica, i extreure informacions concretes. Extreure informació específica d'audicions de l'àmbit personal i acadèmic.
2. Llegir expressivament textos descriptius, narratius i conversacionals, fent l'entonació adequada i amb pronunciació acceptable.
3. Fer preguntes i breus narracions d'esdeveniments en passat, present i futur; comunicar sentiments habituals bàsics.
4. Intercanviar informació personal i acadèmica. Opinar i participar en discussions informals, en transacció de béns i serveis, i en entrevistes.

Dimensió comprensió lectora

5. Comprendre la informació general i específica, de missatges i documents adaptats, incloent-hi els procedents de tipus de text diversos, sobre temes d'interès dels àmbits personal i acadèmic.
6. Conèixer i aplicar les estratègies més adequades per a la comprensió del text: identificar la informació essencial, els punts i idees principals o els detalls rellevants del text; deduir el significat de paraules/frases desconegudes a partir del context, i extreure informacions concretes.
7. Utilitzar recursos TAC per a la cerca, organització, intercanvi i presentació d'informació.

Dimensió expressió escrita

8. Redactar textos senzills, semiformal i informals, tenint cura de l'adequació, la coherència i la cohesió i atenent al propòsit, destinatari i context, a partir d'una adequada planificació i posterior revisió.

9. Redactar textos creatius senzills basats en les pròpies experiències i en situacions simulades.
10. Utilitzar els recursos digitals de forma progressivament autònoma per buscar informació, produir textos a partir de models, processar i enriquir informació de forma creativa. Enviar i rebre missatges digitals per establir relacions personals, internes i externes.

Dimensió literària

11. Escoltar, llegir i comprendre, de forma guiada, fragments adaptats d'obres literàries en llengua estrangera de complexitat lingüística senzilla.
12. Comprendre textos breus amb valor estètic o expressiu.
13. Interpretar oralment, llegir en veu alta, recitar, cantar i representar textos orals i escrits senzills i adaptats.

TERCER CURS

Continguts

Dimensió comunicació oral

- Estratègies de comprensió oral: identificació de paraules i expressions clau, anticipació i formulació d'hipòtesis a partir dels coneixements previs sobre la situació, selecció, interpretació, inferència, retenció. (CC1)
- Comprensió oral: global, específica, literal i interpretativa. Identificació del tema, de la idea principal i d'alguna idea secundària, en breus converses i monòlegs de l'àmbit personal i acadèmic de fonts autèntiques. (CC2)
- Estratègies de planificació (fonts, selecció d'informació, esquemes, guió) i de producció oral: utilització dels recursos lingüístics de manera equilibrada i eficient, compensació (sinonímia, perífrasi, paràfrasi), control dels resultats de la interacció i reparació o correcció. Textos semiformals i no formals, planificats i no planificats, presencials i digitals. (CC3)
- Estratègies d'interacció oral: inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, d'oferiment i demanda d'aclariments, de confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció i correcció mútua. (CC4)
- Fórmules d'interacció oral: oferiment i demanda d'aclariments, confirmació de la informació i de la comprensió, episodis de col·laboració lingüística, autocorreccions i correccions mútues.
- Normes de respecte en les interaccions orals: fórmules lingüístiques bàsiques de cortesia, acord i discrepància. (CC4)
- Lectura en veu alta natural i expressiva. (CC5)
- Principals variants fonètiques, fonològiques i lèxiques de les llengües estrangeres. (CC6)

Dimensió comprensió lectora

- Comprensió escrita: global, literal i interpretativa. Reconeixement del tipus de text, escrit o multimèdia, el tema, idea principal i idees secundàries. (CC7)

- Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text, així com d'informació específica. (CC8)
- Cerca i gestió de la informació i la consulta lingüística (CC9):
  - Eines bàsiques de localització i selecció de la informació: cercadors generals.
  - Adquisició de coneixement: localització, identificació, categorització i integració d'informació senzilla de l'àmbit personal i acadèmic en esquemes de coneixement previ.
  - Tractament de la informació: subratllat, organització en taules senzilles, breus esquemes, resums, mapes conceptuals.
  - Ús de diccionaris bilingües i monolingües escolars, glossaris, lèxic plurilingüe i traductors digitals.
  - Ús de fonts, en paper o en línia: llibres, enciclopèdies, diaris, revistes juvenils, cercadors d'Internet, blogs i webs específiques.
- Criteris de selecció i valoració de la informació: adequació a l'objectiu i al context de la cerca, reconeixement de l'autoria, credibilitat, contrast i actualització de les fonts, etc. (CC10)

Dimensió expressió escrita

- Algunes estratègies per a la planificació: generació (pluja d'idees), organització (mapes conceptuals...) i selecció de les idees principals, fent ús de les TAC. (CC11)
- Algunes estratègies per a la producció de textos escrits: ordenació de paràgrafs, expansió de textos, connexió de les idees. (CC12)
- Adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació. (CC12)
- Estratègies de revisió, correcció i reparació senzilles. Normes ortogràfiques. (CC13)
- Estratègies específiques de compensació: sinonímia. (CC13)
- Presentacions escrites i multimèdia (CC13):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC13):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, referències, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Participació en espais d'opinió de xarxes socials educatives per a la interacció escrita. (CC14)
- Producció creativa basada en les pròpies experiències i en situacions no reals. (CC15)

- Ús de diccionaris bilingües en suport paper i digital i altres eines electròniques (correctors ortogràfics i traductors...). (CC16)

Dimensió literària

- Lectura i audició de produccions tradicionals orals i escrites de la llengua estrangera (rimes, cançons, contes, llegendes). (CC17)
- Textos orals senzills. Peces de transmissió oral: cançons tradicionals i contemporànies, breus poemes, esquetxos, petites obres teatrals. (CC17)
- Textos escrits. Obra escrita adaptada o redactada expressament per a aprenents: esquetxos, petites obres teatrals, poemes i contes senzills, còmics. (CC17)
- Textos audiovisuals senzills (pel·lícules, dibuixos animats, sèries...) basats en textos literaris. (CC17)
- Interpretació oral. Lectura en veu alta, recitació, cant, representació de textos orals i escrits (CC18):
  - Cançons tradicionals i contemporànies populars i entenedores, raps, poemes, dites, contes, llegendes populars.
  - Representacions dramatitzades: esquetxos o petites obres teatrals.
- Comentaris orals o escrits i contextualització sobre els autors i els textos escoltats o llegits. (CC19)

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC21):
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge: prediccions, desitjos, hipòtesis i raonaments senzills.
  - Registres lingüístics formals, semiformals i no formals.
  - Variants majoritàries de la llengua estrangera.
  - Estructura discursiva de diversos gèneres de text narratiu, descriptiu, instructiu, predictiu, expositiu, argumentatiu, literari i conversacional.
  - Textos en formats i suports diversos: orals, escrits, dinàmics, hipertext, multimodal i audiovisual.
  - Textos d'ús social: notes, postals, pòsters..., incloent-hi les formes d'escriptura interactiva (correu electrònic, xats...).
  - Oracions temàtiques, paràgrafs, organització del text, introduccions, conclusions.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
  - Aspectes formals en la presentació dels textos escrits.
- Fonètica i fonologia. Elements prosòdics (CC22):
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes d'especial dificultat. Identificació dels fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- Lèxic i semàntica (CC23):
  - Expressions comunes i frases fetes bàsiques.

- Lèxic d'ús freqüent i quotidià sobre temes d'interès personal, general i acadèmic.
- Mecanismes de formació de paraules: derivació i composició.
- Relacions semàntiques: sinonímia, antonímia, homofonia, polisèmia i falsos amics. Canvis en el significat de les paraules.
- Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC24):
  - Temps verbals: aspectes simple, duratiu i perfectiu. Verbs modals més freqüents.
  - Oracions compostes i subordinades: de relatiu, temporals, causals, condicionals (possibles i probables)...
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Marcadors morfosintàctics i discursius que expressin causa, conseqüència, seqüència temporal, contrast, explicació, acord, desacord.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Críteris d'avaluació

Dimensió comunicació oral

1. Captar el sentit global de textos orals diversos, a partir de la identificació de la informació rellevant, l'extracció d'informacions concretes, la realització d'inferències, la determinació de l'actitud i del propòsit del parlant, sobre fets de la vida quotidiana i acadèmica.
2. Llegir expressivament textos diversos, amb l'entonació adequada i amb pronunciació entenedora.
3. Fer preguntes, descripcions i breus narracions d'accions i esdeveniments en passat, present i futur. Comunicar sentiments.
4. Iniciar i mantenir converses semiformals i informals sobre temes/situacions conegudes que contenen algun element imprevisible.
5. Parlar en públic, mitjançant breus discursos relacionats amb l'àmbit acadèmic i social, intercanviar informació personal i acadèmica en situacions semiformals o informals, fer raonaments i participar en discussions.

Dimensió comprensió lectora

6. Comprendre i interpretar la informació general i específica de missatges i documents adaptats, escrits i digitals, de tipus de text diversos, sobre temes d'interès dels àmbits personal i acadèmic.
7. Conèixer i aplicar les estratègies més adequades per a la comprensió del text, la informació essencial, els punts i idees principals o els detalls rellevants del text. Deducir el significat de paraules/frases desconegudes a partir del context, i extreure informacions concretes (incloses opinions) per resoldre tasques.
8. Utilitzar recursos TAC per a la cerca, organització i presentació d'informació.

Dimensió expressió escrita

9. A partir d'una adequada planificació i posterior revisió, redactar textos semiformals i informals, tenint cura de l'adequació, la coherència i la cohesió, i atenent al propòsit, destinatari i context.
10. Redactar textos creatius basats en les pròpies experiències i en situacions simulades.
11. Utilitzar els recursos digitals de forma progressivament autònoma per buscar informació, produir textos, processar i enriquir informació de forma creativa. Enviar i rebre missatges digitals, per establir relacions personals, internes i externes.

Dimensió literària

12. Escoltar, llegir i comprendre, de forma guiada, fragments adaptats d'obres literàries en llengua estrangera de complexitat lingüística moderada, properes als propis gustos i aficions.
13. Comprendre textos amb valor estètic o expressiu.
14. Redactar textos d'intenció literària a partir de models.

QUART CURS**Continguts****Dimensió comunicació oral**

- Comprensió oral: global, literal i interpretativa, a partir de fonts adaptades o autèntiques. Tema, idea principal i idees secundàries. (CC1)
- Estratègies de comprensió oral: identificació de paraules i expressions clau, anticipació i formulació d'hipòtesis a partir dels coneixements previs sobre la situació, selecció, interpretació, inferència, retenció. (CC2)
- Estratègies de planificació (fonts, selecció d'informació, esquemes, guió) i producció oral: utilització dels recursos lingüístics de manera equilibrada i eficient, compensació (sinonímia, perífrasi, paràfrasi), control dels resultats de la interacció i reparació o correcció. Textos semiformals i no formals, planificats i no planificats, presencials o digitals. (CC3)
- Estratègies d'interacció oral: inici, manteniment i finalització de la conversa; fórmules de cortesia, acord i discrepància, d'oferiment i demanda d'aclariments, de confirmació de la informació i de la comprensió, col·laboració, autocorrecció i correcció mútua. (CC4)
- Lectura en veu alta natural i expressiva. Recursos expressius de la veu: tonalitat, intensitat, silencis. (CC5)
- Principals variants fonètiques, fonològiques, lèxiques i morfosintàctiques de les llengües estrangeres. (CC6)

Dimensió comprensió lectora

- Comprensió escrita: global, literal, interpretativa i valorativa, a partir de fonts adaptades o autèntiques. Reconeixement del tipus de text, escrit o multimèdia. Tema, idea principal i idees secundàries. (CC7)

- Estratègies de comprensió per a l'abans, durant i després de la lectura: distinció d'idees rellevants i secundàries, realització d'hipòtesis i d'inferències, localització de paraules clau, identificació de la idea general del text, així com d'informació específica. (CC8)
- Cerca i gestió de la informació i la con-sulta lingüística (CC9):
  - Eines de localització i selecció de la informació: cercadors generals i específics.
  - Localització, identificació, interpretació, categorització, reorganització o integració de la informació en esquemes de coneixement previ.
  - Tractament de la informació: subratllat, organització en taules, esquemes, resums, diagrames de fluxos, mapes conceptuals.
  - Ús de diccionaris, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe.
  - Ús de fonts diverses, en paper o en línia: llibres, enciclopèdies, diaris, revistes, cercadors d'Internet, blogs i webs específiques
- Criteris de selecció i valoració de la informació: adequació a l'objectiu i al context de la cerca, reconeixement de l'autoria, credibilitat, contrast i actualització de les fonts, etc. (CC10)

Dimensió expressió escrita

- Estratègies per a la planificació: generació (pluja d'idees), organització (mapes conceptuals, guions...) i selecció de les idees principals, fent ús de les TAC. (CC11)
- Adequació, coherència i cohesió per a la producció de textos escrits i multimèdia. (CC12)
- Estratègies de revisió, correcció i reparació. Normes ortogràfiques. (CC13)
- Estratègies específiques de compensació (sinonímia, perífrasis, paràfrasis...). (CC13)
- Presentacions escrites i multimèdia (CC13):
  - Estructuració.
  - Suport multimèdia.
  - Utilització de diferents llenguatges.
- Presentació de l'escrit, tant en suport paper com digital (CC13):
  - Cal·ligrafia, tipografia.
  - Portada, organització en títols i subtítols.
  - Citacions, referències, hipervincles.
  - Índex, paginació, marges, bibliografia.
  - Processadors de text.
- Participació en espais d'opinió a les xarxes socials per a la interacció escrita. (CC14)
- Producció creativa basada en les pròpies experiències i en situacions no reals. (CC15)
- Ús de diccionaris en suport paper i digital i altres eines electròniques (correctors ortogràfics, traductors, glossaris, lèxic plurilingüe...). (CC16)

Dimensió literària

- Lectura i audició de produccions tradicionals orals i escrites de la llengua estrangera (rimes, cançons, contes, llegendes). (CC17)
- Textos orals. Peces de transmissió oral: les cançons tradicionals i contemporànies, els poemes i els raps, i les representacions dramatitzades. (CC17)
- Textos escrits. Obra escrita original, adaptada o redactada expressament per a aprenents: les petites obres teatrals, els poemes, els contes, les novel·les, els còmics. (CC17)
- Textos audiovisuals (pel·lícules, dibuixos animats, sèries...) basats en textos literaris. (CC17)
- Interpretació oral. Lectura en veu alta, recitació, cant, representació de textos orals i escrits (CC18):
  - Cançons tradicionals i contemporànies, raps, poemes, dites, contes, llegendes populars.
  - Representacions dramatitzades: esquetxos o petites obres teatrals.
- Comentaris orals o escrits i contextualització sobre els autors i els textos escoltats o llegits. (CC19)

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Pragmàtica (CC20):
  - Elements de la comunicació: destinatari, propòsit i context.
  - Funcions del llenguatge: hipòtesis i raonaments. Possibilitat, probabilitat i impossibilitat.
  - Registres lingüístics: contextos formals, semiformals i no formals.
  - Variants majoritàries de la llengua estrangera.
  - Estructura discursiva de gèneres de text narratiu, descriptiu, expositiu, argumentatiu, instructiu, persuasiu, predictiu, literari i conversacional.
  - Textos en formats i suports diversos: orals, escrits, dinàmics, hipertext, multimodal, audiovisual, multimèdia.
  - Textos d'ús social: notes, postals, cartes, pòsters..., incloent-hi les formes d'escriptura interactiva (blogs, fòrums, correu electrònic...).
  - Oracions temàtiques, exemplificacions, paràgrafs, organització del text, introduccions, conclusions.
  - Gestualitat, ús de suport visual complementari.
  - Aspectes formals en la presentació dels textos escrits.
- Fonètica i fonologia. Elements prosòdics (CC21):
  - Pronúncia, accentuació prosòdica, entonació, ritme, intensitat, pauses.
  - Reconeixement de fonemes d'especial dificultat. Identificació dels fonemes diferenciadors de significat. Símbols fonètics.
- Lèxic i semàntica (CC22):
  - Expressions comunes, frases fetes.
  - Lèxic d'ús freqüent i quotidià sobre temes d'interès personal i general, i vocabulari específic dels àmbits personal i acadèmic.

- Mecanismes de formació de paraules: derivació i composició.
- Relacions semàntiques: sinonímia, antonímia, homofonia, polisèmia i falsos amics. Canvis en el significat de les paraules.
- Estratègies digitals de cerca lèxica.
- Morfologia i sintaxi (CC23):
  - Categories gramaticals.
  - Oracions compostes i subordinades: de relatiu, temporals, condicionals, causals, comparatives, concessives.
  - Connectors, marcadors textuais, signes de puntuació.
  - Marcadors morfosintàctics i discursius que expressin causa, conseqüència, concessió, seqüència temporal, elaboració d'hipòtesis, contrast, explicació, acord, desacord.
- CCD1. Sistemes de comunicació i entorns de treball digital per a l'aprenentatge col·laboratiu i al llarg de la vida, atenent a les formes de cortesia. (CCD20, CCD21, CCD22, CCD24)
- CCD2. Entorn personal d'aprenentatge (EPA) i dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).

Criteris d'avaluació

Dimensió comunicació oral

1. Captar el sentit global de textos, a través de la identificació de la informació rellevant, la extracció d'informacions concretes, la realització d'inferències, la determinació de l'actitud i del propòsit del parlant.
2. Copsar el missatge essencial de monòlegs, diàlegs, narracions, instruccions i converses referides a la vida quotidiana, en el registre estàndard de la llengua i redactats en un llenguatge conegut, fent servir frases d'una certa complexitat formal i conceptual.
3. Extreure informació específica i/o comprendre els detalls d'audicions de l'àmbit personal i acadèmic.
4. Llegir expressivament textos descriptius i narratius (incloent textos literaris) fent l'entonació adequada i amb pronunciació acceptable.
5. Fer preguntes, descripcions o narracions d'accions i esdeveniments en passat, present i futur.
6. Comunicar necessitats i sentiments habituals (acord/desacord, oposició, dubte, preocupació, alegria, etc.).
7. Iniciar i mantenir converses semiformals i informals sobre temes/situacions conegudes que contenen algun element imprevisible en situacions comunicatives habituals. Per exemple, converses on s'expressin opinions i sentiments, es donin instruccions senzilles sobre com realitzar quelcom, amb l'ajut de suport gràfic, es descriguin de forma senzilla persones, llocs, experiències i esdeveniments futurs, s'intercanviï informació en situacions reals: viatges, trobades, festes... Els contextos poden ser presencials o virtuals.
8. Utilitzar i valorar les normes de cortesia, pel que fa a les intervencions orals pròpies de l'activitat acadèmica, tant espontànies com planificades i en les pràctiques discursives orals; mostrar l'habilitat per canviar de tema al llarg d'una conversa.

9. Parlar en públic, mitjançant discursos breus relacionats amb l'àmbit escolar/acadèmic i social, que tenen com a finalitat exposar i argumentar especialment, en situacions semiformals o informals, de manera individual o en grup, aplicant estratègies de planificació, textualització i revisió.
10. Reconèixer, interpretar i avaluar progressivament la claredat expositiva, l'adequació, coherència i cohesió del contingut de les produccions orals pròpies i alienes, així com els aspectes prosòdics i els elements no verbals (gestos, moviments, mirada...).

Dimensió comprensió lectora

11. Aplicar diferents estratègies de lectura per comprendre, interpretar i valorar els tipus de textos i els àmbits descrits als continguts.
12. Comprendre la idea general i les informacions específiques més rellevants de documents orals senzills, emesos presencialment, o procedents de mitjans audiovisuals, si es parla lentament i amb claredat.
13. Captar el sentit global de textos, a través de la identificació de la informació rellevant, la extracció d'informacions concretes, la realització d'inferències, la determinació de l'actitud i del propòsit de l'emissor.
14. Entendre les idees principals i secundàries de textos accessibles als alumnes, tant per la temàtica com per la tipologia textual, extrets de mitjans de comunicació social no especialitzat i de la premsa juvenil.
15. Deducir el significat de paraules/frases desconegudes a partir del context i extreure informacions concretes (incloses opinions) per a resoldre tasques.
16. Triar i llegir de forma autònoma textos diversos: lectures graduades, articles, etc. adequats al nivell dels alumnes (vocabulari entre 1.500 i 2.000 paraules).
17. Utilitzar recursos TAC per a la cerca, organització, intercanvi i presentació d'informació.
18. Consultar i citar adequadament fonts d'informació variades, per realitzar un treball acadèmic en suport paper o digital sobre temes curriculars utilitzant les tecnologies de la informació.
19. Seleccionar els coneixements que s'obtinguin de qualsevol font d'informació impresa, en paper o digital, i integrar-los en un procés d'aprenentatge constructiu.

Dimensió expressió escrita

20. Aplicar progressivament les estratègies necessàries per produir textos adequats, coherents i cohesionats a partir d'una adequada planificació, posterior revisió i la reescriptura derivada de la revisió si escau.
21. Utilitzar connectors bàsics per unir frases i marcadors per estructurar idees.
22. Redactar composicions breus:
  - amb informació personal, sentiments bàsics i opinions;
  - sobre temes coneguts i experiències que incloguin esdeveniments futurs i passats emprant un llenguatge descriptiu senzill.
23. Comunicar per escrit (missatgeria, xats, correspondència privada...) necessitats i sentiments habituals (acord/desacord, oposició, dubte, preocupació, alegria, etc.).

24. Escriure una seqüència d'enunciats per explicar com s'elabora o es fa alguna cosa o per donar instruccions clares sobre el que cal fer.
25. Personalitzar un text senzill, proposat com a model, emprant frases simples que es refereixin a un mateix.
26. Emprar diccionaris, en paper o digitals, bilingües i monolingües per tal de millorar la qualitat de les redaccions.
27. Millorar els esborranys per tal d'assolir més correcció, precisió i varietat lèxica.
28. Presentar els textos escrits i multimèdia, en formats diversos, de manera progressivament completa i amb autonomia major.
29. Realitzar col·lectivament treballs senzills entorn d'un tema presentant de forma organitzada la informació recollida.

Dimensió literària

30. Escoltar, llegir i comprendre, de forma guiada, fragments adaptats d'obres literàries en llengua estrangera, de complexitat lingüística moderada, properes als propis gustos i aficions, mostrant interès per la lectura.
31. Valorar el text amb raonaments bàsics i amb el suport de pautes guiades.
32. Llegir en veu alta, recitar o cantar de manera entenedora, amb pronunciació, entonació i ritme adequats, textos d'una certa extensió prèviament assajats.
33. Expressar oralment textos personals d'intenció literària a partir de models amb intenció lúdica i creativa.
34. Comprendre textos breus (poemes) o d'una certa extensió (històries) amb valor estètic o expressiu.
35. Redactar textos personals d'intenció literària a partir de models amb intenció lúdica i creativa.

Llatí

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Introducció

El llatí suposa un apropament específic a la llengua i cultura llatines, amb continguts lingüístics i culturals complementaris entre si i units pel seu caràcter d'aportacions substancials del que es coneix com a herència clàssica. S'adreça a l'alumnat de quart curs i aporta continguts de l'educació bàsica com a complement dels aprenentatges lingüístics i comunicatius i dels coneixements de l'herència cultural.

La matèria de llatí comparteix competències de l'àmbit lingüístic i la dimensió cultural i artística de l'àmbit social.

En la societat del coneixement, la digitalització comporta canvis a tot el cicle de l'aprenentatge: des de la cerca i el tractament de la informació, fins a la generació de nou coneixement (personal) i la seva transmissió. En tant que el coneixement es construeix a partir de la interacció amb l'entorn, les competències digitals s'han de considerar com a competències transversals i com a agents actius dels aprenentatges.

Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic

La competència bàsica que es pretén desenvolupar en les activitats d'aquesta matèria és la competència comunicativa. Per això els continguts pròpiament lingüístics ocupen una part important de la matèria, atès que la llengua llatina és una de les més importants aportacions del món clàssic a la civilització occidental; per evolució o per influència lèxica, el llatí és present en les llengües que utilitzem o en les que són objecte d'aprenentatge.

L'estudi de la llengua llatina, com a model de llengua flexiva, incideix en l'àmbit dels coneixements sobre el funcionament de la llengua i el seu aprenentatge, ja que permet, per mitjà de la comparació, una reflexió profunda sobre els elements lingüístics i els mecanismes sintàctics de les llengües ensenyades a l'escola i les d'ús de l'alumnat. El coneixement del llatí, encara que sigui bàsic, fa possible entendre les llengües romàniques com el resultat concret d'una evolució i apreciar en quina mesura la seva estructura i el seu lèxic estan en deute amb la llengua de la qual procedeixen.

Dimensió comprensió lectora

L'ús d'estratègies de comprensió de textos i l'aplicació dels coneixements morfosintàctics de la llengua són importants en aquesta dimensió, per tal de permetre una interpretació de textos llatins senzills de diversa tipologia. La interpretació i traducció de textos pot ser bidireccional, és a dir, del llatí a la llengua de l'alumnat i a l'inrevés. La lectura i comprensió està adreçada també a textos clàssics traduïts i textos de divulgació, especialment relacionats amb la llengua i cultura grecollatina. A través de la lectura d'una variada tipologia de textos es pretén el reconeixement d'elements grecollatins i despertar la curiositat per l'origen de les paraules i aprendre el seu ús precís.

Dimensió expressió escrita

Al llarg d'aquesta matèria es promou la dimensió d'expressió escrita, tant des de la mateixa traducció i interpretació de textos com des de la creació de textos i missatges escrits, i tant en llengua llatina com en la llengua de l'alumnat. La producció de textos de diversa tipologia constitueix una activitat de comunicació i organització del pensament molt important, la qual està estretament lligada a l'habilitat lectora.

Dimensió comunicació oral

La presentació del món clàssic i la seva tradició és un bon moment per potenciar la comunicació oral en la llengua pròpia. L'ús del llatí com a vehicle de comunicació pot ser emprat com a estratègia d'aula, a partir de l'ús de frases fetes i expressions senzilles.

Dimensió literària

Les activitats de la llengua llatina també incideixen en el desenvolupament de la dimensió literària: la lectura de textos literaris, traduïts o no, és una porta oberta al coneixement de les arrels de la nostra literatura i ajuda a descobrir com temes i tòpics de la cultura llatina s'han transmès fins avui i segueixen impregnant molts escrits actuals.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Pel que fa a la competència plurilingüe i intercultural, l'estudi de la llengua i la cultura llatines és la porta cap a la intercomprensió entre les llengües romàniques i, alhora, cap a una valoració més ponderada de la diversitat lingüística i cultural. Caldrà ser molt sensible i mostrar com l'extensió de les llengües romàniques no ha de ser impediment per al rebuig de l'etnocentrisme i el reconeixement d'altres llengües i cultures, i de la seva valoració com a riquesa de la humanitat.

Competències bàsiques de l'àmbit social

El llatí desenvolupa dues dimensions de les competències de l'àmbit social (ciències socials: geografia i història): la dimensió històrica i la dimensió cultural i artística.

Dimensió històrica

La història i evolució de la llengua llatina aborda el coneixement del marc geogràfic i històric i els aspectes més rellevants de la societat romana, des de la qual s'han transmès maneres de viure, institucions o creacions literàries, tècniques i artístiques que són a la base de la configuració i del progrés d'Europa. Aquest coneixement és un referent necessari per rastrejar els antecedents històrics de l'organització social o de la delimitació dels drets de les persones.

Dimensió cultural i artística

El coneixement del món clàssic suposa conèixer també la cultura que ha modelat el nostre present i impregna bona part dels cànons estètics del món occidental; és també transmissora de valors, que entronquen la nostra herència cultural amb les arrels del món clàssic. La valoració i comprensió de les diferents manifestacions culturals i artístiques de l'època romana contribueixen a un enriquiment i gaudi del patrimoni cultural, material o immaterial, així com a la seva preservació.

Continguts

Els continguts s'estructuren a partir de les dimensions que pertanyen a les competències bàsiques de l'àmbit lingüístic i de l'àmbit social (ciències socials: geografia i història).

Aquesta proposta curricular s'inicia amb el bloc transversal de coneixement de la llengua. L'estudi del llatí ha de partir de la comparació dels textos originals i traduïts de diferents moments de la seva història, presentant-los amb dificultat progressiva i d'acord amb el treball que es vagi fent a les altres matèries lingüístiques del currículum, fet que ha de permetre reflexionar i facilitar la transferència d'aprenentatges (la intercomprensió), entre les llengües romàniques i també amb les altres que s'ensenyen al centre. Això es facilitarà alhora amb l'estudi de la història i evolució de la llengua llatina, que aporta a l'alumnat els coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

La pràctica de la traducció constitueix una experiència de descoberta de la llengua i alhora d'investigació que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia els hàbits de disciplina en l'estudi, habilitats amb les quals es raona millor i s'aprèn a aprendre.

L'estudi dels aspectes culturals i socials es farà també a partir dels aprenentatges de les matèries de ciències socials i visual i plàstica. Els textos i documents necessaris per a l'estudi de la matèria es poden presentar en diversos suports, incloent-hi les TIC i els mitjans audiovisuals.

Continguts de l'àmbit lingüístic

Bloc transversal de coneixement de la llengua

- Fonètica i fonologia:
  - Abecedari: origen i pronunciació.
  - Elements de prosòdia llatina.
- Lèxic i semàntica:
  - Identificació de lèxic llatí de freqüència.
  - Llatinismes i locucions llatines.
  - Mecanismes de formació de paraules: termes patrimonials i cultismes.
  - Camps lexicosemàntics i elements grecollatins en el vocabulari.
  - Relacions semàntiques. Canvis en el significat de les paraules.
  - Evolució de la llengua llatina i les llengües romàniques.
- Morfologia i sintaxi:
  - Categories gramaticals.
  - Flexió nominal, pronominal i verbal.
  - Sistema casual i les funcions sintàctiques: subjecte, predicat, complement del nom, complement directe, complement indirecte, complement circumstancial.
  - Anàlisi morfosintàctica.
  - Estructures oracionals bàsiques del llatí: oració simple, oracions coordinades i oracions d'infinitiu concertat.

Dimensió comprensió lectora

- Textos llatins:
  - Estratègies de comprensió per a la traducció i la retroversió de textos senzills.
  - Traducció de textos breus i senzills.
  - Retroversió d'oracions simples.
- Identificació de vocabulari grecolatí:
  - Elements lèxics grecolatins en les llengües actuals.
  - Etimologia de les paraules i el seu ús precís.

Dimensió expressió escrita

- Estratègies per a la producció de textos (narratius, descriptius, expositius, argumentatius): l'escriptura com a procés.

Dimensió literària

- Lectura de textos clàssics traduïts:
  - Característiques dels principals gèneres literaris a Roma.
  - Influència de la literatura llatina en literatures posteriors.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

- Origen comú d'algunes llengües europees i valoració de la diversitat lingüística: classificació i intercomprensió entre les llengües romàniques.

Dimensió comunicació oral

- Textos orals:
  - Àmbits: vida quotidiana i vida acadèmica.
  - Tipus: frases fetes i expressions senzilles.

Continguts de l'àmbit social

Dimensió històrica

- Marc històric i cultural de la societat romana:
  - Estratègies de cerca, ús de cercadors i tractament de la informació per a la construcció del coneixement, i selecció de fonts primàries i secundàries. Textos divulgatius.
- Referents institucionals del món romà:
  - Estudi i comparació de les estructures socials.
  - Estudi i comparació de la vida quotidiana: la família i l'educació.

Dimensió cultural i artística

- Coneixement i valoració de les manifestacions culturals i artístiques del món romà:
  - Observació i interpretació del patrimoni arqueològic.

- Reconeixement de la mitologia grecoromana i la seva pervivència en la literatura, arts plàstiques i visuals.
- Valoració de l'herència de Roma en la cultura occidental.
- Reconeixement de referents de la cultura grecoromana.

Criteris d'avaluació

Criteris de l'àmbit lingüístic

Dimensió comprensió lectora

1. Reconèixer els llatínismes i locucions habituals d'ús llatí incorporades a les llengües conegudes per l'alumnat, i identificar components d'origen grecollatí en paraules del llenguatge quotidià i en el vocabulari específic de les ciències i de la tècnica, i explicar-ne el sentit etimològic.
2. Realitzar l'anàlisi, la traducció i el comentari de textos clàssics, comparant sempre amb elements morfològics i sintàctics de la llengua de l'alumnat.
3. Aplicar les regles bàsiques d'evolució fonètica a ètims llatins productius en relació amb les llengües romàniques, i fins i tot no romàniques; deduir les regles a partir de la comparació amb els termes heretats, i establir la relació semàntica entre un terme patrimonial i un cultisme.

Dimensió expressió escrita

4. Redactar i argumentar, en treballs individuals o en grup, els coneixements adquirits que tinguin relació amb la cultura i la història clàssica.
5. Conèixer els elements lèxics, morfològics i sintàctics bàsics de la llengua llatina per poder traduir textos breus i senzills de manera literal i produir, mitjançant retroversió, estructures oracionals pròpies de la llengua llatina.
6. Construir el propi entorn personal d'aprenentatge (EPA) i fer ús dels dossiers personals d'aprenentatge o portafolis digitals per a la gestió de la informació i el progrés de l'aprenentatge.

Dimensió literària

7. Reconèixer característiques dels gèneres a la literatura romana i la seva aportació a la literatura universal.

Dimensió actitudinal i plurilingüe

8. Comprendre diversos elements lingüístics de les llengües romàniques a partir d'elements de la llengua llatina.

Dimensió comunicació oral

9. Comprendre i utilitzar frases fetes i expressions senzilles relatives a la vida quotidiana i a l'àmbit acadèmic.

Criteris de l'àmbit social

Dimensió històrica

10. Distingir i explicar les institucions públiques i privades, l'organització política i social, els períodes de la història de Roma.
11. Realitzar eixos cronològics i línies de temps.
12. Conèixer i explicar aspectes de la vida quotidiana a Roma.
13. Identificar, contrastar i seleccionar, de fonts d'informació fiables, els coneixements que s'obtinguin de fonts diverses, integrant-los en un procés d'aprenentatge continu.

Dimensió cultural i artística

14. Resumir els continguts de textos traduïts d'autors clàssics i moderns i identificar-ne aspectes culturals rellevants.
15. Conèixer i explicar els déus, mites i herois grecollatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i l'actualitat.
16. Identificar, independentment del suport material, diferents manifestacions literàries i artístiques que la mitologia clàssica, com a font d'inspiració, ha proporcionat al llarg de la història de la cultura, i reconèixer l'empremta de la romanització en el nostre patrimoni cultural.

Annex 4

Àmbit matemàtic

Matemàtiques (matèria comuna)

Competències bàsiques de l'àmbit matemàtic

La competència matemàtica, entesa de manera genèrica, és l'habilitat per desenvolupar i aplicar el raonament matemàtic per tal de resoldre problemes diversos en situacions quotidianes. Més enllà dels coneixements, situa l'èmfasi en els processos i l'activitat. La seva adquisició comporta —en diversos graus— la capacitat i la voluntat d'utilitzar formes matemàtiques de pensament (pensament lògic i espacial) i de representació (fórmules, models, construccions, gràfics i diagrames).

En un currículum de matemàtiques basat en competències bàsiques més enllà dels blocs de continguts tradicionals (numeració i càlcul; canvi i relacions; espai i forma; mesura; estadística i atzar), adquireixen una especial importància els processos que es desenvolupen al llarg de tot el treball matemàtic (resolució de problemes; raonament i prova; connexions; comunicació i representació).

L'adquisició de les competències específiques de l'àmbit, objectiu essencial de l'etapa, es fa mitjançant els continguts, treballats de manera que potenciïn el seu desenvolupament. És a dir, per adquirir les diferents competències és molt important com es treballen els continguts: un mateix contingut, treballat de maneres diferents, desenvoluparà de manera diferent les competències.

Per a l'àmbit matemàtic s'han establert setze continguts clau (CC), que es distribueixen en funció de la seva relació amb cada competència.

Els criteris utilitzats per fer la gradació del nivell de consecució de cada competència estan relacionats amb la complexitat de les eines i estratègies matemàtiques emprades, així com amb els nivells d'abstracció del llenguatge i les representacions i el grau de consciència per part de l'alumnat de les matemàtiques usades.

Atès que la competència digital és una competència transversal que s'adquireix a través de diverses matèries, i considerant que la competència 12 de l'àmbit matemàtic esmenta l'ús de tecnologies diverses, s'han incorporat referències a l'àmbit digital en els continguts clau (CCD) i els continguts per cursos.

Dimensió resolució de problemes

La resolució de problemes és una de les activitats més genuïnes del quefer matemàtic. S'hi posen en joc i prenen significat pràcticament tots els aspectes treballats en l'educació matemàtica. Un problema és una proposta d'enfrontament amb una situació desconeguda que es planteja a través d'un conjunt de dades dins d'un context, per a la qual, en principi, no es disposa d'una resposta immediata i que requereix reflexionar, prendre decisions i dissenyar estratègies.

Cal distingir bé entre un problema i un exercici. L'exercici és una activitat que pot portar-se a terme mitjançant la simple aplicació de tècniques, algorismes o rutines més o menys automatitzades. Un problema

sempre convida a la recerca i, en resoldre'l, hi ha una espurna de descobriment que permet experimentar l'encant d'assolir la solució.

Aquesta dimensió està integrada per quatre competències:

Competència 1. Traduir un problema a llenguatge matemàtic o a una representació matemàtica utilitzant variables, símbols, diagrames i models adequats

Aquest primer pas en la resolució d'un problema comporta:

- La comprensió del problema assumint el contingut, simplificant el que calgui i determinant la informació que aporta i la que demana.
- La identificació dels aspectes matemàtics que conté.
- El reconeixement d'estructures matemàtiques que s'hi adaptin, com ara regularitats o relacions de tipus aritmètic, geomètric o funcional.
- L'elecció de maneres de representació eficients.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Explicar l'enunciat d'un problema en llenguatge propi, valent-se de textos, dibuixos, esquemes o expressions aritmètiques.	1.2. Traduir un problema a llenguatge matemàtic utilitzant gràfics, expressions aritmètiques o expressions algebraïques senzilles.	1.3. Traduir i donar sentit a problemes formulats de maneres diverses (textos, imatges, objectes...) al llenguatge matemàtic, tenint en compte el significat de les dades.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC11. Magnituds i mesura.
- CC13. Sentit de l'estadística.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Competència 2. Emprar conceptes, eines i estratègies matemàtiques per resoldre problemes

Aquesta competència, central en la resolució de problemes, fa referència a la capacitat d'aplicar tot el bagatge de coneixements matemàtics de què disposa l'alumnat amb l'objectiu de resoldre problemes prèviament formulats matemàticament. És una competència que requereix:

- Emprar amb agilitat continguts matemàtics adequats.

- Posar en joc estratègies resolutives a partir d'experiències prèvies en resolució de problemes però adaptant-les al cas plantejat i ajustant-les progressivament en un procés, sovint cíclic, d'assaig i millora, de replantejament, de revisió de decisions preses...
- Mantenir el sentit del context en què el problema està plantejat, no oblidar que els models matemàtics que s'utilitzen representen la realitat que el problema descriu.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Emprar estratègies i eines matemàtiques elementals per resoldre problemes.	2.2. Emprar conceptes, eines i estratègies matemàtiques per resoldre problemes, explicant el procés i comprovant la raonabilitat de la solució.	2.3. Emprar conceptes, eines i estratègies matemàtiques per resoldre problemes, mantenint el control del procés, justificant-lo i comprovant la correcció i raonabilitat de la solució.

Continguts clau

- CC2. Raonament proporcional.
- CC3. Càlcul (mental, estimatiu, algorísmic, amb calculadora).
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC6. Representació de funcions: gràfics, taules i fórmules.
- CC11. Magnituds i mesura.
- CC12. Relacions mètriques i càlcul de mesures en figures.
- CC15. Mètodes estadístics d'anàlisi de dades.

Competència 3. Mantenir una actitud de recerca davant d'un problema assajant estratègies diverses

Aquesta competència està directament relacionada amb la competència bàsica d'autonomia i iniciativa personal, ja que té un component essencial d'autogestió del coneixement combinat amb la confiança en les pròpies possibilitats. Però per assolir-la no n'hi ha prou a mantenir l'actitud de no rendir-se davant dels obstacles i de practicar un treball metòdic, cal ser conscient que sempre hi ha diversos mètodes correctes de resolució dels problemes, que el camí cap a la solució no és únic, i que la majoria de situacions en què ens trobem en la vida permeten una gran diversitat d'abordatges.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Mantenir una actitud de recerca davant d'un problema, provant altres propostes si la inicial no funciona.	3.2. Mantenir una actitud de recerca davant d'un problema, ser capaç d'assajar i discutir altres propostes en un entorn tant d'aprenentatge cooperatiu com individual.	3.3. Mantenir una actitud de recerca davant d'un problema, redefinir i ajustar, si cal, les estratègies i ser capaç de discutir i valorar altres propostes, en qualsevol entorn d'aprenentatge.

Continguts clau

- CC3. Càlcul (mental, estimatiu, algorísmic, amb calculadora).
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC7. Anàlisi del canvi i tipus de funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC15. Mètodes estadístics d'anàlisi de dades.

Competència 4. Generar preguntes de caire matemàtic i plantejar problemes

Per poder generar preguntes rellevants des d'un punt de vista matemàtic, cal que l'alumnat sàpiga des- triar quines admeten un tractament matemàtic i quines no. És a dir, quins són els tipus de respostes que les matemàtiques poden oferir en funció de la situació tractada.

El domini d'aquesta competència implica reconèixer i identificar oportunitats del nostre entorn en les quals es poden aplicar i utilitzar les matemàtiques per respondre a problemes diversos i interpretar les possibles respostes en el context d'aquest problema, determinant si són raonables en la situació objecte d'estudi.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Generar preguntes o problemes d'aplicació directa, parcialment coherents amb el context en què es plantegen, respectant i acollint algunes de les seves característiques.	4.2. Generar preguntes o problemes que impliquin connexions i que siguin coherents amb el context en què es planteja, respectant i acollint les seves característiques.	4.3. Generar preguntes o problemes que comportin generalització i que siguin coherents de manera idònia amb el context en què es plantegen.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC7. Anàlisi del canvi i tipus de funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC11. Magnituds i mesura.
- CC13. Sentit de l'estadística.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Dimensió raonament i prova

El raonament és consubstancial a la construcció del coneixement matemàtic i, per tant, ha d'estar present en l'aprenentatge de les matemàtiques. La prova, conjuntament amb el raonament, permet donar sentit i validar el coneixement matemàtic.

El desenvolupament de la capacitat de raonar que es fa dins de l'educació matemàtica ha de tenir com a objectiu que l'alumnat l'apliqui en tots els àmbits de la seva vida quotidiana amb prou precisió lògica. Quan el raonament es concreta en la prova permet a l'alumnat assolir confiança i seguretat en la resolució de situacions, siguin matemàtiques o no.

El raonament i la prova han de poder aplicar-se a la vida quotidiana en entorns no necessàriament matemàtics i contribuir als raonaments propis de les altres àrees de coneixement.

El disseny i la gestió de les activitats ha de permetre a l'alumnat: fer i fer-se preguntes, tenir una visió global del procés seguit des de la situació inicial fins al resultat final, admetre que la solució potser no existeixi o que no és única, admetre que l'error forma part del procés, adonar-se que la resolució és un pas per continuar resolent més situacions i tenir sentit crític.

Aquesta dimensió està integrada per dues competències matemàtiques:

Competència 5. Construir, expressar i contrastar argumentacions per justificar i validar les afirmacions que es fan en matemàtiques

Un fet essencial de les matemàtiques és saber utilitzar la seva estructura lògica i, generalment mitjançant demostracions, validar la raonabilitat de les afirmacions prèviament fetes.

Aquesta competència implica:

- Fer argumentacions sobre:
  - propietats de nombres, figures geomètriques, construccions geomètriques, funcions, dades obtingudes en una anàlisi estadística;
  - relacions entre conceptes per comprovar i demostrar la seva equivalència.
- Utilitzar patrons, proporcions, construccions, algorismes, ús de contraexemples com a eines per a les demostracions.
- Usar processos de raonament recursiu, deductiu, inductiu, relacional, que mitjançant taules, gràfics, símbols, anàlisi de dades... permetin precisar, contrastar, comprovar i demostrar les afirmacions fetes.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Fer explicacions justificant afirmacions matemàtiques i aportant, si cal, proves numèriques i gràfiques per validar-les.	5.2. Emprar generalitzacions o concrecions, fer conjectures i comprovacions i identificar contraexemples per justificar o rebutjar afirmacions en matemàtiques.	5.3. Construir argumentacions matemàtiques emprant processos recursius, inducció i deducció, expressar-les amb precisió i contrastar-les amb els altres.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC2. Raonament proporcional.
- CC3. Càlcul (mental, estimatiu, algorísmic, amb calculadora).
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC7. Anàlisi del canvi i tipus de funcions.
- CC9. Figures geomètriques, característiques, propietats i processos de construcció.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC13. Sentit de l'estadística.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Competència 6. Emprar el raonament matemàtic en entorns no matemàtics

Transferir l'ús del raonament matemàtic a entorns no necessàriament matemàtics (escolar, familiar, de carrer, administratiu, econòmic, etc.) facilita el creixement i el coneixement en altres àmbits.

Aquesta competència implica:

- Utilitzar els raonaments numèrics, algebraics, mètrics, estadístics, i usar el llenguatge matemàtic en situacions properes, com per exemple variació de temperatures, superfícies i volums en edificis i donar noms matemàtics a objectes i situacions properes.
- Ampliar el raonament matemàtic, utilitzar el llenguatge matemàtic i fer ús de representacions de funcions, càlculs, taules, fórmules, mètodes estadístics a altres disciplines, per fer de forma natural un ús integrador del raonament matemàtic dins de cada matèria.
- Usar el raonament matemàtic per col·laborar en l'obtenció de coneixements més aprofundits a les altres àrees.
- Fer servir raonament matemàtic amb argumentacions reflexives i crítiques en àmbits no necessàriament matemàtics, com per exemple interpretar la variació d'un procés si s'altera un dels factors que hi intervenen.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Emprar el raonament matemàtic en entorns propers.	6.2. Emprar el raonament matemàtic en entorns propers i, en casos senzills, en altres disciplines.	6.3. Emprar el raonament matemàtic en altres disciplines i en la vida quotidiana de manera autònoma, reflexiva i crítica.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC7. Anàlisi del canvi i tipus de funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC12. Relacions mètriques i càlcul de mesures en figures.
- CC13. Sentit de l'estadística.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Dimensió connexions

La primera connexió que cal considerar és la dels processos o dimensions del currículum de matemàtiques amb els continguts. Per tant, caldrà incloure'ls de manera integrada en la planificació i el disseny de l'activitat matemàtica. Hi ha idees transversals que són presents en diversos blocs de continguts, com ara quantitat, patró, equivalència, proporcionalitat, canvi, mesura, etc. Hi ha connexions entre els diferents processos o dimensions. Per exemple, el raonament i la representació són cabdals en la resolució de problemes.

La majoria dels conceptes estan connectats amb altres conceptes, tant en el mateix bloc de continguts com amb d'altres blocs. També els algorismes i les tècniques matemàtiques s'han de relacionar amb els conceptes i propietats en què es basen, per tal de veure que formen un tot coherent i fortament connectat.

Conèixer aquestes relacions proporciona un saber més profund i aplicable. És important que es tingui consciència que els aprenentatges adquirits són útils i són font de nous sabers. D'altra banda, les idees matemàtiques s'apliquen a un gran ventall de fenòmens (altres àrees de coneixement, vida quotidiana...).

Els estudiants han de veure que les matemàtiques són alguna cosa més que un seguit de temes aïllats i que les poden usar en multitud d'ocasions en els contextos més diversos, i arribar a considerar-les útils i rellevants per a la seva vida més enllà de l'escola. Ser capaç de descriure el món real usant les matemàtiques permet comprendre'l millor i preveure resultats i conseqüències.

Aquesta dimensió està integrada per dues competències:

Competència 7. Usar les relacions que hi ha entre les diverses parts de les matemàtiques per analitzar situacions i per raonar

Arribar a veure les matemàtiques com un tot integrat facilita la flexibilitat en el raonament i en l'anàlisi de les noves situacions problemàtiques. La transferència dels coneixements que es tenen sobre una part de les matemàtiques cap a d'altres parts contribueix a promoure aquesta visió i facilita la comprensió dels continguts.

Això vol dir:

- Relacionar conceptes dels temes clau, com ara fraccions, decimals i percentatges.
- Relacionar els procediments amb els conceptes implicats.
- Integrar conceptes que tenen aspectes rellevants en comú, com per exemple integrant sota el raonament proporcional els conceptes de raó, proporció, percentatge, escala, figures semblants, pendents, probabilitat, distribucions estadístiques i, en general, les comparacions multiplicatives.
- Connectar les idees transversals, com ara la d'equivalència, relacionant l'equivalència de fraccions amb l'equivalència d'àrees i l'equiprobabilitat, etc.
- Relacionar els blocs de continguts:
  - àlgebra i geometria;
  - nombres i geometria a través de la mesura geomètrica;
  - nombres, estadística i geometria;
  - relacions i canvi amb nombres, com en el cas dels patrons numèrics de divisibilitat, decimals periòdics, potències, notació científica;
  - relacions i canvi i geometria, com el cas de les transformacions geomètriques.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Usar relacions concretes entre conceptes matemàtics per analitzar situacions.	7.2. Usar les connexions entre els conceptes i procediments de les diverses parts de les matemàtiques per analitzar situacions.	7.3. Usar les relacions entre les diverses parts de les matemàtiques, emprar el llenguatge matemàtic i aplicar idees transversals per analitzar situacions i per construir raonaments.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC2. Raonament proporcional.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC12. Relacions mètriques i càlcul de mesures en figures.
- CC14. Dades, taules i gràfics estadístics.

Competència 8. Identificar les matemàtiques implicades en situacions properes i acadèmiques i cercar situacions que es puguin relacionar amb idees matemàtiques concretes

Es demana associar models o estructures matemàtiques a contextos diaris, de l'entorn o d'altres disciplines, més enllà de la resolució de problemes extrets del món real. Per exemple: la identificació dels nombres enters com a model de situacions de mesura de temperatures, altituds relatives, fusos horaris, dades econòmiques, etc., permetrà aplicar a aquests contextos les propietats i representacions simbòliques dels enters per obtenir més informació sobre el context.

Tenir coneixement conscient de models matemàtics diversos possibilita usar-los en contextos disciplinaris, com en el cas de les funcions en les ciències naturals o les socials. Més enllà de l'ús instrumental de les matemàtiques, possibilita una millor comprensió dels conceptes de les altres disciplines.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Identificar les matemàtiques implicades en situacions properes emprant els coneixements i les representacions matemàtiques per descriure-les.	8.2. Identificar les matemàtiques implicades en situacions properes i acadèmiques, emprar els coneixements, les eines i la forma de treballar de les matemàtiques per descriure-les i analitzar-les.	8.3. Identificar les matemàtiques implicades en situacions properes i acadèmiques, emprar els coneixements, les eines i la forma de treballar de les matemàtiques per descriure-les i analitzar-les. I a l'inrevés, reconèixer estructures matemàtiques concretes en àmbits diferents.

Continguts clau

- CC2. Raonament proporcional.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC5. Patrons, relacions i funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC11. Magnituds i mesura.
- CC15. Mètodes estadístics d'anàlisi de dades.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Dimensió comunicació i representació

Les matemàtiques aporten un llenguatge formal que, a més del mateix coneixement matemàtic, ens procura eines per a la comprensió del nostre entorn. Atesa la complexitat i el potencial de creixement d'aquest llenguatge, per integrar la comunicació de forma eficaç en el procés d'aprenentatge de les matemàtiques calen emissors i receptors actius. Les precisions, reelaboracions i validacions dels processos d'anàlisi o de generalització es veuen afavorits per la comunicació continuada al llarg del temps.

La pràctica habitual de l'expressió d'idees matemàtiques entre companys, tant oralment com per escrit, ajuda els estudiants a organitzar i refinar aquestes idees, i a ser clars, convincents i precisos en l'ús

del vocabulari i símbols matemàtics. L'escolta atenta dels arguments dels companys proporciona oportunitats de reflexió i millora del propi coneixement.

Les converses que sorgeixen en l'exploració d'idees matemàtiques des de perspectives diverses permeten reafirmar el pensament propi, ser conscient del que se sap i establir connexions. L'alumnat ha de combinar el llenguatge simbòlic i formal amb el llenguatge natural, fins a arribar a traduir de l'un a l'altre i incorporar el vocabulari matemàtic al llenguatge habitual.

La representació és una eina per construir, estructurar i comunicar idees matemàtiques. La comunicació matemàtica, des dels esbossos més simples fins al llenguatge simbòlic més elaborat, sempre implica representació. Les múltiples varietats de representació (dibuixos, esquemes, construccions amb materials manipulables, taules, gràfics, símbols, recursos TIC) proporcionen, a més de diverses possibilitats de mostrar idees matemàtiques, diferents vies d'aproximar-se a aquestes idees, d'organitzar-les i de comprendre-les. Un bon indicador del grau de comprensió d'una idea matemàtica és la capacitat de relacionar les diferents representacions d'aquesta idea i triar la forma de representació més adequada a la situació i propòsit plantejats.

Aquesta dimensió està integrada per quatre competències:

Competència 9. Representar un concepte o relació matemàtica de diverses maneres i usar el canvi de representació com a estratègia de treball matemàtic

Les formes de representació de conceptes i relacions matemàtiques, enteses en el sentit més ampli, són necessàries per a la comunicació matemàtica. Els alumnes poden generar noves formes de representació o versions de les estàndards que proposa el professorat. La representació ha de permetre plasmar:

- Conceptes matemàtics.
- Relacions entre conceptes.
- Els procediments algorísmics o els de resolució de situacions.

Les representacions tenen diferents nivells d'abstracció, des de les més concretes, com ara un dibuix o un esquema, fins a les més genuïnament matemàtiques, com ara els símbols, les taules, les figures geomètriques i els gràfics. En alguns casos, una representació d'alguna situació matemàtica pot prendre diferents formes i el pas de l'una a l'altra o l'elecció de la més adequada en cada cas fa avançar cap a la seva resolució.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
9.1. Interpretar i construir representacions de conceptes o relacions matemàtiques vinculades a situacions concretes.	9.2. Representar un concepte o relació matemàtica de diverses maneres, ser capaç de comprendre les representacions dels altres i valorar la més adequada en cada situació.	9.3. Representar un concepte o relació matemàtica de diverses maneres, ser capaç de comprendre les representacions dels altres i emprar els canvis de representació com a estratègia de treball matemàtic.

Continguts clau

- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC6. Representació de funcions: gràfics, taules i fórmules.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC9. Figures geomètriques, característiques, propietats i processos de construcció.
- CC14. Dades, taules i gràfics estadístics.

Competència 10. Expressar idees matemàtiques amb claredat i precisió i comprendre les dels altres

L'alumnat ha de ser capaç d'expressar i comprendre idees matemàtiques tant oralment com per escrit. Expressar idees matemàtiques comporta la capacitat de descriure (el què), d'explicar (el perquè), de justificar (el perquè del perquè), d'interpretar (jo crec que...), d'argumentar (és així perquè...). Aquesta expressió cal que sigui clara, és a dir, que s'entengui i sigui precisa, que s'utilitzi un llenguatge adequat amb els termes pertinents.

En un primer estadi, la comunicació d'idees matemàtiques pot ser en llenguatge verbal, però a mesura que es va avançant en el procés s'afegeix l'ús del llenguatge matemàtic, és a dir, les formes de representació pròpies de les matemàtiques com ara els símbols, els gràfics, les figures, les taules, els esquemes, etc. L'assoliment d'aquesta competència es culmina quan, de manera natural en la vida quotidiana, s'utilitza la terminologia matemàtica apresada.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Expressar i comprendre idees matemàtiques en llenguatge verbal (oral i escrit) fent un ús correcte de la terminologia matemàtica.	10.2. Expressar i comprendre idees matemàtiques en llenguatge verbal (oral i escrit) fent un ús correcte de la terminologia i les formes de representació pròpies de les matemàtiques (símbols, gràfics, figures, taules, esquemes, etc.).	10.3. Expressar idees matemàtiques amb claredat i precisió fent ús del llenguatge matemàtic i comprendre les expressades pels altres. Incorporar terminologia matemàtica al llenguatge habitual.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC6. Representació de funcions: gràfics, taules i fórmules.
- CC9. Figures geomètriques, característiques, propietats i processos de construcció.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC14. Dades, taules i gràfics estadístics.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Competència 11. Emprar la comunicació i el treball col·laboratiu per compartir i construir coneixement a partir d'idees matemàtiques

La comunicació és fonamental en el procés de construcció col·lectiva del coneixement, així com en la transmissió de les idees ja elaborades.

Quan s'ha entès un concepte matemàtic o s'ha superat el repte de resoldre un problema, s'ha de ser capaç de presentar la solució en públic i oferir-ne una explicació o justificació. Per fer-ho, cal:

- Construir i comunicar explicacions i arguments en el context propi de la situació o del problema, tot reflexionant sobre el procés i la solució.
- Identificar i criticar els límits del model utilitzat i el seu grau de precisió.
- Generar preguntes que permetin avançar en el procés de construcció i ampliació del pensament matemàtic.

Aquesta competència requereix una participació personal directa i activa, però és amb la cooperació, l'ajuda mútua i el treball en equip com s'arriba a cotes més altes en la construcció del coneixement. La interacció necessària per al treball col·laboratiu es veu reforçada per les possibilitats de comunicació i compartició que facilita la tecnologia web i els entorns virtuals d'aprenentatge.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
11.1. Emprar la comunicació i el treball en equip com una forma de compartir idees matemàtiques.	11.2. Emprar la comunicació i el treball col·laboratiu com una forma de compartir, construir i organitzar idees matemàtiques.	11.3. Emprar la comunicació i el treball col·laboratiu com una forma de compartir, construir i estructurar coneixement de qualsevol àmbit a partir d'idees matemàtiques.

Continguts clau

- CC1. Sentit del nombre i de les operacions.
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC6. Representació de funcions: gràfics, taules i fórmules.
- CC10. Relacions i transformacions geomètriques.
- CC15. Mètodes estadístics d'anàlisi de dades.
- CC16. Sentit i mesura de la probabilitat.

Competència 12. Seleccionar i usar tecnologies diverses per gestionar i mostrar informació, i visualitzar i estructurar idees o processos matemàtics

La competència matemàtica està molt relacionada amb la capacitat d'emprar les tecnologies en general i la tecnologia informàtica en particular. Les tecnologies faciliten el càlcul i els processos repetitius, cosa que permet alliberar recursos cognitius per centrar-se en el contingut.

Transformar la informació en coneixement exigeix el domini de les destreses relacionades amb el raonament per cercar, organitzar, relacionar, analitzar, sintetitzar i fer inferències i deduccions. En definitiva, comprendre i integrar la informació en els esquemes previs del coneixement matemàtic amb criteris d'idoneïtat, tot valorant les seves potencialitats i limitacions.

Aquesta competència requereix:

- Emprar eines de mesura, cercadors d'Internet, editors d'equacions i de diagrames.
- Usar calculadores i fulls de càlcul per treballar els continguts relatius al càlcul (mental, estimatiu, algorísmic i algebraic).
- Utilitzar programes per a la creació de gràfics estadístics i funcionals que, a més de millorar les representacions gràfiques, permeten la interactivitat i evidencien la connexió entre fórmula, taula i gràfica.
- Dominar programes de geometria dinàmica que facilitin l'estudi de les figures geomètriques de dues i tres dimensions: característiques, propietats i processos de construcció.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
12.1. Usar tecnologies diverses per recollir informació matemàtica referent a situacions properes a l'alumnat i visualitzar idees o processos matemàtics.	12.2. Usar tecnologies diverses per cercar, recollir, tractar i mostrar informació matemàtica referent a contextos propers i visualitzar i estructurar idees o processos matemàtics.	12.3. Seleccionar tecnologies diverses amb criteris d'idoneïtat, tot valorant les seves potencialitats i limitacions. Usar-les per gestionar informació i visualitzar i estructurar idees o processos matemàtics.

Continguts clau

- CC3. Càlcul (mental, estimatiu, algorísmic, amb calculadora).
- CC4. Llenguatge i càlcul algebraic.
- CC6. Representació de funcions: gràfics, taules i fórmules.
- CC7. Anàlisi del canvi i tipus de funcions.
- CC8. Sentit espacial i representació de figures tridimensionals.
- CC9. Figures geomètriques, característiques, propietats i processos de construcció.
- CC14. Dades, taules i gràfics estadístics.
- CC15. Mètodes estadístics d'anàlisi de dades.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CCD24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...

Orientacions per a l'avaluació

Per tal d'avaluar l'assoliment de les competències, es presenten una sèrie d'orientacions que ja s'havien inclòs en el document d'identificació i desplegament de les competències bàsiques de l'àmbit matemàtic. L'avaluació de les competències matemàtiques s'ha de considerar des d'una perspectiva global i atendre també a la interrelació entre elles perquè no es donen aïllades, tot i això les orientacions s'han ordenat a partir de les quatre dimensions de l'àmbit per mantenir la coherència amb les altres parts del currículum.

Dimensió resolució de problemes

Pel que fa a la resolució de problemes, atès que aquesta dimensió inclou quatre competències, les orientacions per a l'avaluació es podrien concretar en:

- Proposar problemes en què no s'explicitin les relacions entre les dades en llenguatge matemàtic. Tant poden ser problemes geomètrics com els que impliquin expressions algebraïques.
- Plantejar i resoldre problemes de diverses etapes, de solució múltiple i que es puguin resoldre de diverses maneres. També han d'incloure la transformació d'expressions algebraïques, de figures geomètriques, que calgui aplicar relacions mètriques o que plantegin situacions de canvi.
- Analitzar problemes fets en què calgui detectar errors de plantejament, es poden demanar diverses resolucions d'un mateix problema, proposar problemes oberts en què s'hagin de considerar possibles restriccions i, per tant, diverses maneres d'enfocar-lo.
- Descriure un context de canvi (aritmètic, geomètric, estadístic...) i demanar que l'alumne plantegi preguntes i problemes matemàtics. També es pot demanar que transformin un problema en un altre canviant les dades i explicant com afecta a la resolució aquest canvi.

Dimensió raonament i prova

Pel que fa al raonament i prova, atès que aquesta dimensió inclou dues competències, les orientacions per a l'avaluació es podrien concretar en:

- Proposar que s'argumenti una propietat numèrica, un patró geomètric, un procés de construcció d'una figura... però en un context quotidià o d'una altra disciplina. També es pot demanar que s'argumenti una anàlisi de dades estadístiques a partir d'una taula o una gràfica, que es justifiqui i que es comprovi una conjectura sobre una sèrie obtinguda a partir d'una situació que va canviant, que es generalitzi una propietat a un conjunt de validesa més ampli...

Dimensió connexions

Pel que fa a les connexions, atès que aquesta dimensió inclou dues competències, les orientacions per a l'avaluació es podrien concretar en:

- Proposar qüestions que impliquin diversos blocs de continguts, de manera que sigui fàcil que s'evidenciïn connexions en l'exploració de la situació o en la resposta a preguntes. També proposar pre-

gundes en situacions en què el raonament proporcional permeti fer connexions o bé situacions en què intervinguin diversos tipus de nombres i que precisin identificar equivalències.

- Es poden plantejar qüestions en contextos quotidians o en d'altres àrees en què apareguin conceptes que són clau a l'ESO, com ara fraccions, i en casos en què calgui determinar el significat d'aquestes qüestions en relació amb el context. També determinar els tipus de relacions quantitatives (proporcionalitat directa o inversa) entre magnituds que apareixen en una fórmula relativa a física. Igualment, representar en llenguatge matemàtic situacions quotidianes.

Dimensió comunicació i representació

Pel que fa a la comunicació i representació, atès que aquesta dimensió inclou quatre competències, les orientacions per a l'avaluació es podrien concretar en:

- Proposar situacions en què calgui fer canvis de representació, per exemple: de taules a gràfiques o viceversa; de fracció a decimal o a l'inrevés; d'un rectangle o quadrat a una expressió algebraica; d'un diagrama a una expressió aritmètica o algebraica..., de manera que es puguin deduir patrons, relacions, formes, etc.
- Proposar activitats que facilitin que l'alumne pugui expressar idees matemàtiques en diferents llenguatges i en diferents graus de precisió, com ara interpretar un text que combini llenguatge verbal amb llenguatge matemàtic; definir en llenguatge verbal, que inclogui terminologia matemàtica, un concepte o relació, o explicar un procés de construcció d'una figura o d'aplicació d'un algorisme.
- Plantejar activitats en grup. Cal tenir en compte que el professorat necessitarà diverses sessions per poder avaluar tots els alumnes. L'avaluació tindrà un doble paper: com a mecanisme de verificació de coneixements i com a estímul d'aprenentatge. Tot i que la part més substancial de l'avaluació la fa el professorat, es poden utilitzar l'autoavaluació i la coavaluació, especialment en les activitats de treball col·laboratiu.
- Les activitats poden ser resolució de problemes contextuais, activitats manipulatives, de formulació de conjectures, el treball per projectes, plantejar un problema en un fòrum en el qual tothom pugui col·laborar en la resolució, aportar solucions diferents i fer noves propostes, l'aprenentatge basat en problemes o projectes (ABP), les caceres del tresor o les webquestes. En general seran adequades aquelles activitats en què calgui experimentar o simular.
- Per avaluar aquesta dimensió es poden proposar problemes que requereixin construccions geomètriques, físiques o amb programes de geometria dinàmica, o que la representació gràfica de les funcions i la seva interpretació hi tingui un paper fonamental; exercicis d'estadística descriptiva amb: treball de camp de recollida de dades, taules de freqüències, càlcul de paràmetres i representacions gràfiques; problemes en què calgui prendre mesures sobre el terreny; activitats manipulatives com ara construcció de figures i cossos geomètrics; fotografia matemàtica; simulacions; estimacions; activitats de síntesi, estructuració i resum de conceptes.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

Els continguts s'interrelacionen. La mesura i les transformacions geomètriques, la proporcionalitat i les relacions mètriques posen en relació els nombres i la geometria. L'obtenció, representació i interpretació de dades estadístiques i la seva anàlisi posen en relació nombres i estadística. Per altra banda, els patrons, les funcions, el canvi i les taules i gràfics són comuns a tots els blocs.

Tanmateix aquesta interrelació no impedeix que els continguts s'hagin organitzat en cinc blocs (numeració i càlcul; canvi i relacions; espai i forma; mesura; i estadística i atzar) i s'han numerat per facilitar també la distribució per cursos.

Els continguts s'han distribuït en els quatre cursos de l'ESO. És una proposta que té caràcter orientatiu per permetre que cada centre els distribueixi d'acord amb els seus propis criteris, amb la condició que apareguin al llarg de l'etapa.

Per visualitzar la relació entre competències, continguts clau per assolir-les i continguts proposats per a cada curs, en cada bloc d'un curs s'indiquen els continguts clau que li corresponen.

Els cinc blocs de continguts presentats per a tota l'etapa (numeració i càlcul; canvi i relacions; espai i forma; mesura; i estadística i atzar) apareixen en tots els cursos amb més o menys intensitat segons el seu desenvolupament progressiu.

El primer bloc, numeració i càlcul, va perdent importància al llarg de l'etapa i es va deixant més el protagonisme al de canvi i relacions.

Espai i forma evoluciona al llarg de l'etapa. S'ha optat per començar a primer amb la geometria plana i introduir els cossos de dimensió 3 a segon d'ESO, tot i que es podria partir de l'espai de dimensió 3 des de primer d'ESO. Aquest bloc pretén que l'alumne adquireixi la capacitat d'observar i analitzar les formes geomètriques del seu entorn més proper.

El bloc de mesura, tot i que s'ha optat per no incloure'l amb numeració i càlcul o amb espai i forma, conté elements que cal treballar en connexió amb aquests dos blocs.

Estadística i atzar també té recorregut a tots els cursos, atesa la seva importància per a altres matèries i per la seva rellevància en el món actual.

L'ordre d'aparició dels blocs de continguts de cada curs és intencionadament rotatiu per evitar que determinats blocs estiguin sempre a final de curs. En aquest sentit, es proposa començar el primer curs amb numeració i càlcul; el segon, amb espai i forma, amb el benentès que espai i forma i mesura es poden permutar o, fins i tot, simultaniejar; el tercer, amb estadística i atzar; i el quart, altre cop amb numeració i càlcul, seguit de canvi i relacions, que adquireix un paper rellevant en aquest curs, atesa la quantitat de continguts que conté.

Els continguts indicats amb un asterisc (*) als cursos de tercer i quart són els que diferencien les matemàtiques orientades als ensenyaments acadèmics de les orientades als aplicats. Els continguts de tercer s'han d'haver cursat en finalitzar l'etapa, mentre que els de quart s'adrecen només a l'alumnat que continuarà estudis acadèmics.

L'adquisició de les competències és una tasca a mitjà termini (l'alumnat disposa de tota l'etapa per anar-los adquirint), per això no té sentit avaluar-les curs a curs. Els criteris d'avaluació serveixen per poder decidir a l'avaluació final, des d'un punt de vista competencial, si l'alumne supera el curs o no.

Continguts

Numeració i càlcul

- Nombres naturals i enters (CC1, CC3)
  - Significat en contextos diversos.
  - Expressió de valors o variacions (quantitats, valor monetari, temps, temperatures...).
  - Comparació i ordenació.
  - Els nombres indoaràbics, la introducció del zero i els nombres negatius en la història de les matemàtiques.
  - Representació gràfica (recta numèrica).
  - Factorització, múltiples i divisors.
- Fraccions (CC1, CC2, CC3)
  - Significat en contextos diversos.
  - Representació gràfica (recta numèrica).
  - Comparació i ordenació.
  - Aproximació amb nombres decimals.
  - Operacions (regles de càlcul i interpretació gràfica).
  - Recursos digitals (calculadores i GeoGebra) per a la realització i comprovació de càlculs numèrics (CCD9).
  - Estratègies numèriques per resoldre problemes.
- Càlcul mental (CC1, CC3)
  - Amb enters i fraccions.
  - Operacions inverses (sumes i restes; multiplicació i divisió).
  - Estimació de resultats.

Canvi i relacions

- Patrons per expressar regularitats entre magnituds i quantitats (CC5)
- Taules i gràfics per expressar relacions (CC6)
  - Relacions quantitatives entre magnituds i quantitats.
  - Recursos digitals interactius per a la representació de taules i gràfics.
  - Diferents formes de representació: expressions verbals, taules i gràfics.
  - Ús d'expressions, taules i gràfics per resoldre problemes.
  - Ús de programari lliure de geometria dinàmica, tipus GeoGebra, per representar taules i gràfiques.

Espai i forma

- Figures geomètriques de dues dimensions (CC8, CC9)
  - Identificació i descripció a partir d'objectes reals, imatges i models.
  - Classificació i propietats.
  - Posició i orientació de les figures.
  - Elements bàsics de la geometria plana (paral·lelisme i perpendicularitat).
- Simetria (CC10)
  - Identificació en entorns propers (natura, construccions, fotografies...).
  - Representació i construcció.
- Eines i instruments (CC9)
  - Materials manipulables (retallables, geoplans, papers pautats).
  - Instruments de dibuix (regle, escaire, compàs i transportador).
  - Eines digitals (*applets* diversos i programari lliure de geometria dinàmica, tipus GeoGebra).

Mesura

- Unitats de mesura de magnituds, longituds, angles i d'àrees (CC11)
  - Selecció de les unitats adequades a cada situació.
  - Relació entre unitats i conversió entre unitats.
  - Història del metre com a unitat de mesura universal.
- Longituds, perímetres i àrees de figures en dues dimensions (CC11, CC12)
  - Estimació a vista de mesures d'objectes de l'entorn.
  - Ús dels instruments adequats en les mesures d'objectes.
  - Presa de mesures de longituds.
  - Càlcul de longituds, angles, perímetres i àrees.

Estadística i atzar

- Estudis estadístics (CC13, CC14)
  - Disseny d'investigacions.
  - Recollida de dades (observacions, enquestes i experiments).
  - Dades qualitatives i quantitatives.
- Gràfics estadístics (CC14)
  - Diagrames de punts, de barres i de sectors.
  - Característiques i classificació.
  - Full de càlcul i recursos TAC.

- Eines d'anàlisi de dades (CC15)
  - Full de càlcul i recursos TAC.
  - Mesures de centralització: mitjana, mediana i moda.
- Conceptes bàsics de probabilitat (CC16)
  - Successos probables o no probables, grau de probabilitat (qualitatiu).
  - Vocabulari: segur, igualment probable i improbable.
  - Predicció de la probabilitat de resultats d'experiments senzills.
  - Comprovació de les prediccions amb proves reiterades.
  - Identificació de la probabilitat d'un succés amb un nombre comprès entre 0 i 1.
  - Simulació amb recursos digitals per al càlcul de probabilitats (CCD24).

Criteris d'avaluació

Dimensió resolució de problemes

1. Resoldre problemes de la vida quotidiana en els qual calgui la utilització de les quatre operacions amb nombres enters, fraccions i decimals, fent ús de la forma de càlcul més apropiada i valorant l'adequació del resultat al context.
2. Organitzar i interpretar informacions diverses mitjançant relacions simples, expressades amb taules i gràfics, en situacions quotidianes.
3. Estimar, mesurar i resoldre problemes de longituds, amplituds, superfícies i temps en contextos reals, així com determinar perímetres, àrees i mesures d'angles de figures planes utilitzant la unitat de mesura adequada.
4. Interpretar dades, taules i gràfics estadístics, així com els paràmetres estadístics més usuals, procedents de fets coneguts de l'entorn, així com d'altres àrees.
5. Fer prediccions sobre la possibilitat que esdevingui un succés a partir d'informació prèviament obtinguda de forma empírica o raonada.

Dimensió raonament i prova

6. Fer conjectures, experimentar, comprovar, argumentar, generalitzar i particularitzar en contextos de la vida real relacionats amb: els nombres, la geometria, els patrons, l'estadística i l'atzar.

Dimensió connexions

7. Reconèixer diferents tipus de nombres (naturals, enters, fraccionaris, decimals) de formes geomètriques planes i de taules i gràfics estadístics, i usar les relacions entre ells per resoldre situacions que apareixen en treballs per projectes realitzats des de la pròpia àrea o de manera interdisciplinària.
8. Reconèixer, descriure i representar figures planes i identificar simetries en l'entorn que ens envolta i aplicar el coneixement geomètric per descriure el món físic.

Dimensió comunicació i representació

9. Expressar oralment i per escrit raonaments, conjetures, relacions quantitatives i informacions que incorporin elements matemàtics, simbòlics o gràfics, valorant la utilitat del llenguatge matemàtic i la seva evolució al llarg de la història.
10. Representar conceptes o relacions matemàtiques de diverses maneres, ser capaç de comprendre les dels altres i valorar la més adequada a cada situació.

SEGON CURS: MATEMÀTIQUES

Continguts

Espai i forma

- Figures i cossos geomètrics (CC8, CC9)
  - Identificació en objectes de dues i tres dimensions (descripció i propietats que les defineixen).
  - Construcció, composició i descomposició d'objectes de dues i tres dimensions (materials manipulables, instruments de dibuix i eines digitals, tipus GeoGebra) (CCD24).
  - Grandària, posició i orientació de figures planes en mosaics i elements de l'entorn real.
  - Representació plana d'objectes de tres dimensions.
  - Desenvolupament pla de cossos geomètrics.
- Proporcionalitat i semblança en figures de dues dimensions (CC9, CC10)
  - Angles, longituds i àrees.
  - Escales.
  - Proporcions geomètriques rellevants (fulls DIN A4 i proporció àuria).
  - Ús de la proporcionalitat per a la resolució de problemes.
- Teoremes de Tales i de Pitàgores (CC9, CC10)
  - Raonament i prova.
  - Demostracions dels teoremes en diferents contextos històrics.
  - Ús dels teoremes per a la resolució de problemes sobre triangles rectangles.

Mesura

- Unitats de mesures d'àrees i volums (CC11, CC12)
  - Selecció de les unitats adequades a cada situació.
  - Relació entre unitats i conversió entre unitats.
- Longituds, perímetres i àrees de figures planes (CC11)
  - Mesures directes.
  - Mesures indirectes (semblança, Tales i Pitàgores).

- Ús de les relacions entre longituds, perímetres i àrees per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- Superfícies i volums de cossos de l'espai (CC11, CC12)
  - Estratègies per calcular les mesures de prismes, cilindres, piràmides, cons i esferes.
  - Representació plana d'objectes tridimensionals en la resolució de problemes de càlcul d'àrees i volums.
  - Ús de la relació entre longituds, superfícies i volums per a la resolució de problemes.

Estadística i atzar

- Estudis estadístics (CC13, CC14)
  - Disseny d'investigacions i recollida de dades.
  - Població i individu, mostra i variables estadístiques.
  - Taules, freqüències absolutes i relatives, ordinàries i acumulades.
- Gràfics estadístics (CC14)
  - Diagrames de barres, de línies i de sectors.
  - Full de càlcul i eines TAC.
- Eines d'anàlisi de dades (CC15)
  - Mesures de centralització: mitjana, mediana i moda.
  - Mesures de dispersió: valor màxim, mínim i rang.
- Conceptes bàsics de probabilitat (CC16)
  - Predicció de resultats en experiments aleatoris.
  - Proporcionalitat per assignar probabilitats a resultats d'experiments aleatoris.
  - Simulacions i comprovació de les prediccions.
  - Eines TAC per a les simulacions i el càlcul de probabilitats, calculadores i GeoGebra (CCD24).
  - Història dels jocs d'atzar en diferents cultures.

Numeració i càlcul

- Nombres racionals (CC1, CC2, CC3)
  - Significat en contextos diversos.
  - Expressió: fracció, decimal, percentatge (tria de l'adequada a la situació).
  - Representació gràfica (recta numèrica).
  - Operacions (regles de càlcul i interpretació gràfica).
  - Origen i utilització de les fraccions a l'antiguitat (Egipte, Índia, Grècia).
  - Ús de fraccions (com a divisió, com a operador i com a raó) per resoldre problemes en contextos diversos.
  - Eines digitals (calculadores i programari lliure, tipus GeoGebra).

- Percentatges (CC2, CC3)
  - Càlcul.
  - Augments i disminucions percentuals.
  - Ús dels percentatges per resoldre problemes en contextos diversos.
- Càlcul mental (CC1, CC2, CC3)
  - Amb fraccions.
  - Amb percentatges senzills.
  - Operacions inverses (potències i arrels).
  - Estimació de resultats.

Canvi i relacions

- Proporcionalitat directa i inversa (CC2, CC5)
  - Raons i proporcions per representar relacions entre quantitats.
  - Representació (enunciat, expressió verbal, taula, gràfica, fórmula).
  - Resolució de situacions amb magnituds proporcionals.
- Funcions (CC5, CC6)
  - Generals (sense fórmula).
  - Taxa de variació.
  - Lineals o no lineals (enunciat, expressió verbal, taula, gràfica).
  - Recursos digitals interactius per a la representació de taules i gràfics, tipus GeoGebra (CCD9).
  - Resolució de problemes amb funcions (sense fórmula) o lineals.
- Equacions de 1r grau (CC4, CC5)
  - Regles de l'àlgebra.
  - Orígens de l'àlgebra simbòlica.
  - Càlculs algebrics amb calculadora o GeoGebra (CCD 24).
  - Resolució de problemes amb equacions.

Criteris d'avaluació

Dimensió resolució de problemes

1. Resoldre problemes de la vida quotidiana en què calgui la utilització dels nombres racionals (fraccions, decimals i percentatges), les seves operacions i propietats, fent ús de la forma de càlcul més apropiada i valorant l'adequació del resultat al context.
2. Identificar relacions de proporcionalitat numèrica i geomètrica i utilitzar-les per resoldre problemes en situacions de la vida quotidiana.
3. Interpretar relacions funcionals senzilles (proporcionalitat directa i inversa) donades en forma de

taula, gràfic, a través d'una expressió algebraica o mitjançant un enunciat, obtenir valors a partir d'elles i extreure conclusions del fenomen estudiat.

4. Estimar i calcular longituds, àrees i volums d'espais i objectes del món físic i comprendre els processos de mesura, expressant el resultat de l'estimació o el càlcul en la unitat de mesura més adequada.
5. Formular les preguntes adequades per conèixer les característiques d'una població i recollir, organitzar i presentar dades rellevants per respondre-les utilitzant els mètodes estadístics apropiats i les eines informàtiques adequades.
6. Calcular la possibilitat que esdevingui un succés a partir d'informació prèviament obtinguda de forma empírica o raonada.

Dimensió raonament i prova

7. Fer conjectures, experimentar, argumentar, relacionar, comprovar, validar, generalitzar i particularitzar en contextos de la vida real relacionats amb: els nombres, la geometria, les funcions, l'estadística i l'atzar .

Dimensió connexions

8. Identificar figures i cossos geomètrics en contextos no matemàtics, utilitzar les seves propietats per classificar-les i aplicar el coneixement geomètric adquirit per interpretar i descriure el món físic fent ús de la terminologia adequada.
9. Reconèixer situacions en contextos no matemàtics o en d'altres matèries en les quals es puguin desenvolupar les diferents fases d'un estudi estadístic: formular la pregunta, recollir informació, organitzar-la en taules i gràfics, trobar valors rellevants i extreure'n conclusions.

Dimensió comunicació i representació

10. Expressar oralment i per escrit raonaments, conjectures, relacions quantitatives i informacions que incorporin elements matemàtics, simbòlics o gràfics, valorant la utilitat del llenguatge matemàtic i la seva evolució al llarg de la història.
11. Representar conceptes o relacions matemàtiques de diverses maneres, ser capaç de comprendre les dels altres i valorar la més adequada a cada situació.

TERCER CURS: MATEMÀTIQUES ACADÈMIQUES-APLICADES

Continguts

Estadística i atzar

- Estudis estadístics (CC13, CC14)
  - Mostres.
  - Variables discretes i contínues.
  - Agrupació de dades en intervals.

- Gràfiques estadístiques (CC14)
  - Histogrames i polígons de freqüències.
- Eines d'anàlisi de dades (CC15)
  - Mesures de centralització: mitjana, moda, quartil i mediana.
  - Mesures de dispersió: rang i desviació típica,
  - Full de càlcul i recursos TAC.
- (*) Conceptes bàsics de probabilitat (CC16)
  - Successos i espai mostral.
  - Vocabulari bàsic.
  - Càlcul de probabilitats de successos compostos en casos senzills (taules de contingència i diagrames d'arbre).
  - Simulació amb recursos digitals per al càlcul de probabilitats (CCD24).
  - L'origen de la teoria de probabilitats.

Numeració i càlcul

- Nombres racionals (CC1, CC3)
  - Relació i transformació entre fracció i decimal.
  - Aproximació per excés i per defecte.
  - Representació gràfica sobre la recta.
  - Càlcul mental: estimació i estratègies de càlcul.
  - Ús dels nombres racionals per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- Nombres grans i nombres petits (CC1, CC3)
  - Significat en contextos diversos.
  - Representació gràfica i simbòlica (notació científica).
  - Potències d'exponent enter i operacions.
  - Recursos digitals per a la realització i comprovació de càlculs numèrics, calculadores i GeoGebra (CCD9).
  - Càlcul mental, estimació i ordre de magnitud.
- Successions numèriques (CC1, CC2, CC3)
  - Progressions aritmètiques.
  - Progressions geomètriques.
  - Introducció a l'infinít.
  - Successió de Fibonacci.

Canvi i relacions

- Funcions lineals i funcions de proporcionalitat inversa (CC4, CC5, CC6, CC7)
  - Relació entre quantitats variables.
  - Expressió simbòlica.
  - Creixement/decreixement.
  - Punts de tall amb els eixos.
  - Pendent i ordenada a l'origen (en gràfiques i fórmules).
  - Ús d'entorns gràfics digitals, calculadores CAS i GeoGebra (CCD24).
  - Ús de les funcions per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- Equacions de 1r i 2n grau i sistemes d'equacions de 1r grau (CC4, CC5, CC7)
  - Regles de càlcul de l'àlgebra per a la resolució d'equacions i sistemes.
  - Interpretació gràfica de la resolució de sistemes.
  - Història de la resolució de les equacions de 2n grau.
  - Resolució d'equacions i sistemes amb calculadora interactiva (CCD24).
  - Càlcul mental (resolució d'equacions senzilles i validació de resultats).
  - Ús de les equacions i els sistemes per a la resolució de problemes en contextos diversos.

Espai i forma

- Proporcionalitat i semblança (CC8, CC9, CC10)
  - Figures semblants de tres dimensions.
  - Ampliacions i reduccions; factor escala.
- (*) Transformacions geomètriques (CC10)
  - Translacions, girs i simetries.
  - Programes de geometria dinàmica, tipus GeoGebra.
  - Ús de les transformacions geomètriques per a la resolució de problemes en contextos diversos.

Mesura

- Mesures directes (CC11, CC12)
  - Instruments de mesura d'angles i longituds.
  - Nombres decimals per expressar mesures (nombre de decimals, precisió de la mesura).
- Mesures indirectes (CC11, CC12)
  - Estimació.
  - Precisió, exactitud i error.
  - Història de la mesura del cel (radi de la Terra, distància Terra-Lluna...).
  - Ús de les mesures indirectes per a la resolució de problemes en contextos diversos.

Criteris d'avaluació

Dimensió resolució de problemes

1. Resoldre problemes de la vida quotidiana, d'altres matèries i de les pròpies matemàtiques utilitzant diferents tipus de nombres (racionals), símbols i mètodes algebraics (equacions de $1r$ i $2n$ grau i sistemes d'equacions), i avaluar altres mètodes de resolució possibles, com per exemple l'assaig error o bé el càlcul numèric amb mitjans tecnològics.
2. Resoldre situacions en què cal identificar relacions quantitatives i determinar el tipus de funció (lineal o de proporcionalitat inversa) que pot modelitzar-les. També aproximar i interpretar taxes de variació a partir d'una gràfica, de dades numèriques o mitjançant l'estudi dels coeficients de l'expressió algebraica.
3. Estimar, mesurar i calcular longituds, àrees i volums d'espais i objectes amb una precisió adequada a la situació plantejada i comprendre els processos de mesura, expressant el resultat de l'estimació o el càlcul en la unitat de mesura més adequada.
4. Obtenir mesures indirectes en la resolució de problemes d'àmbits diversos, utilitzant la proporcionalitat geomètrica i les transformacions geomètriques (*), i relacionar-ho amb els mitjans tecnològics que actualment s'utilitzen per fer mesures indirectes.
5. Elaborar estudis estadístics i interpretar taules i gràfics estadístics, així com els paràmetres estadístics més usats (mesures de centralització i dispersió) i valorar qualitativament la representativitat de les mostres utilitzades.
6. Resoldre diferents situacions i problemes de context natural, social i cultural en què cal aplicar els conceptes i tècniques del càlcul de probabilitats, arribant a successos compostos en casos senzills (*).

Dimensió raonament i prova

7. Planificar i utilitzar processos de raonament i estratègies de resolució de problemes, com la realització de conjectures, la seva justificació i generalització, així com la comprovació, el tempteig i el contrast amb diverses formes de raonament al llarg de la història de les matemàtiques.
8. Analitzar i avaluar les estratègies i el pensament matemàtic propi i dels altres, a través del treball per parelles, en grup o bé la posada en comú amb tota la classe.

Dimensió connexions

9. Utilitzar models geomètrics per facilitar la comprensió de conceptes i propietats d'altres blocs de les matemàtiques (per exemple, numèrics i algebriques) i per a la resolució de problemes en contextos d'altres disciplines. També usar altres relacions entre diverses parts de les matemàtiques que afavoreixin l'anàlisi de situacions i el raonament.
10. Reconèixer models numèrics (racionals i successions numèriques), funcionals (lineals i de proporcionalitat inversa), geomètrics (proporcionalitat geomètrica i transformacions geomètriques), estadístics i situacions aleatòries en contextos no necessàriament matemàtics o en d'altres matèries i utilitzar les seves característiques i propietats per resoldre situacions que apareixen en treballs realitzats des de la pròpia àrea o de manera interdisciplinària.

Dimensió comunicació i representació

11. Expressar verbalment i per escrit, amb precisió, raonaments, relacions quantitatives i informacions que incorporin elements matemàtics, simbòlics o gràfics, valorant la utilitat del llenguatge matemàtic i la seva evolució al llarg de la història.
12. Seleccionar i usar tecnologies diverses per gestionar i mostrar informació, i visualitzar i estructurar idees o processos matemàtics.

QUART CURS: MATEMÀTIQUES ACADÈMIQUES-APLICADES

Continguts

Numeració i càlcul

- Nombres racionals i irracionals (CC1, CC2, CC3)
  - (*) Necessitat dels nombres irracionals.
  - Aproximació per excés i per defecte.
  - Representació gràfica sobre la recta.
  - (*) Operacions: potències d'exponent fraccionari, relació amb el càlcul amb radicals en la resolució d'equacions.
  - Recursos digitals per a la realització i comprovació de càlculs numèrics (CCD9).
  - Càlcul mental: estimació i estratègies de càlcul.
  - Història de les matemàtiques: mètodes per calcular aproximacions d'arrels quadrades.

Canvi i relacions

- Funció quadràtica, exponencial i (*) logarítmica (CC4, CC5, CC6, CC7)
  - Diverses formes de representació i canvis de representació.
  - Funcions inverses.
  - Taxa de variació.
  - Recursos digitals interactius per a la representació de funcions, calculadores CAS i GeoGebra (CCD24).
  - Ús de les funcions per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- (*) Funcions definides a trossos (CC4, CC5, CC6, CC7)
  - Recursos digitals interactius per a la representació de funcions, calculadores CAS i GeoGebra (CCD24).
  - Ús de les funcions definides a trossos per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- Equacions de grau superior o igual a 2 (CC4, CC5, CC7)
  - Resolució per descomposició.
  - Càlculs algebraics amb calculadora CAS i GeoGebra (CCD 24).

- Interpretació gràfica de la resolució d'equacions de 2n grau.
- El triangle aritmètic en la història de les matemàtiques.
- (*) Inequacions lineals (CC4, CC5, CC7)
  - Resolució.
  - Interpretació gràfica.
  - Càlculs algebrics amb calculadora interactiva (CCD24).
  - Càlcul mental: resolució d'inequacions i validació de resultats.
  - Ús de les inequacions lineals per a la resolució de problemes en contextos diversos.

Espai i forma

- (*) Trigonometria (CC8, CC9, CC10)
  - Mesura d'angles (unitats sexagesimals i radiants).
  - Raons trigonomètriques.
  - Resolució de triangles rectangles.
  - Ús de programes de geometria dinàmica (CCD24).
  - El naixement i primer desenvolupament de la trigonometria al llarg de la història.
  - Ús de la trigonometria per a la resolució de problemes en contextos diversos.
- (*) Geometria analítica en el pla
  - Coordenades i vectors.
  - Equació de la recta.
  - Paral·lelisme i perpendicularitat.
  - Història de la introducció a les coordenades cartesianes.

Mesura

- Mesures indirectes (CC11, CC12)
  - Semblança i (*) trigonometria.
  - Unitats de mesura.
  - Aproximacions per excés i per defecte.
  - Precisió, exactitud i error.
  - La mesura de la distància Terra-Sol i Terra-Lluna.
  - Resolució de problemes relatius a mesures indirectes.

Estadística i atzar

- Estudis estadístics (CC13, CC14)
  - Disseny, mostres i aleatorietat de les respostes i experiments.
  - Dades quantitatives i qualitatives, unidimensionals i bidimensionals.
  - Història de l'estadística aplicada a les ciències socials.

- Gràfics estadístics (CC14)
  - Histogrames, diagrames de caixa, núvols de punts, coeficients de correlació.
- Eines d'anàlisi de dades (CC15)
  - Mesures de centralització i de dispersió.
  - Full de càlcul i recursos digitals per a l'estadística (CCD24).
  - Inferència i predicció.
- Conceptes bàsics de probabilitat (CC16)
  - (*) Probabilitat condicionada i successos independents.
  - Càlcul de probabilitats de successos compostos (taules de contingència i diagrames d'arbre).
  - (*) Combinatòria (variacions, permutacions i combinacions) per quantificar.
  - Simulació amb recursos digitals per al càlcul de probabilitats (CCD24).

Criteris d'avaluació

Dimensió resolució de problemes

1. Resoldre problemes de la vida quotidiana, d'altres matèries i de les mateixes matemàtiques utilitzant diferents tipus de nombres (racionals i irracionals (*)), símbols i mètodes algebraics (equacions de 1r i 2n grau, sistemes d'equacions i inequacions lineals (*)), i avaluar altres mètodes de resolució possibles, com per exemple l'assaig error o bé el càlcul numèric amb mitjans tecnològics.
2. Resoldre situacions en què cal identificar relacions quantitatives i determinar el tipus de funció (quadràtica, exponencial, logarítmica (*) i definida a trossos (*)) que pot modelitzar-les. També aproximar i interpretar taxes de variació a partir d'una gràfica, de dades numèriques o mitjançant l'estudi dels coeficients de l'expressió algebraica.
3. Estimar, mesurar i calcular longituds, àrees i volums d'espais i objectes amb una precisió adequada a la situació plantejada i comprendre els processos de mesura, expressant el resultat de l'estimació o el càlcul en la unitat de mesura més adequada.
4. Obtenir mesures indirectes en la resolució de problemes d'àmbits diversos (per exemple, l'agrimensura i la navegació), utilitzant la trigonometria (*) i relacionar-ho amb els mitjans tecnològics que actualment s'utilitzen per fer mesures indirectes.
5. Elaborar estudis estadístics i interpretar taules i gràfics estadístics, així com els paràmetres estadístics més usuals, amb distribucions unidimensionals i bidimensionals, i valorar qualitativament la representativitat de les mostres utilitzades.
6. Resoldre diferents situacions i problemes de context natural, social i cultural en què cal aplicar els conceptes i les tècniques del càlcul de probabilitats, incloent probabilitat condicionada (*), successos compostos i l'ús de la combinatòria (*) per realitzar el comptatge.

Dimensió raonament i prova

7. Planificar i utilitzar processos de raonament i estratègies de resolució de problemes, com la realització de conjectures, la seva justificació i generalització, així com la comprovació, el tempteig i el contrast amb diverses formes de raonament al llarg de la història de les matemàtiques.

8. Analitzar i avaluar les estratègies i el pensament matemàtic dels altres, a través del treball per parelles o en grup o bé la posada en comú amb tota la classe.

Dimensió connexions

9. Usar relacions entre diverses parts de les matemàtiques (àlgebra i geometria, nombres i geometria, nombres, estadística i geometria, nombres i atzar) que afavoreixin l'anàlisi de situacions i el raonament.
10. Reconèixer models numèrics (racional i irracional (*)), funcionals (lineals i de proporcionalitat inversa, quadràtic, exponencial, logarítmica (*) i definida a trossos (*)), geomètrics (trigonomètrics (*) i analítics (*)), distribucions estadístiques i situacions aleatòries en contextos no necessàriament matemàtics o en d'altres matèries i utilitzar les seves característiques i propietats per resoldre situacions que apareixen en treballs per projectes realitzats des de la pròpia àrea o de manera interdisciplinària.

Dimensió comunicació i representació

11. Expressar verbalment i per escrit, amb precisió, raonaments, relacions quantitatives i informacions que incorporin elements matemàtics, simbòlics o gràfics, valorant la utilitat del llenguatge matemàtic i la seva evolució al llarg de la història.
12. Seleccionar i usar tecnologies diverses per gestionar i mostrar informació, i visualitzar i estructurar idees o processos matemàtics.

Annex 5

Àmbit científicotecnològic

- Ciències de la Naturalesa
  - Biologia i Geologia (matèria comuna a 1r i 3r; optativa de 4t)
  - Física i Química (matèria comuna a 2n i 3r; optativa de 4t)
  - Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (optativa de 4t)
  - Cultura Científica (optativa de 4t)
  - Biologia i Geologia i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (compactada de 4t)
  - Física i Química i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional (compactada de 4t)
- Tecnologia (matèria comuna a 1r, 2n i 3r; optativa de 4t)
- TIC (Informàtica) (optativa de 4t)
- Tecnologia i TIC (Informàtica) (compactada de 4t)

Annex 5

Àmbit científicotecnològic

Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic

La competència científica, entesa de manera genèrica, al·ludeix a la capacitat i la voluntat d'utilitzar el conjunt dels coneixements i la metodologia que es fan servir per explicar la naturalesa, amb la finalitat de plantejar preguntes i extreure'n conclusions basades en proves. Per competència tecnològica s'entén l'aplicació d'aquests coneixements i la metodologia en resposta al que es percep com a desitjos o necessitats humanes. Les competències científica i tecnològica comporten la comprensió dels canvis causats per l'activitat humana i la responsabilitat de cada individu com a ciutadà de contribuir a la seva millora.

La comprensió de les ciències i la tecnologia és fonamental perquè una persona jove estigui preparada per a la vida en la societat del coneixement. Aquesta comprensió contribueix significativament a la vida personal, social, professional i cultural de les persones. La competència científica es refereix al coneixement científic de cada persona i l'ús d'aquest coneixement per identificar preguntes, adquirir nou coneixement, explicar fenòmens científics i extreure'n conclusions basades en proves sobre temes relacionats amb les ciències; entendre les característiques essencials de la ciència com a forma de coneixement i recerca humana; la percepció de com les ciències i la tecnologia donen forma a l'entorn material, intel·lectual i cultural; i la voluntat per comprometre's en les ciències com a ciutadà reflexiu.

Les competències bàsiques d'aquest àmbit es refereixen a aquelles capacitats que permeten als alumnes resoldre problemes a partir dels coneixements científics i tècnics, així com al domini dels processos de l'activitat científica. És un saber que té sentit i motivació, que permet raonar i que contribueix a l'educació global dels alumnes perquè els fa capaços d'actuar de manera reflexiva davant de situacions que es consideren rellevants. Els alumnes l'assoleixen posant en joc les capacitats i motivacions humanes que els proporcionen les vivències de fer ciència.

Les matèries de l'àmbit científicotecnològic tenen punts d'intersecció, pel que fa als procediments de recerca i de treball, els processos de construcció del coneixement científic, la validació d'aquest coneixement i la fonamentació en els mateixos models teòrics.

Les ciències aplicades a l'activitat professional i la biologia i geologia de quart tenen alguns continguts que són comuns en el bloc *El treball al laboratori* i al projecte d'investigació. Igualment, els continguts del bloc *Activitat humana i medi ambient* de les ciències aplicades a l'activitat professional fan referència a l'impacte de l'activitat humana en el medi ambient, la contaminació, la gestió de residus i el tractament d'aigües, continguts que també es tracten al bloc *Ecologia i medi ambient* de biologia i geologia de quart.

Les ciències aplicades a l'activitat professional i la física i química de quart tenen alguns continguts que són comuns en l'organització, materials i normes de seguretat al laboratori i al projecte d'investigació. Igualment en el bloc *El treball al laboratori* de ciències aplicades s'hi tracten algunes tècniques experimentals de ciències que estan relacionades amb els continguts del bloc *Els canvis*, de física i química. A més, en el bloc *Activitat humana i medi ambient* es tracten alguns continguts relacionats amb el bloc *La matèria* de física i química.

La tecnologia de quart i les TIC (informàtica) tenen alguns continguts comuns que fan referència als aspectes informàtics dels blocs *L'habitatge* i *Control i automatització*. Igualment, el bloc *Comunicacions* de tecnologia de quart tracta continguts comuns al bloc de *Xarxes de comunicació* de les TIC (informàtica).

El desplegament de les competències s'agrupa en quatre dimensions: indagació de fenòmens naturals i de la vida quotidiana; objectes i sistemes tecnològics de la vida quotidiana; medi ambient; i salut. S'hi inclouen aspectes com ara l'aplicació dels coneixements científics i tecnològics, la resolució de problemes de la vida quotidiana, la presa de decisions amb criteris científics, el desenvolupament dels hàbits de vida saludables, el treball col·laboratiu, la reflexió crítica i l'argumentació científica, tenint en compte el paper transversal, cada cop més rellevant, de l'entorn digital.

Els criteris per fer la gradació del nivell d'assoliment de cada competència estan relacionats amb la completesa, la pertinença, la creativitat i la capacitat de relacionar fets i/o coneixements teòrics, pràctics i contextuals de la matèria.

Per a l'àmbit científicotecnològic s'han establert trenta continguts clau (CC) que es distribueixen en funció de la seva relació amb cada competència i als quals s'afegeixen alguns continguts clau de la competència digital (CCD).

Dimensió indagació de fenòmens naturals i de la vida quotidiana

Aquesta dimensió agrupa les competències que responen qüestions com què són, com treballen les ciències i com es construeix el coneixement científic.

L'adquisició d'aquestes competències es fa palesa en les observacions i experiments que els alumnes són capaços d'interpretar i de planificar, referents als fenòmens que es consideren rellevants tant des d'un punt de vista teòric com pràctic. Els alumnes han de poder veure aquests fenòmens com a exemple o model de les principals teories que s'accepten actualment, gràcies a les quals s'explica el funcionament dels sistemes materials i dels sistemes biològics.

A més, els alumnes han de poder utilitzar els coneixements teoricopràctics que adquireixen per solucionar problemes quotidians. Han de comprendre també com es construeixen els coneixements científics i que aquests coneixements evolucionen per raons diverses, atès que el coneixement el fan les persones que viuen els valors i les preguntes del seu temps.

Aquesta dimensió està integrada per sis competències:

Competència 1. Identificar i caracteritzar els sistemes físics i químics des de la perspectiva dels models, per comunicar i predir el comportament dels fenòmens naturals

Assolir aquesta competència suposa ser capaç de relacionar alguns fenòmens que es consideren rellevants amb els models teòrics de la física i de la química. S'entén com a model teòric la interpretació i representació d'un fenomen que fan els científics experts en el marc d'una teoria científica.

Aquesta competència comporta:

- Identificar els grups de fenòmens que es poden explicar amb les principals idees que corresponen a la física i la química.

- Apropiar-se dels models teòrics de la física i de la química per assolir els conceptes i les relacions entre conceptes que els són propis.
- Utilitzar els models de la física i de la química per elaborar explicacions científiques.
- Tenir criteri per seleccionar dades, hipòtesis i proves experimentals que reforcin o refutin una explicació científica segons un determinat model teòric.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Relacionar un fenomen natural amb el model d'explicació que li correspon, identificar-ne els elements bàsics i comunicar-ho amb llenguatge planer.	1.2. Identificar les relacions entre els conceptes i les variables rellevants del model d'explicació que correspon al fenomen que s'estudia, i comunicar-ho amb la terminologia científica pertinent.	1.3. Predir els canvis que tindran lloc quan es modifiquen les condicions que afecten el fenomen caracteritzat, i comunicar la solució mitjançant la terminologia i el llenguatge simbòlic propis de la ciència.

Continguts clau

- CC1. Model cineticomolecular.
- CC2. Model d'energia.
- CC3. Model d'interacció física. Forces i moviments.
- CC4. Model d'Univers.
- CC5. Model d'ones mecàniques i electromagnètiques. Model de raig de llum.
- CC6. Model de càrrega i interacció elèctrica.
- CC7. Model de canvi químic.
- CC8. Model atomicomolecular, enllaç químic, forces intermoleculars. Model estructura de les substàncies.
- CC15. Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
- CC16. Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Ciència i pseudociència.
- CC26. Riscos naturals. Atmosfera, hidrosfera i geosfera.
- CC27. Impactes mediambientals de l'activitat humana. Recursos naturals: renovables i no renovables.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració (simuladors de models físics i químics, aplicacions autocorrectives).

Competència 2. Identificar i caracteritzar els sistemes biològics i geològics des de la perspectiva dels models, per comunicar i predir el comportament dels fenòmens naturals

La característica principal d'aquesta competència és que els alumnes han de poder explicar fenòmens biològics i geològics, que pot ser que coneguin prèviament o no, d'una manera teòrica; han de mostrar

capacitat de mirar el món des d'una visió científica i d'ampliar els exemples de fets científics que ja coneixen.

Aquesta competència comporta:

- Identificar els grups de fenòmens que es poden explicar amb els principals models que corresponen a la biologia i la geologia.
- Apropiar-se dels models teòrics de la biologia i de la geologia: les seves preguntes, les seves hipòtesis i les seves explicacions.
- Utilitzar els models de la biologia i de la geologia per elaborar explicacions científiques i per fer prediccions, i elaborar explicacions completes, pertinents i creatives dels fenòmens amb llenguatge científic i amb maquetes, gràfics i dibuixos.
- Tenir criteri per seleccionar dades, hipòtesis i proves experimentals que reforcin o refutin una explicació científica segons un determinat model teòric.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Relacionar un fenomen natural amb el model d'explicació que li correspon, identificar els seus elements bàsics i comunicar-ho amb un llenguatge planer.	2.2. Identificar les relacions entre els conceptes i les variables rellevants del model d'explicació que correspon al fenomen que s'estudia, i comunicar-ho amb la terminologia científica pertinent.	2.3. Predir els canvis que es produeixen quan es modifiquen les condicions que afecten el fenomen caracteritzat, i comunicar la solució mitjançant terminologia i llenguatge simbòlic propis de la ciència.

Continguts clau

- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu.
- CC11. Model d'evolució.
- CC12. Model d'ecosistema.
- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.
- CC14. Història de l'Univers, de la Terra i de la vida.
- CC15. Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
- CC16. Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Ciència i pseudociència.
- CC26. Riscos naturals. Atmosfera, hidrosfera i geosfera.
- CC27. Impactes mediambientals de l'activitat humana. Recursos naturals: renovables i no renovables
- CC28. Funció de relació. Resposta immunitària. Substàncies addictives.
- CC29. Funció de nutrició. Aliments i nutrients. Malalties i trastorns associats.

- CC30. Funció de reproducció. Malalties relacionades. Salut i higiene sexual.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració (simuladors de models físics i químics, aplicacions autocorrectives).

Competència 3. Interpretar la història de l'Univers, de la Terra i de la vida utilitzant els registres del passat

Aquesta competència consisteix a explicar, situar i interpretar les dades que es coneixen de la història de l'Univers, de la Terra i de la vida.

Aquesta competència comporta:

- L'observació i l'anàlisi de les evidències de canvis que es troben registrats i conservats en els fòssils, les roques, el relleu i els estrats, en el material hereditari dels organismes o en els cossos celestes del firmament.
- El coneixement dels fets i mecanismes que regeixen el funcionament de l'Univers, la Terra i la vida que s'interpreten des de les teories i models explicatius de la ciència que tenen com a eix comú el pas del temps.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Reconèixer evidències dels canvis en registres diversos, situar-los en el temps i relacionar-los amb els fets rellevants de la història del passat de l'Univers, la Terra i els éssers vius.	3.2. Interpretar les evidències d'acord amb el coneixement dels processos que originen els canvis a la Terra i la vida, reconstruint de manera elemental la història d'un territori.	3.3. Pustificar les interrelacions de la coevolució entre la Terra i els éssers vius, fer previsions dels canvis que poden esdevenir, i usar els registres i representacions del temps i l'espai per reconstruir la història d'un territori.

Continguts clau

- CC4. Model d'Univers.
- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu.
- CC11. Model d'evolució.
- CC12. Model d'ecosistema.
- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.
- CC14. Història de l'Univers, de la Terra i de la vida.
- CC15. Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
- CC16. Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Ciència i pseudociència.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració (planetari virtual i mapes digitals).

Competència 4. Identificar i resoldre problemes científics susceptibles de ser investigats en l'àmbit escolar, que impliquin el disseny, la realització i la comunicació d'investigacions experimentals

Aquesta competència implica buscar la resposta a qüestions susceptibles de ser investigades experimentalment. Suposa comprendre el problema a resoldre, identificar les variables que hi intervenen, fer hipòtesis sobre la relació entre les variables d'acord amb els models científics explicatius dels fenòmens que s'estudien i seguir els procediments científics habituals. Aquests treballs experimentals permeten als estudiants apropar-se a la manera de treballar dels científics en la resolució de problemes i aprendre, en el decurs d'aquestes investigacions, les destreses i procediments propis de la indagació científica.

Segons el tipus de problemes que es desitja resoldre, les investigacions poden consistir a:

- Resoldre problemes teòrics, problemes d'interès en el marc d'una teoria o en l'elaboració d'un model.
- Resoldre problemes pràctics, generalment en el context de la vida quotidiana.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del disseny experimental, i comunicar els resultats de forma adequada.	4.2. Resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del disseny experimental, mostrant capacitat de control; referir els resultats a la hipòtesi inicial, comunicar-los amb precisió, i fer prediccions senzilles.	4.3. Resoldre problemes científics que comportin la realització de totes les fases del disseny experimental, interpretant i comunicant els resultats en el marc dels models apresos, i fent prediccions més elaborades.

Continguts clau

- CC1. Model cineticomolecular.
- CC2. Model d'energia.
- CC3. Model d'interacció física. Forces i moviments.
- CC4. Model d'Univers.
- CC5. Model d'ones mecàniques i electromagnètiques. Model de raig de llum.
- CC6. Model de càrrega i interacció elèctrica.
- CC7. Model de canvi químic.
- CC8. Model atomicomolecular, enllaç químic, forces intermoleculars. Model estructura de les substàncies.
- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu
- CC11. Model d'evolució.
- CC12. Model d'ecosistema.
- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.

- CC14. Història de l'Univers, de la Terra i de la vida.
- CC15. Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
- CC16. Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Ciència i pseudociència.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.

Competència 5. Resoldre problemes de la vida quotidiana aplicant el raonament científic

Aquesta competència es refereix a l'anàlisi d'una situació quotidiana, problemàtica, que cal millorar o d'un esdeveniment sobtat al qual cal donar solució des de la perspectiva de la intervenció pràctica amb criteri científic.

La nostra societat demana solucions a determinats problemes pràctics del dia a dia: de salut, de confort, d'alimentació, de prevenció, d'accions a emprendre davant d'una dificultat sobtada. Aquests problemes constitueixen els continguts clau d'aquesta competència. L'èmfasi es posa ara en la transferència de coneixement o sentit pràctic que permet activar simultàniament coneixements i competències de les ciències o d'altres disciplines.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Identificar les característiques de la situació de la vida quotidiana que cal resoldre i fer una proposta d'intervenció coherent amb la finalitat de millora que es vol assolir o amb la demanda que es fa.	5.2. Justificar les accions a emprendre establint correctament els condicionants, les seves relacions i les conseqüències que pot tenir un canvi en aquestes condicions per a la solució que es proposa.	5.3. Fer propostes inèdites i rellevants, justificar les accions a emprendre amb coneixements interdisciplinaris, preveure els seus resultats i relacionar-los amb criteri amb altres situacions conegudes.

Continguts clau

- CC1. Model cineticomolecular.
- CC2. Model d'energia.
- CC3. Model d'interacció física. Forces i moviments.
- CC5. Model d'ones mecàniques i electromagnètiques. Model de raig de llum.
- CC6. Model de càrrega i interacció elèctrica.
- CC7. Model de canvi químic.
- CC8. Model atomicomolecular, enllaç químic, forces intermoleculars. Model estructura de les substàncies.
- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu.

- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.
- CCD13 Fonts d'informació digital: selecció i valoració (simuladors, aplicacions autocorrectives).

Competència 6. Reconèixer i aplicar els processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic

Aquesta competència suposa:

- Evidenciar que el coneixement científic parteix de problemes que cal resoldre i, per tant, de preguntes que canvien al llarg dels temps.
- Reconèixer, en diferents èpoques, els models que han estat mediadors entre la realitat que es modelitza i les teories sobre aquesta realitat.
- Valorar que les dades que s'obtenen en una investigació depenen de diversos factors, com ara els instruments utilitzats i la forma de portar a terme les mesures.
- Valorar les interpretacions i afirmacions relacionades amb la ciència que es publiquen als mitjans de comunicació. Identificar quines preguntes són investigables, conèixer els procediments científics (grup control, doble cec, etc.) i valorar si són adequats per poder assegurar que les afirmacions publicades estan justificades des del punt de vista científic.
- Reconèixer que la imaginació i la creativitat dels científics tenen un paper essencial en la construcció del coneixement científic, en l'establiment de les hipòtesis, en el disseny dels experiments i en l'elaboració dels models explicatius.
- Argumentar la validesa de les hipòtesis relacionant-les amb les proves obtingudes i amb els marcs teòrics, en diferents moments de la història. Aquest procés d'argumentació és individual i col·lectiu.
- Reconèixer que el coneixement científic establert, les creences, les expectatives, els valors, les condicions i les circumstàncies del context sociocultural en què es desenvolupa influeixen a l'hora de planificar els experiments, recopilar les dades i interpretar-les.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Identificar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic en un determinat moment històric, des de la reflexió de les activitats d'indagació pròpies i de l'anàlisi de les publicacions científiques.	6.2. Avaluar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic, des de la reflexió de les activitats d'indagació pròpies i de l'anàlisi de les publicacions científiques, en diferents moments o des de diferents perspectives.	6.3. Avaluar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic en cada moment històric, i predir canvis que podrien produir-se en el futur.

Continguts clau

- CC16. Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Ciència i pseudociència.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració (cercadors web).

Dimensió objectes i sistemes tecnològics de la vida quotidiana

Aquesta dimensió agrupa les competències relacionades amb la intervenció en el món amb recursos tecnològics i les aplicacions de la tecnologia en la indústria i en la vida quotidiana.

L'activitat científicotecnològica en l'àmbit escolar permet aproximar-nos a l'activitat professional amb l'anàlisi d'objectes o de sistemes tecnològics reals, el funcionament dels quals té una base científica emmarcada en els grans principis de la ciència.

Els alumnes han de desenvolupar la destresa i la curiositat necessàries per conèixer el funcionament científicotecnològic d'objectes que intervenen en el quefer diari i d'alguns sistemes tecnològics industrials, el seu impacte sobre la salut i el medi ambient, i també per elaborar solucions tecnològiques per a determinats problemes.

Aquesta dimensió inclou les competències següents:

Competència 7. Utilitzar objectes tecnològics de la vida quotidiana amb el coneixement bàsic del seu funcionament, manteniment i accions a fer per minimitzar els riscos en la manipulació i en l'impacte mediambiental

Aquesta competència es basa en l'observació tècnica: preguntar-se com funcionen els objectes reals, manipular-los i analitzar-ne les representacions per trobar les respostes.

Aquesta competència comporta:

- Anomenar i simbolitzar amb terminologia tècnica els components, relacionar-los amb l'efecte que proporcionen al conjunt i identificar similituds amb altres objectes tecnològics coneguts.
- Ser capaç de manipular aquests objectes amb destresa, extreure la màxima informació possible de les instruccions proporcionades pel fabricant i actuar d'acord amb el que s'hi consigna.
- Respectar les mesures de seguretat que s'indiquen a les instruccions, seguir les accions requerides, fer-ne el manteniment adequat i obtenir, així, resultats òptims, allargar-ne la vida útil i minimitzar l'impacte mediambiental.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Utilitzar amb seguretat aparells domèstics, fer-ne el manteniment proposat pel fabricant, aplicar les accions per minimitzar l'impacte mediambiental i relacionar els components de l'aparell amb la seva funció, utilitzant un llenguatge quotidià.	7.2. Raonar les recomanacions del fabricant, justificar les accions per minimitzar l'impacte mediambiental d'un aparell, relacionar l'estructura amb el funcionament de l'aparell usant una terminologia tècnica.	7.3. Aplicar criteris científics i tecnològics en relació amb les recomanacions del fabricant dels aparells d'ús domèstic, argumentar les possibles accions de minimització de l'impacte mediambiental, relacionar components i funció amb terminologia i simbologia tècniques.

Continguts clau

- CC17. Objectes tecnològics de la vida quotidiana.

- CC18. Mecanismes tecnològics de transmissió i transformació del moviment.
- CC19. Manteniment tecnològic. Seguretat, eficiència i sostenibilitat.
- CC20. Objectes tecnològics de base mecànica, elèctrica, electrònica i pneumàtica.
- CC21. Sistemes tecnològics industrials. Màquines simples i complexes.
- CC22. Corrent elèctric i efectes. Generació d'electricitat.
- CC23. Processos industrials. Mesures industrials per la sostenibilitat i contaminants industrials.
- CC24. Disseny i construcció d'objectes tecnològics.
- CC25. Aparells i sistemes d'informació i comunicació.
- CCD1. Funcionalitats bàsiques dels dispositius.
- CCD25. Ergonomia: salut física i psíquica.
- CCD27. Sostenibilitat: consum d'energia, despesa d'impressió, mesures d'estalvi, substitució de dispositius, etc.

Competència 8. Analitzar sistemes tecnològics d'abast industrial, avaluar-ne els avantatges personals i socials, així com l'impacte en la salubritat i el medi ambient

Per ponderar els pros i contres de l'existència i el funcionament de sistemes tecnològics, cal haver après a estudiar-los des del doble vessant de la millora de la qualitat de vida que proporcionen i els efectes que poden tenir sobre el medi ambient o la salut.

Aquesta competència comporta:

- Observar i analitzar amb tècniques comparatives els sistemes tecnològics, adquirir la capacitat de reflexionar sobre els seus efectes a partir dels coneixements adquirits.
- Identificar els components, descriure amb precisió la funció que fan en el conjunt i la comparació amb altres components o objectes coneguts per assumir el model tecnològic que pertoca.
- Resseguir el procés industrial de manera esquemàtica i descriure'l amb les eines pròpies de la tecnologia.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Identificar la transformació més important que es produeix en un sistema tecnològic mitjançant l'observació dels components del sistema, així com les millores de la qualitat de vida que aporta i els efectes mediambientals que provoca.	8.2. Relacionar l'acció dels components essencials del sistema utilitzant la terminologia tècnica, l'esquematització i la simbologia, i contraposar justificadament la necessitat de determinats sistemes tecnològics amb els seus efectes en el medi.	8.3. Relacionar l'acció del conjunt dels components del sistema utilitzant la terminologia adequada, l'esquematització i la simbologia; argumentar i contrastar evidències sobre la necessitat dels sistemes tecnològics i les seves repercussions negatives.

Continguts clau

- CC17. Objectes tecnològics de la vida quotidiana.
- CC18. Mecanismes tecnològics de transmissió i transformació del moviment.
- CC19. Manteniment tecnològic. Seguretat, eficiència i sostenibilitat.
- CC20. Objectes tecnològics de base mecànica, elèctrica, electrònica i pneumàtica.
- CC21. Sistemes tecnològics industrials. Màquines simples i complexes.
- CC22. Corrent elèctric i efectes. Generació d'electricitat.
- CC23. Processos industrials. Mesures industrials per la sostenibilitat i contaminants industrials.
- CC24. Disseny i construcció d'objectes tecnològics.
- CC25. Aparells i sistemes d'informació i comunicació.
- CCD5. Seguretat informàtica.
- CCD6. Robòtica i programació.
- CCD7. Realitat virtual i augmentada.
- CCD27. Sostenibilitat: consum d'energia, despesa d'impressió, mesures d'estalvi, substitució de dispositius, etc.

Competència 9. Dissenyar i construir objectes tecnològics senzills que resolguin un problema i avaluar-ne la idoneïtat del resultat

Aquesta competència s'emmarca en el nucli de la tecnologia: fabricar alguna cosa necessària. És a dir, un cop detectada una determinada necessitat, idear la manera d'elaborar allò que permeti donar resposta a aquesta necessitat.

De la mateixa manera que en ciència la investigació és el procés mitjançant el qual obtenim coneixement, en tecnologia, el disseny i la construcció són processos per a l'obtenció de nous objectes. El procés tecnològic consta de diverses fases:

- Aclarir els requisits que el nou objecte tecnològic ha d'incorporar i descriure de manera esquemàtica o literal aquest objecte.
- Reflexionar sobre les possibilitats de construir el que es demana, obtenir informació i decidir el que ha d'incorporar el projecte.
- Elaborar esquemes, diagrames, plànols, descripcions tècniques..., amb la simbologia i la terminologia específiques.
- Construir després de cercar els materials, planificar la feina, mesurar amb els instruments adequats, fer les operacions necessàries per obtenir el resultat final.
- Avaluar el resultat obtingut en funció dels requeriments inicials i proposar millores de cara a una major eficiència tecnològica, sostenibilitat o seguretat.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
9.1. Generar almenys un esbós a mà alçada per construir un objecte tecnològic amb indicacions de mides, enumerar els passos que cal seguir i construir-lo segons l'esbós proposat.	9.2. Generar una idea per construir un objecte plasmant-la amb dibuixos lineals i indicant mides, justificar els passos que cal seguir i construir-lo tot proposant variacions per millorar-lo.	9.3. Generar diverses idees creatives, seleccionar-ne una i plasmar-la amb dibuixos tècnics precisos a escala i preferentment amb tecnologia digital, dur-la a terme de manera precisa i argumentar millores en la seva construcció d'acord amb les deficiències observades i/o materials utilitzats.

Continguts clau

- CC17. Objectes tecnològics de la vida quotidiana.
- CC18. Mecanismes tecnològics de transmissió i transformació del moviment.
- CC19. Manteniment tecnològic. Seguretat, eficiència i sostenibilitat.
- CC20. Objectes tecnològics de base mecànica, elèctrica, electrònica i pneumàtica.
- CC21. Sistemes tecnològics industrials. Màquines simples i complexes.
- CC24. Disseny i construcció d'objectes tecnològics.
- CC25. Aparells i sistemes d'informació i comunicació.
- CCD1. Funcionalitats bàsiques dels dispositius.
- CCD6. Robòtica i programació.
- CCD15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, en comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.

Dimensió medi ambient

Les competències que formen part d'aquesta dimensió es refereixen a l'aplicació del coneixement científic en l'àmbit mediambiental. Requereixen saber combinar el coneixement conceptual i el tecnològic amb la finalitat de respondre als reptes que comporten les intervencions humanes en el medi, en el marc del desenvolupament sostenible.

Quant a aquestes intervencions, es pretén proporcionar als alumnes coneixement sobre:

- Els riscos naturals més habituals del seu entorn (aiguats, avingudes, organismes verinosos, etc.), així com els de caràcter més global (sismicitat, vulcanisme, etc.).
- Els problemes ambientals derivats de les interaccions entre les activitats humanes i els processos naturals (contaminació del sòl, de l'aire i de l'aigua, escalfament global, espècies invasores, etc.).

Competència 10. Prendre decisions amb criteris científics que permetin preveure, evitar o minimitzar l'exposició als riscos naturals

Assolir aquesta competència requereix fer èmfasi en el model del sistema Terra i les complexes interrelacions entre els subsistemes que l'integren (atmosfera, biosfera, hidrosfera i geosfera). Tanmateix, és molt rellevant tenir en compte que els humans formem part d'un d'aquests subsistemes i que, amb la gairebé total colonització del planeta, estem exposats als riscos i experimentem els efectes que la seva dinàmica genera.

Aquesta competència comporta:

- L'apropiació per part dels alumnes de models (conceptes i relacions entre conceptes) dels elements del sistema Terra i la seva integració en una visió més global que tingui en compte les interaccions entre aquests elements, així com les interaccions amb les activitats humanes que puguin comportar riscos per a les persones.
- La presa de decisions amb criteri que permeti minimitzar l'exposició als riscos naturals del nostre entorn. Això implica l'adopció de mesures d'autoprotecció adequades a diferents situacions que evitin les pèrdues i danys que poden causar els diferents riscos naturals.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Proposar mesures preventives dels riscos naturals a partir del coneixement dels factors que regulen la dinàmica dels sistemes terrestres i les seves possibles repercussions.	10.2. Justificar les mesures i actituds de prevenció dels riscos naturals a partir del coneixement dels processos que els causen i la seva dinàmica.	10.3. Argumentar l'adequació de les accions d'autoprotecció més adients per a cada situació i les mesures de prevenció a escala local i global.

Continguts clau

- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.
- CC14. Història de l'Univers, de la Terra i de la vida.
- CC26. Riscos naturals. Atmosfera, hidrosfera i geosfera.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració (gloбус terraqüi virtual, planetari virtual).
- CCD14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació (línies del temps digitals).

Competència 11. Adoptar mesures amb criteris científics que evitin o minimitzin els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana

El domini d'aquesta competència ha de permetre identificar les característiques generals de les accions humanes en el medi, relacionar-les amb el desenvolupament sostenible, i ha d'afavorir el sentit crític sobre els problemes que aquestes accions poden plantejar, tot i que els seus objectius semblin inicialment adequats.

Aquesta competència comporta:

- Conèixer les principals demandes d'energia i de recursos naturals.

- Saber diferenciar els recursos re-novables i no renovables.
- Comprendre les limitacions d'aquestes demandes que imposen els sistemes físics, químics, biològics i geològics.
- Explicar els impactes ambientals i justificar determinades decisions a partir de proves experimentals i proposar regles d'ús responsable de materials, recursos naturals i energia.
- Valorar la dimensió social de la ciència i la necessària col·laboració i cooperació de moltes persones per assegurar que els recursos s'aprofiten bé i arriben a tothom.
- Implicar-se i participar en projectes de preservació del medi ambient i la sostenibilitat.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
11.1. Identificar els principals factors que cal tenir en compte per evitar el consum desmesurat d'un recurs natural i per aplicar les mesures d'estalvi i recuperació adequades.	11.2. Relacionar el consum d'un recurs natural amb les seves limitacions i els impactes que causa en els ecosistemes, i aplicar amb criteri mesures per minimitzar-los.	11.3. Argumentar les mesures d'estalvi d'un recurs concret en relació amb d'altres i en funció dels principis científics, socials i econòmics implicats.

Continguts clau

- CC12. Model d'ecosistema.
- CC13. Model de canvi geològic. Model de material geològic. Model de la tectònica de plaques.
- CC14. Història de l'Univers, de la Terra i de la vida.
- CC17. Objectes tecnològics de la vida quotidiana.
- CC19. Manteniment tecnològic. Seguretat, eficiència i sostenibilitat.
- CC21. Sistemes tecnològics industrials. Màquines simples i complexes.
- CC23. Processos industrials. Mesures industrials per la sostenibilitat i contaminants industrials.
- CC24. Disseny i construcció d'objectes tecnològics.
- CC27. Impactes mediambientals de l'activitat humana. Recursos naturals: renovables i no renovables.
- CCD27. Sostenibilitat: consum d'energia, despesa d'impressió, mesures d'estalvi, substitució de dispositius, etc.

Dimensió salut

Aquesta dimensió inclou les competències més relacionades amb l'aplicació del coneixement en l'àmbit de la salut i la malaltia. Els contextos d'aquest àmbit, especialment rellevant per a alumnes d'aquesta edat, determina les preguntes i situacions problema a què els alumnes s'hauran d'enfrontar.

Amb el desenvolupament de les competències que despleguen la dimensió es pretén capacitar els alumnes perquè prenguin consciència de l'existència de les conductes de risc i dels factors físics, bio-

lògics i socials que poden malmetre la salut. En l'actualitat, l'abordatge dels problemes de salut es basa en una concepció que prioritza els aspectes de prevenció, vigilància i control d'aquests factors i conductes, alhora que promou l'adquisició d'hàbits saludables.

En la tria de les competències d'aquesta dimensió, s'han seleccionat i prioritzat els contextos en què sovintegen les conductes de risc més habituals de l'adolescència, en què es desenvolupen les seves vivències i l'acció, és a dir, la necessitat de prendre decisions i de resoldre problemes.

Aquesta dimensió inclou les competències següents:

Competència 12. Adoptar mesures de prevenció i hàbits saludables en l'àmbit individual i social, fonamentades en el coneixement de les estratègies de detecció i resposta del cos humà

Aquesta competència es refereix a la capacitat d'aplicar tot el bagatge del coneixement científic per a l'adopció d'hàbits saludables, de mesures i conductes preventives, tant individuals com col·lectives, relacionades amb l'aparell locomotor i els sistemes nerviós, endocrí i immunitari, amb els quals el cos humà detecta i dona resposta a les variacions constants del medi intern i extern, i es defensa dels nombrosos agents patògens i substàncies alienes als quals està exposat.

Aquesta competència comporta:

- Saber interpretar els canvis a diferents escales —orgànica, cel·lular i molecular— amb una visió sistèmica, estudiant els components anatòmics, els processos que hi tenen lloc, les interaccions que s'hi donen i les que esdevenen amb l'entorn.
- Saber interpretar les conseqüències, trastorns i malalties que les conductes de risc produeixen sobre aquests sistemes i aparells.
- Impulsar accions per prevenir conductes de risc.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
12.1. Aplicar mesures preventives, identificant les conductes de risc i relacionant-les amb les alteracions i malalties que produeixen a escala orgànica, i les implicacions socials que se'n deriven.	12.2. Aplicar mesures preventives, justificant les alteracions a escala orgànica i cel·lular, els trastorns de salut i les implicacions socials que les conductes de risc originen.	12.3. Aplicar mesures preventives, argumentant des d'una visió sistèmica global i a diferents escales, les alteracions, trastorns de salut i implicacions socials que les conductes de risc originen.

Continguts clau

- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu
- CC28. Funció de relació. Resposta immunitària. Substàncies addictives.
- CCCD25. Ergonomia: salut física i psíquica (ús de dispositius digitals i xarxes socials).

Competència 13. Aplicar les mesures preventives adequades, utilitzant el coneixement científic en relació amb les conductes de risc i malalties associades al consum de substàncies addictives

La presa de decisions autònomes i amb criteri científic és una capacitat fonamental en el desenvolupament de la competència científica, que s'ha d'anar adquirint a mesura que els alumnes assoleixen coneixements i mobilitzen capacitats científiques.

Aquesta competència comporta prendre decisions fonamentades en el coneixement del perill i l'abast de les conseqüències que comporta el consum de substàncies tòxiques com el tabac, les drogues il·legals i l'alcohol.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
13.1. Aplicar mesures preventives, identificar les conductes de risc derivades del consum abusiu i relacionar-les amb les alteracions, malalties i repercussions que se'n deriven.	13.2. Justificar l'adopció de mesures preventives, avaluar amb sentit crític la informació rellevant de l'efecte de les drogues sobre el sistema nerviós i analitzar-ne les repercussions que se'n deriven.	13.3. Argumentar l'aplicació de mesures preventives, analitzar dades de fonts diverses i valorar les repercussions que origina el consum de drogues a qualsevol nivell.

Continguts clau

- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu.
- CC28. Funció de relació. Resposta immunitària. Substàncies addictives.
- CCD25. Ergonomia: salut física i psíquica (ús de dispositius digitals i xarxes socials).
- CCD26. Entorns virtuals segurs.

Competència 14. Adoptar hàbits d'alimentació variada i equilibrada que promoguin la salut i evitin conductes de risc, trastorns alimentaris i malalties associades

El desenvolupament d'aquesta competència pretén mobilitzar el coneixement i les estratègies necessàries perquè els alumnes adquireixin la capacitat de donar respostes raonades i rebutgin conductes de risc relacionades amb l'alimentació i la funció de nutrició.

Aquesta competència comporta:

- Poder utilitzar estratègies que permetin afrontar la presa de decisions de manera racional i crítica.
- Tenir un criteri propi que permeti dur a terme les accions necessàries i adequades tant en l'àmbit personal com en el social, valorant la veracitat científica de les informacions i superant les influències i pressions de l'entorn.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
14.1. Adoptar hàbits alimentaris saludables, identificar les conductes de risc i aplicar les mesures de prevenció pertinents en diferents contextos, interpretant correctament la veracitat de les informacions.	14.2. Adoptar hàbits alimentaris saludables i justificar la pertinència de les mesures de prevenció de les conductes de risc en diferents contextos, processant les informacions i evidències.	14.3. Adoptar hàbits alimentaris saludables, avaluant punts de vista alternatius en contextos diversos.

Continguts clau

- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu
- CC29. Funció de nutrició. Aliments i nutrients. Malalties i trastorns associats.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.

Competència 15. Donar resposta a les qüestions sobre sexualitat i reproducció humanes, a partir del coneixement científic, valorant les conseqüències de les conductes de risc

El desenvolupament d'aquesta competència requereix valorar el coneixement científic i els progressos de la ciència en relació amb la reproducció humana.

Aquesta competència comporta:

- Tenir opinions fonamentades en el coneixement científic.
- Actuar i prendre decisions, tant en l'àmbit individual com social, relacionades amb la prevenció d'embarassos no desitjats, la prevenció de malalties de transmissió sexual (MTS) o l'aplicació de tècniques de reproducció assistida.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
15.1. Aplicar els coneixements científics bàsics en la resolució de qüestions i en les mesures preventives pertinents a la seva edat, i prendre decisions per minimitzar el risc de contraure o contagiar una MTS i/o que es produeixi un embaràs.	15.2. Justificar les respostes de les qüestions sobre l'adopció de mesures preventives per garantir unes relacions sexuals segures i valorar les conseqüències, en l'àmbit personal i social, que pot comportar no prendre-les.	15.3. Argumentar les respostes de les qüestions sobre l'adopció de mesures preventives i contrastar informacions i punts de vista alternatius relacionats amb la sexualitat i reproducció humanes, mitjançant coneixements científics més profunds i complexos.

Continguts clau

- CC9. Model de cèl·lula.
- CC10. Model d'ésser viu.
- CC30. Funció de reproducció. Malalties relacionades. Salut i higiene sexual.
- CCD26. Entorns virtuals segurs.

Orientacions per a l'avaluació

Per avaluar aprenentatges de caràcter competencial s'han elaborat unes orientacions per a l'avaluació, basades en el document d'identificació i desplegament de les competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic, que han de permetre evidenciar fins a quin punt l'alumnat ha adquirit les competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic en finalitzar l'educació secundària obligatòria.

L'avaluació de la competència digital correspon a tots els àmbits curriculars i, per tant, cada centre haurà de concretar la participació en aquesta avaluació des de l'àmbit científicotecnològic.

És recomanable que aquestes orientacions estiguin presents a l'hora d'elaborar els criteris d'avaluació amb els que cada centre docent determinarà l'assoliment de les competències bàsiques d'aquest àmbit.

Dimensió indagació de fenòmens naturals i de la vida quotidiana

Els alumnes de tercer d'ESO han de poder resoldre situacions i preguntes problemàtiques que requereixin l'ús d'una teoria científica. Han de resoldre les preguntes en funció de les entitats científiques (variables, conceptes i relacions entre conceptes) i de les condicions en les quals s'esdevé aquesta situació. El problema ha de quedar resolt de manera explícita. Per això, han d'identificar i caracteritzar els sistemes físics i químics i els sistemes biològics i geològics relacionats amb els continguts de les matèries d'aquest àmbit, i els canvis que s'hi produeixen. Han de reconèixer les relacions entre fenòmens naturals i els models d'explicació corresponents, predir el comportament dels fenòmens naturals i comunicar-ho amb el llenguatge adequat.

També han d'interpretar la història de l'Univers, de la Terra i de la vida, a partir de les evidències de canvis en els diversos registres, tenint en compte els processos que originen els canvis a la Terra i la vida, i relacionant-los amb els fets més rellevants d'aquesta història. Davant de la descripció d'un context de canvi en algun període o moment de la història de la Terra, l'alumnat ha d'esmentar els processos que l'han dut a terme, els ha d'explicar des d'una perspectiva global, els ha de situar en l'escala del temps, n'ha d'estimar la durada, n'ha d'esmentar les repercussions i n'ha de fer una previsió de futur.

Han d'identificar i resoldre problemes científics relacionats amb els continguts del nivell, susceptibles de ser investigats en l'àmbit escolar. La resolució dels problemes han d'implicar el disseny, la realització i la comunicació d'investigacions experimentals per poder arribar a conclusions a partir de les evidències recollides en el procés de recerca. Igualment, han de ser capaços de resoldre problemes de la vida quotidiana i proposar, de manera justificada segons els coneixements teoricopràctics de la ciència, la solució més convenient o efectiva, tant oralment com utilitzant format paper i digital.

Així mateix, han d'identificar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic, tant en les activitats d'indagació pròpies de l'àmbit escolar com en els documents publicats. Han d'opinar raonadament sobre notícies polèmiques de diaris relacionades amb temes científics i controvèrsies generades dins la comunitat científica en l'acceptació de noves teories que substitueixen les anteriors.

També han de ser capaços de recollir i tractar dades amb dispositius digitals, així com comunicar els resultats i les conclusions.

Dimensió objectes i sistemes tecnològics de la vida quotidiana

Els alumnes han de ser capaços d'utilitzar i manipular amb destresa objectes tecnològics de la vida quotidiana respectant les mesures de seguretat. Han de poder extreure la informació necessària de les instruccions del fabricant sobre el funcionament, el manteniment, la seguretat, la reducció de riscos en la manipulació i l'impacte mediambiental. Igualment han de poder comunicar-se fent servir la terminologia i la simbologia adequades, fent un ús adequat dels recursos digitals.

Han de poder cercar informació i interpretar esquemes i maquetes de sistemes tecnològics d'abast industrial. Han d'identificar les transformacions més importants que es donen en aquests sistemes, avaluar-ne els avantatges personals i socials, així com l'impacte en la salubritat i el medi ambient. Han de poder opinar de forma raonada sobre les millores i efectes sobre el medi d'aquests sistemes tecnològics, fent servir la terminologia científica i tecnològica apropiada.

També han de poder dissenyar i construir objectes tecnològics senzills que resolguin un problema o una necessitat. Han de ser capaços de determinar els requisits del nou objecte, analitzar les possibles solucions, planificar els passos a seguir, mesurar amb els instruments adequats i portar a terme les operacions necessàries per obtenir el resultat final. Igualment, han d'avaluar la idoneïtat del resultat.

Dimensió medi ambient

Els alumnes han de conèixer i caracteritzar els elements que constitueixen el sistema Terra i les principals interaccions entre si. També han d'identificar els riscos naturals que poden afectar els humans i relacionar-los amb el sistema Terra. Igualment, han de poder raonar les mesures i decisions necessàries per preveure i evitar o minimitzar l'exposició als riscos naturals, a partir del coneixement de la dinàmica dels sistemes terrestres.

Pel que fa als impactes mediambientals, han d'identificar les característiques generals de les accions humanes en el medi, valorar-les críticament i participar en accions per millorar-les. També han de poder proposar mesures per evitar o minimitzar els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana a partir de criteris científics i explicar els impactes ambientals a partir del coneixement de les entitats científiques i les lleis amb les quals s'interpreten els fenòmens més rellevants (l'energia i la seva conservació, flux energètic en els ecosistemes, els elements i la seva conservació i cicles...). Igualment han de poder justificar determinades decisions a partir de proves experimentals i del coneixement d'exemples de bona gestió ambiental, i proposar regles d'ús responsable de materials, recursos naturals i energia.

També han de ser capaços d'utilitzar entorns digitals per fer observacions amb simuladors i en temps real de situacions significatives del sistema Terra, per entendre'n el funcionament i conèixer els riscos naturals.

Dimensió salut

L'alumnat ha d'aplicar el coneixement científic per adoptar hàbits saludables i mesures preventives tant individuals com col·lectives relacionades amb l'aparell locomotor, el sistema nerviós, el sistema endocrí i el sistema immunitari. Ha de donar resposta a situacions problema contextualitzades en què hagi d'explicar com s'ha d'actuar i per què.

Ha d'identificar les conductes i factors de risc derivats del consum de substàncies addictives i ha de raonar quines són les mesures preventives adequades d'acord amb els efectes d'aquestes substàncies i el coneixement científic. Davant del plantejament de situacions problemàtiques contextualitzades, ha de poder seleccionar, llegir i interpretar dades rellevants de fonts diverses i posar de manifest les capacitats de justificar, argumentar i comunicar les actuacions que demanen les respostes.

Ha d'identificar les conductes de risc relacionades amb l'alimentació i les malalties associades. Ha d'interpretar de forma crítica les informacions relacionades amb els hàbits alimentaris i ha de raonar, tenint en compte el coneixement científic, quines són les decisions pertinents.

Ha de valorar i aplicar el coneixement científic amb relació a la reproducció humana per donar opinions raonades, i argumentar decisions relacionades amb embarassos no desitjats, prevenció de malalties de transmissió sexual o l'aplicació de tècniques de reproducció assistida.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

A partir dels continguts per a tota l'etapa es presenta una proposta de desenvolupament per als tres primers cursos de l'ESO. La proposta té caràcter orientatiu per permetre que cada centre els distribueixi d'acord amb els seus propis criteris. Per visualitzar la correspondència entre continguts, per a cada bloc s'indiquen els continguts clau corresponents.

Ciències de la Naturalesa

Biologia i Geologia (matèria comuna a 1r i 3r; optativa de 4t)

PRIMER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- Investigació i experimentació (comú a tots els blocs) (CC15)
  - Identificació i resolució de problemes. Fases d'una investigació.
  - Plantejament de preguntes sobre les característiques de fenòmens o éssers vius i valoració del seu interès per ser investigades.
  - Identificació de variables per obtenir evidències sobre com es produeixen fenòmens geològics o com fan les funcions els éssers vius.
  - Selecció i recollida de mostres del medi natural. Cerca de dades en diferents fonts i anàlisi crítica de la informació trobada.
  - El treball experimental: planificació, normes de seguretat i higiene, instruments òptics, elaboració d'informes.
- L'Univers i el sistema solar (CC4, CC16)
  - Principals models sobre l'origen de l'Univers.
  - Observació del cel nocturn i diürn. Diferenciació entre galàxies, estrelles i planetes.
  - El sistema solar. Dia i nit, estacions, fases lunars i eclipsis.
  - Geocentrisme i heliocentrisme com a dues explicacions històriques per situar la Terra a l'Univers.
- La Terra i els seus embolcalls (CC13, CC26, CC27)
  - La Terra com a sistema que conté els subsistemes geosfera, atmosfera, hidrosfera i biosfera, els quals interactuen.
  - Components de l'atmosfera i la seva variació amb l'altura. Importància per a la vida a la Terra, pel fet de fer possible les combustions, la fotosíntesi i la regulació de la temperatura.
  - Variables que condicionen el temps atmosfèric. Instruments i registres meteorològics. Interpretació de fenòmens meteorològics, mesures de seguretat.
  - Característiques de la hidrosfera, el cicle de l'aigua a la natura i en zones urbanes, recursos hídrics, aigües superficials i subterrànies. Fonts i processos de contaminació. Mètodes de depuració i potabilització.

- Estructura interna de la geosfera. Materials de l'escorça: roques i minerals. Aplicacions més freqüents, importància econòmica i gestió sostenible.
- Els processos geològics (CC13, CC26, CC27)
  - El modelat del relleu. Els agents geològics externs i els processos de meteorització, erosió, transport i sedimentació. La formació del sòl.
  - Canvis a la superfície de la Terra relacionats amb els agents geològics interns. Tectònica de plaques, serralades, distribució del vulcanisme i la sismicitat.
  - El cicle de les roques. Roques magmàtiques, metamòrfiques i sedimentàries.
- La vida a la Terra (CC9, CC10)
  - Trets comuns dels éssers vius. Nutrició, relació, reproducció i estructura cel·lular.
  - La cèl·lula, unitat estructural i funcional. Diversitat de les cèl·lules. Principals estructures cel·lulars.
- La diversitat dels éssers vius (CC10, CC11, CC12, CC14)
  - Diferents maneres de fer les funcions vitals.
  - Nutrició heteròtrofa, autòtrofa (fotosíntesi), respiració.
  - Funció de relació, estímuls, receptors, coordinadors, efectors.
  - Reproducció sexual i asexual.
  - Biodiversitat en organismes vius i registres fòssils.
  - Els cinc regnes. Observació, claus dicotòmiques senzilles.
  - Els grans grups taxonòmics. Adaptacions d'animals i plantes a diferents ecosistemes.
  - Importància de mantenir la biodiversitat. Tràfic d'espècies. Espècies invasores.

Criteris d'avaluació

1. Plantejar preguntes que possibilitin la descripció d'un fenomen o d'un ésser viu, a partir de l'observació sistemàtica i la identificació de variables.
2. Elaborar informes sobre el treball realitzat, fent servir amb precisió el vocabulari pertinent.
3. Posicionar el Sol, la Terra i la Lluna per explicar el dia i la nit, les estacions, la durada del dia al llarg de l'any, les fases lunars, els eclipsis i la longitud de les ombres.
4. Reconèixer les característiques de l'atmosfera i les propietats de l'aire.
5. Explicar amb idees científiques senzilles alguns fenòmens meteorològics a partir de registres de dades meteorològiques.
6. Argumentar amb criteris fonamentats científicament la necessitat de fer un ús sostenible de l'aigua, del sòl i de tot tipus de materials tant per al consum personal com en la indústria i l'agricultura.
7. Identificar i descriure els principals tipus de roques, en particular les de l'entorn proper, i proposar hipòtesis sobre el seu origen i els canvis soferts al llarg del temps.
8. Interpretar les característiques del relleu o de les roques a partir de la interacció entre els processos geodinàmics interns i externs.

9. Justificar què és un ésser viu a partir d'observacions directes i indirectes de cadascuna de les característiques dels éssers vius (es nodreixen, es relacionen, es reproduïxen i estan formats per cèl·lules).
10. Identificar, a partir de l'observació directa o indirecta, organismes o el grup al qual pertanyen, utilitzant claus dicotòmiques senzilles.
11. Descriure les característiques generals dels grans grups taxonòmics i explicar-ne la importància en el conjunt d'éssers vius.
12. Identificar a partir de preparacions microscòpiques, fotografies i diagrames, algunes característiques de la cèl·lula, relacionant la diversitat de formes i mides amb les funcions que realitzen.
13. Aportar evidències (experimentals o bé simulades) que provin que un organisme determinat és autòtrof o heteròtrof.
14. Identificar el tipus de reproducció (sexual o asexual) d'un organisme a partir de les característiques del seu cicle biològic.

TERCER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- Investigació i experimentació (comú a tots els blocs) (CC15)
  - Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
  - Plantejament de preguntes i identificació dels models científics teòrics que poden ser més útils per respondre-les.
  - Disseny d'investigacions per validar hipòtesis que comportin controlar variables.
  - Argumentació de les conclusions.
  - Projecte d'investigació en grup.
- Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Diferència entre ciència i pseudociència (CC16)
  - Lectura de recerques fetes per altres i anàlisi dels procediments emprats per a la recollida de dades i de les evidències que es mostren.
  - Limitacions que condicionen tant les investigacions científiques com les seves aplicacions.
- Organització general del cos humà. Relació entre aparells i sistemes, òrgans, teixits i cèl·lules (CC9, CC10, CC28, CC29, CC30)
- La nutrició humana (CC10, CC29)
  - Alimentació i respiració com a processos per obtenir matèria i energia. Digestió dels aliments i assimilació de nutrients des del medi extern al medi intern. Alimentació equilibrada. Conductes de risc relacionades amb l'alimentació.
  - Intercanvi de matèria i energia que té lloc a les cèl·lules i la seva relació amb les funcions cel·lulars i la síntesi de molècules.

- Aparells, òrgans i sistemes que aporten nutrients i eliminen residus de la cèl·lula: digestiu, respiratori, circulatori i excretor.
- La respiració cel·lular com a procés d'oxidació de nutrients per transferir energia a la cèl·lula.
- Les respostes del cos (CC10, CC28)
  - La salut i la malaltia. Malalties infeccioses i no infeccioses.
  - El sistema immunitari com a efector en resposta a substàncies alienes al cos. Higiene. Immunitat activa i passiva. Vacunació, al·lèrgies i transplantaments.
  - Variables que condicionen el binomi salut-malaltia. Efectes de les conductes addictives sobre la salut individual i col·lectiva.
  - Estímuls físics i químics, resposta del cos humà. Característiques dels receptors cel·lulars, òrgans dels sentits.
  - Sistema nerviós. La neurona, centres nerviosos i nervis. Òrgans coordinadors de diferents respostes. Factors que afecten la salut mental.
  - L'aparell locomotor com a efector de respostes del cos. Relació entre morfoanatomia i moviment. Estímuls que desencadenen respostes motores. Prevenció de les lesions més freqüents.
  - Sistema endocrí com a efector de respostes del cos. Equilibri hormonal i trastorns més freqüents. Hormones com a activadores i inhibidores de funcions.
- La reproducció humana (CC10, CC30)
  - La reproducció com a transferència de material genètic. Cèl·lules reproductores com a vehicle de transmissió de caràcters hereditaris i la seva relació amb el cicle biològic.
  - Aparells genitals femení i masculí, gàmetes. Cicle menstrual. Procés reproductiu. Control de la natalitat i tècniques de reproducció assistida.
  - Canvis físics i psíquics a l'adolescència. Diversitat de gènere. Malalties de transmissió sexual. Resposta sexual humana. Salut i higiene sexual.
- Ecosistemes i activitat humana (CC12, CC13, CC25, CC26, CC27)
  - Ecosistemes. Paper dels elements que el configuren. Conseqüències de la seva modificació en termes de transferència de matèria i energia. Similituds i diferències entre ecosistemes diversos: agrícoles, aquàtics, forestals, etc.
  - Impactes de l'activitat humana sobre l'atmosfera, la hidrosfera i el sòl. Diferenciació entre contaminació i contaminant; impacte d'alguns contaminants.
  - Riscos derivats dels processos geològics externs. Erosió, moviments de vessant. Inundacions. L'activitat humana com a afavoridor d'alguns d'aquests processos. Impacte, predicció i mesures de prevenció.
  - Riscos derivats dels processos geològics interns: sismicitat i vulcanisme. Zones de risc en el marc de la tectònica de plaques. Impacte, predicció i mesures de prevenció. Lectura de mapes geològics.
  - Anàlisi d'alguns problemes ambientals com: la generació de residus, la pluja àcida, la disminució de la capa d'ozó i l'augment del diòxid de carboni atmosfèric. Argumentació de mesures preventives i correctores i concreció de propostes d'actuació a l'entorn proper.

Criteris d'avaluació

1. Elaborar conclusions en funció de les evidències recollides en un procés de recerca, identificar els supòsits que s'han assumit en deduir-les, i argumentar-les.
2. Argumentar el punt de vista propi sobre temes sociocientífics controvertits a partir de llegir críticament documents sobre recerques fetes per altres per poder valorar els procediments i les raons aportades.
3. Interpretar el funcionament del cos humà des d'una visió sistèmica, reconeixent les relacions entre els diferents aparells i sistemes.
4. Explicar els processos que es donen en la funció de nutrició, relacionant-los amb els aparells i sistemes corresponents, amb l'intercanvi de matèria i energia amb el medi i amb la funció de cada nutrient.
5. Justificar la importància de l'alimentació equilibrada fent referència a la necessitat de nutrients de les cèl·lules i la relació de les dietes amb la salut, mitjançant exemples pràctics.
6. Diferenciar malalties infeccioses i no infeccioses i explicar-ne les causes, la prevenció i el tractament de les més comunes.
7. Valorar la importància del funcionament correcte dels sistemes nerviós, endocrí i immunitari per a l'equilibri del cos, relacionant-ho amb la capacitat de les persones de captar i respondre als estímuls del medi.
8. Descriure els processos implicats en la funció de relació identificant els òrgans i les estructures que participen en cada procés.
9. Relacionar el funcionament dels ossos i els músculs amb els factors de risc que poden afectar l'aparell locomotor.
10. Explicar el funcionament dels òrgans sexuals, relacionar el cicle menstrual amb l'ovulació i el període fèrtil, i valorar l'eficàcia dels mètodes per controlar la natalitat. Diferenciar entre mètodes anticonceptius i mètodes de prevenció de les malalties de transmissió sexual.
11. Utilitzar arguments relacionats amb el funcionament del cos humà per justificar el risc del tabac, l'alcohol i altres drogues. Valorar la importància de la higiene personal i els hàbits saludables com l'alimentació variada i equilibrada, l'exercici físic i el descans per al benestar i el bon desenvolupament personal.
12. Identificar el paper dels productors en els ecosistemes com a reguladors de l'energia disponible per a tots els altres nivells tròfics a partir de l'anàlisi d'una situació problema. Justificar la funció dels components biòtics i abiòtics d'un ecosistema proper i valorar la seva diversitat.
13. Identificar i valorar alguns riscos derivats dels processos geològics interns i externs i la seva relació amb algunes activitats humanes.
14. Cercar informació, avaluar-la críticament i prendre decisions justificades sobre alguns efectes de l'activitat humana en el medi: contaminació, desertificació, afebliment de la capa d'ozó i producció i gestió dels residus.

Continguts

- Investigació i experimentació
  - Projecte d'investigació. Possibles estratègies per afrontar la recerca de respostes a una pregunta en l'àmbit científic escolar: formulació de preguntes investigables, hipòtesis, disseny experimental, obtenció de dades, resultats i conclusions.
- La Terra, un planeta canviant
  - Estructura i composició de la Terra. Model geodinàmic i geoquímic.
  - Principis i procediments que permeten reconstruir la història de la Terra. Temps geològic: magnituds i datacions absolutes i relatives. Eres geològiques i ubicació de fets geològics i biològics rellevants.
  - Fòssils característics i procés de fossilització. Anàlisi de fòssils per identificar ambients i climes del passat. El registre fòssil com a testimoni de l'evolució biològica.
  - Columnes estratigràfiques i talls geològics. Reconstrucció de la història geològica d'un territori. Grans unitats geològiques de Catalunya.
  - Desplaçaments dels continents i l'expansió dels fons oceànics: la deriva continental.
  - Plaques litosfèriques: moviments i límits. Distribució de volcans i sismes. Ús d'escalles de mesura de sismes: intensitat i magnitud. Interpretació de la història dels continents i oceans.
  - Riscos geològics associats a la dinàmica terrestre i anàlisi de les mesures de predicció i prevenció.
  - La Terra com un sistema que s'autoregula.
- La vida, conservació i canvi
  - La cèl·lula. Estructura, tipus.
  - Variabilitat dels éssers vius: caràcters hereditaris i no hereditaris. Genotip i fenotip.
  - Els cromosomes i el cicle cel·lular. Mitosi i meiosi.
  - L'ADN. Composició, estructura i funcions biològiques. Concepte de gen. Anàlisi de cariotips. Les mutacions.
  - La teoria cromosòmica de l'herència i el model d'herència mendelià. Determinació cromosòmica del sexe. Herència lligada al sexe. Malalties hereditàries. Diagnòstic prenatal.
  - Tècniques i aplicacions de l'enginyeria genètica en diferents camps (aliments transgènics, clonació i genoma humà) i les repercussions en els éssers humans i en els ecosistemes.
  - Teories sobre l'origen de la vida a la Terra.
  - L'evolució. El concepte d'espècie. Les proves de l'evolució. Lamarckisme, darwinisme i neodarwinisme. Origen, transmissió i selecció dels canvis. Mutació i selecció. Gradualisme, saltacionisme i neutralisme.
  - La biodiversitat al llarg del temps: dels primers microorganismes als organismes pluricel·lulars.
  - Principals etapes en el procés de l'evolució dels homínids.

- Ecologia i medi ambient
  - Biodiversitat i distribució dels éssers vius a la Terra.
  - Components de l'ecosistema. Relacions tròfiques. Factors limitants i adaptacions. Hàbitat i nínxol ecològic.
  - Autoregulació de l'ecosistema, la població i la comunitat. Dinàmica de l'ecosistema. Cicle de la matèria i flux d'energia. Piràmides ecològiques. Cicles biogeoquímics i successions.
  - Impacte de l'activitat humana en el medi ambient.

Criteris d'avaluació

1. Planificar i dur a terme una recerca experimental per resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del procés d'investigació i comunicar el procés i els resultats mitjançant un informe escrit i una presentació.
2. Interpretar registres del passat, evidències i representacions de l'espai i el temps d'acord amb el coneixement dels processos que originen els canvis a la Terra i la vida, reconstruint de manera elemental la història d'un territori.
3. Justificar alguns fenòmens geològics associats als moviments de la litosfera i relacionar-los amb la seva posició en el mapa.
4. Relacionar els riscos naturals que es deriven de la presència i interacció d'activitats humanes amb processos naturals i justificar les mesures i actituds de prevenció adequades.
5. Comparar els diferents tipus de cèl·lula i reconèixer les funcions dels òrgans cel·lulars i la relació entre morfologia i funció.
6. Reconèixer les característiques bàsiques del cicle cel·lular i descriure el procés de la reproducció cel·lular, identificant les diferències i similituds bàsiques entre la mitosi i la meiosi per interpretar el seu significat biològic.
7. Interpretar la transmissió d'alguns caràcters hereditaris, incloent-hi certes malalties, mitjançant mecanismes genètics.
8. Relacionar alguns mètodes d'enginyeria genètica amb les seves bases científiques. Valorar les implicacions ètiques d'algunes d'aquestes tècniques.
9. Identificar evidències de l'evolució de les espècies i interpretar-les mitjançant teories evolutives per argumentar alguns processos que la fan possible.
10. Relacionar la variabilitat genètica, l'adaptació i la selecció natural.
11. Relacionar la replicació de l'ADN amb la conservació de la informació genètica i amb el concepte de gen.
12. Relacionar les transferències de matèria i energia en un ecosistema amb la gestió sostenible d'alguns recursos.
13. Relacionar els efectes que provoquen les activitats humanes, les activitats professionals o productives, amb la dinàmica dels diferents sistemes de la Terra i argumentar les mesures d'estalvi i de reducció d'impactes mediambientals adequades en cada cas.

Física i Química (matèria comuna a 2n i 3r; optativa de 4t)

SEGON CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- Investigació i experimentació (comú a tots els blocs) (CC15)
  - El material de laboratori. Normes de seguretat i higiene.
  - Metodologies científiques. Disseny i avaluació d'experiments i preguntes científiques. Fases d'una investigació.
  - Plantejament de preguntes que comportin l'establiment de relacions entre variables.
  - Cerca de dades de diferents fonts i anàlisi de la informació trobada.
  - Identificació de relacions entre variables i deducció de regularitats i lleis senzilles.
- Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Diferències entre ciència i pseudociència (CC16)
  - Lectura crítica de textos per interpretar coneixements.
  - Projecte d'investigació en grup.
- La matèria (CC1, CC8)
  - Propietats generals de la matèria: massa i volum. Mesura directa i indirecta de massa i volum de sòlids, líquids i gasos. Balança i material volumètric.
  - Propietats característiques dels materials. Diferenciació de materials per la seva densitat, punt de fusió i punt d'ebullició. Determinació experimental de densitats i dels punts de fusió i d'ebullició.
  - Mescles heterogènies, col·loides, solucions i substàncies pures amb relació a materials de la vida quotidiana. Tècniques de separació. Preparació de dissolucions de diferents composicions.
  - Model cineticomolecular (partícules) de la matèria per interpretar fenòmens com la pressió de gasos, difusió, dilatació, estats de la matèria, canvis d'estat i mescles.
  - Cicle de materials d'ús habitual: origen, obtenció i ús de matèries primeres, residus i reciclatge.
- Interaccions en el món físic (CC3)
  - Les forces com a interacció. Exemples de la vida quotidiana. Mesura i representació gràfica. Tipus de forces (de contacte i a distància).
  - Màquines simples.
  - Anàlisi de fenòmens quotidians i aparells tecnològics que s'expliquen pel concepte de pressió.
  - Magnituds que descriuen moviments: posició, temps, velocitat i acceleració.
  - Equilibri de forces, repòs i moviment rectilini uniforme.
  - Efecte d'una força o suma de forces. Relació qualitativa i experimental entre força i moviment. Aplicacions a la vida quotidiana.
- L'energia (CC2, CC5)
  - L'energia i la seva relació amb el canvi. L'energia en la vida quotidiana.

- Transferència d'energia en forma de treball. Aplicació a les màquines.
- Diferenciació entre energia cinètica i potencial.
- Transferència d'energia en forma de calor, relació amb la variació de temperatura i canvis d'estat. Propagació de la calor (conducció, convecció i radiació). Materials aïllants i conductors en la vida quotidiana.
- Transferència d'energia en forma de llum i so. Propagació de la llum i el so. Aplicacions a la vida quotidiana.
- Conservació i dissipació de l'energia en les transferències energètiques. Rendiment de les transferències energètiques en la vida quotidiana.
- Fonts d'obtenció d'energia i sostenibilitat. Mesures individuals i col·lectives d'estalvi energètic.

Criteris d'avaluació

1. Plantejar preguntes investigables, dissenyar petites investigacions per donar-hi resposta i elaborar els informes corresponents.
2. Interpretar els diferents punts de vista en una controvèrsia científica a partir de llegir críticament documents sobre recerques fetes per altres i valorar-ne els procediments i les raons aportades.
3. Descriure materials de diferent tipus (minerals, roques, metalls, aire, aigua) tant a partir d'identificar les seves propietats i de mesurar-les, com de distingir si es tracta d'una mescla heterogènia, una solució o una substància pura.
4. Valorar la utilitat de les màquines simples en la transformació d'un moviment i la reducció de la força aplicada necessària.
5. Dissenyar i realitzar la separació dels components d'una mescla senzilla, i relacionar les tècniques aplicades amb els mètodes de separació de mesclures utilitzats en contextos quotidians o industrials, com per exemple la cuina o el reciclatge de materials.
6. Interpretar observacions d'alguns canvis en els materials a partir d'imaginar la matèria formada per partícules. Justificar d'acord amb les observacions realitzades la idoneïtat del model interpretatiu.
7. Identificar el paper de les forces com a causa dels canvis en l'estat de moviment i les deformacions i relacionar-ho amb situacions de la vida quotidiana.
8. Establir la velocitat d'un cos com la relació entre el desplaçament i el temps emprat.
9. Interpretar fenòmens en termes de transferència d'energia en forma de treball, calor o ones, mostrant que s'ha conservat, si el sistema és tancat, al mateix temps que s'ha degradat. Utilitzar aquest coneixement per argumentar la importància d'estalviar l'energia en la nostra societat.
10. Analitzar la incidència d'algunes actuacions individuals i col·lectives amb relació al consum d'energia i a possibles impactes de l'activitat humana en algun medi o indret concret. Elaborar propostes d'actuació alternatives que siguin coherents amb l'anàlisi feta.

TERCER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- Investigació i experimentació (comú a tots els blocs) (CC15)
  - Fases d'una investigació. Disseny d'un procediment experimental.
  - Plantejament de preguntes i identificació dels models científics teòrics que poden ser més útils per respondre-les.
  - Disseny d'investigacions per validar hipòtesis que comportin controlar variables.
  - Argumentació de les conclusions.
  - Projecte d'investigació en grup.
- Teories i fets experimentals. Controvèrsies científiques. Diferències entre ciència i pseudociència (CC16)
  - Lectura de recerques fetes per altres i anàlisi crítica dels procediments emprats per a la recollida de dades i de les evidències que es mostren.
  - Reconeixement de les limitacions que condicionen tant les investigacions científiques com les seves aplicacions.
- La matèria a l'Univers (CC8)
  - Substàncies simples, compostes i mescles. Exemples de la vida quotidiana i d'interès per les seves aplicacions.
  - Elements químics bàsics de la Terra i els éssers vius. Metalls i no-metalls.
  - Taula periòdica dels elements. Símbols químics. Nombre atòmic i massa atòmica.
  - Estructura de l'àtom. Diferències entre àtoms de diferents elements. Isòtops d'un element. Ions.
  - Enllaços entre àtoms. Molècules i estructures gegants. Formulació i nomenclatura (IUPAC) dels compostos binaris més habituals. Masses moleculars.
  - Radioactivitat. Efectes de les radiacions ionitzants. Altres tipus de radiacions.
- Les reaccions químiques (CC7, CC8)
  - Canvis químics i físics. Obtenció de substàncies simples i compostes.
  - Canvis químics relacionats amb fenòmens quotidians: reaccions àcid-base, d'oxidació i combustió, de descomposició, de precipitació, de fermentació i de putrefacció.
  - Conservació de la massa en els canvis químics i físics. Massa de reactius i productes en una reacció química senzilla.
  - Velocitat d'una reacció en funció de les variables, com la temperatura, la concentració i el grau de divisió dels reactius sòlids. Efecte dels catalitzadors i els enzims.
- Les forces i el moviment (CC3, CC6)
  - Forces de la natura. La força gravitatòria, les forces elèctriques i magnètiques.
  - El paper de les forces de fregament en la vida quotidiana.
  - Propietats elèctriques de la matèria. Fenòmens elèctrics interpretats amb el model de càrrega elèc-

trica. Fenòmens electrostàtics: descàrregues elèctriques i ionització de l'aire. Mesures preventives dels efectes dels llamps.

– Fenòmens magnètics. Tipus d'imants.

- L'energia i els canvis (CC2, CC6)

– Transferència d'energia en les reaccions químiques. Anàlisi de les combustions. Exemples en els éssers vius (fotosíntesi i respiració).

– Canvis químics produïts pel corrent elèctric: electròlisi.

– Circuit elèctric tancat: transport d'energia, cicle d'electrons, diferència de potencial i intensitat. Relació entre diferència de potencial i intensitat en la vida quotidiana. Llei d'Ohm.

– Generació d'energia elèctrica a partir de diferents fonts i el seu impacte en el medi.

– Cadenes energètiques. Canvis en l'energia útil i el treball.

Criteris d'avaluació

1. Elaborar conclusions en funció de les evidències recollides en un procés de recerca, identificar els supòsits que s'han assumit en deduir-les, i argumentar-les.
2. Argumentar el punt de vista propi sobre temes sociocientífics controvertits a partir de llegir críticament documents sobre recerques fetes per altres per poder valorar els procediments i les raons aportades.
3. Identificar materials d'ús habitual en el nostre entorn, i distingir si es tracten d'elements, compostos o mescles a partir de dissenyar processos per obtenir evidències experimentals.
4. Utilitzar la taula periòdica per obtenir dades d'elements químics i aplicar un model elemental d'àtom per interpretar-ne la diversitat i algunes de les propietats.
5. Identificar canvis químics en l'entorn quotidià i en el cos humà, i justificar-los a partir d'evidències observades experimentalment. Cercar informació, avaluar-la críticament i prendre decisions justificades sobre l'ús que fem dels materials en l'entorn proper.
6. Utilitzar el model atomicomolecular per interpretar i representar reaccions químiques, així com la conservació de la massa en sistemes tancats.
7. Planificar algun experiment i realitzar prediccions sobre la influència de diferents variables en la velocitat de reacció. Descriure l'efecte dels catalitzadors en reaccions d'interès quotidià.
8. Diferenciar entre velocitat mitjana i instantània a partir de gràfiques espai-temps i velocitat-temps i deduir el valor de l'acceleració.
9. Reconèixer la força gravitatòria com a responsable del pes i dels moviments dels astres.
10. Interpretar fenòmens d'interacció elèctrica utilitzant el model atòmic de la matèria i el concepte de càrrega elèctrica. Classificar substàncies en funció de criteris de conductivitat elèctrica. Explicar el funcionament d'una pila química i identificar l'electròlisi com un canvi químic.
11. Relacionar el magnetisme i el corrent elèctric i aplicar aquests coneixements per interpretar experiències i el funcionament d'aparells tecnològics en les quals intervingui el magnetisme o l'electromagnetisme.

12. Analitzar circuits elèctrics senzills utilitzant els conceptes d'intensitat, voltatge, resistència i potència elèctrica, especialment pel que fa a les transferències i al consum energètic que es produeixen.
13. Argumentar, amb criteris ambientals, l'ús que es fa de diferents fonts d'energia per a determinades aplicacions.

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Continguts

- Investigació i experimentació
  - Teories i fets científics. Construcció i validació del coneixement científic per part de la comunitat científica.
  - Projecte d'investigació. Possibles estratègies per afrontar la recerca de respostes a una pregunta en l'àmbit científic escolar: formulació de preguntes investigables, hipòtesis, disseny experimental, obtenció de dades (anàlisi d'errors i expressió dels resultats, si és el cas), resultats i conclusions.
- Forces i moviments
  - Magnituds escalars i vectorials.
  - Les forces com a vectors. Anàlisi qualitativa dels moviments rectilinis i curvilinis. Representacions gràfiques. Anàlisi quantitativa del moviment rectilini uniforme.
  - Equilibri de forces. Pes dels objectes i centre de gravetat. Força normal, de fregament i centrípeta. Relació entre força i deformació en els cossos elàstics.
  - Anàlisi experimental de la pressió exercida per sòlids, líquids i gasos. Variables que influeixen en el valor de la pressió atmosfèrica. Fenòmens meteorològics i mapes del temps.
  - Les lleis de Newton i la seva aplicació a la identificació i anàlisi de moviments i forces en la vida quotidiana. Situacions relacionades amb accidents de trànsit i anàlisi de mesures preventives. Anàlisi experimental de la caiguda lliure i de la independència de la seva acceleració envers la massa.
  - La importància de la llei de la gravitació universal i la seva aplicació en l'anàlisi del moviment dels astres i les naus espacials.
- L'energia
  - Conceptes de treball i calor com a maneres de transferir energia. Diferents formes d'energia mecànica: energia cinètica i potencial.
  - Potència de màquines en funcionament. Exemples en el cos humà quan es realitzen activitats físiques.
  - Processos de conservació i degradació de l'energia.
  - Les ones.
    - Descripció del so com a exemple d'ona mecànica. Fenòmens i aparells relacionats.
    - Descripció de la llum visible com a exemple d'ona electromagnètica. Fenòmens i aparells relacionats.
    - L'espectre electromagnètic, les propietats dels diversos tipus d'ones electromagnètiques i les seves aplicacions.

◦ Contaminació acústica, lluminosa i electromagnètica. Conseqüències sobre la salut dels éssers vius.

- La matèria: propietats i estructura
  - Propietats de substàncies: conducció de l'electricitat en estat pur o en dissolució, punt de fusió, duresa, etc. Classificació de les substàncies segons les seves propietats identificades. Interpretació en funció de l'enllaç: iònic, covalent o metàl·lic. Forces intermoleculars.
  - Relacions entre l'organització dels elements en la taula periòdica i la seva estructura. Estructura de l'àtom a partir d'evidències de la distribució dels electrons en nivells d'energia.
- Els canvis
  - Interpretació molecular i representació d'una reacció química mitjançant una equació química.
  - Velocitat de reacció i factors relacionats.
  - Càlculs estequiomètrics.
  - Propietats de les dissolucions àcides i bàsiques i mesura de pH. Substàncies àcides i bàsiques d'ús freqüent i la seva utilització. Reaccions químiques de neutralització.
  - Capacitat de l'àtom de carboni per formar enllaços. Hidrocarburs com a recurs energètic i problemes ambientals relacionats amb el seu ús.
  - Propietats físiques d'alguns compostos orgànics senzills i de macromolècules, relacions amb la seva estructura. Obtenció de polímers, anàlisi de les seves aplicacions i dels problemes relacionats amb el seu reciclatge.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic, a partir de casos històrics i de l'anàlisi de publicacions de temàtica científica.
2. Planificar i dur a terme una recerca experimental per resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del procés d'investigació i comunicar el procés i els resultats mitjançant un informe escrit i una presentació en públic.
3. Realitzar i interpretar representacions gràfiques de processos químics o físics a partir de taules de dades i de les lleis o principis involucrats.
4. Justificar el caràcter relatiu del moviment i la necessitat d'un sistema de referència i de vectors per descriure'l adequadament, i aplicar-ho a la representació dels diversos tipus de desplaçament.
5. Descriure de forma qualitativa les característiques principals (posició, velocitat i acceleració) de diversos tipus de moviment a partir de l'anàlisi de les gràfiques.
6. Resoldre problemes de moviments rectilinis i circulars, utilitzant una representació esquemàtica amb les magnituds vectorials implicades expressant els resultats en unitats del SI.
7. Elaborar i interpretar gràfiques que relacionin les variables del moviment partint d'experiències de laboratori o d'aplicacions virtuals interactives i relacionar els resultats obtinguts amb les equacions matemàtiques que vinculen aquestes variables.

8. Utilitzar les lleis de Newton per justificar, en casos quotidians, la relació entre les forces que actuen sobre un cos i les característiques del seu moviment, incloent-hi el cas de l'equilibri.
9. Interpretar de forma senzilla els moviments dels astres i de les naus espacials, així com alguns dels problemes que comporten.
10. Reconèixer que calor i treball són dues formes de transferència d'energia, identificant les situacions en què es produeixen.
11. Relacionar els conceptes de treball i potència en la resolució de problemes en contextos reals expressant els resultats en unitats del SI o altres d'ús comú.
12. Relacionar la calor amb els efectes que produeix en els cossos: variació de temperatura, canvis d'estat i dilatació.
13. Interpretar diversos fenòmens com a resultat de la transferència d'energia mitjançant ones. Analitzar i interpretar les característiques i la propagació del so i la llum, a partir de l'experimentació o amb programes informàtics o aplicacions per a dispositius mòbils.
14. Interpretar algunes evidències de la distribució dels electrons en nivells energètics dins de l'àtom. Argumentar la relació entre aquesta distribució i l'organització dels elements en la taula periòdica. Relacionar algunes propietats de les substàncies amb la seva estructura i les característiques dels seus enllaços.
15. Representar l'estructura d'algunes substàncies orgàniques d'interès quotidià i relacionar-les amb les seves propietats.
16. Relacionar la capacitat de l'àtom de carboni per formar enllaços amb la gran quantitat de compostos que l'inclouen i la seva importància en la química de la vida. Identificar els hidrocarburs com a recurs energètic i els problemes ambientals relacionats amb el seu ús.
17. Interpretar reaccions químiques tenint en compte els aspectes materials, energètics i cinètics i ser capaç d'aplicar-los a l'anàlisi d'alguns processos químics naturals o industrials d'importància a la vida quotidiana. Saber realitzar càlculs de quantitats de substància senzills a partir d'equacions químiques.
18. Reconèixer el pH com a indicador ambiental i identificar i mesurar la fortalesa d'àcids i bases en assajos de laboratori.

Ciències Aplicades a l'Activitat Professional

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Continguts

- El treball al laboratori
  - Organització, materials (productes químics, utilatge i instruments). Normes de seguretat i higiene. Etiquetatge. Pictogrames de riscos químics, elèctrics i radiològics.
  - Recollida i tractament de dades, eines TIC per fer petits càlculs, gràfics i taules.
  - Tècniques experimentals en ciències.
  - Procediments instrumentals en indústries diverses com l'alimentària, l'agrària, la farmacèutica, la química, la sanitària i la d'imatge personal.
- Ciència i activitat professional
  - Aplicacions de la ciència a les activitats laborals.
  - Procés de fabricació d'un producte o d'alguna activitat industrial o de serveis, el seu impacte en el medi ambient i factors que influeixen en el cost del producte.
  - Concepte d'R+D+I en l'estudi de l'ús de nous materials i noves tecnologies en la fabricació de productes. Valoració de l'aportació institucional.
  - Línies d'R+D+I de les empreses del sector químic, farmacèutic, agrari, alimentari i de producció d'energia.
- Projecte d'investigació
  - Possibles estratègies per afrontar la recerca de respostes a una pregunta en l'àmbit científic escolar: formulació de preguntes investigables, hipòtesis, disseny experimental, obtenció de dades (anàlisi d'errors i expressió dels resultats, si és el cas), resultats i conclusions. Comunicació en públic de la recerca.
- Activitat humana i medi ambient
  - Impacte de l'activitat humana en el medi ambient. Contaminants atmosfèrics i efectes de la qualitat de l'aire sobre la salut. Pluja àcida, boira fotoquímica, destrucció de la capa d'ozó, efecte hivernacle i canvi climàtic.
  - El pH com a mesura d'indicador mediambiental.
  - Intervenció de l'R+D+I en l'obtenció de noves tecnologies per millorar la qualitat de l'aire, com els catalitzadors.
  - Gestió de residus en el laboratori i la indústria (paper, vidre, àcids i bases, metalls, halogenats...): tractament i reciclatge.
  - Tractaments de potabilització i depuració de l'aigua. Estudi d'un cas del tractament d'aigües en l'entorn proper.
  - Les radiacions ionitzants. Casos de contaminació nuclear i necessitat d'una bona gestió dels residus.

- Processos i impacte ambiental de la contaminació del sòl com a conseqüència de l'activitat industrial i agrícola.
- Altres formes de contaminació i les seves conseqüències sobre la salut dels éssers vius: contaminació acústica, contaminació lluminosa, contaminació electromagnètica, etc.
- Conceptes de sostenibilitat i petjada ecològica.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i manipular correctament els materials i productes amb què es treballa al laboratori, tot respectant i complint les normes de seguretat i higiene.
2. Seguir de forma autònoma un protocol de treball i comprendre el text i les instruccions que conté.
3. Comprendre i interpretar textos relacionats amb activitats professionals (protocols d'actuació, etiquetatge, simbologia...) i textos científics que incloguin observacions i dades recollides en una mesura o un experiment, per realitzar petits càlculs i tractar la informació amb l'ajuda d'eines TIC.
4. Aplicar tècniques adequades per preparar dissolucions i per separar els components d'una mescla.
5. Descriure els procediments habituals de desinfecció que es fan servir en establiments i indústries relacionats amb la sanitat, la imatge personal, l'alimentació i l'agricultura.
6. Identificar algunes de les principals aplicacions del coneixement científic en diferents activitats professionals i en situacions de la vida quotidiana.
7. Identificar les diferents matèries primeres, fonts d'energia, reaccions químiques i fenòmens físics que es necessiten durant el procés de fabricació d'un determinat producte, a partir de la comprensió i interpretació del diagrama de flux corresponent.
8. Descriure la incidència de l'R+D+I en la millora de la productivitat, la competitivitat i la sostenibilitat d'una activitat productiva, així com formular propostes correctores o minimitzadores dels seus efectes sobre el medi ambient.
9. Planificar i dur a terme una recerca experimental per resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del procés d'investigació i comunicar el procés i els resultats mitjançant un informe escrit i una presentació en públic.
10. Escollir i manipular l'instrumental adequat per realitzar correctament diferents preparacions i mesures amb la precisió necessària, per exemple amb relació a l'anàlisi i tractament de contaminants, utilitzant les tècniques de separació i anàlisi apropiades i els sistemes informàtics d'anàlisi i captació de dades.
11. Reconèixer el pH com a indicador ambiental i identificar i mesurar la força d'àcids i bases en assajos de laboratori.
12. Identificar els diferents tipus d'emissions i residus contaminants que es generen en una activitat professional o productiva i analitzar el seu impacte sobre el medi ambient.
13. Precisar en què consisteix la contaminació nuclear i analitzar la gestió dels residus nuclears. Identificar els efectes de la contaminació radioactiva sobre el medi ambient i valorar críticament la utilització de l'energia nuclear.

Cultura Científica

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Continguts

- Els procediments científics
  - Elaboració i validació del coneixement científic. Recerques realitzades per altres, en altres èpoques històriques i en l'actualitat.
  - Limitacions que condicionen tant les investigacions científiques com les seves aplicacions. Paper de la recerca en la història i en la societat.
  - Lectura crítica de textos de temàtica científica.
- Origen i evolució de l'Univers i de la vida
  - Diferències entre ciència i pseudociència en l'explicació de l'Univers, el sistema solar, la Terra, l'origen de la vida i l'evolució de les espècies.
  - La representació de l'Univers. Del geocentrisme a l'heliocentrisme. La formació del sistema solar.
  - Teories sobre l'origen de l'Univers. El Big Bang i l'evolució de la matèria. Els forats negres.
  - El sistema solar i la Terra. Processos de formació i evolució dels astres.
  - Origen de la vida a la Terra. Condicions necessàries per a la vida.
- Ciència, salut i estils de vida
  - Salut i malaltia. Malalties infeccioses i no infeccioses.
  - Malalties causades per microorganismes. Les epidèmies en la història i en l'actualitat. El descobriment dels antibiòtics.
  - Causes, prevenció i tractament del càncer, la diabetis, les malalties cardiovasculars i les mentals.
  - Mecanismes de defensa del cos humà. Funcionament i importància de les vacunes.
  - Hàbits, mesures preventives i estils de vida per a una vida saludable. Principals tipus de medicaments. Prospectes i etiquetatge.
  - Substàncies addictives i efectes sobre la salut. Efectes humans i socials.
- Desenvolupament humà i desenvolupament sostenible
  - Principals problemes mediambientals (causes, factors que els intensifiquen i mesures correctores). Canvi climàtic. Acords internacionals.
  - Implicacions socials de la sobreexplotació de recursos naturals, contaminació, desertificació, pèrdua de biodiversitat i tractament de residus.
  - Dades mediambientals: índex de contaminació, climogrames, nivell del mar.
  - Fonts d'energia no contaminants actuals i futures. Energies renovables. La pila de combustible.
  - Gestió sostenible dels recursos de la Terra.

- Materials, objectes i tecnologies
  - Innovació en materials al llarg de la història, com ceràmica, metalls, polímers, biomaterials i nano-materials. Influència en el desenvolupament de la humanitat.
  - Aplicacions dels nous materials en camps com l'electricitat, l'electrònica, els teixits, el transport, l'alimentació, la construcció i la medicina.
  - Matèries primeres. Mètodes d'obtenció, i repercussions socials i mediambientals.

Criteris d'avaluació

1. Valorar textos de temàtica científica, tenint en compte la finalitat del text, les dades i evidències aportades i la fonamentació científica.
2. Presentar informació sobre un tema científic després de fer una recerca, fent servir diverses fonts, incloent Internet, avaluar científicament les dades obtingudes i seleccionar les més adequades.
3. Identificar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic, a partir de casos històrics i de l'anàlisi de publicacions de temàtica científica.
4. Diferenciar les explicacions basades en arguments científics de les basades en creences en els casos de l'origen de l'Univers i la Terra, i l'origen i evolució dels éssers vius.
5. Conèixer les teories sobre l'origen de l'Univers, i en particular el Big Bang.
6. Descriure l'organització de l'Univers i les agrupacions d'estrelles i planetes.
7. Descriure l'evolució de les estrelles i relacionar-la amb la gènesi dels elements.
8. Explicar les condicions necessàries per a la vida en altres planetes.
9. Explicar el concepte de malaltia, diferenciar malalties infeccioses i no infeccioses i explicar-ne les causes, la prevenció i el tractament de les més comunes.
10. Valorar la importància de la higiene personal, els hàbits saludables, les mesures preventives per evitar contagis i els controls mèdics periòdics.
11. Identificar els mecanismes de defensa del cos humà i explicar-ne el funcionament.
12. Utilitzar arguments relacionats amb el funcionament del cos humà per justificar el risc del tabac, l'alcohol i altres drogues.
13. Valorar els fets històrics més rellevants en la prevenció, detecció i tractament de les malalties.
14. Identificar els principals problemes mediambientals i les seves causes i proposar mesures correctores o minimitzadores dels seus efectes sobre el medi ambient.
15. Valorar les conseqüències actuals i futures de la sobreexplotació de recursos i els problemes causats per l'activitat humana.
16. Interpretar dades mediambientals de diversos tipus i presentar-ne les conclusions.
17. Justificar la necessitat de reduir el consum energètic i de buscar noves fonts d'energia menys contaminants.

18. Argumentar els avantatges i inconvenients de les diferents fonts d'energia, renovables i no renovables.
19. Explicar els procediments per obtenir hidrogen i el funcionament d'una pila de combustible.
20. Descriure les conseqüències mediambientals dels principals tractats i protocols internacionals sobre la protecció del medi ambient.
21. Cercar informació sobre materials, i relacionar-ne el descobriment o la fabricació amb el desenvolupament de la humanitat.
22. Justificar la necessitat d'estalviar i reciclar materials per fabricar un determinat producte, a partir d'identificar les diferents matèries primeres, i de les repercussions socials i mediambientals de la seva obtenció.
23. Conèixer les aplicacions dels nous materials en camps diversos.
24. Analitzar la relació entre conflictes en diverses àrees del món i l'explotació de recursos naturals, en especial dels que tenen un gran valor econòmic i estratègic.
25. Valorar les aportacions de la dona al coneixement científic.

Biologia i Geologia i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional

QUART CURS (MATÈRIA COMPACTADA)

Introducció

La matèria compactada de biologia i geologia i ciències aplicades inclou els continguts de les dues matèries i es beneficia de la seva afinitat i complementarietat, la qual cosa permet organitzar-la i desenvolupar-la de manera integrada. És, per tant, una matèria que afegeix valor als continguts acadèmics de biologia i geologia, perquè els complementa amb el vessant aplicat, i afegeix valor als continguts de ciències aplicades, perquè els complementa amb la fonamentació teòrica.

Les dues matèries comparteixen alguns continguts, com el treball al laboratori, el projecte d'investigació i els procediments i models propis de la ciència. Igualment, les dues matèries també comparteixen el fet de contribuir a aprofundir en les competències de l'àmbit científicotecnològic que s'han d'haver assolit a finals del tercer curs de l'ESO, especialment les competències següents:

- Competència 2: Identificar i caracteritzar els sistemes biològics i geològics des de la perspectiva dels models, per comunicar i predir el comportament dels fenòmens naturals.
- Competència 4: Identificar i resoldre problemes científics susceptibles de ser investigats en l'àmbit escolar, que impliquin el disseny, la realització i la comunicació d'investigacions experimentals.
- Competència 5: Resoldre problemes de la vida quotidiana aplicant el raonament científic.
- Competència 6: Reconèixer i aplicar els processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic.
- Competència 11: Adoptar mesures amb criteris científics que evitin o minimitzin els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana de l'àmbit científicotecnològic.

Així doncs, a part dels continguts comuns, altres continguts de les dues matèries són complementaris i s'enriqueixen mútuament perquè permeten tractar un mateix contingut amb un enfocament acadèmic, més relacionat amb els models i teories, i un enfocament aplicat, més relacionat amb l'exemplificació i les aplicacions professionals.

Continguts

- El treball dels científics
  - El treball al laboratori.
    - Organització, materials (productes químics, utilitatge i instruments). Normes de seguretat i higiene. Etiquetatge. Pictogrames de riscos químics, elèctrics i radiològics.
    - Recollida i tractament de dades, eines TIC per fer petits càlculs, gràfics i taules.
    - Tècniques experimentals en ciències.
  - Aplicacions de la ciència a les activitats laborals.
    - Procediments instrumentals en indústries diverses com l'alimentària, l'agrària, la farmacèutica, la química, la sanitària i la d'imatge personal.

- Ciència i activitat professional.
  - Procés de fabricació d'un producte o d'alguna activitat industrial o de serveis, el seu impacte en el medi ambient i factors que influeixen en el cost del producte.
  - Concepte d'R+D+I en l'estudi de l'ús de nous materials i noves tecnologies en la fabricació de productes. Valoració de l'aportació institucional.
  - Línies d'R+D+I de les empreses del sector químic, farmacèutic, agrari, alimentari i de producció d'energia.
- Investigació i experimentació.
  - Projecte d'investigació. Possibles estratègies per afrontar la recerca de respostes a una pregunta en l'àmbit científic escolar: formulació de preguntes investigables, hipòtesis, disseny experimental, obtenció de dades, resultats i conclusions.
- La Terra, un planeta canviant
  - Estructura i composició de la Terra. Model geodinàmic i geoquímic.
  - Principis i procediments que permeten reconstruir la història de la Terra. Temps geològic: magnituds i datacions absolutes i relatives. Eres geològiques i ubicació de fets geològics i biològics rellevants.
  - Fòssils característics i procés de fossilització. Anàlisi de fòssils per identificar ambients i climes del passat. El registre fòssil com a testimoni de l'evolució biològica.
  - Columnes estratigràfiques i talls geològics. Reconstrucció de la història geològica d'un territori. Grans unitats geològiques de Catalunya.
  - Desplaçaments dels continents i l'expansió dels fons oceànics: la deriva continental.
  - Plaques litosfèriques: moviments i límits. Distribució de volcans i sismes. Ús d'escala de mesura de sismes: intensitat i magnitud. Interpretació de la història dels continents i oceans.
  - Riscos geològics associats a la dinàmica terrestre i anàlisi de les mesures de predicció i prevenció.
  - Conceptualització de la Terra com un sistema que s'autoregula. Anàlisi de les conseqüències d'algunes activitats humanes.
- La vida, conservació i canvi
  - La cèl·lula. Estructura, tipus.
  - Els microorganismes. Tècniques de desinfecció que es fan servir habitualment.
  - Variabilitat dels éssers vius: caràcters hereditaris i no hereditaris. Genotip i fenotip.
  - Els cromosomes i el cicle cel·lular. Mitosi i meiosi.
  - L'ADN. Composició, estructura i funcions biològiques. Concepte de gen. Anàlisi de cariotips. Les mutacions.
  - La teoria cromosòmica de l'herència i el model d'herència mendelià. Determinació cromosòmica del sexe. Herència lligada al sexe. Malalties hereditàries. Diagnòstic prenatal.
  - Aplicacions de l'enginyeria genètica en diferents camps (aliments transgènics, clonació i genoma humà) i les repercussions en els éssers humans i en els ecosistemes.
  - Teories sobre l'origen de la vida a la Terra.

- L'evolució. El concepte d'espècie. Les proves. Lamarckisme, darwinisme i neodarwinisme. Origen, transmissió i selecció dels canvis. Mutació, selecció. Gradualisme, saltacionisme i neutralisme.
- La biodiversitat al llarg del temps: dels primers microorganismes als organismes pluricel·lulars.
- Principals etapes en el procés de l'evolució dels homínids.
- Ecologia i medi ambient
  - Biodiversitat i distribució dels éssers vius a la Terra.
  - Components de l'ecosistema. Relacions tròfiques. Factors limitants i adaptacions. Hàbitat i nínxol ecològic.
  - Autoregulació de l'ecosistema, la població i la comunitat. Dinàmica de l'ecosistema. Cicle de la matèria i flux d'energia.
  - Impacte de l'activitat humana en el medi ambient. Contaminants atmosfèrics i efectes de la qualitat de l'aire sobre la salut. Pluja àcida, boira fotoquímica, destrucció de la capa d'ozó, efecte hivernal i canvi climàtic.
  - El pH com a mesura d'indicador mediambiental.
  - Intervenció de l'R+D+I en l'obtenció de noves tecnologies per millorar la qualitat de l'aire, com els catalitzadors.
  - Gestió de residus en el laboratori i la indústria (paper, vidre, àcids i bases, metalls, halogenats...): tractament i reciclatge.
  - Tractaments de potabilització i depuració de l'aigua. Estudi d'un cas del tractament d'aigües en l'entorn proper.
  - Les radiacions ionitzants. Casos de contaminació nuclear i necessitat d'una bona gestió dels residus.
  - Processos i impacte ambiental de la contaminació del sòl com a conseqüència de l'activitat industrial i agrícola.
  - Altres formes de contaminació i les seves conseqüències sobre la salut dels éssers vius: contaminació acústica, contaminació lluminosa, contaminació electromagnètica, etc.
  - Conceptes de sostenibilitat i petjada ecològica.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i manipular correctament els materials i productes amb què es treballa al laboratori, tot respectant i complint les normes de seguretat i higiene.
2. Seguir de forma autònoma un protocol de treball i comprendre el text i les instruccions que conté.
3. Comprendre i interpretar textos relacionats amb activitats professionals (protocols d'actuació, etiquetatge, simbologia...) i textos científics que incloguin observacions i dades recollides en una mesura o un experiment, per realitzar petits càlculs i tractar la informació amb l'ajuda d'eines TIC.
4. Identificar algunes de les principals aplicacions científiques en diferents activitats professionals i en situacions de la vida quotidiana.
5. Aplicar tècniques adequades per preparar dissolucions i per separar els components d'una mescla.

6. Descriure els procediments habituals de desinfecció que es fan servir en establiments i indústries relacionats amb la sanitat, la imatge personal, l'alimentació i l'agricultura.
7. Identificar les diferents matèries primeres, fonts d'energia, reaccions químiques i fenòmens físics que es necessiten durant el procés de fabricació d'un determinat producte, a partir de la comprensió i interpretació del diagrama de flux corresponent.
8. Descriure la incidència de l'R+D+I en la millora de la productivitat, la competitivitat i la sostenibilitat d'una activitat productiva, així com formular propostes correctores o minimitzadores dels seus efectes sobre el medi ambient.
9. Planificar i dur a terme una recerca experimental per resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del procés d'investigació i comunicar el procés i els resultats mitjançant un informe escrit i una presentació en públic.
10. Interpretar registres del passat, evidències i representacions de l'espai i el temps d'acord amb el coneixement dels processos que originen els canvis a la Terra i la vida, reconstruint de manera elemental la història d'un territori.
11. Justificar alguns fenòmens geològics associats als moviments de la litosfera i relacionar-los amb la seva posició en el mapa.
12. Relacionar els riscos naturals que es deriven de la presència i interacció d'activitats humanes amb processos naturals i justificar les mesures i actituds de prevenció adequades.
13. Comparar els diferents tipus de cèl·lula i reconèixer les funcions dels òrgans cel·lulars i la relació entre morfologia i funció.
14. Reconèixer les característiques bàsiques del cicle cel·lular i descriure el procés de la reproducció cel·lular, identificant les diferències i similituds bàsiques entre la mitosi i la meiosi per interpretar el seu significat biològic.
15. Interpretar la transmissió d'alguns caràcters hereditaris, incloent-hi certes malalties, mitjançant mecanismes genètics.
16. Relacionar alguns mètodes d'enginyeria genètica amb les seves bases científiques. Valorar les implicacions ètiques d'algunes d'aquestes tècniques.
17. Identificar evidències de l'evolució de les espècies i interpretar-les mitjançant teories evolutives per argumentar alguns processos que la fan possible.
18. Relacionar la variabilitat genètica, l'adaptació i la selecció natural.
19. Relacionar la replicació de l'ADN amb la conservació de la informació genètica i amb el concepte de gen.
20. Relacionar les transferències de matèria i energia en un ecosistema amb la gestió sostenible d'alguns recursos.
21. Relacionar els efectes que provoquen les activitats humanes, les activitats professionals o productives, amb la dinàmica dels diferents sistemes de la Terra i argumentar les mesures d'estalvi i de reducció d'impactes mediambientals adequades en cada cas.

22. Reconèixer el pH com a indicador ambiental i identificar i mesurar la força d'àcids i bases en assaigs de laboratori.
23. Escollir i manipular l'instrumental adequat per realitzar correctament diferents preparacions i mesures amb la precisió necessària, per exemple en relació amb l'anàlisi i tractament de contaminants, utilitzant les tècniques de separació i anàlisi apropiades i els sistemes informàtics d'anàlisi i captació de dades.
24. Identificar els diferents tipus d'emissions i residus contaminants que es generen en una activitat professional o productiva i analitzar el seu impacte sobre el medi ambient.
25. Precisar en què consisteix la contaminació nuclear, analitzar la gestió dels residus nuclears. Identificar els efectes de la contaminació radioactiva sobre el medi ambient i valorar críticament la utilització de l'energia nuclear.

Física i Química i Ciències Aplicades a l'Activitat Professional

QUART CURS (MATÈRIA COMPACTADA)

Introducció

La matèria compactada de física i química i ciències aplicades a l'activitat professional inclou els continguts de les dues matèries i es beneficia de la seva afinitat i complementarietat, la qual cosa permet organitzar-la i desenvolupar-la de manera integrada. És, per tant, una matèria que afegeix valor als continguts acadèmics de física i química, perquè els complementa amb el vessant aplicat, i afegeix valor als continguts de ciències aplicades, perquè els complementa amb la fonamentació teòrica.

Les dues matèries comparteixen alguns continguts, com el treball al laboratori, el projecte d'investigació i els procediments i models propis de la ciència. Igualment, les dues matèries també comparteixen el fet de contribuir a aprofundir en les competències de l'àmbit científicotecnològic que s'han d'haver assolit a finals del tercer curs de l'ESO, especialment les competències següents:

- Competència 1: Identificar i caracteritzar els sistemes físics i químics des de la perspectiva dels models, per comunicar i predir el comportament dels fenòmens naturals.
- Competència 4: Identificar i resoldre problemes científics susceptibles de ser investigats en l'àmbit escolar, que impliquin el disseny, la realització i la comunicació d'investigacions experimentals.
- Competència 5: Resoldre problemes de la vida quotidiana aplicant el raonament científic.
- Competència 6: Reconèixer i aplicar els processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic.
- Competència 11: Adoptar mesures amb criteris científics que evitin o minimitzin els impactes mediambientals derivats de la intervenció humana de l'àmbit científicotecnològic.

Així doncs, a part dels continguts comuns, altres continguts de les dues matèries són complementaris i s'enriqueixen mútuament perquè permeten tractar un mateix contingut amb un enfocament acadèmic, més relacionat amb els models i teories, i un enfocament aplicat, més relacionat amb l'exemplificació i les aplicacions professionals.

Continguts

- El treball dels científics
  - El treball al laboratori.
    - Organització, materials (productes químics, utilatge i instruments). Normes de seguretat i higiene. Etiquetatge. Pictogrames de riscos químics, elèctrics i radiològics.
    - Recollida i tractament de dades, eines TIC per fer petits càlculs, gràfics i taules.
    - Tècniques experimentals en ciències.
    - Errors de mesura.
  - Aplicacions de la ciència a les activitats laborals.
    - Procediments instrumentals en indústries diverses com l'alimentària, l'agrària, la farmacèutica, la química, la sanitària i la d'imatge personal.

- Ciència i activitat professional
  - Procés de fabricació d'un producte o d'alguna activitat industrial o de serveis, el seu impacte en el medi ambient i factors que influeixen en el cost del producte.
  - Concepte d'R+D+I en l'estudi de l'ús de nous materials i noves tecnologies en la fabricació de productes. Valoració de l'aportació institucional.
  - Línies d'R+D+I de les empreses del sector químic, farmacèutic, agrari, alimentari i de producció d'energia.
- Investigació i experimentació
  - Teories i fets científics. Construcció i validació del coneixement científic per part de la comunitat científica.
  - Projecte d'investigació. Possibles estratègies per afrontar la recerca de respostes a una pregunta en l'àmbit científic escolar: formulació de preguntes investigables, hipòtesis, disseny experimental, obtenció de dades (anàlisi d'errors i expressió dels resultats, si és el cas), resultats i conclusions.
- Forces i moviments
  - Magnituds escalars i vectorials.
  - Les forces com a vectors. Anàlisi qualitativa dels moviments rectilinis i curvilinis. Representacions gràfiques. Anàlisi quantitativa del moviment rectilini uniforme.
  - Equilibri de forces. Pes dels objectes i centre de gravetat. Força normal, de fregament i centrípeta. Relació entre força i deformació en els cossos elàstics.
  - Anàlisi experimental de la pressió exercida per sòlids, líquids i gasos. Variables que influeixen en el valor de la pressió atmosfèrica. Fenòmens meteorològics i mapes del temps.
  - Les lleis de Newton i la seva aplicació a la identificació i anàlisi de moviments i forces en la vida quotidiana. Situacions relacionades amb accidents de trànsit i anàlisi de mesures preventives. Anàlisi experimental de la caiguda lliure i de la independència de la seva acceleració envers la massa.
  - La importància de la llei de la gravitació universal i la seva aplicació en l'anàlisi del moviment dels astres i les naus espacials.
- L'energia
  - Conceptes de treball i calor com a maneres de transferir energia. Diferents formes d'energia mecànica: energia cinètica i potencial.
  - Potència de màquines en funcionament. Exemples en el cos humà quan es realitzen activitats físiques.
  - Processos de conservació i degradació de l'energia.
  - Les ones. Descripció del so com a exemple d'ona mecànica. Fenòmens i aparells relacionats. Descripció de la llum visible com a exemple d'ona electromagnètica. Fenòmens i aparells relacionats.
  - L'espectre electromagnètic, les propietats dels diversos tipus d'ones electromagnètiques i les seves aplicacions.
  - Altres formes de contaminació i les seves conseqüències sobre la salut dels éssers vius: contaminació acústica, contaminació lluminosa, contaminació electromagnètica, etc.

- La matèria: propietats i estructura
  - Propietats de substàncies: conducció de l'electricitat en estat pur o en dissolució, punt de fusió, duresa, etc. Classificació de les substàncies segons les seves propietats identificades. Interpretació en funció de l'enllaç: iònic, covalent o metàl·lic. Forces intermoleculars.
  - Relacions entre l'organització dels elements en la taula periòdica i la seva estructura. Estructura de l'àtom a partir d'evidències de la distribució dels electrons en nivells d'energia.
  - Les radiacions ionitzants. Casos de contaminació nuclear. Gestió dels residus.
- Els canvis. Impactes sobre el medi ambient
  - Interpretació molecular i representació d'una reacció química mitjançant una equació química. Càlculs estequiomètrics.
  - Velocitat de reacció i factors relacionats.
  - Propietats de les dissolucions àcides i bàsiques i mesura de pH. Substàncies àcides i bàsiques d'ús freqüent i de la seva utilització. Reaccions químiques de neutralització.
  - Capacitat de l'àtom de carboni per formar enllaços. Hidrocarburs com a recurs energètic i problemes ambientals relacionats amb el seu ús.
  - Propietats físiques d'alguns compostos orgànics senzills i de macromolècules, relacions amb la seva estructura. Obtenció de polímers, anàlisi de les seves aplicacions i dels problemes relacionats amb el seu reciclatge.
  - Canvis físics i químics que es poden fer servir per desinfectar. Tècniques que es fan servir habitualment.
  - Impacte de l'activitat humana en el medi ambient. Contaminants atmosfèrics i efectes de la qualitat de l'aire sobre la salut. Pluja àcida, boira fotoquímica, destrucció de la capa d'ozó, efecte hivernacle i canvi climàtic. El pH com a mesura d'indicador mediambiental.
  - Intervenció de l'R+D+I en l'obtenció de noves tecnologies per millorar la qualitat de l'aire, com els catalitzadors.
  - Gestió de residus en el laboratori i la indústria (paper, vidre, àcids i bases, metalls, halogenats...): tractament i reciclatge.
  - Tractaments de potabilització i depuració de l'aigua. Estudi d'un cas del tractament d'aigües en l'entorn proper.
  - Processos i impacte ambiental de la contaminació del sòl com a conseqüència de l'activitat industrial i agrícola.
  - Altres formes de contaminació i les seves conseqüències sobre la salut dels éssers vius: contaminació acústica, contaminació lluminosa, contaminació electromagnètica, etc.
  - Conceptes de sostenibilitat i petjada ecològica.

Criteris d'avaluació

1. Identificar i manipular correctament els materials i productes amb què es treballa al laboratori, tot respectant i complint les normes de seguretat i higiene.
2. Seguir de forma autònoma un protocol de treball i comprendre el text i les instruccions que conté.

3. Comprendre i interpretar textos relacionats amb activitats professionals (protocols d'actuació, etiquetatge, simbologia...) i textos científics que incloguin observacions i dades recollides en una mesura o un experiment, per realitzar petits càlculs i tractar la informació amb l'ajuda d'eines TIC.
4. Identificar algunes de les principals aplicacions del coneixement científic en diferents activitats professionals i en situacions de la vida quotidiana.
5. Aplicar tècniques adequades per preparar dissolucions i per separar els components d'una mescla.
6. Identificar les diferents matèries primeres, fonts d'energia, reaccions químiques i fenòmens físics que es necessiten durant el procés de fabricació d'un determinat producte, a partir de la comprensió i interpretació del diagrama de flux corresponent.
7. Descriure la incidència de l'R+D+I en la millora de la productivitat, la competitivitat i la sostenibilitat d'una activitat productiva, així com formular propostes correctores o minimitzadores dels seus efectes sobre el medi ambient.
8. Identificar els trets característics dels processos implicats en l'elaboració i validació del coneixement científic, a partir de casos històrics i de l'anàlisi de publicacions de temàtica científica.
9. Planificar i dur a terme una recerca experimental per resoldre problemes científics senzills, que comportin la realització de totes les fases del procés d'investigació i comunicar el procés i els resultats mitjançant un informe escrit i una presentació en públic.
10. Justificar el caràcter relatiu del moviment i la necessitat d'un sistema de referència i de vectors per descriure'l adequadament, i aplicar-ho a la representació dels diversos tipus de desplaçament.
11. Descriure de forma qualitativa les característiques principals (posició, velocitat i acceleració) de diversos tipus de moviment a partir de l'anàlisi de les gràfiques.
12. Elaborar i interpretar gràfiques que relacionin les variables del moviment partint d'experiències de laboratori o d'aplicacions virtuals interactives i relacionar els resultats obtinguts amb les equacions matemàtiques que vinculen aquestes variables.
13. Utilitzar les lleis de Newton per justificar, en casos quotidians, la relació entre les forces que actuen sobre un cos i les característiques del seu moviment, incloent-hi el cas de l'equilibri.
14. Interpretar de forma senzilla els moviments dels astres i de les naus espacials, així com alguns dels problemes que comporten.
15. Reconèixer que calor i treball són dues formes de transferència d'energia, identificant les situacions en què es produeixen.
16. Relacionar els conceptes de treball i potència en la resolució de problemes en contextos reals expressant els resultats en unitats del SI o altres d'ús comú.
17. Relacionar la calor amb els efectes que produeix en els cossos: variació de temperatura, canvis d'estat i dilatació.
18. Interpretar diversos fenòmens com a resultat de la transferència d'energia mitjançant ones. Analitzar les característiques de la propagació del so i la llum, a partir de l'experimentació o amb programes informàtics o aplicacions per a dispositius mòbils.

19. Interpretar algunes evidències de la distribució dels electrons en nivells energètics dins de l'àtom. Argumentar la relació entre aquesta distribució i l'organització dels elements en la taula periòdica. Relacionar algunes propietats de les substàncies amb la seva estructura i les característiques dels seus enllaços.
20. Representar l'estructura d'algunes substàncies orgàniques d'interès quotidià i relacionar-les amb les seves propietats.
21. Descriure els procediments habituals de desinfecció que es fan servir en establiments i indústries relacionats amb la sanitat, la imatge personal, l'alimentació i l'agricultura.
22. Relacionar la capacitat de l'àtom de carboni per formar enllaços amb la gran quantitat de compostos que l'inclouen i la seva importància en la química de la vida. Identificació dels hidrocarburs com a recurs energètic i dels problemes ambientals relacionats amb el seu ús.
23. Interpretar reaccions químiques tenint en compte els aspectes materials, energètics i cinètics i ser capaç d'aplicar-los a l'anàlisi d'alguns processos químics naturals o industrials d'importància a la vida quotidiana. Saber realitzar càlculs de quantitats de substància senzills a partir d'equacions químiques.
24. Reconèixer el pH com a indicador ambiental i identificar i mesurar la força d'àcids i bases en assaigs de laboratori.
25. Escollir i manipular l'instrumental adequat per realitzar correctament diferents preparacions i mesures amb la precisió necessària, per exemple en relació amb l'anàlisi i tractament de contaminants, utilitzant les tècniques de separació i anàlisi apropiades i els sistemes informàtics d'anàlisi i captació de dades.
26. Identificar els diferents tipus d'emissions i residus contaminants que es generen en una activitat professional o productiva i analitzar el seu impacte sobre el medi ambient.
27. Precisar en què consisteix la contaminació nuclear, analitzar la gestió dels residus nuclears. Identificar els efectes de la contaminació radioactiva sobre el medi ambient i valorar críticament la utilització de l'energia nuclear.

Tecnologia (matèria comuna a 1r, 2n i 3r; matèria optativa de 4t)

Continguts comuns a tots els cursos

Es planteja el bloc del procés tecnològic com a contingut comú a la resta de blocs (treball en paral·lel). Aquesta característica es repeteix a segon i tercer d'ESO. No és, per tant, un bloc de continguts específics, sinó que ha de marcar la forma de treball dels continguts desenvolupats a cada curs.

Es planteja una complexitat creixent al llarg dels nivells, de manera que a tercer d'ESO l'alumnat ha de ser capaç de seguir el procés complet incloent el càlcul de costos, la viabilitat econòmica i tenir en compte criteris de sostenibilitat.

La comunicació del procés es reflectirà a la memòria tècnica, que contindrà els elements visuals necessaris (taules, gràfics, imatges), així com la comunicació oral amb el suport de les eines digitals adients. Cal vetllar per l'ús correcte del llenguatge tècnic i la simbologia.

El treball durant el desenvolupament dels projectes ha de plantejar-se de forma col·laborativa emprant la tecnologia digital que el permetin i compartint la creació de coneixement.

PRIMER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- El procés tecnològic (contingut comú a tots els blocs) (CC17, CC24, CC25)
  - El procés tecnològic. Les seves fases.
  - Anàlisi del problema a resoldre.
  - Recerca d'informació mitjançant eines digitals.
  - Disseny i desenvolupament d'idees per a la resolució de la situació problema. El projecte i la memòria.
  - Execució del projecte.
  - Avaluació del projecte.
  - Comunicació del projecte i del procés mitjançant aplicacions digitals.
- Desenvolupament dels projectes tecnològics. L'organització del treball (CC17, CC24, CC25)
  - Definició de tecnologia. Funció i gestió de la tecnologia.
  - Definició de projecte tecnològic.
  - Desenvolupament d'un projecte tecnològic. El treball compartit en equip. Objectius de l'equip i organització col·laborativa.
  - Objectius de l'equip de treball.
  - Gestió de la comunicació. Presentació dels resultats.
  - Gestió de la informació i de la documentació. La memòria.
  - Aplicacions digitals per al desenvolupament de projectes tecnològics.
- Disseny i construcció d'objectes (CC17, CC19, CC21, CC24)
  - Anàlisi d'objectes quotidians. Materials i formes. Funcionalitat i ergonomia.

- Representació d'objectes: escales, acotacions i croquis.
  - Instruments de mesura bàsics.
  - Ús d'eines, instruments i màquines pròpies de l'entorn tecnològic. Normes de seguretat.
  - Construcció de productes tecnològics que incloguin diferents materials, eines i tècniques.
  - Disseny i construcció d'un objecte senzill.
  - Eines digitals per al disseny i la construcció d'objectes.
- Materials (CC17, CC19, CC23)
    - Propietats, usos i aplicacions dels materials bàsics: paper i fusta.
    - Propietats, usos i aplicacions dels diferents materials tècnics: metalls, plàstics, tèxtils i materials pe-
tris.
    - Ús sostenible de materials: estalvi, reutilització i reciclatge.

Criteris d'avaluació

1. Comunicar de forma oral i escrita els treballs quotidians i els projectes realitzats utilitzant aplicacions informàtiques que integrin diferents mitjans de presentació.
2. Utilitzar Internet de forma correcta per comunicar-se, cercar, descarregar, intercanviar i publicar informació, així com conèixer-ne el funcionament, l'estructura i la terminologia.
3. Utilitzar aplicacions digitals col·laboratives per compartir les tasques realitzades i treballar en equip.
4. Identificar i seguir de forma seqüenciada les fases del procés tecnològic en l'execució de projectes.
5. Desenvolupar projectes tecnològics treballant de forma grupal tot respectant l'opinió dels companys i col·laborant en les tasques realitzades.
6. Analitzar objectes quotidians indicant els materials que els componen, així com la seva funcionalitat i ergonomia.
7. Representar objectes i interpretar plànols senzills a escala.
8. Representar objectes en croquis i plànols i acotar-los seguint les normes estandarditzades.
9. Emprar correctament els instruments de mesura bàsics triant els que són adequats en funció de la mesura a realitzar.
10. Emprar correctament eines i màquines, observant les mesures de seguretat corresponents i triant les que són adequades en funció de l'operació a realitzar i el material sobre el que s'actua.
11. Dissenyar i construir objectes senzills fent servir els materials i les eines adequades i emprant programari de disseny.
12. Definir les propietats i aplicacions dels diferents materials bàsics i tècnics.
13. Valorar la necessitat de fer un ús responsable dels materials respecte de la sostenibilitat, evitant el malbaratament.
14. Proposar mesures de reciclatge de materials incloses en la construcció d'objectes.

SEGON CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- El procés tecnològic (contingut comú a tots els blocs) (CC17, CC24, CC25)
  - Planificació de l'execució del producte tecnològic.
  - Construcció de productes tecnològics que incloguin diferents materials, eines i tècniques.
  - Redacció estructurada de la memòria tècnica del procés mitjançant eines digitals emprant el llenguatge tecnològic adequat i incloent-hi taules, gràfics i altres elements visuals.
  - Representacions en sistema dièdric dels plànols.
  - Comunicació del projecte i del procés emprant mitjans digitals.
- Electricitat (CC19, CC20, CC22, CC24, CC25)
  - Elements d'un circuit elèctric i la seva simbologia: generadors, conductors, receptors i aparells de comandament i elements de protecció.
  - Corrent altern i continu. Efectes del corrent elèctric: llum, calor, moviment i magnetisme.
  - Magnituds elèctriques bàsiques en un circuit. Tensió elèctrica, intensitat i resistència. Relacions entre les tres magnituds.
  - Característiques bàsiques dels receptors elèctrics. Els motors elèctrics.
  - Disseny i construcció de circuits elèctrics senzills.
  - Processos de generació d'electricitat a partir de diferents fonts d'energia. Energies renovables i no renovables. Energia elèctrica i sostenibilitat.
  - Anàlisi i disseny de circuits elèctrics amb el suport d'aplicacions digitals de simulació.
- Processos i transformacions tecnològiques de la vida quotidiana (CC17, CC21, CC23, CC25)
  - Obtenció de matèries primeres. Transformació industrial en productes elaborats.
  - Tècniques utilitzades en el procés de transformació. La fabricació digital.
  - Anàlisi d'un procés industrial proper.
  - Similituds i diferències entre processos tecnològics.
  - Accions relacionades amb la comercialització de productes: embalatge, etiquetatge, manipulació i transport. Màrqueting i promoció.
  - L'empresa virtual i la seva presència a Internet.
- Llenguatges de programació (CC24, CC25)
  - Anàlisi de problemes mitjançant algorismes.
  - Concepte de programa informàtic.
  - Els llenguatges de programació i els seus tipus.
  - Estructura d'un programa.
  - El flux de programa.
  - Disseny i realització de programes simples amb llenguatges visuals.

Criteris d'avaluació

1. Comunicar els projectes realitzats utilitzant mitjans digitals, emprant el llenguatge tecnològic adequat i incloent-hi diferents elements visuals (taules, gràfics, imatges).
2. Representar objectes en sistema dièdric i acotar-los seguint les normes estandarditzades.
3. Seleccionar, gestionar i tractar la informació d'Internet de forma correcta per tal de generar nou coneixement.
4. Comprendre i descriure el funcionament de circuits elèctrics bàsics i les seves aplicacions a sistemes tècnics senzills. Dissenyar i construir circuits elèctrics bàsics tant amb components com mitjançant l'ús de simuladors.
5. Integar circuits de baixa tensió a objectes de construcció pròpia.
6. Descriure el procés de generació d'electricitat a partir de diferents fonts d'energia i el procés d'obtenció de moviment a partir de l'electricitat. Valorar la necessitat d'un consum raonat d'energia a la vida quotidiana i la utilització d'estratègies adequades per aconseguir-ho.
7. Comprendre els efectes i les interrelacions de les magnituds elèctriques bàsiques i realitzar mesures de forma experimental i mitjançant simuladors.
8. Reconèixer els diferents processos, tècniques i transformacions industrials aplicades a les matèries primeres fins a convertir-se en productes elaborats i posats a l'abast del consumidor. Analitzar el procés industrial d'un producte característic de la zona.
9. Analitzar els processos de fabricació relacionats amb l'aplicació de tecnologies digitals, específicament amb la impressió en 3D.
10. Comprendre el funcionament de les empreses virtuals i el seu model de negoci.
11. Valorar la necessitat d'una compra i un consum responsable dels productes.
12. Representar problemes simples mitjançant algorismes.
13. Dissenyar programes simples seguint estructures clares.

TERCER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

- El procés tecnològic (contingut comú a tots els blocs) (CC17, CC19, CC24, CC25)
  - Planificació completa del procés tecnològic.
  - Càlcul de costos mitjançant fulls de càlcul.
  - Disseny de proves per avaluar el producte tecnològic realitzat.
  - Pla de comercialització del producte tecnològic realitzat.
  - Valoració de la sostenibilitat del producte tecnològic realitzat.
  - Presentació final del projecte fent ús d'eines multimèdia i programari específic: simuladors, material interactiu, programari de disseny assistit per ordinador (DAO).

- Estructures (CC17, CC24, CC25)
  - Funció i característiques d'una estructura.
  - Tipus d'estructures.
  - Tipus d'esforços resistents.
  - Elements i esforços estructurals d'objectes quotidians i construccions simples.
  - Anàlisi d'esforços i estabilitat d'estructures mitjançant aplicacions digitals.
  - Disseny, construcció i avaluació d'estructures simples.
- Màquines i mecanismes (CC17, CC18, CC19, CC20, CC21)
  - Anàlisi d'objectes quotidians i construccions simples.
  - Màquines tèrmiques. Ús de combustibles tradicionals i alternatius i el seu impacte en el medi.
  - Mecanismes per a la transmissió i transformació del moviment i la seva funció en diferents màquines.
  - Anàlisi de mecanismes mitjançant aplicacions digitals.
  - Disseny, desenvolupament i avaluació de projectes amb mecanismes i associacions de mecanismes.
- Les comunicacions (CC17, CC20, CC25)
  - Comunicacions amb fil i sense: telefonia, ràdio, televisió, ordinadors i sistemes de posicionament global.
  - Comunicacions analògiques i digitals.
  - Xarxes de comunicació de dades: tipologia i protocols.
  - L'electrònica i l'evolució de les comunicacions.
- Programació d'aplicacions (CC24, CC25)
  - Constants i variables.
  - Els operadors: aritmètics, lògics, d'assignació i de comparació.
  - Funcions.
  - Estructura condicional.
  - Estructures de repetició.
  - Tècniques de depuració de programes.
  - Realització de programes simples aplicant estructures de programació senzilles.

Críteris d'avaluació

1. Utilitzar fulls de càlcul per estimar el cost dels projectes desenvolupats i dissenyar-ne el pla de comercialització, així com valorar-ne la sostenibilitat.
2. Construir un objecte establint un pla de treball organitzat que permeti arribar a una solució correcta tenint en compte criteris d'estalvi de recursos i respecte pel medi ambient, tot seguint les normes de seguretat de treball amb eines i materials.
3. Utilitzar correctament la simbologia i el llenguatge tècnic.

4. Realitzar presentacions que integrin eines digitals i programari específic.
5. Definir els diferents tipus d'estructures i identificar-les en objectes d'ús quotidià, indicant els tipus d'esforços a què estan sotmeses.
6. Emprar simuladors per analitzar l'estabilitat d'estructures simples i analitzar els esforços a què estan sotmeses.
7. Dissenyar i construir estructures que formin part d'un projecte tecnològic, tenint en compte aspectes dels materials: rigidesa, lleugeresa, flexibilitat.
8. Reconèixer la font i el tipus d'energia que permet el funcionament de diferents màquines. Cercar estratègies d'estalvi energètic.
9. Comprendre i descriure el funcionament i l'aplicació dels diferents mecanismes de transmissió i transformació del moviment a partir de l'anàlisi i l'observació d'aquests mecanismes en diferents màquines.
10. Dissenyar, construir i simular sistemes de mecanismes que realitzen una funció determinada dins d'un projecte tecnològic.
11. Analitzar mecanismes i sistemes de mecanismes mitjançant l'ús de simuladors digitals.
12. Conèixer el funcionament bàsic dels principals tipus de comunicació a distància i reflexionar sobre el seu ús i abús.
13. Analitzar l'impacte de l'electrònica en l'evolució dels sistemes de comunicació.
14. Definir i identificar els diferents components d'un programa informàtic.
15. Dissenyar programes informàtics simples aplicables a necessitats concretes del seu entorn immediat.
16. Realitzar programes informàtics simples aplicant estructures de programació que incloguin operadors, estructures condicionals i estructures de repetició.

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Continguts

- L'habitatge
  - Elements que condicionen el disseny d'un habitatge: situació, característiques bàsiques, necessitats dels usuaris, estètica.
  - Protocol d'accés a un habitatge: tràmits per a la compra o lloguer, condicions d'habitabilitat, accés als serveis.
  - Components que configuren les instal·lacions d'un habitatge, la simbologia corresponent i el reconeixement de la normativa de seguretat. Identificació del cost dels serveis bàsics.
  - Tècniques bàsiques i materials de manteniment i reparació d'un habitatge. Tècniques de manteniment i reparació en situacions concretes. Avantatges de la utilització de nous materials als habitatges. Mesures de seguretat a l'habitatge.

- Estratègies d'estalvi energètic i d'aigua als habitatges: arquitectura bioclimàtica i domòtica.
- Comunicacions
  - Elements i dispositius de comunicació amb fils i sense: connexions i intercanvi d'informació.
  - Tipologia de xarxes de comunicació.
- Electrònica, pneumàtica i hidràulica
  - Circuits electrònics analògics i digitals senzills, reconeixent-ne els components bàsics, la simbologia i el funcionament. Realització de càlculs.
  - Àlgebra de Boole i portes lògiques.
  - Aplicacions de l'electrònica a processos tècnics i aparells.
  - Components dels sistemes pneumàtic i hidràulic, reconeixent-ne la simbologia i els principis de funcionament.
  - Pneumàtica i hidràulica aplicada a la indústria i altres entorns tècnics.
  - Simuladors per analitzar el funcionament de circuits electrònics i dissenyar circuits pneumàtics i hidràulics.
  - Disseny i muntatge de circuits electrònics i pneumàtics que compleixin o realitzin una funció determinada.
- Control i automatització
  - Elements de control: sensors, actuadors i dispositius de comandament.
  - Sistemes automàtics: components i funcionament.
  - Tecnologia de control en les instal·lacions dels habitatges i en la indústria.
  - Disseny, planificació i construcció de sistemes automàtics. L'ordinador com a element de programació i control.
  - Simuladors informàtics per comprendre el funcionament de sistemes automàtics i fer-ne el disseny.
  - Màquines automàtiques i robots: automatismes. Arquitectura d'un robot. Elements mecànics i elèctrics necessaris per al seu moviment.
  - Disseny, construcció i programació de robots.
  - Valoració de la incidència de l'automatització en el desenvolupament tecnològic al llarg de la història.

Criteris d'avaluació

1. Comprendre el procés d'accés i les característiques bàsiques dels habitatges. Reconèixer i valorar l'evolució tecnològica als habitatges.
2. Descriure i identificar els elements de les diferents instal·lacions domèstiques per tal de comprendre'n el funcionament, el cost de la seva utilització, així com les mesures de seguretat a tenir en compte.
3. Realitzar activitats de manteniment i reparacions bàsiques a partir d'un exemple real.

4. Proposar estratègies d'estalvi d'energia i aigua a les llars, així com d'automatització aplicada a casos reals o simulats.
5. Descriure les característiques dels diferents tipus de comunicació entre dispositius.
6. Descriure el funcionament de xarxes de comunicació i treballar com a usuaris en xarxes locals.
7. Descriure el funcionament i l'aplicació de circuits electrònics senzills.
8. Realitzar operacions lògiques emprant l'àlgebra de Boole, relacionant plantejaments lògics amb processos tècnics i resoldre problemes tecnològics senzills mitjançant portes lògiques.
9. Analitzar i descriure els components de sistemes pneumàtics i hidràulics i identificar-ne les aplicacions en sistemes de l'entorn.
10. Dissenyar i construir circuits electrònics i pneumàtics senzills amb components que compleixin una determinada funció en un mecanisme o màquina i mitjançant simuladors.
11. Analitzar els diferents elements de control de sistemes automàtics i descriure'n el funcionament i les aplicacions.
12. Dissenyar i construir sistemes automàtics i robots utilitzant les eines informàtiques adequades per programar-los i aplicar-los a sistemes tècnics quotidians.
13. Materialitzar un projecte tècnic, individual o en grup, integrador de les tecnologies treballades, elaborant la memòria tècnica en suport informàtic i realitzant l'exposició en públic i amb suport multimèdia.
14. Relacionar els factors que poden permetre que les tecnologies digitals millorin el procés de producció: aplicació de la informàtica i substitució d'eines per la robòtica amb disminució de riscos i millora de l'eficàcia.

TIC (Informàtica)

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Introducció

Tot i que la competència digital és una competència transversal a tots els àmbits, i com a tal es treballa des de totes les matèries, és des de les TIC (informàtica) que s'hi aprofundeix més. Els continguts plantejats permeten treballar de forma avançada totes les dimensions de les competències digitals. Igualment, les competències de la dimensió objectes i sistemes tecnològics de la vida quotidiana, de l'àmbit científicotecnològic, també es relacionen especialment amb aquesta matèria, tot i que aquests no han de ser els únics referents per aconseguir l'assoliment d'aquestes competències.

Les TIC (informàtica) han de permetre l'aprofundiment en els continguts tractats en les diferents matèries de primer a tercer i, a més a més, han de proporcionar destreses i habilitats generals en aquest àmbit perquè els alumnes puguin desenvolupar-se plenament com a ciutadans de la societat del coneixement.

Els continguts es relacionen amb les competències de l'àmbit científicotecnològic pròpies de la tecnologia. És en aquest sentit que l'orientació de la matèria ha de permetre resoldre problemes i situacions reals mitjançant l'ús de la informàtica i anar més enllà de l'aprenentatge en l'ús d'aplicacions informàtiques específiques, sobretot tenint en compte els canvis continus que es produeixen en les tecnologies digitals.

L'assoliment de les competències d'aquesta matèria impliquen un aprenentatge en què els alumnes hagin d'experimentar, cercar, aplicar i provar per trobar la solució més adequada al problema que cal resoldre. Aquesta forma de treball s'aplica tant a la producció d'objectes digitals com al coneixement de les característiques de productes existents i el seu ús. Tot aquest treball ha de trobar-se en un context en què s'estimuli la creativitat i el pensament crític, especialment en els continguts relacionats amb la programació i la generació de productes digitals (creacions multimèdia). És per això que la integració de tots els continguts plantejats en un projecte és la metodologia de treball de la matèria més adequada, que introdueix conceptes d'emprenedoria i de comercialització de produccions digitals.

Finalment, els aspectes de seguretat a la xarxa, ús responsable, propietat intel·lectual, identitat digital i protecció de la intimitat, també són objecte d'una especial atenció.

Les competències i els continguts clau vinculats a aquesta matèria van més enllà de les competències de l'àmbit digital, per això s'ha optat per no fer explícits els continguts clau vinculats a aquesta matèria optativa.

Objectius

1. Definir i gestionar els diferents tipus de sistemes operatius.
2. Dissenyar documents de text, fulls de càlcul i bases de dades que incorporin opcions avançades de funcionalitat i que permetin generar produccions amb elements diversos.
3. Capturar, editar i realitzar muntatges de fotografies, vídeo i àudio.
4. Crear continguts multimèdia amb la integració de diferents elements.

5. Desenvolupar continguts per a Internet que incorporin recursos multimèdia i aplicant estàndards d'accessibilitat.
6. Treballar com a usuaris en xarxes locals i compartir-hi dispositius de forma efectiva.
7. Respectar el dret a la intimitat a la xarxa, la propietat intel·lectual de les creacions digitals i tenir cura de la pròpia identitat digital i la dels altres.
8. Realitzar programes simples definits per a diferents dispositius i aplicats a la resolució de problemes de l'entorn immediat.

Continguts

- Sistemes operatius
  - Tipologia i característiques dels sistemes operatius.
  - Gestió de programari de propòsit general: instal·lació, desinstal·lació i optimització.
- Organització, disseny i producció d'informació digital
  - Creació i disseny de documents de text i de fulls de càlcul que incloguin opcions avançades de funcionalitat.
  - Creació i gestió de bases de dades: consulta, organització i generació de documents.
  - Tècniques d'imatge física a través de perifèrics d'entrada.
  - Tècniques de tractament de la imatge digital: formats bàsics i la seva aplicació, modificació de la mida de les imatges i selecció de fragments, creació de dissenys gràfics i alteració dels paràmetres de les fotografies digitals.
  - Captura, edició i exportació d'àudio i de vídeo. Formats d'emmagatzematge.
  - Continguts multimèdia creats amb aplicacions informàtiques. Publicació i difusió de continguts.
  - Elements multimèdia en estructures hipertextuals.
  - Presentacions amb elements multimèdia.
  - Creació i publicació a Internet. Estàndards de publicacions.
  - Valoració de l'accessibilitat de la informació.
- Xarxes de comunicació
  - Xarxes locals: comunicació entre equips informàtics, usuaris i permisos. Identificació de recursos compartits.
  - Connexions sense fil i intercanvi d'informació entre dispositius mòbils.
  - Informació i comunicació com a fonts de comprensió i transformació de l'entorn social: comunitats virtuals, globalització, interacció a Internet, xarxes socials.
  - Mesures de seguretat en l'ús d'Internet i de les xarxes socials, amb atenció a la dimensió de gènere.
  - Valoració de la propietat i la distribució del programari i de la informació.
  - Hàbits orientats a la protecció de la intimitat i la seguretat personal en els entorns virtuals.
  - Hàbits orientats a l'ús responsable de la xarxa.

- Canals de distribució dels continguts multimèdia: imatge, música, vídeo, ràdio, TV. Accés i descàrrega. Modalitats d'intercanvi.
- Programació d'aplicacions
  - Tipologies de llenguatges de programació.
  - Estructures de programació comunes: condicionals i repeticions.
  - Funcions d'integració a programes.
  - Disseny i realització de programes per a diferents dispositius: fixos i mòbils.

Criteris d'avaluació

1. Descriure els diferents tipus de sistemes operatius i gestionar el programari de caràcter genèric.
2. Aplicar tècniques d'edició digital a imatges fotogràfiques i diferenciar-les de les imatges generades per ordinador.
3. Realitzar fotografies en format digital, editar-les i modificar-ne el format.
4. Capturar, editar i muntar fragments de vídeo amb àudio.
5. Integrar diferents elements (text, imatge, so) en un mateix contingut a través d'una aplicació multimèdia.
6. Dissenyar i elaborar presentacions destinades a donar suport el discurs verbal en l'exposició d'idees i projectes, integrant elements multimèdia.
7. Desenvolupar continguts per a la xarxa Internet, incorporant recursos multimèdia i aplicant estàndards d'accessibilitat.
8. Treballar com a usuaris en xarxes locals. Instal·lar aplicacions i compartir documents.
9. Connectar dispositius sense fil a la xarxa.
10. Participar en comunitats virtuals, interactuant de forma activa en les webs, adoptant actituds i conductes adequades, amb respecte a la privacitat i als drets d'imatge de les persones.
11. Participar en accions orientades a estimular l'ús responsable de les tecnologies.
12. Identificar els models de distribució de continguts a Internet, respectant la legislació de propietat intel·lectual.
13. Realitzar programes simples per a diferents tipus de dispositius que integrin diverses funcions i aplicats a resoldre una necessitat de l'entorn immediat.

Tecnologia i TIC (Informàtica)

QUART CURS (MATÈRIA COMPACTADA)

Introducció

La matèria compactada de tecnologia i TIC (informàtica) inclou els continguts de les dues matèries i es beneficia de la seva afinitat i complementarietat, la qual cosa permet organitzar-la i desenvolupar-la de manera integrada. El fet que la tecnologia s'hagi cursat de primer a tercer d'ESO i que el currículum consideri les TIC de manera transversal, possibilita l'enfocament integrador i globalitzat de les dues matèries. És, per tant, una matèria que afegeix valor als continguts de tecnologia, perquè els complementa amb els de les TIC (informàtica), i afegeix valor a les TIC, perquè permet la seva aplicació a casos concrets.

Amb aquesta matèria també es pretén apropar els aspectes més conceptuals de la tecnologia als interessos dels joves i donar una mirada més àmplia a la tecnologia i els seus usos més actuals.

Continguts

- L'habitatge
  - Elements que condicionen el disseny d'un habitatge: situació, característiques bàsiques, necessitats dels usuaris, estètica.
  - Protocol d'accés a un habitatge: tràmits per a la compra o lloguer, condicions d'habitabilitat, accés als serveis.
  - Components que configuren les instal·lacions d'un habitatge, la simbologia corresponent i el reconeixement de la normativa de seguretat. Identificació del cost dels serveis bàsics.
  - Estratègies d'estalvi energètic i d'aigua als habitatges: arquitectura bioclimàtica i domòtica.
  - Càlculs de consums energètics i estalvis d'energia i aigua mitjançant el full de càlcul.
- Dispositius de comunicació i xarxes
  - Elements i dispositius de comunicació amb fils i sense: connexions i intercanvi d'informació.
  - Tipologia de xarxes de comunicació.
  - Xarxes locals: comunicació entre equips informàtics, usuaris i permisos. Identificació de recursos compartits.
  - Informació i comunicació com a fonts de comprensió i transformació de l'entorn social: comunitats virtuals, globalització, interacció a Internet, xarxes socials.
  - Mesures de seguretat en l'ús d'Internet i de les xarxes socials, amb atenció a la dimensió de gènere.
  - Valoració de la propietat i la distribució del programari i de la informació.
  - Hàbits orientats a la protecció de la intimitat i la seguretat personal en els entorns virtuals.
  - Hàbits orientats a l'ús responsable de les xarxes.
  - Canals de distribució dels continguts multimèdia: imatge, música, vídeo, ràdio, TV. Accés i descàrrega. Modalitats d'intercanvi.

- Sistemes operatius i programació d'aplicacions
  - Tipologia i característiques dels sistemes operatius.
  - Gestió de programari de propòsit general: instal·lació, desinstal·lació i optimització.
  - Programació d'aplicacions.
  - Tipologies de llenguatges de programació.
  - Estructures de programació comunes: condicionals i repeticions.
  - Funcions d'integració a programes.
  - Disseny i realització de programes per a diferents dispositius: fixos i mòbils.
- Electrònica, pneumàtica i hidràulica
  - Circuits electrònics analògics i digitals senzills, reconeixent-ne els components bàsics, la simbologia i el funcionament. Realització de càlculs.
  - Àlgebra de Boole i portes lògiques.
  - Aplicacions de l'electrònica a processos tècnics i aparells.
  - Components dels sistemes pneumàtic i hidràulic, reconeixent-ne la simbologia i els principis de funcionament.
  - Pneumàtica i hidràulica aplicada a la indústria i altres entorns tècnics.
  - Simuladors per analitzar el funcionament de circuits electrònics i dissenyar circuits pneumàtics i hidràulics.
  - Disseny i muntatge de circuits electrònics i pneumàtics que compleixin o realitzin una funció determinada.
- Control i automatització
  - Elements de control: sensors, actuadors i dispositius de comandament.
  - Sistemes automàtics: components i funcionament.
  - Tecnologia de control en les instal·lacions dels habitatges i en la indústria.
  - Disseny, planificació i construcció de sistemes automàtics. L'ordinador com a element de programació i control.
  - Simuladors informàtics per comprendre el funcionament de sistemes automàtics i fer-ne el disseny.
  - Màquines automàtiques i robots: automatismes. Arquitectura d'un robot. Elements mecànics i elèctrics necessaris per al seu moviment.
  - Disseny, construcció i programació de robots i dispositius automàtics.
  - Valoració de la incidència de l'automatització en el desenvolupament tecnològic al llarg de la història.
- Creacions multimèdia
  - Captura, edició i exportació d'àudio i de vídeo. Formats d'emmagatzematge.
  - Ús de bases de dades senzilles per consultar dades i organitzar la informació.
  - Tècniques de tractament de la imatge digital: formats bàsics i la seva aplicació.
  - Continguts multimèdia creats amb aplicacions informàtiques. Publicació i difusió de continguts.

- Elements multimèdia en estructures hipertextuals.
- Presentacions amb elements multimèdia.
- Creació i publicació a Internet. Estàndards de publicacions.
- Valoració de l'accessibilitat de la informació.
- Valoració de la propietat i la distribució del programari i de la informació.
- Hàbits orientats a la protecció de la intimitat i la seguretat personal en els entorns virtuals.

Criteris d'avaluació

1. Comprendre el procés d'accés i les característiques bàsiques dels habitatges. Reconeixement i valoració de l'evolució tecnològica als habitatges.
2. Descriure i identificar els elements de les diferents instal·lacions domèstiques per comprendre'n el funcionament, el cost de la seva utilització, així com les mesures de seguretat a tenir en compte.
3. Proposar estratègies d'estalvi d'energia i aigua a les llars, així com d'automatització aplicada a casos reals o simulats i fer els càlculs corresponents.
4. Descriure les característiques dels diferents tipus de comunicació entre dispositius.
5. Descriure el funcionament de xarxes de comunicació i treballar com a usuaris en xarxes locals.
6. Desenvolupar continguts per a la xarxa Internet, incorporant recursos multimèdia i aplicant estàndards d'accessibilitat.
7. Participar en comunitats virtuals, interactuant de forma activa en les webs, adoptant actituds i conductes adequades, amb respecte a la privacitat i als drets d'imatge de les persones.
8. Participar en accions orientades a estimular l'ús responsable de les tecnologies.
9. Identificar els models de distribució de continguts a Internet, respectant la legislació de propietat intel·lectual.
10. Descriure els diferents tipus de sistemes operatius i gestionar el programari de caràcter genèric.
11. Realitzar programes simples per a diferents tipus de dispositius que integrin diverses funcions i aplicats a resoldre una necessitat de l'entorn immediat.
12. Descriure el funcionament i l'aplicació de circuits electrònics senzills.
13. Realitzar operacions lògiques emprant l'àlgebra de Boole, relacionant plantejaments lògics amb processos tècnics i resoldre problemes tecnològics senzills mitjançant portes lògiques.
14. Analitzar i descriure els components de sistemes pneumàtics i hidràulics i identificar-ne les aplicacions en sistemes de l'entorn.
15. Dissenyar i construir circuits electrònics i pneumàtics senzills amb components que compleixin una determinada funció en un mecanisme o màquina i mitjançant simuladors.
16. Analitzar els diferents elements de control de sistemes automàtics i descriure'n el funcionament i les aplicacions.

17. Dissenyar i construir sistemes automàtics o robots utilitzant les eines informàtiques adequades per programar-los i aplicar-los a sistemes tècnics quotidians.
18. Materialitzar un projecte tècnic, individual o en grup, integrador de les tecnologies treballades, elaborant la memòria tècnica en suport informàtic i realitzant l'exposició en públic i amb suport multimèdia.
19. Relacionar els factors que poden permetre que les tecnologies digitals millorin el procés de producció: aplicació de la informàtica i substitució d'eines per la robòtica, amb disminució de riscos i millora de l'eficàcia.
20. Aplicar tècniques d'edició digital a imatges fotogràfiques i diferenciar-les de les imatges generades per ordinador.
21. Realitzar fotografies en format digital, editar-les i modificar-ne el format.
22. Capturar, editar i muntar fragments de vídeo amb àudio.
23. Gestionar els arxius digitals mitjançant una base de dades.
24. Integrar diferents elements (text, imatge, so) en un mateix contingut a través d'una aplicació multimèdia.
25. Dissenyar i elaborar presentacions destinades a donar suport al discurs verbal en l'exposició d'idees i projectes, integrant elements multimèdia

Annex 6

Àmbit social

Ciències Socials: Geografia i Història (matèria comuna)

Competències de la matèria

Les competències bàsiques de la matèria de ciències socials: geografia i història es refereixen a aquelles capacitats que permeten als alumnes analitzar fets i situacions a partir de l'aplicació dels coneixements i de les metodologies que proporciona la matèria. Ser competent en aquesta matèria implica que els nois i noies han adquirit les eines necessàries per entendre el món i per esdevenir persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat plural, diversa i en canvi. Suposa disposar d'uns coneixements que són útils en la mesura que permeten la construcció de conceptes i procediments, i la seva transferència per interpretar problemes a diferents escales espacials i temporals i, alhora, per situar-se en el món i desenvolupar una consciència ciutadana que els permeti intervenir en un futur en la vida laboral, social, cívica i política. En la comprensió dels fenòmens socials que requereix la societat del coneixement esdevenen determinants les destreses d'obtenció i tractament de la informació facilitada per les xarxes i els entorns digitals.

Aquestes competències comporten plantejar-se quins coneixements han de tenir els estudiants d'ESO perquè puguin utilitzar-los com a ciutadans. Les competències avaluen la capacitat de recordar coneixements factuais, el grau d'assimilació de diferents tipus de continguts i la capacitat d'interrelacionar-los en situacions i contextos nous, amb fonament científic.

S'han identificat quatre grups de competències que corresponen a quatre dimensions de les ciències socials: dimensió històrica, dimensió geogràfica, dimensió cultural i artística i dimensió ciutadana. Aquestes dimensions s'han fet atenent a criteris epistemològics, de funcionalitat didàctica i d'intencionalitat educativa. Les ciències socials no disposen d'una referència disciplinària única, si bé tradicionalment per a l'etapa obligatòria s'han considerat especialment rellevants els coneixements que proporcionen la geografia i la història. Cal afegir, a més, els continguts d'altres ciències socials, com la demografia, la sociologia, la història de l'art o l'economia, que han de ser usats en la mesura que proporcionen llum per entendre el món i contribuir de manera responsable i crítica a la seva millora. D'altra banda, en alguns casos les disciplines no són suficients per avançar en l'assoliment de les competències que tenen una dimensió més personal i social com, per exemple, les que estan lligades a l'exercici responsable i crític de l'autonomia personal o a la participació activa en la societat, les quals d'altra banda no són alienes als objectius de les ciències socials.

La dimensió històrica fa referència a coneixements que ajuden l'alumne a desenvolupar la consciència històrica pròpia i d'identitat col·lectiva que li permeti construir la seva historicitat, com a conseqüència de la comprensió de les relacions entre passat, present i futur. La dimensió geogràfica permet que l'alumne s'apropiï dels espais i medis on desenvolupa la seva vida quotidiana, els apreïï i s'hi identifiqui territorialment i culturalment. La dimensió cultural i artística implica desenvolupar una mirada intercultural, crítica i oberta, per interpretar i gaudir del fet artístic i cultural. Finalment, la dimensió ciutadana recull les competències que afavoreixen la construcció del compromís personal i les habilitats necessàries que contribueixin a l'assoliment d'una societat més lliure, justa, equitativa i cohesionada.

Per a la matèria de les ciències socials: geografia i història s'han establert trenta continguts clau (CC) que es distribueixen en funció de la seva relació amb cada competència. També es relacionen continguts clau de l'àmbit digital (CCD).

Dimensió històrica

Els aprenentatges vinculats a la dimensió històrica comporten conèixer i comprendre críticament el temps passat per entendre el temps present i així constatar que el món en què vivim s'ha configurat a partir de les accions de les generacions que ens han precedit. De la mateixa manera, els homes i les dones d'avui han de prendre consciència que les seves actuacions condicionaran el món que heretaran les generacions futures.

Les competències d'aquesta dimensió tenen com a finalitat el desenvolupament del pensament i la consciència històrica en l'alumnat mitjançant les capacitats que possibiliten donar sentit al passat i comprendre els fets i els fenòmens històrics, situar-se en el present i prendre decisions de futur.

El conjunt de les competències de la dimensió històrica es vincula amb:

- El coneixement científic de la història i d'altres ciències socials, que tenen per objectiu l'estudi de les societats del passat a partir de l'ús i l'anàlisi crítica de fonts primàries i secundàries, i la presa de decisions vers el futur.
- La situació dels esdeveniments en el temps i un marc que els expliqui des d'una perspectiva dinàmica.
- Les habilitats intel·lectuals pròpies del pensament abstracte i formal, com l'observació, la comprensió, l'anàlisi, la síntesi, l'argumentació, la interpretació i la valoració sobre les estructures i els processos dels diversos entorns socials.
- La participació en la vida democràtica d'un país, amb la conscienciació que això suposa en la transformació i la millora de la pròpia societat.
- La formació del propi pensament, la consciència històrica i la construcció de la pròpia identitat.
- La preservació de les memòries plurals dels protagonistes del passat, i de totes aquelles evidències que faciliten comprendre millor com eren, com vivien, com pensaven els homes i les dones que ens han precedit en el temps i han tingut un paper en la construcció del present.

Competència 1. Analitzar els canvis i les continuïtats dels fets o fenòmens històrics per comprendre'n la causalitat històrica

Aquesta competència es proposa que els alumnes comprenguin l'evolució de la humanitat com un procés que no ha estat lineal. És important que els alumnes descobreixin, en aquesta evolució, els moments clau que han significat un canvi en les formes de vida i expliquin les raons que els han provocat, així com les conseqüències que han tingut per a la vida de les persones en les diferents etapes històriques. D'aquesta manera desenvoluparan un pensament històric que els permetrà explicar que l'evolució històrica no és el resultat de forces inevitables i desconegudes.

Per desenvolupar aquesta competència els estudiants han de tenir un coneixement bàsic dels fets històrics (polítics, socials, econòmics i culturals), la seva cronologia i periodificació, la seva interpretació i

la relació entre fets i època històrica, tot tenint en compte els elements de continuïtat i canvi. Aquests coneixements han de poder explicar de manera contextualitzada les etapes i els fets històrics més rellevants.

La diversitat de dispositius en el món actual permet l'accés a les dades històriques i la producció de documents en formats diversos. Des de la utilització d'aplicacions ja existents fins a la pràctica habitual amb entorns digitals, les possibilitats són molt diverses.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Analitzar l'evolució d'un fet o fenomen i situar-lo cronològicament, per comprendre'n les causes i les conseqüències.	1.2. Analitzar l'evolució d'un fet o fenomen al llarg del temps, contextualitzar-lo en l'àmbit polític, social, econòmic i cultural, per entendre'n la multiplicitat de causes i conseqüències.	1.3. Interpretar els canvis i les continuïtats dels fets i fenòmens històrics, contextualitzar-los, establir relacions de simultaneïtat entre diferents territoris, per comprendre'n la multicausalitat històrica.

Continguts clau

- CC3. Cronologia i temps històric. Situació en el temps i en l'espai dels fets històrics rellevants. Periodització convencional. Formes de comptar el temps d'altres cultures.
- CC4. Coneixements històrics temporals: canvi, continuïtat, sincronia, diacronia, successió, simultaneïtat, causalitat...
- CC6. Vincles entre el passat, el present i el futur. L'empatia històrica.
- CC8. Caracterització de les societats del passat. Elements de canvi i continuïtat entre etapes històriques. Arrels històriques de la contemporaneïtat.
- CC9. El passat i el present de Catalunya en el context d'Espanya i d'Europa.
- CC11. Les dones en la història i en les societats actuals.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.

Competència 2. Aplicar els procediments de la recerca històrica a partir de la formulació de preguntes i l'anàlisi de fonts, per interpretar el passat

Aquesta competència es fonamenta en el coneixement, l'ús i la interpretació de les diverses fonts (escrites, materials, visuals, orals...), i incideix en el coneixement i l'ús correcte del vocabulari específic. Fa referència a la metodologia de treball de la història com a ciència.

Actualment el món digital permet als alumnes accedir a moltes d'aquestes fonts, però exigeix també la capacitat crítica per seleccionar-les, comprendre-les, interpretar-les, contrastar-les i validar-les.

Caldrà aplicar els procediments d'indagació i recerca històrica per interpretar el passat, analitzar el present i prendre decisions de futur com a ciutadans democràtics. Això permetria establir unes gradacions relacionades amb el procés que es podria sintetitzar en: fer-se preguntes pertinents, formular hipòtesis i objectius; planificar la recerca; cercar, seleccionar i analitzar les fonts amb relació a l'objec-

tiu de la recerca; contrastar i elaborar la informació; establir conclusions, formular interpretacions i comunicar els resultats.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Formular-se una pregunta sobre un fet o fenomen històric i analitzar algunes fonts —de manera pautada— per donar-hi resposta.	2.2. Formular-se preguntes i plantejar hipòtesis sobre un fet o fenomen històric i analitzar fonts de diferent tipologia —de manera pautada— per construir una explicació històrica.	2.3. Plantejar-se preguntes i hipòtesis sobre un fet o fenomen històric i seleccionar i analitzar diferents fonts per interpretar el passat.

Continguts clau

- CC1. Textos de les ciències socials: descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació, i vocabulari propi.
- CC5. Fonts primàries i secundàries. Fiabilitat i idoneïtat de les fonts. Interpretació i contrast de les fonts històriques. Els arxius.
- CC6. Vincles entre el passat, el present i el futur. L'empatia històrica.
- CC7. La memòria històrica. L'intercanvi generacional. Memòria i història.
- CC10. Models d'interpretació geogràfics i dels fets històrics, i les problemàtiques i fenòmens socials.
- CC13. Anàlisi d'imatges com a fonts històriques, referents estètics i interpretacions de la realitat. Ús i descodificació de llenguatges icònics, simbòlics i audiovisuals.

Competència 3. Interpretar que el present és producte del passat, per comprendre que el futur és fruit de les decisions i accions actuals

Tot fet històric actual té les seves arrels en un passat recent i llunyà que condiciona el present i el futur a curt i llarg termini. Aquesta competència permet a l'alumnat ubicar-se en el present, i llegir-lo i interpretar-lo tenint en compte els antecedents més immediats.

La cerca i selecció d'informació requereix l'ús d'aplicacions i fonts combinades, especialment a Internet i des de formats diversos: text, àudio, imatges, vídeo, mapes... Aquesta selecció s'ha d'acompanyar d'un procés crític de transformació de la informació adaptada al llenguatge i el nivell de l'alumnat.

Els alumnes hauran d'establir relacions entre el present, el passat i el futur, en la mesura que el passat facilita la comprensió del present, així com per entendre que el futur serà conseqüència de les decisions en el present. És fonamental que els alumnes compreguin que el futur no està predeterminat ni decidit, i que la realitat present es pot canviar.

En el desenvolupament d'aquesta competència pren importància l'estudi de la història contemporània, ja que per comprendre les arrels dels fets, fenòmens i problemes socials de l'actualitat cal remuntar-se a la fi de l'Antic Règim. Aquesta idea és especialment rellevant per a la formació de la ciutadania, atès que tots els nois i noies que acaben l'educació secundària obligatòria molt aviat podran exercir el seu dret a vot, i han de fer-ho de forma conscient, crítica i responsable.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Explicar un àmbit de l'actualitat (polític, econòmic, social...) a partir de l'anàlisi històrica, per projectar què podria passar en el futur.	3.2. Interpretar el context actual a partir de l'anàlisi històrica, per fer propostes de futur raonades.	3.3. Interpretar la historicitat del present i analitzar les decisions que es prenen ara, per actuar sobre el futur.

Continguts clau

- CC1. Textos de les ciències socials: descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació, i vocabulari propi.
- CC6. Vincles entre el passat, el present i el futur. L'empatia històrica.
- CC7. La memòria històrica. L'intercanvi generacional. Memòria i història.
- CC8. Caracterització de les societats del passat. Elements de canvi i continuïtat entre etapes històriques. Arrels històriques de la contemporaneïtat.
- CC9. El passat i el present de Catalunya en el context d'Espanya i d'Europa.
- CCD14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.

Competència 4. Identificar i valorar la identitat individual i col·lectiva per comprendre la seva intervenció en la construcció de subjectes històrics

Aquesta competència fa referència al fet que els individus són protagonistes del temps històric en tant que membres d'un col·lectiu i d'una societat que els dona identitat. Es pretén posar èmfasi en els aspectes col·lectius que configuren la identitat individual i col·lectiva, ja que són les col·lectivitats més que no pas les individualitats les que esdevenen els autèntics protagonistes del canvi històric. Tanmateix, cal tenir ben present l'aportació de les grans personalitats al llarg de la història.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Situar històricament els trets que identifiquen els individus i les societats, i descriure'ls.	4.2. Analitzar els rols dels individus i els grups socials en els canvis històrics.	4.3. Justificar les interaccions entre l'individu i la societat en el temps històric.

Continguts clau

- CC2. Estratègies comunicatives en situacions d'interacció oral, exposició, comunicació de resultats i debats.
- CC6. Vincles entre el passat, el present i el futur. L'empatia històrica.
- CC7. La memòria històrica. L'intercanvi generacional. Memòria i història.
- CC8. Caracterització de les societats del passat. Elements de canvi i continuïtat entre etapes històriques. Arrels històriques de la contemporaneïtat.
- CC9. El passat i el present de Catalunya en el context d'Espanya i d'Europa.

- CC11. Les dones en la història i en les societats actuals.
- CCD16. Tractament de la informació.

Dimensió geogràfica

El conjunt de competències que inclou aquesta dimensió es vinculen, sobretot, amb el coneixement de la geografia i altres ciències socials, i per desenvolupar-les l'alumnat ha de ser capaç de comprendre i analitzar la relació entre les societats humanes i el medi, i de localitzar i interpretar els fenòmens que es produeixen com a resultat d'aquesta interacció.

Entendre les raons que configuren el territori i els paisatges permet considerar alternatives i, per tant, atorga la possibilitat d'actuar per construir espais que afavoreixin la justícia social, l'equilibri mediam-biental i la ciutadania global. Això requereix l'aplicació de procediments d'anàlisi geogràfica; establir relacions causals entre diverses variables que expliquen la complexitat dels fenòmens socials en l'espai; proposar hipòtesis explicatives, i comunicar resultats d'una recerca senzilla utilitzant les tècniques de representació de l'espai i el vocabulari geogràfic.

La universalització de fonts que aporten informació geogràfica, i de manera destacada cartogràfica, en un context de desplegament de les tecnologies d'informació geogràfica ha de permetre l'assoliment d'aquesta dimensió.

Algunes idees clau que orienten l'aprenentatge dels alumnes són cinc:

- Visió sistèmica
- Multiescalaritat
- Interculturalitat
- Sostenibilitat
- Justícia social

Les competències de la dimensió geogràfica han de fer possible que la ciutadania s'apropriï dels espais on es desenvolupa la seva vida quotidiana, i que apreciï els paisatges i les cultures diferents dels seus. Una apropiació desitjable de l'espai comporta fer-ne un ús racional, habitar-lo amb els altres, organitzar-lo i administrar-lo de forma sostenible, per garantir-ne el futur.

Competència 5. Explicar les interrelacions entre els elements de l'espai geogràfic, per gestionar les activitats humanes en el territori amb criteris de sostenibilitat

Per desenvolupar aquesta competència els alumnes han de saber descriure i explicar que els elements de l'espai geogràfic, naturals o humans, estan interrelacionats, de forma que qualsevol modificació incideix en el conjunt i pot tenir un abast alhora local i global. La diversitat de paisatges del món és l'expressió visible d'aquests elements i les seves interrelacions, i evidencien les diverses formes de vida i la manera en què cada societat s'ha relacionat al llarg de la història amb el medi.

També han de poder explicar que les activitats humanes es reflecteixen en una determinada configuració espacial i que en major o menor grau comporten algun tipus d'impacte en el medi, positiu o negatiu.

D'aquesta manera podran comprendre que alguns problemes mediambientals han assolit un caràcter global que pot afectar l'equilibri planetari. Per tant, la necessitat d'adoptar estratègies de desenvolupament sostenible ha esdevingut una necessitat urgent de la nostra societat.

Per abordar la complexitat de la major part de problemes territorials i ambientals hauran d'analitzar les diverses variables. Això comporta un abordatge dels problemes a partir del coneixement científic i amb uns mètodes rigorosos per poder elaborar propostes raonades i viables.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Explicar les relacions entre els diversos elements de l'espai geogràfic i identificar l'impacte de les activitats humanes sobre el territori, per discriminar entre les que són sostenibles i les que no.	5.2. Explicar les activitats humanes que configuren l'espai geogràfic i els impactes que hi provoquen, per plantejar alternatives sostenibles.	5.3. Analitzar situacions i problemes territorials i mediambientals en què intervenen diverses variables i fer propostes amb criteris de sostenibilitat.

Continguts clau

- CC17. Fonts per al coneixement del medi físic i les societats que l'habiten. Cerca, anàlisi i contrast d'informacions estadístiques, gràfics i mapes, amb suport digital i analògic.
- CC19. Interacció entre els grups humans i el medi. Activitats econòmiques i el seu impacte mediambiental. Matèries primeres i fonts d'energia.
- CC20. Localització i caracterització de diferents paisatges. Principals zones bioclimàtiques de Catalunya, Espanya, Europa i el món. Defensa i preservació del patrimoni paisatgístic.
- CC21. Trets demogràfics, econòmics, socials, polítics i culturals de la societat catalana, espanyola, europea i del món. Població i poblament. Migracions.
- CC24. Globalització i intercanvi desigual. Mecanismes de cooperació internacional.
- CC25. Desenvolupament humà sostenible. Ús responsable, racional, solidari i democràtic dels recursos. Consum responsable.
- CCD8. Sistemes de projecció.

Competència 6. Aplicar els procediments de l'anàlisi geogràfica a partir de la cerca i l'anàlisi de diverses fonts, per interpretar l'espai i prendre decisions

Aquesta competència pretén que els alumnes siguin capaços de reconèixer, seleccionar i utilitzar eficientment les principals fonts d'informació geogràfica i d'aplicar els procediments geogràfics idonis, seleccionant els més apropiats segons l'escala i tipus del fet, fenomen, procés o problema a resoldre.

Entre les diverses fonts d'informació geogràfica, la cartografia ocupa un lloc molt destacat com a principal sistema de representació simbòlica de l'espai, però la utilització de fotografies aèries, d'imatges satèl·lit o de sistemes d'informació geogràfica (SIG), basats en la integració i referenciació geogràfica de dades de naturalesa molt diversa, han significat un salt important en el volum d'informació disponible sobre el territori i els processos territorials. Alhora, els SIG han facilitat l'accés de la societat a la informació geogràfica i han multiplicat les oportunitats d'apropar la cartografia a l'escola.

D'altra banda, els SIG ha coincidit amb la penetració de la informàtica a la societat, la generalització dels dispositius mòbils i la proliferació de programes i aplicacions de lliure accés, amb els quals els nois i noies estan cada cop més familiaritzats. Cal, però, que els alumnes adquireixin un mètode rigorós i crític d'utilització de la informació, perquè aquesta informació esdevingui autèntic coneixement geogràfic i social.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Utilitzar fonts estadístiques, gràfiques i cartogràfiques de diferents escales i suports, digitals i analògiques, per obtenir informació rellevant sobre l'espai i fer alguna proposta de resolució de problemes geogràfics simples.	6.2. Contrastar diferents fonts i aplicar els procediments d'anàlisi geogràfica més adequades als problemes plantejats i fer propostes de resolució de manera fonamentada.	6.3. Aplicar diferents fonts i sistemes d'informació geogràfica en l'anàlisi de problemes territorials, per plantejar diverses alternatives.

Continguts clau

- CC1. Textos de les ciències socials: descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació, i vocabulari propi.
- CC17. Fonts per al coneixement del medi físic i les societats que l'habiten. Cerca, anàlisi i contrast d'informacions estadístiques, gràfics i mapes, amb suport digital i analògic.
- CC18. Lectura i interpretació de mapes, plànols i imatges de diferents característiques i suports. Eines d'orientació espacial.
- CC20. Localització i caracterització de diferents paisatges. Principals zones bioclimàtiques de Catalunya, Espanya, Europa i el món. Defensa i preservació del patrimoni paisatgístic.
- CC25. Desenvolupament humà sostenible. Ús responsable, racional, solidari i democràtic dels recursos. Consum responsable.
- CCD16. Tractament de la informació.
- CCD17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

Competència 7. Analitzar diferents models d'organització política, econòmica i territorial, i les desigualtats que generen, per valorar com afecten la vida de les persones i fer propostes d'actuació

Aquesta competència pretén que els alumnes prenguin consciència que són ciutadans d'un món global i que les seves actuacions estan condicionades per les decisions que es prenen a nivell polític i econòmic tant a escala local com global.

Per assolir-la han de disposar de coneixements bàsics i rellevants sobre el model d'organització política i econòmica del nostre país, dels països de la nostra esfera (Unió Europea) i d'altres models de països i organitzacions internacionals. Mitjançant aquest coneixement i els procediments d'anàlisi geogràfica podran descobrir les desigualtats socials i econòmiques existents a diferents escales i explicar les seves causes i conseqüències, i en certa mesura proposar alternatives de solució.

L'organització social es manifesta en diversos nivells de l'organització territorial, que són àmbits d'exercici del govern del territori i d'administració de serveis als ciutadans.

El desenvolupament d'aquesta competència ha de permetre als alumnes desenvolupar un pensament crític i creatiu que identifiqui a qui beneficia i a qui perjudica una determinada decisió, i que promogui una participació activa en la vida política i una actitud de compromís per pal·liar aquestes desigualtats en les situacions més quotidianes, i així defensar el dret de totes les persones a unes condicions de vida dignes, fent menció a les desigualtats entre dones i homes.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Explicar com incideixen les polítiques de les diverses administracions territorials en la vida quotidiana de la ciutadania, per poder exercir els drets, assumir les responsabilitats i fer propostes.	7.2. Explicar els diferents models d'organització política, econòmica i territorial i les desigualtats socioeconòmiques que es generen, per fer propostes d'actuació local de manera raonada.	7.3. Analitzar alguns dels principals problemes geoeconòmics i els agents que hi intervenen a escala mundial, i valorar com afecten la nostra vida quotidiana, per plantejar propostes alternatives.

Continguts clau

- CC1. Textos de les ciències socials: descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació, i vocabulari propi.
- CC10. Models d'interpretació geogràfics i de fets històrics, i les problemàtiques i fenòmens socials.
- CC17. Fonts per al coneixement del medi físic i les societats que l'habiten. Cerca, anàlisi i contrast d'informacions estadístiques, gràfics i mapes, amb suport digital i analògic.
- CC18. Lectura i interpretació de mapes, plànols i imatges de diferents característiques i suports. Eines d'orientació espacial.
- CC19. Interacció entre els grups humans i el medi. Activitats econòmiques i el seu impacte mediambiental. Matèries primeres i fonts d'energia.
- CC21. Trets demogràfics, econòmics, socials, polítics i culturals de la societat catalana, espanyola, europea i del món. Població i poblament. Migracions.
- CC22. Caracterització dels grans àmbits geopolítics i econòmics. Models econòmics.
- CC23. Organització política i territorial: àmbits local, nacional i internacional.
- CC24. Globalització i intercanvi desigual. Mecanismes de cooperació internacional.
- CC25. Desenvolupament humà sostenible. Ús responsable, racional, solidari i democràtic dels recursos. Consum responsable.
- CCD14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.

Dimensió cultural i artística

Els aprenentatges vinculats a la dimensió cultural tenen per objectiu conèixer, comprendre, interpretar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi, i considerar-les com a part del patrimoni cultural dels pobles.

Aquesta dimensió engloba la comprensió i anàlisi del fet cultural del nostre país, les aportacions que s'han fet des d'altres societats i civilitzacions, el valor educatiu del patrimoni cultural, i l'enriquiment que ha comportat l'intercanvi amb diferents realitats i cosmovisions del món.

L'aproximació a les diferents manifestacions i llenguatges culturals ajuda a entendre com les diferents societats han interpretat i han expressat la seva concepció i cosmovisió del món, els seus sentiments i creences davant la vida i la mort, les seves relacions socials, i les seves aportacions tècniques per donar resposta a les diferents necessitats. També permet conèixer el paper d'alguns creadors que han estat significatius en el seu temps, i identificar la importància que els factors estètics i tècnics han tingut i tenen en la vida quotidiana de la persona i de les societats.

Implica igualment una actitud d'estima de la creativitat en l'expressió d'idees, d'experiències o de sentiments a través de diferents mitjans artístics, o de crítica vers el poder, així com de reconeixement de les diferents formes que adquireixen les anomenades arts tradicionals populars, que faciliten el millor coneixement de quins han estat els costums, els valors i les creences més generalitzats en una època i han esdevingut mostra d'una identitat col·lectiva.

El patrimoni cultural és una herència col·lectiva i un recurs valuós que transcorre del passat al futur, relacionant les diferents generacions i ajudant a configurar identitats. A més, és l'ancoratge de la memòria. Tot element que s'ha convertit en patrimoni cultural ha d'esdevenir un recurs econòmic rendible per tal de garantir la seva conservació, preservació i divulgació, i afavorir el desenvolupament econòmic de la zona.

Competència 8. Analitzar les manifestacions culturals i relacionar-les amb els seus creadors i la seva època, per interpretar les diverses cosmovisions i la seva finalitat

Aquesta competència fa referència al coneixement de les diverses manifestacions culturals i a les habilitats que s'han de desenvolupar per interpretar-les, apreciar-les i gaudir-ne. Tot això, des d'una actitud empàtica i respectuosa que permeti a l'alumnat situar cada manifestació o producció cultural en el context en què ha estat creada, vincular-la als seus creadors, contextualitzar-la en la seva època i poder interpretar les diverses cosmovisions que del món s'extrapolen, i amb quina finalitat es van realitzar aquestes produccions culturals.

Aquesta competència hauria de mobilitzar el coneixement de les principals tècniques, estils, recursos, convencions i finalitats dels llenguatges artístics utilitzats per diferents cultures al llarg del temps. Es proposa destacar aquelles obres, persones i manifestacions més importants de les cultures i del patrimoni cultural, tant material com immaterial, que ens han llegat, fent especial èmfasi en aquelles que tenim presents en la nostra societat.

El diàleg entre passat, present i futur ha de permetre comprendre les finalitats socials i artístiques de les diverses manifestacions culturals que les diferents societats han creat. Aquesta competència comporta identificar la rellevància representativa, expressiva i comunicativa que els factors estètics han tingut i tenen en la vida quotidiana de les persones i de les societats.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Explicar algunes característiques de diverses manifestacions culturals i relacionar-les amb la seva època, per comprendre la seva finalitat social i artística.	8.2. Comparar diverses manifestacions culturals, contextualitzar-les, identificant els criteris formals i explicant els significats explícits i implícits, per interpretar la intencionalitat de l'autoria.	8.3. Analitzar manifestacions culturals d'arreu del món i comparar-les, per interpretar aportacions tècniques i solucions estètiques que han fet les diverses civilitzacions segons la seva manera d'entendre el món.

Continguts clau

- CC3. Cronologia i temps històric. Situació en el temps i en l'espai dels fets històrics rellevants. Periodització convencional. Formes de comptar el temps d'altres cultures.
- CC4. Coneixements històrics temporals: canvi, continuïtat, sincronia, diacronia, successió, simultaneïtat, causalitat...
- CC5. Fonts primàries i secundàries. Fiabilitat i idoneïtat de les fonts. Interpretació i contrast de les fonts històriques. Els arxius.
- CC11. Les dones en la història i en les societats actuals.
- CC12. Les manifestacions artístiques en el seu context històric. Valoració estètica. Estils i llenguatges expressius.
- CC13. Anàlisi d'imatges com a fonts històriques, referents estètics i interpretacions de la realitat. Ús i descodificació de llenguatges icònics, simbòlics i audiovisuals.
- CC14. Defensa, protecció i difusió del patrimoni historicoartístic i cultural. Els museus.
- CC15. Canvis, continuïtats i ruptures en el món de la cultura i l'art, i en les mentalitats. La influència dels mitjans de comunicació sobre les col·lectivitats.
- CC16. La diversitat cultural i religiosa com a riquesa de les societats. Relativisme cultural.

Competència 9. Valorar el patrimoni cultural com a herència rebuda del passat, per defensar-ne la conservació i afavorir que les generacions futures se l'apropriïn

Aquesta competència fa referència al coneixement i valoració de les obres i manifestacions més destacades del patrimoni cultural per valorar-lo, preservar-lo i seleccionar-lo.

El domini d'aquesta competència implica identificar els principals productes i expressions del patrimoni artístic i cultural proper i, alhora, contribuir a difondre el seu coneixement. La participació en la vida cultural de la pròpia comunitat de manera progressivament autònoma, ha de tenir com a objectiu el foment d'un compromís envers totes les formes culturals i artístiques. Suposa conèixer l'abast cívic del concepte de patrimoni, com a dret de les comunitats i també el deure d'involucrar-se en la seva defensa i preservació per a les generacions futures.

L'ús didàctic del patrimoni pot ajudar a entendre les societats actuals com a resultat d'un procés d'evolució històrica, ja que constitueix una herència que vincula arrels culturals i tradicions, permet valorar

els canvis i les continuïtats de maneres de viure, mentalitats, gustos estètics, i organització política, econòmica i social. Pot ajudar a enfortir la cultura i els valors d'una ciutadania democràtica, facilitar la cohesió i el consens en la construcció identitària, i ser instrument per a una renovació cultural.

La gradació per nivells té en compte la complexitat de l'anàlisi dels elements patrimonials i la implicació en les propostes de preservació. Així, en un primer nivell l'alumne cal que contextualitzi i valori la necessitat de conservació. En un segon, cal que analitzi i faci propostes de conservació. I en el tercer, s'exigeix que justifiqui el patrimoni que existeix i es plantegi quin podria ser llegat futur.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
9.1. Contextualitzar i difondre elements del patrimoni cultural passat i present i de l'entorn proper, per afavorir-ne la conservació i salvaguarda.	9.2. Analitzar diversos elements del patrimoni cultural, per valorar l'herència rebuda del passat i fomentar-ne la conservació.	9.3. Justificar quins elements del patrimoni cultural han arribat als nostres dies, argumentar-ne la conservació i valorar quin patrimoni cultural present deixem com a llegat a les generacions futures.

Continguts clau

- CC12. Les manifestacions artístiques en el seu context històric. Valoració estètica. Estils i llenguatges expressius.
- CC13. Anàlisi d'imatges com a fonts històriques, referents estètics i interpretacions de la realitat. Ús i decodificació de llenguatges icònics, simbòlics i audiovisuals.
- CC14. Defensa, protecció i difusió del patrimoni historicoartístic i cultural. Els museus.
- CC15. Canvis, continuïtats i ruptures en el món de la cultura i l'art, i en les mentalitats. La influència dels mitjans de comunicació sobre les col·lectivitats.
- CC16. La diversitat cultural i religiosa com a riquesa de les societats. Relativisme cultural.

Competència 10. Valorar les expressions culturals pròpies, per afavorir la construcció de la identitat personal dins d'un món global i divers

Aquesta competència es proposa fomentar una actitud d'estima de la creativitat implícita en l'expressió d'idees, experiències o sentiments a través de diferents mitjans, llenguatges i recursos, com la música, la literatura, el cinema, les arts plàstiques i escèniques, o de les diferents formes que adquireix la cultura popular. També significa valorar les manifestacions culturals de la identitat catalana en el marc d'un món global i interrelacionat.

Demana també valorar i afavorir el diàleg intercultural entre les comunitats i la defensa de la llibertat d'expressió en un marc de respecte i empatia per les persones i les seves identitats. Suposa tenir una actitud oberta, respectuosa i crítica envers la diversitat d'expressions culturals i artístiques, tant de l'entorn més proper com del més llunyà, tant espacialment com temporalment, tant en el terreny personal com col·lectiu.

L'anàlisi de les expressions culturals permet reconèixer els elements que configuren les identitats individuals i col·lectives, com han canviat i evolucionat al llarg del temps, quines aportacions s'han fet, i quines influències i intercanvis s'han produït. La seva valoració crítica pot afavorir la convivència i la cohesió

social entre les comunitats, ja que la globalització i l'intens intercanvi d'informació i de persones permet apropar i vincular els processos de construcció identitaris.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Comparar algunes expressions culturals pròpies amb les d'altres cultures, per fomentar el respecte a la diversitat i construir una identitat personal i col·lectiva.	10.2. Contextualitzar expressions culturals d'aquí i d'arreu del món i identificar-ne els valors inherents, per compartir aquells que afavoreixen la diversitat i la construcció de la identitat pròpia en un món global.	10.3. Valorar expressions culturals d'aquí i d'arreu del món i analitzar críticament la seva influència en un món global, per decidir amb criteri quines volem adoptar i conservar.

Continguts clau

- CC14. Defensa, protecció i difusió del patrimoni historicoartístic i cultural. Els museus.
- CC15. Canvis, continuïtats i ruptures en el món de la cultura i l'art, i en les mentalitats. La influència dels mitjans de comunicació sobre les col·lectivitats.
- CC16. La diversitat cultural i religiosa com a riquesa de les societats. Relativisme cultural.
- CC21. Trets demogràfics, econòmics, socials, polítics i culturals de la societat catalana, espanyola, europea i del món. Població i poblament. Migracions.
- CC30. Identitats personals i col·lectives. Pertinença i cohesió social.

Dimensió ciutadana

Les competències d'aquesta dimensió contribueixen a la formació d'una ciutadania democràtica, crítica i compromesa amb la millora de la societat i el medi ambient en la mesura que afavoreix l'exercici dels drets, dels deures i de les responsabilitats que es desprenen dels drets humans. La consciència democràtica s'afavoreix amb el desenvolupament del pensament crític, creatiu i alternatiu en l'acció i el compromís social; també amb la identitat personal i el sentiment de pertinença.

L'assoliment d'aquesta dimensió ha de tenir present l'ús i la utilització de xarxes i recursos propis de la societat actual i saber com s'ha d'actuar en entorns digitals.

Per viure i conviure en un món complex i plural és necessari crear comunitats cohesionades en les quals sigui possible respectar la identitat pròpia i valorar la diversitat com a riquesa de tots. Aquest objectiu només és possible si es capacita l'alumnat per identificar i rebutjar els comportaments i actituds irracionals i discriminatòries envers persones i col·lectius, si se superen els estereotips i els prejudicis, i si s'adopten actituds cíviques en la vida social. En aquest marc es desenvolupen valors, habilitats i actituds fonamentals de la convivència, la responsabilitat cívica, la justícia, l'equitat i la sostenibilitat, amb una atenció especial a la discriminació de gènere i de les minories culturals, religioses i socials.

Tot i que les competències de la dimensió ciutadana es troben a totes les matèries del currículum, la contribució de les ciències socials és fonamental per al seu desenvolupament perquè aporta el coneixement que facilita la comprensió de l'evolució i la configuració de les societats humanes i dels seus models d'organització política, social i econòmica.

L'alumnat ha d'aprendre a justificar amb raons els seus judicis i interpretacions sobre situacions de l'actualitat, i a participar en la recerca d'alternatives als problemes socials rellevants i quotidians a través del treball cooperatiu, d'una actitud dialogant i oberta, del respecte i l'escolta vers els altres, de l'empatia i l'assertivitat.

La consecució de les competències que inclou aquesta dimensió demanarà unes estratègies de tipus actiu i participatiu en el mateix centre escolar, i també la possibilitat de participar en la vida comunitària de l'entorn, mitjançant la realització de serveis comunitaris o de projectes d'aprenentatge i servei, en què l'alumnat tindrà ocasió de participar positivament en projectes socials i interactuar amb altres agents socials.

Competència 11. Formar-se un criteri propi sobre problemes socials rellevants per desenvolupar un pensament crític

Els ciutadans i les ciutadanes del segle XXI han de ser capaços de donar resposta als problemes d'una societat complexa, i per això, en la seva formació, és imprescindible contribuir a la construcció d'un pensament crític que permeti, a partir dels coneixements adquirits i de la informació procedent de diferents fonts, analitzar de manera sistemàtica, crítica i reflexiva els fets i fenòmens socials i formar-se, així, opinions pròpies i fonamentades i esdevenir ciutadans responsables i compromesos, tant a nivell individual com col·lectiu.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
11.1. Identificar les característiques de les principals formes d'organització social i econòmica per formar-se una opinió i construir un pensament crític.	11.2. Analitzar els fets i fenòmens socials a partir de la informació obtinguda de fonts diverses tenint en compte les diferents percepcions i valors que emanen dels drets humans, i formar-se una opinió pròpia.	11.3. Contrastar i valorar informacions diferents analitzant causes i conseqüències de fets i fenòmens socials i proposar solucions alternatives a problemes concrets.

Continguts clau

- CC1. Textos de les ciències socials: descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació, i vocabulari propi.
- CC2. Estratègies comunicatives en situacions d'interacció oral, exposició, comunicació de resultats i debats.
- CC26. Funcionament del sistema democràtic. Canals de participació ciutadana. Responsabilitat i compromís cívics. Els reptes de la democràcia actual.
- CC27. Drets humans. Deures de la ciutadania democràtica.
- CC28. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Justícia social, solidaritat i equitat. Estereotips i prejudicis.
- CC29. Focus de conflicte en el món actual. Formes pacífiques i alternatives de resolució dels conflictes. Cultura de la pau.
- CC30. Identitats personals i col·lectives. Pertinença i cohesió social.

- CCD15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.

Competència 12. Participar activament i de manera compromesa en projectes per exercir drets, deures i responsabilitats propis d'una societat democràtica

L'exercici de la ciutadania implica disposar d'habilitats per viure i conviure en societat exercint de manera autònoma els drets i deures propis d'una societat democràtica i la seva defensa per ajudar a generar valors com la cooperació, la solidaritat, el compromís i la participació. Així, s'afavoreixen les iniciatives de planificació, presa de decisions, organització i assumpció de responsabilitats, assumint de manera progressiva i reflexiva l'exercici de la llibertat, dels seus drets i els seus deures individuals i col·lectius en un clima de respecte cap a les altres persones.

L'impuls de la participació i la implicació dels joves en allò col·lectiu i/o comunitari, i la generació i el desenvolupament de propostes i dinàmiques adreçades al progrés de la societat contribuiran al foment d'una ciutadania activa i compromesa.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
12.1. Participar activament en activitats col·lectives de l'àmbit escolar i de l'entorn proper mitjançant projectes de servei comunitari, tot exercint els drets i deures propis de les normes bàsiques de la convivència democràtica.	12.2. Participar activament en l'organització d'activitats col·lectives de l'àmbit escolar i de l'entorn proper tot exercint els drets i deures propis de les normes bàsiques de la convivència democràtica.	12.3. Participar activament i de forma cooperativa en l'elaboració de projectes per donar resposta a situacions i necessitats de l'àmbit comunitari, tot exercint els drets i els deures que regeixen una societat democràtica.

Continguts clau

- CC26. Funcionament del sistema democràtic. Canals de participació ciutadana. Responsabilitat i compromís cívics. Els reptes de la democràcia actual.
- CC27. Drets humans. Deures de la ciutadania democràtica.
- CC28. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Justícia social, solidaritat i equitat. Estereotips i prejudicis.
- CC29. Focus de conflicte en el món actual. Formes pacífiques i alternatives de resolució dels conflictes. Cultura de la pau.
- CCD15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.

Competència 13. Pronunciar-se i comprometre's en la defensa de la justícia, la llibertat i la igualtat entre homes i dones

L'adquisició de la consciència ciutadana valora la conquesta dels Drets Humans i rebutja les situacions d'injustícia. Per això cal promoure l'adquisició del compromís de construir una societat més justa basa-

da en el respecte als drets humans de totes les persones, i que han de ser garantits per tots els governs atesa la seva universalitat, i en la igualtat d'oportunitats, especialment entre homes i dones, distingint entre actituds democràtiques i no democràtiques. Per a l'exercici actiu de la ciutadania és fonamental promoure el desenvolupament d'aquelles habilitats socials que permetran reconèixer els valors comuns i expressar les necessitats, individuals i col·lectives, per gestionar els conflictes amb actitud constructiva i prendre decisions a partir de la reflexió crítica i el diàleg en el marc dels valors de la cultura de la pau.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
13.1. Denunciar situacions de discriminació i agressió per ajudar a identificar-ne les causes i les conseqüències i iniciar processos de solució.	13.2. Proposar mesures de resolució de conflictes per garantir un clima de llibertat, igualtat i respecte a les persones.	13.3. Participar en la prevenció i mediació de conflictes per trobar solucions o alternatives que garanteixin la llibertat, la igualtat i el respecte de totes les persones.

Continguts clau

- CC11. Les dones en la història i en les societats actuals.
- CC17. Fonts per al coneixement del medi físic i les societats que l'habiten. Cerca, anàlisi i contrast d'informacions estadístiques, gràfics i mapes, amb suport digital i analògic.
- CC26. Funcionament del sistema democràtic. Canals de participació ciutadana. Responsabilitat i compromís cívics. Els reptes de la democràcia actual.
- CC27. Drets humans. Deures de la ciutadania democràtica.
- CC28. Situacions de desigualtat, injustícia i discriminació. Justícia social, solidaritat i equitat. Estereotips i prejudicis.
- CC29. Focus de conflicte en el món actual. Formes pacífiques i alternatives de resolució dels conflictes. Cultura de la pau.
- CC30. Identitats personals i col·lectives. Pertinença i cohesió social.
- CCD15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CCD28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Orientacions per a l'avaluació

La matèria de ciències socials: geografia i història ha d'avaluar, al final de l'etapa, les competències pròpies de l'àmbit.

Per avaluar aprenentatges de caràcter competencial és recomanable dissenyar activitats en què pugui comprovar-se fins a quin punt l'alumnat ha desenvolupat les competències pròpies de l'àmbit en finalitzar l'educació secundària obligatòria. Els següents criteris generals poden ser orientadors per a aquesta finalitat.

Dimensió històrica

- Identificar variables temporals (durada, successió, ritme, simultaneïtat, etc.), pel que fa a les grans transformacions i conflictes que caracteritzen l'època contemporània i identificar algunes de les seves arrels històriques.
- Situar en el temps i en l'espai els fets històrics rellevants, aplicant la periodització convencional, tot identificant diferents ritmes evolutius de les societats i valorant el caràcter no lineal de l'evolució històrica.
- Seleccionar, contrastar i interpretar la informació a partir de fonts diverses per comprendre un fet històric, tot distingint entre informacions rellevants i anecdòtiques i entre informacions objectives i subjectives.

Dimensió geogràfica

- Percebre, comprendre, representar i interpretar l'espai real i virtual, per situar-s'hi, orientar-s'hi i desplaçar-s'hi utilitzant croquis, plànols, mapes i d'altres representacions cartogràfiques, amb suport digital i analògic.
- Reconèixer les principals unitats paisatgístiques del món, Europa, Espanya i Catalunya i valorar-les en la seva diversitat, en tant que productes del temps i de la relació entre elements físics i humans. Conservació del patrimoni natural.
- Analitzar, per mitjà dels indicadors socioeconòmics, els desequilibris en la distribució dels recursos, explicant possibles causes i conseqüències i cercant propostes alternatives a la desigualtat i de suport al desenvolupament sostenible.
- Analitzar i interpretar la interacció que es produeix entre l'entorn i l'activitat humana, per percebre els canvis socioambientals com a resultat de la utilització del medi i els seus recursos per part de les societats.

Dimensió cultural i artística

- Valorar les manifestacions culturals i artístiques dins el seu context històric i com a expressió estètica de les societats humanes.
- Desenvolupar una actitud activa amb relació a la defensa i conservació del patrimoni natural i cultural, i contribuir a donar-lo a conèixer.

- Desenvolupar una actitud empàtica per superar prejudicis i estereotips sobre grups socials i culturals.
- Respectar i assumir la diversitat cultural com a font de riquesa personal i col·lectiva, per enriquir la pròpia identitat i afavorir la convivència.

Dimensió ciutadana

- Participar en debats, exposant opinions raonades sobre canvis i continuïtats que afectin aspectes de l'actualitat, aportant argumentacions basades en les ciències socials, respectant les opinions dels altres i cercant l'obtenció i comunicació de conclusions comunes.
- Valorar els principis del funcionament polític democràtic, aplicant-los en el reconeixement dels drets i deures i dels principis del sistema representatiu. Defensar la justícia social, la solidaritat i l'equitat.
- Aplicar els coneixements històrics a la comprensió i interpretació d'alguns dels problemes internacionals més destacats de l'actualitat, des d'una perspectiva global del món, allunyada de l'eurocentrisme.
- Comprendre la interrelació i interdependència dels agents, els fets i els fenòmens socials, per conviure en un món global, complex, plural, desigual i en conflicte.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

La matèria de ciències socials: geografia i història a l'educació secundària obligatòria té com a finalitat proporcionar a l'alumnat les competències necessàries per ubicar-se en el món, per esbrinar els orígens i les causes dels problemes socials actuals i per integrar-se en la societat, com a persona individual i com a membre d'un col·lectiu. Es pretén aprofundir en els aprenentatges adquirits en l'etapa anterior en l'àrea de coneixement del medi natural, social i cultural, fent presents com a eixos vertebradors de l'àmbit social la geografia i la història, però no únicament aquestes, sinó amb la intervenció d'altres disciplines com l'economia, la sociologia, la filosofia, l'antropologia o la història de l'art.

Les competències de l'àmbit social han de facilitar el desenvolupament de la consciència ciutadana de l'alumnat per tal que assumeixi els valors democràtics i aprengui a participar en la vida col·lectiva, per mitjà de projectes de cooperació en el seu entorn. Aquesta consciència els ha de permetre donar sentit a les relacions entre el passat, el present i el futur, i a la seva identitat territorial i cultural. Aquestes relacions estan a la base de la consciència històrica i de l'educació de la temporalitat i permeten a l'alumnat ubicar-se en el present, i llegir-lo i interpretar-lo tenint en compte antecedents més immediats, dels segles XX i XXI. La identitat territorial i cultural permet, per la seva banda, l'adquisició d'una consciència de territorialitat, bàsica per entendre la globalització i les actuals relacions entre allò global i allò local i per poder emetre judicis i prendre decisions sobre l'impacte territorial i ambiental de determinades decisions polítiques i econòmiques que afecten simultàniament les realitats més properes i les més distants.

La consciència ciutadana és imprescindible perquè en un futur l'alumnat pugui intervenir en la vida laboral, social i política, prendre decisions amb relació a la defensa del patrimoni cultural i natural i l'ús sostenible del medi, participar en la millora de la convivència democràtica i defensar la justícia social, la solidaritat i l'equitat.

Aquest món globalitzat implica la formació d'una ciutadania amb capacitat d'anàlisi i raonament que aprengui a buscar, seleccionar i utilitzar la informació de manera sistemàtica i crítica i, alhora, que aprengui a desenvolupar la capacitat d'empatia per comprendre la diversitat existent en el món. Aquest aprenentatge ha de tenir present l'evolució constant que implica la societat del coneixement i les possibilitats de formació que faciliten els entorns digitals. L'estudi de les diverses realitats socials del present i del passat hauria de conduir l'alumnat a construir la seva pròpia visió del món a partir de confrontar percepcions i valors existents, reconèixer i fer seus els drets i deures de la ciutadania democràtica, reconèixer el seu lloc entre els altres i construir el sentiment de pertinença i la seva identitat social, política i cultural.

A continuació es presenta una proposta de desplegament dels continguts i dels criteris d'avaluació de primer a quart d'ESO, en el benentès que cada centre educatiu concreti els seus programes específics, en funció de les seves necessitats i del seu projecte educatiu.

PRIMER CURS

Continguts

- El paisatge com a resultat de la interacció entre la humanitat i el medi (CC1, CC10, CC17, CC18)
  - Orientació i representació de l'espai: la cartografia i les coordenades geogràfiques.
  - L'escorça terrestre de la Terra: mars, oceans i continents. Les formes del relleu.

- La Terra, un planeta del sistema solar. L'atmosfera i la meteorologia. Elements i factors del clima. La hidrografia.
- El medi físic de Catalunya, Espanya, Europa i el món. Els paisatges naturals: principals zones bioclimàtiques de Catalunya, Espanya, Europa i el món.
- Els problemes mediambientals globals més destacats. Energia i canvi climàtic: algunes de les zones més afectades.
- El coneixement del passat: de les societats prehistòriques al món clàssic (CC1, CC3, CC4, CC5, CC8, CC9, CC14, CC16)
  - Procés d'hominització. Formes de vida dels pobles prehistòrics: paleolític i neolític (organització social, economia, creences i manifestacions artístiques).
  - Factors que van permetre el desenvolupament de les primeres civilitzacions urbanes: Mesopotàmia i Egipte. Societat, economia, cultura i art.
  - L'organització social, política i econòmica, la cultura i l'art de la Grècia clàssica i hel·lenística.
  - L'intercanvi econòmic i cultural entre els pobles colonitzadors de la Mediterrània i les poblacions autòctones de la península Ibèrica. La Hispània romana.
  - Roma: monarquia, república i imperi. Organització política, social, cultural i artística. La romanització.
  - Nocions històriques de canvi, continuïtat i simultaneïtat en alguns exemples del món tardoantic; origen i expansió del cristianisme.

Criteris d'avaluació

Criteris comuns de l'etapa (història)

1. Distingir els períodes convencionals de la història i representar-los gràficament (comú als cursos de 1r i 2n).
2. Identificar i interpretar diverses fonts d'informació escrites, materials i iconogràfiques i comunicar la informació obtinguda de diverses formes, incloses les multimèdia (comú als cursos 1r i 2n).
3. Usar correctament el vocabulari històric específic.

Criteris comuns de l'etapa (geografia)

1. Distingir les diverses temàtiques i escales i tipus de mapes cartogràfics amb què se solen representar els espais de la superfície de la Terra (comú als cursos de 1r i 3r).
2. Identificar i interpretar diverses fonts d'informació analògiques i digitals: textuales, escrites, materials, iconogràfiques, gràfiques i cartogràfiques (mapes, plànols, imatges aèries, etc.) i comunicar la informació obtinguda de diverses formes, incloses les multimèdia (comú als cursos de 1r i 3r).
3. Usar correctament el vocabulari geogràfic específic.

Criteris d'avaluació de 1r d'ESO

1. Comparar i analitzar els principals paisatges, distingir-los en funció dels elements naturals i humanitzats que hi interaccionen i caracteritzar les formes de vida valorades en la seva diversitat, així com els obstacles i les oportunitats que possibiliten d'acord amb els recursos que proporcionen.

2. Descodificar la informació simbòlica de plànols de diferents característiques i a escales diverses. Reconèixer elements del territori sota representacions espacials i gràfiques diverses, aplicant tècniques d'orientació.
3. Diferenciar els recursos renovables i els no renovables, i els riscos naturals i antròpics. Identificar l'impacte de l'activitat humana sobre el territori.
4. Identificar actuacions encaminades a prevenir riscos a partir d'una situació determinada i valorar les accions humanes que afavoreixen un desenvolupament sostenible a nivell local i mundial.
5. Identificar i analitzar els trets bàsics de la prehistòria, i descriure les característiques del paleolític.
6. Analitzar la transcendència de la revolució neolítica i la seva difusió.
7. Descriure i analitzar els trets bàsics de l'organització social, econòmica i política de les primeres societats urbanes i les seves aportacions culturals i artístiques.
8. Descriure i analitzar l'organització de les polis gregues i la seva expansió per la Mediterrània.
9. Exposar críticament les diferències fonamentals entre l'organització d'Atenes i el període hel·lenístic.
10. Identificar i analitzar les principals institucions de govern de Roma.
11. Identificar i analitzar les divinitats principals del panteó grecoromà.
12. Valorar l'impacte que va suposar per a les poblacions indígenes de la península Ibèrica la recepció de la cultura i formes d'organització política, econòmica i social d'altres pobles de la Mediterrània.
13. Descriure i explicar què va significar la romanització a la Hispània romana i reconèixer algunes de les manifestacions artístiques més rellevants que es conserven.
14. Identificar i analitzar els aspectes fonamentals del cristianisme, reconèixer la seva organització fonamental i la seva relació amb el judaisme, i descriure la seva expansió.
15. Identificar i analitzar algunes obres d'art significatives del període clàssic.

SEGON CURS

Continguts

- El món medieval (CC1, CC3, CC4, CC5, CC9, CC12, CC13, CC14, CC16)
  - L'edat mitjana: etapes i cronologia. L'imaginari medieval: el cristianisme. Els regnes germànics i l'imperi bizantí.
  - Origen i expansió de l'islam. Formes de vida i confluència de cultures (cristians, musulmans i jueus) en les ciutats de la península Ibèrica.
  - Trets bàsics de la societat estamental, l'economia i els poders polítics a l'Europa feudal. Paper de l'Església en la cultura i la mentalitat medievals.
  - Localització espacial i temporal de les diverses unitats polítiques que van coexistir en la península Ibèrica durant l'edat mitjana. Els diferents grups socials.

- Procés de formació dels comtats catalans fins a la consolidació de la Corona catalano-aragonesa. Caracterització de les principals institucions catalanes.
- L'art medieval: romànic, gòtic i islàmic.
- Canvis demogràfics, econòmics i polítics de la baixa edat mitjana a Europa i a la península Ibèrica. Auge de la vida urbana i del comerç; els conflictes al món rural.
- L'ocupació del territori: població i societat (CC11, CC17, CC18, CC19, CC20, CC21, CC22)
  - Conceptes bàsics de demografia. Fonts i elements de l'anàlisi demogràfica.
  - Efectius i distribució de la població mundial, europea, espanyola i catalana.
  - Dinàmica i estructura de la població mundial, europea, espanyola i catalana.
  - Evolució històrica de la població a nivell local i mundial.
  - Els fluxos migratoris.
  - Principals concentracions urbanes a Catalunya, Espanya i el món.
  - La ciutat, el procés d'urbanització, les funcions urbanes, els transports, les comunicacions i les xarxes urbanes.
  - Elements estructurals de les societats actuals. Factors de desigualtat social i diversitat cultural.

Criteris d'avaluació

1. Comparar l'organització política, social i econòmica dels regnes germànics amb l'organització de l'Imperi Romà.
2. Analitzar l'organització social, econòmica i política de l'època feudal a Catalunya, regnes peninsulars i Europa occidental.
3. Analitzar les característiques de l'art romànic i identificar algunes obres rellevants.
4. Situar en el temps i l'espai les diverses unitats polítiques que van coexistir en la península Ibèrica i valorar-ne la diversitat cultural.
5. Reconèixer el paper de les religions en la configuració de les mentalitats de les societats de l'època medieval.
6. Analitzar els orígens de l'islam, descriure les seves característiques fonamentals i la seva difusió.
7. Valorar la importància de l'islam a la península Ibèrica i el seu llegat cultural i artístic.
8. Comentar què va ser i quina importància va tenir el Camí de Sant Jaume.
9. Analitzar les característiques de l'art gòtic i identificar-ne algunes obres rellevants.
10. Sintetitzar què va significar per a Catalunya i per a Europa la crisi demogràfica del segle XIV.
11. Identificar i analitzar les principals institucions de govern de la Catalunya medieval.
12. Analitzar a grans trets l'expansió catalanoaragonesa per la Mediterrània.
13. Aplicar els conceptes de l'anàlisi demogràfica (natalitat, mortalitat, creixement natural, saldo migra-

tori...) així com els conceptes derivats de l'estructura professional i per edat i sexe de la població a fonts diverses d'escala europea, espanyola i catalana.

14. Descriure les principals àrees i funcions urbanes, així com les seves relacions amb el territori i el dinamisme econòmic que generen en els seus àmbits regionals.
15. Identificar les grans àrees urbanes del món, analitzar el procés d'urbanització europeu i descriure les principals característiques i formes d'ocupació de l'espai urbà de les ciutats espanyoles i catalanes.
16. Analitzar el fenomen de les migracions a escala europea, espanyola i catalana i descriure algunes de les tendències demogràfiques del món actual.

TERCER CURS

Continguts

- L'edat moderna (CC1, CC3, CC4, CC5, CC6, CC9, CC14, CC16)
  - L'ampliació del món conegut. Conquesta i colonització d'Amèrica. Les civilitzacions precolombines.
  - Trets principals de la formació i evolució de l'estat modern.
  - La cultura i l'art als segles XVI i XVII. Humanisme, Renaixement i Barroc.
  - Evolució social, política i econòmica d'Europa a l'edat moderna. Diferents tipus de monarquies. La Reforma protestant i la contrareforma. Els conflictes religiosos.
  - Formació i evolució de la monarquia hispànica. Catalunya dins la monarquia dels Àustria: permanència de les institucions i conflicte polític.
- Activitat econòmica i organització política (CC22, CC23, CC24, CC25, CC26, CC27, CC28)
  - Els territoris, els recursos naturals i la seva distribució al món. Les activitats humanes i les grans àrees productives mundials. La distribució dels recursos en el món. El desenvolupament sostenible.
  - Els sectors econòmics de producció i els paisatges que originen. Localització i deslocalització industrial. Problemes mediambientals i reptes que generen.
  - Desenvolupament i subdesenvolupament. La globalització econòmica.
  - L'organització política i la divisió del territori.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar, per mitjà d'indicadors socioeconòmics, els desequilibris en la distribució dels recursos, explicant-ne possibles causes i conseqüències, i identificar les mesures de suport al desenvolupament sostenible.
2. Analitzar aspectes del funcionament de l'economia en el món i a Europa en particular, destacant la interdependència entre països i algunes de les diferents polítiques econòmiques.
3. Caracteritzar i analitzar els espais agraris i distingir els principals tipus de paisatges agraris del món, Europa, Espanya i Catalunya. Grans espais agrícoles, tot comentant ordenadament i d'acord amb pautes clares algunes de les seves característiques principals. Paisatges agraris del món, Europa, Espanya i Catalunya.

4. Descriure i analitzar els espais industrials i distingir alguns tipus de paisatges industrials. Localitzar les principals àrees de producció industrial, centres de producció del món, i identificar els factors actuals de localització i de deslocalització dins de la globalització econòmica.
5. Identificar la diversitat de serveis del sector terciari valorant la importància de les xarxes de comunicacions i de transport en el desenvolupament econòmic i analitzant el pes del sector juntament amb els sectors primaris i secundaris per concloure'n l'índex de desenvolupament.
6. Analitzar fonts textuais, gràfiques i cartogràfiques que reflecteixin nivells de consum contrastats entre països, així com els problemes derivats del comerç desigual i el deute extern entre països desenvolupats i en vies de desenvolupament.
7. Identificar els principals paisatges naturals protegits de Catalunya i d'Espanya, així com els principals paisatges humanitzats reconeixent-los en les seves respectives comunitats autònomes.
8. Analitzar l'organització politicoadministrativa de les diverses escales de l'organització territorial dels estats analitzant les formes adoptades a Espanya i a la divisió comarcal de Catalunya.
9. Descriure i analitzar les característiques de la monarquia hispànica i les relacions amb Catalunya.
10. Sintetitzar les causes que van dur als grans descobriments geogràfics dels segles xv i xvi.
11. Distingir i analitzar les característiques dels règims monàrquics autoritaris, absoluts i parlamentaris.
12. Contrastar interpretacions diverses sobre la conquesta i colonització d'Amèrica.
13. Descriure les característiques del Renaixement i del Barroc, i identificar-ne algunes obres rellevants.
14. Analitzar les causes de la Reforma protestant i la seva difusió, així com de la Contrareforma.

QUART CURS

Continguts

- El món contemporani (CC1, CC2, CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC9, CC11, CC12, CC14, CC15, CC16, CC24, CC27, CC30)
  - La transició del feudalisme al liberalisme a l'Europa occidental. La Guerra de Successió espanyola i les seves conseqüències. La Il·lustració (idees, art i ciència). La Catalunya del segle xviii.
  - Canvis econòmics, socials i demogràfics en l'origen de la Revolució Industrial a Anglaterra i la seva extensió a la resta d'Europa, valorant el seu èxit o fracàs a Espanya i les seves conseqüències socials.
  - El liberalisme i les revolucions burgeses dels segles xviii i xix. Els nacionalismes. El catalanisme polític. Art i ciència en el segle xix.
  - La segona revolució industrial. Naixement i evolució del moviment obrer. El socialisme i l'anarquisme. L'imperialisme.
  - Causes, desenvolupament i conseqüències de la Primera Guerra Mundial. La Revolució Russa. La Restauració a Espanya i la Dictadura de Primo de Rivera. Evolució del catalanisme polític i la Mancomunitat de Catalunya. Ciència i art al segle xix i primer terç del segle xx.

- Evolució econòmica del període d'entreguerres (1918-1939). Democràcia i dictadures. El feixisme i el nazisme. Evolució de l'URSS. La II República. Evolució política, social i econòmica durant la Catalunya Autònoma (1931-1936). La Guerra Civil espanyola.
- Causes, desenvolupament i conseqüències de la Segona Guerra Mundial. L'extermini de jueus i la persecució d'altres col·lectius. La Guerra Freda i la descolonització. La dictadura de Franco. Evolució econòmica fins a la crisi del petroli.
- Evolució del capitalisme, la fi de la Guerra Freda, la reunificació d'Alemanya i la dissolució de l'URSS. La transició política a Espanya (1975-1982). La recuperació de la Generalitat. La Unió Europea i les seves institucions.
- El món actual (CC1, CC6, CC11, CC24, CC25, CC26, CC27, CC28, CC29, CC30)
  - Els lligams entre present i passat: continuïtats i canvis a l'Europa del segle xx al XXI.
  - Els reptes de la democràcia a l'actualitat.
  - Globalització i localització dels nous centres de poder. Sistema econòmic actual i sostenibilitat.
  - Focus de conflicte en el món actual. Els conflictes bèl·lics i les seves causes i conseqüències polítiques i econòmiques.
  - Resolució de conflictes. Funció de la memòria històrica.

Criteris d'avaluació

1. Analitzar les causes i les conseqüències de la Guerra de Successió a la monarquia hispànica.
2. Analitzar i descriure la successió dels fets més importants i significatius de la primera fase de la Revolució Industrial així com la simultaneïtat dels fenòmens històrics de diversa índole (demogràfica, social, econòmica) que es produeixen en el seu desenvolupament.
3. Explicar críticament els fets més rellevants de la Revolució Industrial i les seves interconnexions causals, tot identificant i comentant elements substantius d'aquests fets a través de fonts diverses.
4. Argumentar les raons que permeten contraposar valoracions diferents a propòsit del grau de triomf o fracàs de la Revolució Industrial a Espanya.
5. Exposar les diferències entre l'Antic Règim i el liberalisme parlamentari i, si escau, establir aquestes diferències a partir de fonts textuais.
6. Descriure i analitzar els trets més definitoris de la Il·lustració.
7. Sintetitzar les idees principals del liberalisme i del nacionalisme amb relació als principals fets emancipadors representats per les revolucions burgeses del segle XIX, la independència de l'Amèrica hispànica i les unificacions polítiques d'Alemanya i Itàlia.
8. Descriure i explicar les causes de l'aparició del catalanisme polític al llarg del segle XIX.
9. Descriure i analitzar la segona fase de la Revolució Industrial.
10. Identificar i contrastar les idees principals del socialisme i l'anarquisme i la seva influència en el naixement del moviment obrer.
11. Descriure els principals fets de la Primera Guerra Mundial tot explicant-ne les causes —entre les quals cal destacar l'imperialisme— i les conseqüències.

12. Descriure esquemàticament els fets principals de la Revolució Russa tot establint les relacions pertinents amb la Primera Guerra Mundial.
13. Sintetitzar a partir del comentari d'un eix cronològic els principals fets de la Restauració espanyola i de la Dictadura de Primo de Rivera.
14. Descriure i analitzar l'evolució del catalanisme polític al primer terç del segle xx tot assenyalant les principals realitzacions de la Mancomunitat de Catalunya.
15. Sintetitzar l'evolució de la ciència des de finals del segle xix fins a la Segona Guerra Mundial, assenyalant les aportacions dels avenços científics a la vida quotidiana i a l'economia en general.
16. Descriure i analitzar els fets i processos més rellevants de l'economia en el període d'entreguerres comentant i argumentant les anàlisis a partir de fonts gràfiques, estadístiques i textuais.
17. Descriure i analitzar les idees principals del feixisme i el nazisme, les raons històriques del seu auge i la implicació que van tenir en l'evolució política d'Europa i Amèrica en el període d'entreguerres (1918-1939), inclosa l'evolució de l'URSS en el mateix període, tot comentant fonts gràfiques i textuais de l'època.
18. Exposar de manera ordenada i crítica els principals fets rellevants de les fases polítiques de la II República espanyola incloent-hi particularment la lluita pel sufragi femení i l'evolució de la Catalunya Autònoma.
19. Descriure i analitzar les fases militars de la Guerra Civil espanyola, les ideologies dels bàndols, les seves causes i les seves conseqüències, així com els problemes principals de les dues rereguardes durant el conflicte bèl·lic tenint sempre present el context europeu i internacional.
20. Descriure els principals fets de la Segona Guerra Mundial, tot explicant-ne la jerarquia causal, comentant-ne diversos aspectes cartogràfics genèrics de la seva evolució militar i analitzant les seves repercussions o conseqüències.
21. Exposar els fets més rellevants de l'Holocaust o Shoah, situar els principals camps d'extermini en el mapa d'Europa, i analitzar i descriure les causes d'aquests fets.
22. Explicar les causes que van fer possible l'establiment de la dictadura franquista a Espanya i descriure la seva evolució.
23. Analitzar l'evolució política de la Guerra Freda, la relació entre els dos blocs i l'evolució de l'URSS fins a la seva dissolució, comentant les principals causes que l'expliquen, així com els processos de descolonització.
24. Identificar i analitzar els principals fets de la transició política espanyola així com la recuperació de la Generalitat en el període immediatament posterior a la mort del general Franco (1975-1982).
25. Descriure i analitzar d'una manera senzilla el procés que va culminar en la Unió Europea tot exposant les funcions d'algunes de les seves principals institucions.
26. Explicar críticament el fenomen de la globalització posant-ne algunes exemples rellevants i situant en el temps els fets més rellevants dels primers anys del segle XXI.
27. Contrastar alguns fets de la història contemporània d'Europa tot indicant-ne algunes continuïtats i canvis.

28. Situar raonadament en l'espai geogràfic els fets més importants i significatius que es corresponen a la primera fase de la Revolució Industrial.
29. Situar raonadament en l'espai geogràfic els fets i el seu dinamisme amb relació a les revolucions burgeses del segle XIX.
30. Situar raonadament en l'espai geogràfic els fets i el seu dinamisme amb relació a l'imperialisme de finals del segle XIX i principis del XX, en especial pel que fa al repartiment d'Àfrica.
31. Comentar a grans trets un mapa genèric d'Europa d'algun moment de la Primera Guerra Mundial.
32. Contrastar i explicar el mapa d'Europa immediatament abans i després de la Segona Guerra Mundial.
33. Identificar i comentar algunes de les obres més rellevants de l'art del segle XVIII, XIX i primer terç del XX establint les relacions pertinents entre el contingut de les obres i algunes de les circumstàncies del seu context.
34. Explicar les conseqüències socials de la Revolució Industrial, especialment en les dones i els infants, i comparar-ho amb la situació actual.
35. Valorar els avenços científics en la vida diària i relacionar els principals descobriments en l'etapa de l'anomenada revolució científica durant els segles XVII i XVIII.
36. Valorar els esforços fets tant en la Primera Guerra Mundial com en la Segona per arribar a consensos que atuessin o pal·liessin els horrors dels conflictes bèl·lics.
37. Identificar i analitzar alguns conflictes en el món actual.

Cultura Clàssica

TERCER CURS PREFERENTMENT (MATÈRIA OPTATIVA)

Introducció

La matèria de cultura clàssica és una matèria optativa que pretén aportar als alumnes coneixements sobre la contribució del món clàssic a la civilització occidental en els àmbits literari, artístic, cultural i científic, entre d'altres, per tal que reconeguin i valorin críticament alguns elements comuns provinents del món clàssic. Per aquest motiu, aquesta matèria optativa vol contribuir a la millora de la formació humanística de l'alumnat, proporcionant una base sòlida per assentar coneixements no únicament de les ciències humanes i socials, sinó també de disciplines científiques i tècniques.

La matèria de cultura clàssica comparteix competències de l'àmbit lingüístic i la dimensió cultural i artística de l'àmbit social.

La civilització occidental no es pot entendre sense la presència de la tradició cultural grecoromana que, tant o més que d'altres, li confereix elements unitaris característics.

A partir de la comparació constant entre el nostre món i els diferents aspectes dels clàssics grecoromans, l'alumnat ha de copsar aquells àmbits en què som hereus directes d'aquesta cultura, aquells en què ho som de forma indirecta perquè han estat reinterpretats pels homes i les dones d'altres èpoques, i aquells altres en què hi ha clares divergències, fruit de l'assimilació d'altres tradicions i de la mateixa evolució històrica.

Els continguts de cultura clàssica s'organitzen en tres blocs:

- Grècia i Roma com a civilitzacions històriques
- Iniciació als elements bàsics de les llengües i literatures grega i llatina
- L'herència de la cultura clàssica

En el primer bloc es pretén que l'alumnat compregui la dimensió temporal i espacial dels fenòmens lligats a la civilització clàssica, i que sigui capaç de reconèixer aspectes diversos de la cultura grecollatina pel que fa a la llengua, la literatura, la filosofia, la ciència, la tècnica, l'urbanisme, l'arquitectura i les arts plàstiques, entre d'altres, identificant elements unitaris i plurals. En aquest sentit, l'alumnat haurà de transferir competències adquirides en el marc d'altres matèries i, especialment, de les ciències socials.

El segon bloc pretén iniciar l'alumnat en la dimensió lingüística de la civilització grecoromana, basada sobretot en elements de l'alfabet i del lèxic, i incorporant també alguns continguts de literatura. Per a aquells alumnes que optin pel llatí a quart d'ESO pot representar una introducció excel·lent, però el caràcter inicial d'aquesta formació lingüística fa aconsellable la matèria per a tots aquells alumnes que vulguin usar amb rigor i precisió la seva pròpia llengua. Les relacions d'aquest àmbit amb les llengües i literatures catalana i castellana, així com amb la primera o segona llengua estrangera, són molt estretes, cosa que possibilita que l'alumnat transfereixi coneixements d'una matèria a una altra.

Finalment, el tercer bloc vol donar eines a l'alumnat perquè reconegui i valori críticament les aportacions de la civilització clàssica en la conformació de la cultura que li és pròpia, tot respectant la diversitat.

tat d'identitats culturals. Implica el desenvolupament per part dels alumnes de la sensibilitat estètica i la capacitat de reflexió crítica en valorar la pervivència de la cultura clàssica en contextos diversos, adquirint la consciència de pertinença a una cultura que comparteix arrels comunes amb d'altres. Certs elements de la cultura clàssica estan a la base d'algunes de les formes vigents de pensament i organització política i aquest fet permet establir un lligam entre els continguts de la matèria i els de cultura i valors ètics.

Catalunya conserva importants restes patrimonials del seu passat grec i llatí, la qual cosa possibilita en molts casos l'anàlisi directa dels elements materials del passat. Ara bé, el contingut de la matèria no se circumscriu únicament al conjunt de creacions culturals perdurables —incloent-hi els textos escrits—, sinó que té en compte valors intangibles que han inspirat o inspiren diversos àmbits i manifestacions de les societats.

En tots els casos convé, però, plantejar la didàctica d'aquesta matèria de manera que els alumnes que s'apropen a la cultura clàssica la percebin no com una qüestió desconnectada del seu món, sinó com un component més, per molt que quedi aparentment desdibuixat dins l'ampli marc de la cultura contemporània. És per això que convé no cenyir-se únicament a un passat llunyà i distant, per bé que pugui suscitar interès per si mateix, sinó partir també de referents actuals per copsar l'influx de la cultura grecollatina. És aleshores quan caldrà aprofundir en el coneixement de la cultura clàssica pròpiament dita, modificada, adaptada i reinterpretada per les societats al llarg dels segles i fins a l'actualitat.

En la societat del coneixement, la digitalització comporta canvis a tot el cicle de l'aprenentatge: des de la cerca i el tractament de la informació, a la generació de nou coneixement (personal) fins a la seva transmissió. En tant que el coneixement es construeix a partir de la interacció amb l'entorn, les competències digitals s'han de considerar com a agents actius dels aprenentatges, ja que faciliten aquesta interacció.

La proposta de distribució de continguts és orientativa i la decisió d'impartir aquesta matèria en un dels cursos de l'ESO és competència del centre, si bé és aconsellable que aquesta matèria s'ofereixi a tercer, perquè representa una bona iniciació per als alumnes que triïn llatí a quart d'ESO. Els continguts d'aquesta matèria es relacionen amb els continguts clau per a l'adquisició de les competències dels àmbits social, lingüístic, científicotecnològic i digital.

Continguts i criteris d'avaluació

Continguts

Grècia i Roma com a civilitzacions històriques

- Localització en el temps i en l'espai de Grècia i Roma antigues, analitzant alguns elements rellevants de l'organització social, política i econòmica per mitjà de diverses fonts històriques. Identificació dels elements de canvi i continuïtat entre ambdues civilitzacions.
- Identificació de les primeres formes de pensament racional sorgides en la Grècia antiga.
- Valoració de la importància de les primeres aportacions científiques dels grecs i la seva continuïtat i desenvolupament en el món científic i tècnic de l'època romana.
- Caracterització de l'origen mític del món segons els grecs i els romans. Identificació de les divinitats gregues i romanes, així com dels principals relats mítics. Identificació d'altres formes de religiositat popular, especialment al món romà, establint paral·lelismes amb el present.

- Reconeixement dels principis de l'urbanisme grec i, sobretot, romà, i valoració de la importància del món urbà en la civilització clàssica, tot localitzant les ciutats principals, els edificis urbans representatius i algunes de les grans obres públiques, per observació directa o indirecta.
- Identificació dels elements que configuren l'art clàssic i dels canvis i continuïtats entre Grècia i Roma, localitzant, analitzant i valorant els elements patrimonials d'època clàssica a Catalunya.
- Anàlisi d'aspectes de la vida quotidiana (lleure, costums, relacions familiars i socials) entre els grecs i els romans, a partir de reconstruccions històriques en suports diversos, inclosos els mitjans audiovisuals i les TIC.

Iniciació als elements bàsics de les llengües i literatures grega i llatina

- Localització en el temps i en l'espai de les llengües grega i llatina. Identificació de les seves arrels comunes i de les relacions amb altres famílies lingüístiques.
- Identificació dels trets bàsics dels alfabetos grec i llatí i comparació amb alfabetos d'altres llengües. Comparació d'alguns elements estructurals de la llengua pròpia amb les llengües grega i llatina per tal d'iniciar-se en el concepte de llengua flexiva.
- Reconeixement de diversos tipus de fonts històriques escrites, identificant els sistemes d'escriptura, els diferents suports materials i les informacions que aporten al coneixement del passat.
- Reconeixement de la diversitat lingüística de les llengües romàniques, valorant el seu origen comú. Identificació de llatinismes en la llengua pròpia, així com d'elements del vocabulari culte i terminologia científicotècnica.
- Caracterització dels principals gèneres literaris d'època clàssica i valoració de la literatura clàssica com a expressió de la dimensió cultural i estètica de la llengua. Identificació de la pervivència posterior d'aquests gèneres literaris per mitjà de fonts i suports diversos.

L'herència de la cultura clàssica

- Reconeixement de la pertinença a una cultura, configurada amb diversos elements culturals, valorant críticament la incidència de les aportacions de la cultura clàssica.
- Identificació de les relacions d'intercanvi cultural entre grecs i romans i altres cultures coetànies.
- Identificació de les diferents visions de la cultura clàssica al llarg de la història de la cultura occidental, reconeixent els períodes de reivindicació del passat clàssic i interpretant l'ús que s'ha fet del llegat clàssic.
- Anàlisi i valoració de les aportacions artístiques de l'antiguitat clàssica a partir d'exemples passats i presents.
- Reconeixement d'elements de la mitologia clàssica en manifestacions artístiques i culturals del món actual (arts plàstiques, arts escèniques, música, dansa, cinema).
- Caracterització dels valors, disposicions i costums fruit de l'herència clàssica en diversos camps (educació, pensament, dret, política).

Criteris d'avaluació

1. Localitzar en el temps les etapes bàsiques de les cultures grega i romana i els seus fets més rellevants. Reconèixer els elements de canvi i continuïtat entre ambdues cultures, així com valorar la seva relació amb altres cultures coetànies.
2. Identificar les formes bàsiques de l'organització social i política de Grècia i Roma, reconeixent els elements de pervivència en les institucions polítiques i socials del món actual.
3. Localitzar l'espai geogràfic de les civilitzacions grega i romana, així com elements rellevants del patrimoni cultural i artístic de l'època clàssica a Europa i Catalunya, valorant la necessitat de preservar-los.
4. Reconèixer la mitologia clàssica com a font d'inspiració al llarg de la història, identificant la seva herència en algunes manifestacions artístiques i culturals del món actual.
5. Reconèixer elements del llegat lingüístic comú de les llengües romàniques actuals, distingint alguns gèneres literaris aportats per grecs i romans.
6. Identificar aspectes significatius de l'aportació de la cultura clàssica a la civilització occidental en els camps del pensament, la ciència i la tècnica.
7. Utilitzar fonts diverses per obtenir, organitzar i processar informació sobre elements de la vida quotidiana i el lleure de les societats grega i romana, establint relacions entre el passat i el present.
8. Identificar críticament l'herència dels clàssics i les seves possibilitats d'influir en el món actual, establint relacions entre alguns dels seus valors, disposicions i costums i els actuals.

Economia

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Introducció

L'economia és una matèria optativa que pretén aportar als alumnes coneixements de cultura econòmica i dialèctica, i de raonament econòmic i modelització.

Això suposa tractar els continguts amb una metodologia que permeti introduir els models més utilitzats per a l'anàlisi econòmica. L'alumnat ha de poder donar respostes coherents als principals temes de debat econòmic i fer-ho aportant una reflexió crítica sobre les causes dels problemes, coneixent algunes de les possibles solucions proposades per les escoles de pensament econòmic. A partir de la comprensió dels conceptes econòmics bàsics, podrà interpretar alguns indicadors econòmics amb un grau d'autonomia suficient.

També permet assolir la capacitat per poder interpretar informacions i opinar de manera argumentada sobre qüestions de l'actualitat econòmica. La cultura econòmica implica reconèixer l'individu en el seu paper com a consumidor, productor, treballador, inversor o estalviador, i ciutadà responsable en una societat democràtica, ja que moltes d'aquestes qüestions són de gran transcendència per a la seva vida personal i familiar.

Pel que fa al raonament econòmic i modelització identifica els diferents models d'organització política, econòmica i territorial, tant a escala més propera com a escala global, que permetrà comprendre com afecta la vida dels ciutadans.

El disseny d'un projecte empresarial constitueix un espai d'enriquiment de la pròpia personalitat, relacionat amb una activitat de caràcter emprenedor, que pot afavorir el propi creixement personal i professional i a la vegada posa en pràctica continguts de cultura econòmica.

La matèria d'economia incideix en el desenvolupament d'habilitats en gestió, planificació i organització tant en el cas que fa referència al projecte empresarial com a l'hora d'elaborar el propi itinerari formatiu i professional. Tenint en compte una sèrie de condicions, permet prendre decisions, en un entorn concret, i ser prou flexible per adaptar-les quan sigui necessari.

La matèria d'economia té punts d'intersecció amb la matèria d'emprenedoria pel que fa a l'aplicació dels coneixements econòmics i l'autoconeixement amb relació als itineraris formatius i professionals.

Aquesta matèria també contribueix a l'assoliment d'altres competències bàsiques transversals: la competència d'aprendre a aprendre, la competència social i la competència digital.

Pel que fa a la competència transversal d'aprendre a aprendre, suposa desenvolupar habilitats per conduir el propi aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats. Des d'aquesta matèria, es fomenta l'adquisició de la consciència de les pròpies capacitats, del que pot fer un mateix o de les coses que pot fer amb l'ajuda dels altres.

És objecte d'aquesta matèria la recerca de la informació, les possibles fonts i els diversos suports, així com la transformació d'aquesta informació en coneixement. En el desenvolupament de la matèria s'han

d'evidenciar les possibilitats d'emprendre projectes personals que poden ser aplicables a la realitat i que tinguin en compte la necessitat de seguir aprenent de manera continuada al llarg de tota la vida.

La competència social d'identificar els principals elements de l'espai geogràfic i les seves interrelacions també es recull a l'economia, per prendre decisions respecte a la configuració espacial de les activitats humanes amb criteris de sostenibilitat.

La matèria d'economia també contribueix a l'assoliment de la competència comunicativa, gràcies a l'ús de la llengua com a instrument de comunicació oral i escrita. També s'assoleix aquesta competència fent ús d'eines tecnològiques de suport a la comunicació.

Les activitats que es desenvolupen dins la matèria d'economia també permeten desenvolupar les habilitats relacionades amb la competència digital, que comporta el tractament i la presentació de la informació i l'ús de xarxes socials per a les finalitats específiques.

També l'economia desplega competències de l'àmbit matemàtic, com traduir un problema a llenguatge matemàtic utilitzant variables, símbols, diagrames i models adequats per tal de poder resoldre'ls. Alhora permet emprar la comunicació i el treball col·laboratiu per compartir i construir coneixement a partir d'idees matemàtiques.

Objectius

La matèria d'economia a l'educació secundària obligatòria té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Explicar les principals característiques que diferencien el sistema d'economia de mercat respecte d'altres sistemes.
2. Prendre consciència de la interdependència dels factors econòmics i reflexionar sobre les conseqüències del propi comportament com a agent econòmic.
3. Utilitzar models per a l'anàlisi de la realitat econòmica. Proposar mesures de política econòmica que puguin resoldre determinats desequilibris econòmics.
4. Interpretar taules amb indicadors econòmics. Utilitzar tècniques de tractament de dades per tal d'analitzar la informació econòmica i reconèixer la interdependència de les diferents variables que mesuren l'activitat econòmica tot usant les TIC.
5. Comparar algunes macromagnituds de diferents moments històrics de l'economia catalana, espanyola, europea i internacional per analitzar i valorar les repercussions del creixement econòmic sobre el medi ambient i la qualitat de vida de les persones.
6. Determinar per a un cas senzill l'estructura d'ingressos i costos d'una empresa, i calcular-ne el benefici.
7. Reconèixer el funcionament bàsic del diner i diferenciar els tipus de comptes bancaris i de targetes emeses com a mitjà de pagament.
8. Analitzar les polítiques econòmiques emprades pel sector públic per regular l'activitat econòmica.
9. Identificar les competències, interessos i actituds envers la feina per poder prendre decisions de formació i inserció laboral i adaptar-se de manera flexible als canvis que puguin produir-se al llarg de la vida personal i professional.

10. Aprendre a elaborar el propi itinerari formatiu i professional, tot tenint en compte la formació permanent i les expectatives personals a partir de l'autoconeixement i la recerca d'informació sobre les diferents opcions formatives i professionals.
11. Descriure les diferents formes jurídiques de les empreses, i relacionar-hi les responsabilitats legals dels seus propietaris i gestors, així com les exigències de capital.
12. Reconèixer els valors emprenedors que són aplicables en situacions quotidianes i en diverses activitats professionals i aplicar-los al disseny d'una idea empresarial viable, tot emprant les eines adequades i analitzant la informació necessària.

Continguts i criteris d'avaluació

Continguts

Els continguts s'ordenen en cinc blocs: el primer defineix i situa el sistema econòmic de mercat, introdueix en el coneixement del comportament dels agents econòmics, les empreses i els consumidors, i fa referència a l'evolució de l'economia al llarg del temps, els cicles econòmics.

El segon bloc identifica els diferents factors de producció que intervenen en el procés de producció i com afecta l'activitat productiva a l'entorn. Introdueix les diferents formes jurídiques de les empreses, diferencia els ingressos i els costos generals d'una empresa. Proposa portar a terme un projecte empresarial en qualsevol sector empresarial, considerant també la possibilitat de tirar endavant un projecte d'emprenedoria social. També és dona una visió de l'economia més enllà de les fronteres d'una àrea econòmica.

El tercer se centra en el pressupost públic i les polítiques econòmiques que porten a terme les diferents administracions per regular l'economia. Comporta la recerca i selecció de la informació adequada per a la preparació d'informes amb l'ús de mitjans digitals adients. La participació en debats pot ajudar a analitzar les mesures preses per les diferents administracions.

El quart bloc introdueix les finances personals per elaborar un pressupost personalitzat, així com identificar els diferents productes financers de crèdit i debit. També s'exposen els diferents tipus d'assegurança segons els riscos en les diferents etapes de la vida.

El cinquè bloc se centra en l'autoconeixement i l'itinerari formatiu per facilitar el coneixement de les diferents professions i camps ocupacionals existents a l'entorn, perquè l'alumne pugui crear amb coherència el seu propi itinerari acadèmicoprofessional, i introdueix els drets i deures que es deriven de les relacions laborals.

L'economia i els sistemes econòmics

- Les necessitats humanes i l'escassetat.
- L'assignació de recursos. El cost d'oportunitat.
- Evolució històrica dels sistemes econòmics.
- Les relacions bàsiques que s'estableixen entre les empreses i altres agents econòmics.
- Els cicles econòmics.

L'empresa i la funció de producció

- L'empresa i l'empresari.
- La funció de producció. Factors de producció que intervenen en un procés productiu.
- El desenvolupament sostenible.
- Tipus d'empreses. Funcions, objectius i fiscalitat. Ingressos, costos i beneficis.
- Planificació i execució d'un projecte empresarial.
- El comerç internacional i la globalització econòmica.

El sector públic

- Els ingressos i les despeses de l'Estat.
- El deute públic i el dèficit públic.
- La política fiscal com a instrument de distribució de rendes.
- La política monetària: el Banc Central Europeu.
- L'economia a la Unió Europea. Polítiques comunes.
- La inflació i la deflació. L'ocupació i l'atur.

Les finances personals

- Els ingressos, les despeses, el consum, l'estalvi i les inversions.
- La gestió del pressupost personal.
- Productes financers de dèbit i crèdit.
- Drets i deures dels consumidors en el mercat financer.
- L'assegurança com a mitjà de cobertura de riscos.

Autoconeixement i itinerari formatiu

- Interessos, aptituds i motivacions personals per a la carrera professional.
- Itineraris formatius i carreres professionals.
- Característiques relacionades amb les formes de treball: treball per compte propi (autoocupació) i treball per compte d'altri.
- Drets i deures que es deriven de les relacions laborals en el mercat de treball.
- El contracte de treball i la negociació col·lectiva.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer les característiques dels principals sistemes econòmics per poder valorar l'impacte de les decisions econòmiques en la vida dels ciutadans.

2. Identificar les característiques principals de la funció de producció en el mercat català, espanyol i europeu per valorar els efectes de l'activitat productiva sobre l'entorn social i sobre el medi ambient.
3. Reconèixer els diferents rols que assumeix un individu en el sistema econòmic i la interdependència de les seves actuacions amb la resta del món i el medi, per valorar les desigualtats en l'accés als recursos i la distribució de la riquesa.
4. Classificar les principals partides d'un pressupost públic per determinar els efectes que suposa la intervenció del sector públic sobre l'economia.
5. Descriure les característiques de diverses situacions econòmiques i proposar alguna mesura correctora dels desequilibris.
6. Definir les principals macromagnituds, la seva composició i les seves interrelacions per poder fer una diagnosi de la situació d'una economia.
7. Descriure els productes financers més habituals per a l'estalvi i per a la inversió que permetin confeccionar un pressupost personal per comprendre les necessitats de la planificació financera.
8. Reconèixer les competències personals i socials requerides pel mercat de treball per a diferents professions i elaborar un pla per assolir-les.
9. Definir la idea de negoci, identificar les parts que integren un projecte d'empresa, detectar les condicions que permeten la seva viabilitat legal, econòmica i financera i dissenyar de forma bàsica el seu model organitzatiu per confeccionar un projecte d'empresa, manifestant una actitud creativa i autònoma.
10. Elaborar indicadors de diferents fonts, incloent dades desagregades per sexes, escrites, orals i telemàtiques, per confeccionar una petita recerca de la situació econòmica catalana, espanyola, europea i/o internacional.
11. Analitzar de manera individual o en equip, amb el suport de mitjans audiovisuals i de les TIC, casos simples sobre els problemes econòmics per poder argumentar mesures que tendeixin a solucionar-los.

Emprenedoria (matèria optativa de 1r a 3r i matèria optativa de 4t)

Introducció

L'emprenedoria desenvolupa competències transversals de l'àmbit personal i social: competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria, i competència d'aprendre a aprendre.

La competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria implica avançar en aplicar un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement d'un mateix, l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i de portar endavant les accions, però també d'aprendre de les errades i d'assumir riscos, el lideratge, l'assumpció de responsabilitats i la creativitat.

El disseny d'un projecte empresarial constitueix un espai de desenvolupament de la pròpia personalitat, relacionat amb una activitat de caràcter emprenedor, que pot esdevenir un espai al servei del propi creixement personal i professional. També ha de tenir en compte la responsabilitat social i el sentit ètic.

La matèria d'emprenedoria també incideix en el desenvolupament d'habilitats en gestió i organització: la planificació adequada del que es vol fer, tot tenint en compte una sèrie de condicions i prenent decisions, en un entorn concret, i ha de ser prou flexible per adaptar-les quan sigui necessari.

Pel que fa a la competència d'aprendre a aprendre, suposa desenvolupar habilitats per conduir el propi aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats. Des d'aquesta matèria es fomenta l'adquisició de la consciència de les pròpies capacitats, del que pot fer un mateix o de les coses que pot fer amb l'ajuda dels altres. Potenciant l'esperit col·laboratiu es pot desenvolupar el seu compromís cívic per convida i habitar el món, encaminat a la millora de la societat. En un món globalitzat i interconnectat cal cercar espais comuns de convivència, respectant les diferents identitats.

És objecte d'aquesta matèria la recerca de la informació, les possibles fonts i els diversos suports, així com la transformació d'aquesta informació en coneixement. En el desenvolupament de la matèria s'han d'evidenciar les possibilitats d'emprendre projectes personals que poden ser aplicables a la realitat i que mostrin la necessitat de seguir aprenent de manera continuada al llarg de tota la vida.

Les activitats de la matèria d'emprenedoria també permeten desenvolupar les habilitats relacionades amb la competència digital, que comporta el tractament i la presentació de la informació i l'ús de xarxes socials per a les finalitats específiques.

La matèria d'emprenedoria té punts d'intersecció amb la matèria d'economia pel que fa al suport conceptual que l'alumne ha de tenir a l'hora d'aplicar els coneixements d'emprenedoria.

Aquesta matèria també contribueix a l'assoliment d'altres competències bàsiques associades a altres matèries: la competència matemàtica, la competència social i la competència comunicativa.

Quant a la competència matemàtica, s'estudia com traduir un problema a llenguatge matemàtic utilitzant variables, símbols, diagrames i models adequats per poder resoldre'l.

Ahora permet emprar la comunicació i el treball col·laboratiu per compartir i construir coneixement a partir d'idees matemàtiques.

La competència social d'identificar els principals elements de l'espai geogràfic i les seves interrelacions, per prendre decisions respecte a la configuració espacial de les activitats humanes amb criteris de sostenibilitat també es té en compte a l'emprenedoria.

El desenvolupament de la competència d'identificar els diferents models d'organització política, econòmica i territorial, tant a escala més propera com a escala global, permetrà a l'alumne comprendre com afecta la vida dels ciutadans.

A més, contribueix a l'assoliment de la competència comunicativa, gràcies a l'ús de la llengua com a instrument de comunicació oral i escrita. També s'assoleix aquesta competència fent ús d'eines tecnològiques de suport a la comunicació.

Objectius

La matèria d'emprenedoria a l'educació secundària obligatòria té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Identificar les competències, els interessos i les actituds envers la feina per poder prendre decisions de formació i inserció laboral. Adaptar-se de manera flexible als canvis que puguin produir-se al llarg de la vida personal i professional.
2. Ampliar el coneixement de professions diverses, superant els estereotips de gènere.
3. Localitzar fonts d'oferta de feina en l'entorn socioeconòmic local, regional, nacional, europeu i internacional. Analitzar les característiques dels diferents llocs de treball que s'ofereixen.
4. Aprendre a elaborar el propi itinerari formatiu i professional, tenint en compte la formació permanent i les expectatives personals a partir de l'autoconeixement i de la recerca d'informació, usant les TIC, sobre les diferents opcions formatives i professionals.
5. Valorar el paper de l'Estat i la Seguretat Social en la protecció de les persones. Comprendre la necessitat de protecció dels riscos laborals.
6. Reconèixer els valors emprenedors que són aplicables en situacions quotidianes i en diverses activitats professionals.
7. Valorar el paper de l'empresa com a productora de béns i serveis, i com a generadora de llocs de treball.
8. Dissenyar una idea empresarial viable en diversos camps, també tenint en compte negocis amb funció social, tot emprant les tècniques de tractament de dades adequades.
9. Planificar les finances personals i gestionar els pressupostos personals.
10. Explicar els productes financers d'estalvi i inversió de les empreses amb la col·laboració dels agents financers i els avantatges de la diversificació.
11. Realitzar activitats que contribueixin a millorar el treball en equip.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

TERCER CURS PREFERENTMENT (MATÈRIA OPTATIVA)

La proposta de distribució de continguts és orientativa i la decisió d'impartir aquesta matèria en qual-sevol dels tres primers cursos de l'ESO és competència del centre, si bé és aconsellable que aquesta matèria s'ofereixi a tercer, perquè representa una bona iniciació per als alumnes que triïn economia, empenedoria o economia i empenedoria a quart d'ESO.

Continguts

Els continguts s'ordenen en tres blocs: un primer, que fa referència a l'autoconeixement i l'itinerari formatiu; el segon, que fa referència a la iniciativa empenedora i el projecte d'empresa; i el tercer bloc fa referència a la planificació financera.

El primer apartat conté el coneixement de les diferents professions i camps ocupacionals existents en l'entorn, per tal que l'alumnat pugui elaborar el seu propi itinerari academicoprofessional.

El segon apartat se centra en les habilitats personals lligades a l'empenedoria, amb la finalitat d'aprendre a executar accions amb resolució i eficàcia, en situacions de la vida quotidiana.

El tercer bloc inclou les finances, les possibilitats de finançament del dia a dia i del llarg termini tant a nivell personal com professional, diferenciant les diverses fonts de finançament.

L'avaluació ha de tenir en compte els diferents tipus de continguts implicats, i alhora ha de ser una avaluació en l'acció, que permeti valorar no tan sols els resultats finals sinó també els processos de reflexió i creixement personal, i l'elaboració i aplicació de projectes que permetin l'assoliment de les competències de la matèria.

Autoconeixement i itinerari formatiu

- Les vies d'accés als nivells acadèmics, les competències i titulacions que se'n deriven, i les diferents famílies professionals i sortides laborals.
- Recerca sobre les diferents tasques que fan professionals de diferents nivells de qualificació, tot superant estereotips de gènere i altres prejudicis.
- Disseny del propi itinerari formatiu i professional.

Iniciativa empenedora i projecte d'empresa

- Valors i cultures del treball i de les capacitats empenedores.
- Estudi del mercat potencial per a generació d'idees de negoci.
- Planificació i execució en grup d'un projecte empresarial senzill.

Planificació financera

- El paper dels intermediaris financers en la societat.
- Principals productes i serveis financers.
- El pressupost personal.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer les competències personals i socials requerides pel mercat de treball per a diferents professions. Assolir habilitats i actituds relacionades amb l'emprenedoria.
2. Utilitzar diferents tipus de fonts, incloses les TIC, per obtenir informació sobre les característiques del mercat de treball actual, tant de l'entorn proper, com en relació amb un context europeu i internacional.
3. Dissenyar el propi projecte d'itinerari formatiu i professional per a la consecució dels objectius personals.
4. Identificar les parts que integren un projecte d'empresa i desenvolupar-ne un per afrontar els problemes que es puguin plantejar, manifestant una actitud creativa i autònoma per gestionar la pròpia feina.
5. Descriure els productes financers més habituals per a l'estalvi i per a la inversió que permeti confeccionar un pressupost personal per comprendre les necessitats de la planificació financera.
6. Descriure els principals drets i deures dels consumidors en el món financer per reconèixer les implicacions dels contractes financers més habituals.
7. Aplicar tècniques de comunicació verbal i no verbal durant l'exposició pública dels resultats d'una recerca individual o col·lectiva, amb el suport dels mitjans audiovisuals i de les TIC.

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Continguts

Els continguts s'ordenen en tres blocs: el primer fa referència a l'autoconeixement i l'itinerari formatiu; el segon, a la iniciativa emprenedora i el projecte d'empresa; i el tercer, a la planificació financera.

El primer bloc conté el coneixement de les diferents formacions, professions i camps ocupacionals existents a l'entorn, perquè l'alumnat pugui elaborar el seu propi itinerari academicoprofessional. També inclou drets i deures de les relacions laborals.

El segon se centra en les habilitats personals i professionals lligades a l'emprenedoria, amb la finalitat d'aprendre a executar accions amb resolució i eficàcia en situacions de la vida quotidiana.

També introdueix l'alumnat en el coneixement del funcionament de l'empresa i es desenvolupa un projecte empresarial. Serà clau la recerca i la selecció de la informació adequada per a la preparació del pla d'empresa amb els mitjans informàtics adequats. La presentació oral del projecte pot ajudar a reflexionar i compartir coneixement entre l'alumnat.

El tercer bloc recull les finances personals, amb l'elaboració d'un pressupost personal, i les finances de les empreses, tant del dia a dia com a llarg termini, diferenciant les diferents fonts de finançament internes i externes i el paper dels agents financers.

D'altra banda, també es tracta de donar una visió de l'emprenedoria més enllà de les fronteres d'una àrea econòmica. S'estudiaran les relacions econòmiques en el marc europeu. Es relaciona l'impacte econòmic internacional amb les possibilitats d'un desenvolupament sostenible.

Pel que fa a l'avaluació, demana un assoliment progressiu i continuat. És important habitar l'alumne a la reflexió i la comprensió dels conceptes, i evitar la memorització ràpida. El comentari guiat a partir de notícies d'actualitat o de taules de dades és un bon recurs per fer proves escrites variades i que impliquin diversitat de procediments.

Autoconeixement i itinerari formatiu

- Interessos, aptituds, capacitats i motivacions personals per a la carrera professional.
- Itineraris formatius i carreres professionals.
- La presa de decisions de l'itinerari personal.
- El treball. Drets i deures derivats de la relació laboral.
- El contracte laboral i la negociació col·lectiva.
- Els riscos laborals i les prevencions laborals.

Iniciativa emprenedora i projecte d'empresa

- La iniciativa emprenedora i l'empresari a la societat.
- La idea de projecte d'empresa.
- Planificació i execució d'un pla d'empresa.
- Característiques del mercat.
- L'estructura productiva: procés productiu i factors productius.
- L'empresa: tipus d'empreses. Funcions, objectius i fiscalitat.
- Viabilitat del projecte empresarial.
- Ajudes i suports a la creació d'empreses.

Planificació financera

- Els ingressos, les despeses, el consum i l'estalvi.
- El pressupost personal.
- El diner. El sistema financer i bancari.
- Conceptes d'inversió i finançament.
- El paper dels intermediaris financers a la societat.
- Fonts de finançament empresarials. Externes i internes.
- La planificació financera de les empreses.
- Els impostos que afecten les empreses.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer les competències personals i socials requerides pel mercat de treball per a diferents professions i assolir habilitats i actituds relacionades amb l'emprenedoria.
2. Utilitzar diferents tipus de fonts, incloses les TIC, per obtenir informació sobre les característiques del mercat de treball actual, tant de l'entorn proper, com d'un context europeu i internacional.
3. Elaborar el propi itinerari formatiu i professional que respongui a les competències, interessos i actituds personals.
4. Distingir els drets i obligacions que es deriven de les relacions laborals, tant en els contractes de treball com en els documents de negociació col·lectiva.
5. Descriure les bases del sistema de la Seguretat Social, així com les obligacions de treballadors i empresaris en aquest sistema.
6. Identificar les situacions de riscos laborals més habituals en els sectors d'activitat econòmica.
7. Valorar la cultura del treball i les capacitats emprenedores.
8. Conèixer les característiques principals de l'estructura productiva d'una empresa i del mercat català, espanyol, europeu i internacional per valorar els efectes de l'activitat productiva sobre l'entorn social i sobre el medi ambient.
9. Identificar les parts que integren un projecte d'empresa.
10. Confeccionar un projecte d'empresa, identificar el producte, els consumidors, la competència i fixar una estratègia de màrqueting, manifestant una actitud creativa i autònoma per gestionar la pròpia feina.
11. Descriure els productes financers més habituals per a l'estalvi i per a la inversió que permeti confeccionar un pressupost personal.
12. Identificar les fonts de finançament externes i internes de les empreses.
13. Comprendre la necessitat de la planificació financera de les empreses amb relació a l'activitat sectorial i l'economia nacional.
14. Aplicar tècniques de comunicació verbal i no verbal durant l'exposició pública dels resultats d'una recerca individual o col·lectiva, amb el suport dels mitjans audiovisuals i de les TIC.

Economia i Emprenedoria

QUART CURS (MATÈRIA COMPACTADA)

Introducció

La matèria compactada d'economia i empenedoria pretén aportar als alumnes coneixements de cultura econòmica i de raonament, i complementar-los amb els valors i actituds personals relacionats amb l'autonomia i iniciativa personal i empenedoria. És, per tant, una matèria que afegeix valor als continguts acadèmics de l'economia perquè els relaciona amb el vessant aplicat de l'empenedoria, i a la vegada afegeix valor als continguts d'empenedoria amb la fonamentació teòrica.

L'economia i l'empenedoria comparteixen continguts relacionats amb l'aplicació dels coneixements econòmics, l'autoconeixement amb relació als itineraris formatius i professionals i el projecte empresarial. També, comparteixen el desenvolupament d'habilitats en gestió i organització de projectes: la planificació adequada del que es vol fer, tot tenint en compte una sèrie de condicions i prenent decisions, en un entorn concret, i ser prou flexible per adaptar-les quan sigui necessari.

Els continguts de cultura econòmica es tracten amb una metodologia que permeti introduir els models més utilitzats per a l'anàlisi econòmica. La finalitat és que l'alumnat ha de donar respostes coherents als principals temes de debat econòmic i fer-ho aportant una reflexió crítica sobre les causes dels problemes, coneixent algunes de les possibles solucions proposades per les escoles de pensament econòmic. A partir de la comprensió dels conceptes econòmics bàsics, l'alumnat podrà interpretar alguns indicadors de l'economia del país i podrà assolir un grau d'autonomia suficient.

Igualment, l'alumnat ha d'assolir la capacitat per poder interpretar informacions i opinar de manera argumentada sobre qüestions de l'actualitat econòmica. La cultura econòmica implica reconèixer el seu paper com a persona consumidora, productora, treballadora, inversora o estalviadora i com a ciutadà o ciutadana responsable en una societat democràtica, ja que moltes d'aquestes qüestions són de gran transcendència per a la seva vida personal i familiar.

Pel que fa al raonament econòmic i modelització l'alumnat ha d'observar les dades reals i plantejar interrelacions entre elles. A l'hora de prendre decisions, l'alumnat ha de ser capaç d'establir diferents alternatives, analitzant les dades i valorant les relacions costos/beneficis. També implica adquirir la capacitat matemàtica d'aplicar certs models a casos concrets.

Aquesta matèria compactada també contribueix a l'assoliment d'altres competències bàsiques transversals: la competència d'autonomia, iniciativa personal i empenedoria, la competència d'aprendre a aprendre, la competència social i ciutadana, i la competència digital.

L'autonomia, iniciativa personal i empenedoria implica avançar en el fet d'aplicar un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement d'un mateix, l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, d'imaginar projectes i de portar endavant les accions, però també d'aprendre de les errades i d'assumir riscos, el lideratge, l'assumpció de responsabilitats i la creativitat. El disseny d'un projecte empresarial constitueix un espai de desenvolupament de la pròpia personalitat, relacionat amb una activitat de caràcter empenedor, que pot esdevenir un espai al servei del propi creixement professional.

Pel que fa a la competència d'aprendre a aprendre, suposa desenvolupar habilitats per conduir el propi aprenentatge i ser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats. Des d'aquesta matèria, es fomenta l'adquisició de la consciència de les pròpies capacitats, del que pot fer un mateix o de les coses que pot fer amb l'ajuda dels altres. En el desenvolupament de la matèria s'ha d'evidenciar les possibilitats d'emprendre projectes personals que poden ser aplicables a la realitat i que tinguin en compte la necessitat de seguir aprenent de manera continuada al llarg de tota la vida.

La competència social i ciutadana es desenvolupa en l'anàlisi de l'impacte de les activitats productives i de consum, tant des del vessant social com del mediambiental.

Identificar els diferents models d'organització política, econòmica i territorial, tant a l'escala més propera com a escala global, permetrà comprendre com afecta la vida dels ciutadans. També els ha de permetre reconèixer les desigualtats socials i econòmiques que tenen lloc en els diversos territoris i societats, en aspectes com la disponibilitat de recursos bàsics i l'accés a serveis bàsics, entesos com a resultat d'una distribució desigual de la riquesa.

Les activitats de la matèria d'economia i empenedoria també permeten desenvolupar les habilitats relacionades amb la competència digital, que comporta el tractament i la presentació de la informació i l'ús de xarxes socials per a les finalitats específiques.

Aquesta matèria compactada també contribueix a l'assoliment d'altres competències bàsiques associades a altres matèries: la competència matemàtica i la competència comunicativa.

Quant a la competència matemàtica s'aborda com traduir un problema a llenguatge matemàtic utilitzant variables, símbols, diagrames i models adequats per tal de poder resoldre'ls. Alhora permet emprar la comunicació i el treball col·laboratiu per compartir i construir coneixement a partir d'idees matemàtiques.

A més, contribueix a l'assoliment de la competència comunicativa, gràcies a l'ús de la llengua com a instrument de comunicació oral i escrita, i a l'ús d'eines tecnològiques de suport a la comunicació.

Objectius

La matèria compactada d'economia i empenedoria a l'educació secundària obligatòria té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Prendre consciència de la interdependència dels factors econòmics. Reflexionar sobre les conseqüències del propi comportament com a agent econòmic.
2. Identificar les competències, interessos i actituds envers la feina per poder prendre decisions de formació i inserció laboral i adaptar-se de manera flexible als canvis que puguin produir-se al llarg de la vida personal i professional.
3. Aprendre a elaborar el propi itinerari formatiu i professional, tot tenint en compte la formació permanent i les expectatives personals a partir de l'autoconeixement i de la recerca d'informació sobre les diferents opcions formatives i professionals.
4. Explicar les principals característiques que diferencien el sistema d'economia de mercat respecte d'altres.

5. Utilitzar models per a l'anàlisi de la realitat econòmica. Proposar mesures de política econòmica que puguin resoldre determinats desequilibris econòmics.
6. Interpretar taules amb indicadors econòmics. Utilitzar tècniques de tractament de dades per tal d'analitzar la informació econòmica. I reconèixer la interdependència de les diferents variables que mesuren l'activitat econòmica.
7. Comparar macromagnituds de diferents moments històrics de l'economia catalana, espanyola, europea i internacional.
8. Analitzar i valorar les repercussions del creixement econòmic sobre el medi ambient i la qualitat de vida de les persones.
9. Reconèixer els valors emprenedors que són aplicables en situacions quotidianes i en diverses activitats professionals i aplicar-los al disseny d'una idea empresarial viable, tot emprant les eines adequades i analitzant la informació necessària.
10. Intervenir en un debat, per abordar problemes econòmics, expressant els propis arguments i utilitzant la terminologia econòmica i les dades adequades al context, tot usant les TIC.

Continguts i criteris d'avaluació

Continguts

Els sis blocs de continguts s'ordenen en dos grans apartats: un primer apartat, que agrupa els tres primers blocs, té una perspectiva més microeconòmica; i el segon, amb els tres blocs següents, té un enfocament més macroeconòmic.

El primer apartat defineix i situa el sistema econòmic de mercat, i l'acosta al coneixement del comportament dels agents econòmics, empreses i consumidors. També fa referència a les finances personals.

El segon apartat introdueix l'alumnat en el coneixement del funcionament de l'economia nacional. Se centra en el pressupost públic com a instrument de política econòmica. Serà clau la recerca i selecció de la informació adequada per a la preparació d'informes amb els mitjans informàtics adequats. La participació en debats pot ajudar a analitzar les mesures preses per les diferents administracions.

D'altra banda, també es tracta de donar una visió de l'economia més enllà de les fronteres d'una àrea econòmica. S'estudiaran les relacions econòmiques internacionals. Es relaciona l'impacte econòmic internacional amb les possibilitats d'un desenvolupament sostenible. Seria interessant introduir activitats integradores de continguts treballats en els apartats anteriors, com ara l'estudi de dades reals que permetin la comparació de la situació econòmica de diferents economies.

Pel que fa a l'avaluació, demana un assoliment progressiu i continuat. És important habitar l'alumne a la reflexió i la comprensió dels conceptes, i evitar la memorització ràpida. El comentari guiat a partir de notícies d'actualitat o de taules de dades és un bon recurs per fer proves escrites variades i que impliquin diversitat de procediments.

El sistema econòmic

- El principal problema econòmic: l'escassetat.

- L'elecció i l'assignació de recursos. El cost d'oportunitat.
- Els agents econòmics. El flux circular de la renda.
- Els sistemes econòmics.
- Les interrelacions entre els agents econòmics.
- Interessos, aptituds i motivacions personals per a la carrera professional.
- Itineraris formatius i carreres professionals.

La producció

- L'estructura productiva: procés productiu i factors productius.
- L'empresa: tipus d'empreses. Funcions, objectius i fiscalitat.
- Ingressos, costos i beneficis.
- El pla d'empresa.

Les finances personals

- Els ingressos, les despeses, el consum, l'estalvi i les inversions.
- El pressupost personal.
- Productes de dèbit i crèdit.

El sector públic

- Els objectius del sector públic.
- El pressupost públic: els ingressos i les despeses públics.
- El deute públic i el dèficit públic.
- La política econòmica. La política fiscal com a instrument de distribució de rendes.

Problemes econòmics actuals

- Els cicles econòmics.
- La inflació i la deflació.
- L'ocupació i l'atur.

Economia internacional

- El comerç internacional.
- La globalització econòmica.
- El desenvolupament sostenible.

Criteris d'avaluació

1. Reconèixer les característiques dels principals sistemes econòmics per poder valorar l'impacte de les decisions econòmiques en la vida dels ciutadans.
2. Elaborar el propi itinerari formatiu i professional que respongui a les competències, interessos i actituds personals.
3. Identificar les característiques principals de l'estructura productiva i del mercat català, espanyol, europeu i internacional per valorar els efectes de l'activitat productiva sobre l'entorn social i sobre el medi ambient.
4. Descriure els productes financers més habituals per a l'estalvi i per a la inversió que permeti confeccionar un pressupost personal per comprendre les necessitats de la planificació financera.
5. Classificar les principals partides d'un pressupost públic per determinar els efectes que suposa la intervenció del sector públic sobre l'economia.
6. Confeccionar un projecte d'empresa, manifestant una actitud creativa i autònoma per gestionar la pròpia feina.
7. Definir les principals macromagnituds, la seva composició i les seves interrelacions per poder fer una diagnosi de la situació d'una economia.
8. Elaborar indicadors de diferents fonts, incloent dades desagregades per sexes, escrites, orals i telemàtiques, per confeccionar una petita recerca de la situació econòmica catalana, espanyola, europea i/o internacional.
9. Reconèixer els diferents rols que assumeix un individu en el sistema econòmic i la interdependència de les seves actuacions amb la resta del món i el medi, per valorar les desigualtats en l'accés als recursos i la distribució de la riquesa al món.
10. Descriure les característiques de diverses situacions econòmiques i proposar alguna mesura correctora dels desequilibris.
11. Analitzar de manera individual o en equip, amb el suport de mitjans audiovisuals i de les TIC, casos simples sobre els problemes econòmics per poder argumentar mesures que tendeixin a solucionar-los.

Annex 7

Àmbit artístic

Competències bàsiques de l'àmbit artístic

La competència artística s'entén com l'habilitat per comprendre i fer un ús integrat de la varietat de coneixements que configuren l'art en els contextos socials en què són necessaris i demanats.

La implicació educativa d'aquesta competència ha de permetre l'aprenentatge de les arts no únicament com a objectes de coneixement tècnic, cultural, estètic o històric, sinó que han de ser concebudes com una praxi, com un procés holístic d'experiències d'aprenentatge vivencials i gratificants que des de l'aula puguin vincular-se cap al usos socials.

El coneixement i la pràctica de l'art han de permetre explorar, a través d'una reflexió crítica i compartida, la potencialitat versàtil dels llenguatges artístics. Per una banda, aquesta pràctica ha de facilitar els canals per fer emergir les emocions i els sentiments de l'alumnat, incentivant la creativitat i cercant vies per a l'expressió i la comunicació artístiques. El coneixement i la pràctica de l'art també han de permetre formar opinions i judicis basats en el respecte per la diversitat de formes i funcions d'expressió artística.

Per altra banda, el coneixement i la pràctica de l'art han de promoure la reflexió, la conscienciació i l'ús de l'art, amb la seva diversitat de llenguatges, per convertir-lo en un vehicle per a l'educació en valors i una eina eficaç de transformació i canvi social.

La competència comunicativa, entesa de manera genèrica, es fonamenta en l'habilitat de generar imatges mentals que ens faciliten la comprensió d'allò que percebem i ens ajuda a comprendre, interioritzar i interpretar conceptes, pensaments, sentiments i opinions, tant de manera oral com de manera gràfica i visual.

El pensament visual, que és una de les formes mentals de processar la informació i és complementària al pensament verbal i auditiu, ens ajuda a comprendre i interpretar la realitat que ens envolta. Incentiva la creativitat i interactua amb tots els contextos socials i culturals, com l'educació i la formació, la vida privada o professional, la cultura i l'oci, perquè a partir de la imaginació creadora es troben noves respostes.

Les matèries de música, d'educació visual i plàstica, i d'arts escèniques i dansa, presents en el currículum de l'educació secundària obligatòria, constitueixen una visió global i integradora de les arts amb més projecció en la societat contemporània. Les arts són actius culturals de primer ordre i cal que l'alumnat adopti una actitud activa, compregui i experimenti, durant el seu procés formatiu, les prestacions d'aquests llenguatges.

L'enfocament de l'aprenentatge per competències de les arts ha de permetre que l'alumnat prengui consciència de les seves capacitats i habilitats d'expressió artística, les explori, les canalitzi i les desenvolupi al llarg de la seva escolarització.

Les deu competències de l'àmbit artístic de música, d'educació visual i plàstica, i d'arts escèniques i dansa, s'organitzen a partir de tres dimensions: dimensió percepció i escolta; dimensió expressió, interpretació i creació; i dimensió societat i cultura.

Per a la matèria de música s'han establert dotze continguts clau (CC) que es distribueixen en funció de la seva relació amb cada competència. Per a la matèria d'educació visual i plàstica, hi ha quinze continguts clau i per a la matèria d'arts escèniques i dansa, vuit.

Atès que la competència digital és una competència transversal que s'adquireix a través de diverses matèries, i considerant que la dimensió d'expressió, interpretació i creació, inclou l'ús d'eines tecnològiques, s'han incorporat referències a l'àmbit digital en els continguts clau (CCD) i en els continguts per cursos.

Dimensió percepció i escolta

Aquesta dimensió agrupa les competències que corresponen a l'anàlisi de les produccions artístiques i a mostrar hàbits de percepció activa i reflexiva.

Aquesta dimensió està integrada per dues competències:

Competència 1. Utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques

Aquesta competència implica ser capaç d'analitzar les produccions artístiques pròpies o d'altres en els àmbits de la creació visual, musical i corporal.

- En un primer moment, l'activitat analítica suposa un exercici de disposició i voluntat d'acció sobre les produccions artístiques subjectes a anàlisi, que ha de permetre destriar, identificar i descriure els elements presents a cada producció.
- La segona fase de l'anàlisi implica exercitar el pensament holístic per comprendre les interrelacions que s'estableixen entre els elements en el si de l'obra, que configuren i donen sentit a les produccions artístiques.

Per realitzar aquesta aproximació analítica l'alumne ha de tenir:

- Un coneixement previ dels elements que configuren les produccions artístiques.
- El coneixement i les habilitats per aplicar de forma estratègica l'anàlisi que permeti copsar les diferències i les singularitats pròpies de cada llenguatge artístic per establir les seves relacions formals i significatives.

Aquesta competència es relaciona amb les competències següents:

- Les competències 3 i 4, ja que són les relacionades amb l'àmbit de la interpretació en música i en educació visual plàstica, i per accedir i desenvolupar processos d'interpretació cal un bon coneixement i ús dels elements dels llenguatges artístics.
- Les competències 5 i 6, atès que per compondre amb elements dels llenguatges artístics o bé per experimentar i improvisar, primer cal tenir-ne un bon coneixement.
- La competència 7, perquè crear projectes artístics pressuposa el coneixement i l'aplicació pràctica dels elements dels llenguatges artístics.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Identificar i descriure un nombre bàsic d'elements en l'anàlisi de les produccions artístiques.	1.2. Identificar, descriure (caracteritzar) i relacionar un nombre ampli d'elements en l'anàlisi de les produccions artístiques.	1.3. Descriure amb precisió les característiques dels elements en produccions artístiques més complexes i detectar les relacions i les estratègies compositives.

Continguts clau de música

- CC2. Elements i patrons musicals.
- CC3. Organologia i classificació dels instruments.
- CC4. Formacions instrumentals, la veu, el cant i el cos.
- CC5. Grafies, convencionals i alternatives.
- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC1. Percepció visual i audiovisual.
- CC2. Fonaments del llenguatge visual, plàstic i audiovisual.
- CC3. Elements bàsics de les produccions artístiques.
- CC5. Forma: tipologia i característiques.
- CC13. Procediments d'anàlisi de produccions artístiques.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.

Competència 2. Mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural

Aquesta competència fa referència a l'escolta i observació de l'entorn i és fonamental per assolir la resta de competències, atès que la percepció és l'estadi inicial per desenvolupar l'apreciació sensible, l'anàlisi i el coneixement de les produccions artístiques, la creació i l'expressió de les emocions.

Aquesta competència es vincula estretament amb les competències següents:

- La competència 1, atès que la percepció reflexiva de l'entorn suposa haver d'utilitzar elements i estratègies dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques.
- La competència 8, en tant que la percepció amb reflexió de l'entorn visual i sonor és el que després permetrà valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions.

- La competència 9, perquè treballar els hàbits de percepció, atenció, reflexió i escolta estableixen el pòsit que permet gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i interpersonal.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Mostrar l'hàbit de percebre de forma reflexiva el que és més evident del seu entorn visual i sonor proper.	2.2. Mostrar l'hàbit i l'interès de percebre de forma reflexiva i oberta el que és evident, subtil i complex de l'entorn proper i llunyà.	2.3. Mostrar l'hàbit i l'interès de percebre de forma oberta els entorns més complexos i ser capaç de cercar i crear nous coneixements en assumir i integrar els elements percebuts.

Continguts clau de música

- CC1. Tipus d'escolta musical.
- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC1. Percepció visual i audiovisual.
- CC14. Ecologia visual i sonora.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.

Dimensió expressió, interpretació i creació

Les competències recollides en aquesta dimensió impliquen les capacitats d'anàlisi, interpretació, representació, creació, composició i experimentació amb relació a les produccions artístiques, així com els hàbits de treball necessaris per desenvolupar projectes disciplinaris o transdisciplinaris.

Competència 3. Interpretar música de forma individual i col·lectiva utilitzant la veu, els instruments, el cos i les eines tecnològiques

La interpretació musical a l'aula en format de grup classe ha de ser un dels àmbits disciplinaris més reeixits de l'educació musical obligatòria.

La música és un art dinàmic i el seu material, el so, és eteri, per la qual cosa la interpretació musical a l'aula troba la seva essència en el mateix procés d'interpretació musical (saber fer música): l'estudi individual i l'assaig en grup són els processos rellevants d'aquesta competència, que culmina en la interpretació final, a l'aula o fora, com a mostra de la qualitat del procés d'aprenentatge seguit.

L'estudi individual del repertori musical és un primer pas del procés en què l'alumnat ha d'habilitar la seva competència tècnica, expressiva i comunicativa, sigui amb un instrument, la veu, el cos o les eines tecnològiques. Amb aquest treball es desenvolupen dues dimensions d'aprenentatge clarament diferenciades: la purament cognitiva (concentració, abstracció, memòria...) i l'emocional-estètica (habilitat per sentir, expressar-se i comunicar musicalment).

Amb la pràctica de l'assaig del repertori en format de grup, una vegada assolit el treball individual previ, l'alumnat desenvoluparà un seguit d'actituds i conductes de caràcter social (col·laboració, ajut entre iguals, iniciativa, respecte, empatia, etc.) que permetran que la seva aportació tècnica i expressiva musical s'imbriqui en el conjunt. De tot això, se'n derivarà un procés de sincronització rítmica, melòdica i harmònica que facilitarà el progrés de la tasca compartida en què es convertirà la interpretació musical.

Aquesta competència es relaciona directament amb:

- La competència 2, atès que quan s'interpreta música és fonamental percebre-la reflexivament en el moment que esdevé de forma que la seva retroalimentació funciona com a guia de la interpretació.
- També està vinculada a les competències 8, 9 i 10, en tant que la interpretació musical ha de permetre verbalitzar l'experiència del procés i del resultat de la interpretació, així com tots els aspectes relacionats amb el gaudi estètic, els valors que emergeixen de la praxi compartida i de la dimensió cultural i social associada a les obres musicals interpretades.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Interpretar música de forma individual, col·lectiva i col·laborativa, assolint un nivell tècnic i expressiu que permeti interpretar les parts musicals bàsiques i/o adaptades del repertori.	3.2. Interpretar música de forma individual, col·lectiva i col·laborativa, assolint un nivell tècnic i expressiu, amb domini de la lectoescriptura en el vessant rítmic i melòdic.	3.3. Interpretar música de forma individual, col·lectiva i col·laborativa, assolint un nivell tècnic i expressiu, amb domini de la lectoescriptura autònoma en el vessant rítmic, melòdic i harmònic del repertori.

Continguts clau de música

- CC4. Formacions instrumentals, la veu, el cant i el cos.
- CC5. Grafies, convencionals i alternatives.
- CC6. Tècniques d'interpretació musical i escènica col·laborativa.
- CC8. Rítmica, moviment i percussió corporal.
- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.

Competència 4. Interpretar i representar amb formes bidimensionals i tridimensionals, estàtiques i en moviment

Aquesta competència se centra en la capacitat d'observar i oferir una interpretació de la realitat fent ús de les diferents tècniques i sistemes de representació per generar formes bidimensionals o tridimensionals i/o espacials, tant estàtiques com en moviment. En els diferents àmbits de les arts visuals la interacció amb la realitat és fonamental: en el disseny, en els sistemes de representació propis del dibuix tècnic i la geometria, la fotografia, el cinema, el videoart i en les arts plàstiques. L'observació de l'entorn és bàsica per poder prendre decisions sobre els elements sensibles i significatius d'acord amb els que volem treballar per interpretar i representar.

Es tracta d'una competència instrumental que inclou diverses capacitats: la d'anàlisi, síntesi i interpretació de la realitat observada, la de representació i comunicació de les idees, i les habilitats tecnològiques que han de permetre crear les produccions artístiques.

Tenir competència per interpretar i representar elements artístics és ser capaç de produir propostes artístiques interpretatives o singulars en què s'incloguin elements de percepció i reflexió dels entorns cultural i natural.

Aquesta competència es relaciona amb les competències següents:

- La competència 1, per poder interpretar cal fer ús dels elements dels llenguatges artístics tot posant-los en pràctica.
- La competència 2, atès que per interpretar produccions artístiques de l'àmbit plàstic i audiovisual és fonamental primer percebre i reflexionar a partir dels múltiples elements de la realitat de l'entorn.

La competència no desenvolupa únicament la interpretació, també es demana que l'alumne sigui capaç de formalitzar-la per mitjà de representacions visuals o audiovisuals.

Les tipologies de representació dependran de l'àmbit de les arts visuals i audiovisuals en què es treballi: descriptives, il·lustratives, tècniques, més expressives, més simbòliques, més realistes o més abstractes, entre d'altres. En demanar a l'alumne una intencionalitat en la representació, s'està demanant una atribució de significat a la representació que li doni sentit. És a dir, que la representació sigui interpretable des del contingut o l'orientació del missatge que es vulgui transmetre.

La competència 5, compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit, complementa aquesta part de la competència 4.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Utilitzar recursos tècnics de representació bàsics sobre formes elementals amb resultat d'un producte artístic coherent amb una intencionalitat predeterminada.	4.2. Utilitzar recursos tècnics de representació variats sobre una major riquesa de formes responent a la intencionalitat predeterminada.	4.3. Utilitzar recursos tècnics de representació complexos de forma creativa i coherents amb la intencionalitat perseguida pel mateix alumne fruit d'un procés d'interpretació i reflexió previ.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC4. Llenguatges artístics: procediments, ús i interrelació.

- CC5. Forma: tipologia i característiques.
- CC6. Interpretació de les formes i lectura d'imatges.
- CC7. Expressió i comunicació.
- CC8. Bidimensionalitat, tridimensionalitat i temporalitat.
- CC9. Instruments i tècniques analògiques i digitals per a la representació i comunicació visual i audiovisual.
- CC15. Metodologia projectual.
- CCD1. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD7. Realitat virtual i augmentada.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.

Competència 5. Compondre amb elements dels llenguatges artístics utilitzant eines i tècniques pròpies de cada àmbit

La competència de compondre fa referència a la capacitat de saber ordenar i coordinar els diferents elements d'un llenguatge artístic amb la finalitat d'articular idees i emocions estètiques. Per compondre cal conèixer els elements del llenguatge, les eines i les tècniques pròpies de cada àmbit artístic.

El domini d'un llenguatge artístic esdevé quan, a més a més d'entendre'l, s'empra i es reelabora per expressar-se i comunicar-se. L'alumne s'expressa plenament amb les arts quan és capaç de crear a partir del coneixement dels procediments, les aplicacions i les eines pròpies de cadascun dels llenguatges artístics.

Aquesta competència està relacionada amb la 1, 3 i 4, que fan referència a percebre, comprendre, interpretar i analitzar, que són competències necessàries per habilitar aquesta competència. Tanmateix, tota creació porta associat un procés vinculat a gestió de l'espai i el temps, i en aquest sentit també es vincula amb la competència 6, atès que la improvisació i l'experimentació són procediments creatius estretament imbricats amb la composició.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Compondre produccions artístiques amb coherència i coneixement dels llenguatges propis, a partir d'unes pautes bàsiques clarament establertes.	5.2. Compondre produccions artístiques amb coherència i coneixement dels llenguatges propis, partint de l'experiència pròpia i de manera imaginativa, a partir d'unes pautes establertes.	5.3. Compondre produccions artístiques amb coherència i coneixement dels llenguatges propis, amb autonomia i iniciativa, partint de l'experiència pròpia i de manera imaginativa, a partir d'unes pautes obertes.

Continguts clau de música

- CC4. Formacions instrumentals, la veu, el cant i el cos.
- CC5. Grafies convencionals i alternatives.
- CC6. Tècniques d'interpretació musical i escènica col·laborativa.

- CC7. Eines per a la composició i la improvisació.
- CC8. Rítmica, moviment i percussió corporal.
- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC2. Fonaments del llenguatge visual, plàstic i audiovisual.
- CC3. Elements bàsics de les produccions artístiques.
- CC7. Expressió i comunicació.
- CC9. Instruments i tècniques analògiques i digitals per a la representació i comunicació visual i audiovisual.
- CC13. Procediments d'anàlisi de produccions artístiques.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

Competència 6. Experimentar i/o improvisar amb instruments i tècniques dels llenguatges artístics

L'experimentació i la improvisació són activitats fonamentals dels processos creatius i de les diferents disciplines artístiques. Saber experimentar i improvisar vol dir ser capaç de provar, de posar en pràctica coneixements i habilitats, per poder analitzar els resultats i treure'n conclusions. Aquest procés és rellevant en la fase d'ideació o planificació de qualsevol producció artística, en la qual cal investigar amb els elements dels llenguatges propis, amb les formes, les tècniques i estructures, i amb l'ús de les eines que s'adaptin a les nostres intencions formals i expressives.

Aquesta competència pressuposa definir quin és l'objectiu de l'experimentació/improvisació, escollir els instruments, les tècniques, els elements que entraran en joc i realitzar les proves que siguin necessàries com aplicar, adaptar, modificar, barrejar i fer interaccionar els recursos de diferents maneres.

Tenir competència per experimentar i/o improvisar comporta la capacitat de prendre decisions en l'acció del mateix procés, fruit de la retroalimentació i la reflexió in situ, així com analitzar i valorar els resultats obtinguts per incorporar-los a una producció o d'altres accions posteriors.

Aquesta competència permet que els alumnes puguin desenvolupar processos compositius i interpretatius, per aquesta raó és una competència rellevant per fer efectives les competències 3, 4, 5 i 7.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
<p>6.1. Portar a terme un procés d'experimentació i/o improvisació a partir d'una pauta i per mitjà d'instruments i tècniques establertes a través de les quals arribar a una solució o un resultat.</p>	<p>6.2. Cercar recursos i decidir entre els instruments i les tècniques proposades, dur a terme l'experimentació i/o la improvisació, analitzar el resultat i mostrar les possibles aplicacions.</p>	<p>6.3. Cercar amb iniciativa pròpia les eines, les tècniques i els recursos idonis, fer-los interaccionar a través del procés d'experimentació i/o improvisació, analitzar i treure conclusions que permetin transferir el resultat i aplicar-ho a produccions artístiques posteriors.</p>

Continguts clau de música

- CC3. Organologia i classificació dels instruments.
- CC6. Tècniques d'interpretació musical i escènica col·laborativa.
- CC7. Eines per a la composició i la improvisació.
- CC8. Rítmica, moviment i percussió corporal.
- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC12. Interacció de les arts.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD16. Tractament de la informació.
- CCD17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC3. Elements bàsics de les produccions artístiques.
- CC7. Expressió i comunicació.
- CC9. Instruments i tècniques analògiques i digitals per a la representació i comunicació visual i audiovisual.
- CC12. Interacció de les arts.
- CC13. Procediments d'anàlisi de produccions artístiques.
- CCD9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CCD16. Tractament de la informació.
- CCD17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.

Competència 7. Desenvolupar projectes artístics disciplinaris o transdisciplinaris tant personals com col·lectius

Desenvolupar projectes artístics comporta iniciar un procés de reflexió i indagació sobre un tema d'interès, definir i organitzar un pla de treball amb metodologies i eines pròpies de l'àmbit artístic i d'altres àmbits per arribar a una producció i a unes conclusions finals.

Els projectes disciplinaris combinen diferents continguts d'un mateix àmbit de coneixement i els projectes transdisciplinaris impliquen altres àmbits i una interrelació més complexa entre els elements que concorren en el seu disseny i producció:

- Impliquen diferents disciplines artístiques.
- Involucren les disciplines d'arts amb altres disciplines i/o matèries.
- Sorgeixen del contacte entre la comunitat educativa i el seu entorn social i cultural.

És una competència que implica pràcticament totes les altres competències per desenvolupar-se correctament, i preferentment:

- La competència 6, pel que fa a la flexibilització de les experimentacions i improvisacions.
- La competència 9, en tant que els processos de creació dels projectes fomenten el gaudi en les produccions artístiques i permet contrastar elements per valorar la funció social de l'art.
- La competència 10, atès que els projectes artístics incorporen sovint idees i missatges que van més enllà de la funció estètica per projectar-se en la dimensió dels valors socials.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Ser capaç de desenvolupar el projecte amb un pla previ establert, aplicar disciplines diverses amb el suport i la guia del professor.	7.2. Mostrar certa iniciativa, autonomia i grau d'implicació en el desenvolupament del projecte, i començar a aplicar diferents disciplines amb una mínima orientació.	7.3. Mostrar capacitat per organitzar el projecte autònomament i desenvolupar les fases. Ser capaç de treballar amb diferents disciplines, treure i argumentar les conclusions del treball realitzat.

Continguts clau de música

- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.
- CCD18. Entorn personal d'aprenentatge (EPA).
- CCD19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).
- CCD22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.
- CCD24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC4. Llenguatges artístics: procediments, ús i interrelació.
- CC9. Instruments i tècniques analògiques i digitals per a la representació i la comunicació visual i audio-visual.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.
- CC15. Metodologia projectual.
- CCD18. Entorn personal d'aprenentatge (EPA).
- CCD19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digitals).
- CCD22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.
- CCD24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa.

Dimensió societat i cultura

Aquesta dimensió dona cabuda a les competències que es relacionen amb l'àmbit del gaudi, les emocions, el respecte de les produccions artístiques en el seu context i el reconeixement del valor social de l'art com a mitjà de cohesió i proposta d'accions prosocials.

Competència 8. Valorar amb respecte i sentit crític les produccions artístiques en els seus contextos i funcions

Aquesta competència fa referència al coneixement cultural i artístic que facilita les vies per comprendre el món que envolta els alumnes des de la perspectiva de les arts. Es parteix de l'entorn més proper a l'alumne, de l'actualitat i de Catalunya, i s'entronca amb altres períodes històrics i altres entorns geogràfics.

La valoració consisteix a emetre judicis sobre les produccions artístiques, en el seu context, i amb relació als llenguatges artístics que les constitueixen i les seves finalitats. Mostrar respecte i sentit crític significa valorar les produccions alienes acceptant les idees i la configuració final de la proposta, així com pensar autònomament, crear-se una opinió pròpia, fonamentada en el coneixement adquirit i la reflexió.

Aquesta competència està especialment relacionada amb la competència 1 (utilitzar estratègicament els elements dels llenguatges visual, musical i corporal per analitzar les produccions artístiques) i la 2 (mostrar hàbits de percepció reflexiva i oberta de la realitat sonora i visual de l'entorn natural i cultural).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Valorar produccions de l'entorn més immediat, situant-les en el seu context i tenint en compte la seva funció, aplicant els elements d'un llenguatge artístic determinat.	8.2. Valorar produccions d'entorns geogràfics i històrics diversos, situant-les en el seu context i tenint en compte la seva funció, aplicant els elements d'un llenguatge artístic determinat.	8.3. Valorar produccions d'entorns geogràfics i històrics diversos, situant-les en el seu context i tenint en compte la seva funció, interrelacionant els elements dels diferents llenguatges artístics.

Continguts clau de música

- CC9. Eines TAC de suport a l'activitat i la producció musical.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC6. Interpretació de les formes i lectura d'imatges.
- CC7. Expressió i comunicació.
- CC9. Instruments i tècniques analògiques i digitals per a la representació i la comunicació visual i audiovisual.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC13. Procediments d'anàlisi de produccions artístiques.
- CC14. Ecologia visual i sonora.

Competència 9. Gaudir de les experiències i creacions artístiques com a font d'enriquiment personal i social

Aquesta competència fa referència a la sensibilitat personal i estètica davant del fet artístic. L'experiència de gaudi, com a reacció amb el contacte de l'obra artística, transporta les persones tant cap a estats plaents, des del punt de vista emocional i sentimental, com cap a estats de gratificació intel·lectual, pel fet de captar i comprendre allò que ens comunica l'obra artística. En aquest sentit, és rellevant fer notar a l'alumnat que hi ha una relació directa entre el coneixement artístic i el grau en què les persones gaudeixen de l'art.

Aquests estats de gaudi també aporten valors humans i socials que poden ser explicitats i compartits. En conseqüència, l'enriquiment pot ser personal i interpersonal. S'ha d'aconseguir que aquesta experiència es converteixi en un hàbit fora de l'àmbit escolar i sigui viscut i compartit al llarg de tota la vida.

Aquesta competència està estretament relacionada amb totes les altres competències artístiques, atès que el gaudi ha d'amarar la vivència artística tant en la percepció com en l'expressió.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

La naturalesa fonamentalment actitudinal d'aquesta competència fa que no sigui necessari graduar-la.

Continguts clau de música

- CC2. Elements i patrons musicals.
- CC4. Formacions instrumentals, la veu, el cant i el cos.
- CC6. Tècniques d'interpretació musical i escènica col·laborativa.
- CC7. Eines per a la composició i la improvisació.
- CC8. Rítmica, moviment i percussió corporal.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC6. Interpretació de les formes i lectura d'imatges.
- CC7. Expressió i comunicació.
- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC15. Metodologia projectual.

Competència 10. Fer ús del coneixement artístic i de les seves produccions com a mitjà de cohesió i d'acció prosocial

Els fenòmens artístics sovint impliquen aspectes que van molt més enllà del seu impacte estètic en les persones. Les possibilitats instrumentals de l'art superen el marc de la seva funció estètica i s'amplien a d'altres àmbits en què els seus usos es transformen en eines d'acció social de primer ordre.

Aquesta competència pretén fer reflexionar i incentivar en l'alumnat una sèrie d'actituds i conductes vinculades a l'àmbit axiològic, és a dir, amb relació a tot allò que afavoreix l'emergència de valors personals i socials. L'alumnat ha de ser capaç d'identificar aquestes funcions de l'art en diferents contextos, emetre judicis contingents sobre les seves potencialitats instrumentals i decidir utilitzar-les *ad hoc* amb les finalitats esmentades.

La funció autotèlica de l'art, dirigit a si mateix per provocar emocions i sentiments estètics, queda superada per una concepció de l'art com a eina, com a mitjà privilegiat pel seu gran impacte en la societat contemporània, capaç d'anar molt més enllà:

- L'art com a mediador de conflictes personals i socials.
- L'art com a possibilitador d'entesa entre cultures.
- L'art com a incentivador de conductes altruistes.
- L'art com a configurador d'identitats personals, culturals, socials o nacionals.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
10.1. Prendre consciència de la pròpia implicació en produccions artístiques com a mitjà de cohesió i acció social i participar-hi activament.	10.2. Col·laborar activament en produccions artístiques que treballin sobre el compromís i la consciència social.	10.3. Proposar i integrar-se en produccions artístiques col·laboratives que afavoreixin la cohesió i l'acció prosocial.

Continguts clau de música

- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.

Continguts clau d'educació visual i plàstica

- CC10. Art i societat.
- CC11. Art i compromís.
- CC12. Interacció de les arts.
- CC14. Ecologia visual i sonora.

Orientacions per a l'avaluació

Avaluar les competències de l'àmbit artístic requereix incorporar i aplicar coneixements treballats, que es demostren en l'acció, en un saber fer, a més a més d'un saber dir. Tanmateix, la competència s'ha d'assolir al final de l'etapa, de manera que durant el procés d'habilitació s'han d'explicitar els criteris d'avaluació continuada i formativa que en validin el progrés, i evidencin les habilitats i els coneixements adquirits en aquest àmbit de coneixement.

Malgrat la perspectiva globalitzadora de les competències es considera oportú plantejar una sèrie d'orientacions generals a partir de les tres dimensions competencials en què s'organitza el currículum artístic.

Dimensió percepció i escolta

Les dues competències vinculades a aquesta dimensió tracten de determinar fins a quin punt l'alumnat és capaç de copsar i entendre els processos i els productes artístics, involucrant-se activament en l'activitat perceptiva de forma que aportï la reflexió necessària per ser conscient de què fa, què sap i què podria fer, durant el procés de contacte amb l'obra d'art.

Els indicadors que han de determinar els criteris d'avaluació d'aquesta dimensió han de permetre conèixer el grau d'adquisició a partir d'identificar, comprendre, relacionar i integrar tots aquells elements dels llenguatges visual i musical que configuren aspectes formals de les produccions artístiques i saber-ne fer una anàlisi global i una reflexió explícita.

Dimensió expressió, interpretació i creació

Aquesta dimensió conté quatre competències que de forma general pretenen que tot l'alumnat pugui experimentar i gaudir d'experiències en la pràctica de les arts fent ús d'habilitats que es fonamenten en els coneixements de cada disciplina artística. Partim del principi que tota persona està capacitada per fer un ús actiu, vivencial i gratificant dels llenguatges de les arts, independentment de qualsevol altra consideració.

La interpretació i la creació, així com la participació en projectes de caràcter disciplinari o transdisciplinari, han de ser avaluats establint diferents gradacions en el nivell de domini dels llenguatges i dels resultats de les produccions. També, però, és molt important que l'alumnat sigui avaluat per indicadors de participació, implicació, esforç, respecte, ajut entre iguals, etc., atès que el procés expressiu, interpretatiu i creatiu de l'art, sobretot si es planteja en formats de treball col·laboratiu, incorpora aquests aprenentatges en va-lors que l'alumnat ha de reconèixer com a aspectes primordials de la seva formació.

Dimensió societat i cultura

Les tres competències d'aquesta dimensió situen l'alumnat en la perspectiva del coneixement més global de les arts amb relació als usos i funcions socials. El fet de realitzar progressivament experiències pràctiques i assolir competències perceptives i interpretatives de l'art, permet a l'alumnat accedir a visions més holístiques per fer una reflexió sobre la relació de les produccions artístiques i els seus contextos de creació i interpretació, dels processos de formació del gust artístic i de les potencialitats que l'art ofereix per promoure accions de caràcter prosocial.

En aquesta dimensió els indicadors que permeten determinar criteris vàlids i fiables d'assoliment d'aquest grup de competències s'han de relacionar, per una banda, amb coneixements culturals i gestió de la informació entorn dels contextos artístics. Per altra banda, amb actituds d'interès i curiositat que incrementin l'apreciació artística i, finalment, amb comportaments actius, creatius i imaginatius en què les arts demostren la seva potencialitat instrumental per convertir-se en eines de transformació social.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

A partir dels continguts clau per a tota l'etapa de l'àmbit artístic es presenta una proposta de desenvolupament per als tres cursos de l'educació secundària obligatòria. La proposta té caràcter orientatiu per permetre que cada centre els distribueixi d'acord amb els seus propis criteris. Els continguts s'organitzen per blocs entorn de les dimensions i el desenvolupament dels continguts clau.

Música (matèria comuna a 1r i 2n o 3r; optativa de 4t)

Atesa la concepció de la matèria de música com una pràctica i com un objecte de coneixement, el desplegament dels continguts fonamentals treballats al llarg de l'etapa adopta un criteri d'espiralitat i profundiment. Quan parlem d'espiralitat ens referim a aquell procés propi de l'aprenentatge dels llenguatges, pel qual els continguts apareixen de manera cíclica i recurrent, i assoleixen un grau progressiu d'aprofundiment i complexitat.

PRIMER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- El material de la música (CC3, CC4, CC6, CC9)
  - Qualitats físiques i psicològiques del material sonor.
  - Condicions perquè el so, el soroll i el silenci esdevinguin música.
- Les maneres com s'escolta la música (CC1, CC2, CC4, CC8, CC9)
  - Escolta sensorial.
  - Escolta emocional.
  - Escolta analítica.
  - Desenvolupament de l'escolta reflexiva.
- Els elements bàsics que constitueixen el discurs musical (CC2, CC4, CC9, CC10)
  - El llenguatge musical i la lectoescriptura (convencional o alternativa) que faciliten la comprensió musical.
  - Fonaments del ritme: la pulsació, l'accent, el compàs i el moviment.
  - Patrons rítmics bàsics i transferència cap a altres músiques de l'entorn de l'alumnat.
  - Fonaments de la melodia: escala, interval, alteracions, frase, tema, estructures melòdiques simples, canvi de to i de mode, dinàmica.
  - Fonaments de textura musical: textura monòdica i polifònica.
- Elements bàsics d'organització de la música: repetició, variació i contrast. Estructures per seccions. (CC1, CC2, CC4, CC5, CC9)
  - Criteris per reconèixer els elements bàsics que organitzen el discurs musical.

- Criteris per a l'anàlisi auditiva de les estructures per seccions: binàries, ternàries i altres combinacions.
- Estructures en les músiques properes i quotidianes de l'alumnat.
- Organologia dels instruments i criteris de classificació per famílies i agrupacions. (CC3, CC4, CC6, CC7, CC9)
  - Fonaments acústics dels instruments.
  - Timbres dels instruments més representatius de la cultura pròpia.
  - Formacions instrumentals estandarditzades.
- Fisiologia de la veu i classificació per criteris de gènere i tessitures. (CC2, CC4, CC6)
  - L'aparell fonador, el canvi de veu i les pràctiques vocals saludables.
  - Tessitures i timbres vocals.
  - Criteris de classificació i identificació auditiva de formacions vocals estandarditzades.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Interpretació musical amb la veu, els instruments, el cos i suports TAC. (CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC8, CC9, CC11, CC12)
  - Repertoris propers a l'alumnat amb estils i gèneres diversos aptes per ser interpretats individualment o en grup.
  - Eurítmia, extraversió, expressió i comunicació.
  - Procediments i estratègies d'estudi d'un repertori, tècniques d'assaigs, caracterització del treball col·laboratiu i elements per analitzar la producció.
  - Instruments variats per interpretar (escolars i d'altres que puguin ser aportats per l'alumnat).
  - Eines TAC: editors de partitures i de so, seqüenciadors, plataformes multimèdia i dispositius variats.
  - Tècnica dels instruments, assaig i interpretació del repertori a parts iguals i/o diverses, cura dels materials i equipament del centre.
  - Tècnica vocal, assaig i interpretació monòdica i/o polifònica del repertori. Pràctiques saludables i cura de la veu com a instrument privilegiat d'expressió i comunicació musical.
  - Tècnica corporal, rítmica, moviment, percussió corporal, sincronització, coreografia i coneixement del cos. Pràctiques posturals saludables.
  - Criteris per integrar la interpretació musical en projectes disciplinaris o transdisciplinaris.
- Creació musical: composició i improvisació amb la veu, instruments, cos i suports TAC. (CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC8, CC9, CC11, CC12)
  - Pautes orientadores per crear fragments i peces musicals breus, en format d'aprenentatge cooperatiu.
  - Criteris per combinar els instruments, la veu, el cos i les TAC en les creacions.
  - Pautes per improvisar individualment o col·lectiva fragments amb instruments, la veu i el cos, amb suport d'acompanyament en viu i/o bases pregravades.

- Pautes per integrar la creació musical en projectes disciplinaris i transdisciplinaris.
- Pautes per reflexionar i valorar la pròpia interpretació.

Dimensió societat i cultura

- Música i societat. (CC4, CC9, CC10, CC11, CC12)
  - Característiques dels estils i gèneres musicals de més projecció en la societat contemporània.
  - Vocabulari i terminologia correcta per descriure, opinar i debatre sobre la música.
  - La relació de la música amb les altres arts.
  - La música com a font d'enriquiment personal, gaudi estètic i emocional.
  - Usos prosocials i altruistes de la música i la seva praxi.

Criteris d'avaluació

1. Identificar auditivament i representar gràficament les qualitats físiques del so, argumentant les raons per les quals el material sonor passa a considerar-se música.
2. Comparar i establir les diferències entre les diverses maneres de percebre la música.
3. Reconèixer auditivament i expressar oralment i per escrit, amb grafies convencionals i/o alternatives, els elements i els patrons musicals bàsics que organitzen la música (ritme, melodia, textura, timbre, estructura i dinàmica).
4. Comunicar els atributs que defineixen els estils musicals que tenen més presència en l'entorn social.
5. Utilitzar els criteris de classificació dels instruments musicals i de les veus humanes per al seu reconeixement, creació o identificació.
6. Identificar auditivament el timbre dels instruments més representatius i les tessitures vocals.
7. Utilitzar les eines tecnològiques de suport a l'escolta, la interpretació, la creació i la recerca de coneixement.
8. Interpretar el repertori treballat a l'aula (amb instruments, veu o el cos) fent servir les tècniques adequades, amb sincronia, expressivitat, eurítmia i participació activa.
9. Compondre i improvisar peces o fragments senzills seguint les pautes establertes i també de forma oberta.
10. Reflexionar i debatre amb respecte i empatia sobre les experiències d'aprenentatge musical a l'aula, tot aportant exemples i experiències pròpies de l'ús dels coneixements musicals en la vida quotidiana.
11. Establir les vinculacions de la música amb d'altres arts i usos socials.
12. Generar dinàmiques de treball col·laboratiu i d'ajut entre iguals en els procediments de pràctica musical.

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- L'escolta analítica, reflexiva i creativa. (CC1, CC10, CC11)
  - Escolta analítica i reflexiva en l'audició musical.
  - Habilitats i estratègies d'escolta creativa i escolta interior.
- Anàlisi, deducció i transferència de patrons musicals amb relació als: (CC1, CC2, CC3, CC9, CC10)
  - Patrons rítmics, simples i compostos. Amalgama. Polirítmia.
  - Patrons melòdics, tonals i modals.
  - Patrons de textures polifòniques: contrapuntística-imitativa, vertical-harmònica, melodia acompanyada.
  - Patrons de les funcions tonals bàsiques. Tensió i distensió harmònica.
  - Patrons dinàmics i agògics.
  - Patrons tímbrics d'instruments i de conjunts instrumentals. Timbres i tessitures vocals.
  - Patrons estructurals. Estructures per seccions, per variació, per imitació i per desenvolupament.
  - Patrons estilístics. Estils rellevants de la música popular i de la música de tradició culta.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Interpretació musical amb la veu, els instruments, el cos i suports TAC. (CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC8, CC9, CC11, CC12)
  - Repertoris musicals variats i contextualitzats des del punt de vista històric i geogràfic.
  - Estratègies d'estudi del repertori, del procés d'assaig, del treball col·laboratiu i dels resultats finals.
  - Eines TAC: editors de partitures i de so, seqüenciadors, plataformes multimèdia i dispositius variats.
  - Conjunt coral i cançó solista acompanyada. Repertoris variats de músiques de textura preferentment polifònica, tant històriques com actuals.
  - Rítmica i moviment, percussió corporal i coreografies.
  - Pautes per integrar la interpretació musical en projectes disciplinaris i transdisciplinaris.
  - Pautes per reflexionar i valorar la pròpia interpretació.
- Creació musical: composició i improvisació amb la veu, instruments, cos i suports TAC. (CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC8, CC9, CC11, CC12)
  - Pautes per compondre fragments i peces musicals que sorgeixin de propostes i interessos de l'alumnat.
  - Pautes per improvisar individualment i/o col·lectiva fragments amb instruments, la veu i el cos, amb suport d'acompanyament en viu i/o bases pregravades.
  - Pautes per reflexionar i valorar la pròpia producció.

Dimensió societat i cultura

- Música i societat (CC4, CC9, CC10, CC11, CC12)
  - Atributs que caracteritzen els estils i els gèneres musicals més rellevants, històrics i contemporanis, amb relació als contextos i les funcions en què van ser creats.
  - La música en relació amb altres arts i disciplines.
  - Trets generals del respecte i empatia pels gustos musicals.
  - Contaminació acústica de l'entorn ambiental i les seves repercussions psicofisiològiques. Característiques d'un entorn sonor saludable
  - Els hàbits de consum de música en la societat.
  - Conductes prosocials, individuals i col·lectives, a través de pràctiques musicals i/o projectes transdisciplinaris de centre.

Criteris d'avaluació

1. Explicitar les estratègies per experimentar l'escolta reflexiva i saber utilitzar-la de forma creativa.
2. Identificar durant l'escolta musical patrons musicals d'ordre rítmic, melòdic, de textura, harmònics, tímbrics, dinàmics, formals i estilístics.
3. Expressar verbalment els coneixements deduïts i/o aplicats durant el procés d'escolta musical.
4. Transferir habilitats perceptives i saber comunicar-les en els espais de reflexió compartida a l'aula.
5. Demostrar el domini tècnic necessari per a la interpretació en l'àmbit instrumental, vocal i corporal.
6. Compondre i improvisar peces o fragments musicals a partir d'orientacions en el tractament dels elements rítmics, melòdics i harmònics.
7. Mostrar interès, participació, iniciativa, ajut entre iguals i respecte en el procés d'assaig i interpretació del repertori.
8. Proposar, aportar i fer ús d'eines tecnològiques i programari de suport a la percepció, la interpretació, la creativitat i la recerca de coneixement.
9. Reflexionar i debatre amb respecte i empatia sobre les experiències d'aprenentatge musical a l'aula, el gust i les preferències musicals.
10. Reflexionar i debatre sobre el consum dels productes musicals, la contaminació acústica i la seva repercussió en les societats modernes.
11. Identificar i comprendre les vinculacions i els efectes de la música en altres arts i disciplines.
12. Transferir els coneixements musicals assolits a l'aula i fora d'ella, aportant exemples i experiències pròpies de coneixements musicals, per realitzar accions o generar projectes de caràcter axiològic i prosocial.

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- Percepció i anàlisi. (CC1, CC2, CC3, CC4, CC6, CC8, CC10, CC11)
  - Funcionament dels processos cognitius i emocionals de percepció musical.
  - Variables que formen el gust musical de les persones.
  - Elements musicals, contextuals i funcionals que intervenen de forma integrada en l'escolta.
  - Valors socials, culturals i estètics de les diverses tradicions musicals del món.
  - Vocabulari i terminologia específica per descriure, debatre i reflexionar sobre la música, els seus usos i funcions en la societat contemporània.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Interpretació, creació i projectes. (CC3, CC4, CC5, CC6, CC7, CC8, CC9)
  - Elements musicals, en un sentit de complexitat progressiva, en la interpretació i creació musical amb relació al ritme, la melodia, la textura, l'harmonia, la dinàmica i la instrumentació.
  - Habilitats tècniques, expressives i comunicatives amb els instruments, la veu i el cos.
  - Programari i dispositius tecnològics de suport a la interpretació, l'arranjament, la composició i la improvisació musical.
  - Projectes disciplinaris o transdisciplinaris, interpretatius i/o creatius, per ser representats fora de l'aula o del centre.
  - Projectes de recerca vinculats al coneixement artístic.

Dimensió societat i cultura

- Música, societat i compromís. (CC9, CC10, CC11, CC12)
  - La música en les arts escèniques. El teatre, la dansa, l'òpera i els musicals.
  - La música en el cinema, la publicitat i els mitjans de comunicació. La música com a suport potenciador d'imatges, missatges o idees.
  - Els perfils professionals amb relació al coneixement i la pràctica musicals des dels seus diversos aprofundiments i tractaments.
  - Indústria i consum musical en les societats modernes.
  - Influència de la música en els processos d'identitat personal, social i cultural.
  - Característiques d'accions prosocials que incorporen la música en entorns propers a l'alumnat.

Criteris d'avaluació

1. Definir els processos d'ordre cognitiu i emocional que intervenen en les fases de percepció i comprensió musical.

2. Ser capaç de comunicar i argumentar el gust musical propi i de respectar els gustos i les identitats musicals dels altres.
3. Fer ús de l'escolta analítica i reflexiva, mostrant curiositat i iniciativa, per expressar opinions i coneixements sobre la diversitat d'estils musicals de forma personal, crítica i creativa.
4. Relacionar de forma integrada els coneixements teoricopràctics de la música amb relació al seu context de creació i funció cultural.
5. Saber exposar els criteris estètics i estilístics que permeten identificar les músiques diverses que s'escolten en els mitjans de comunicació i en l'entorn ambiental quotidià.
6. Interpretar el repertori musical amb la veu, els instruments i el cos a partir d'un procés de treball estratègic i amb iniciativa personal.
7. Crear composicions a partir del consens general, les orientacions i les finalitats preteses, fent servir una àmplia gama de recursos i suports.
8. Utilitzar eines i recursos per al tractament i edició del so i la imatge a partir del disseny de projectes personals i/o col·laboratius.
9. Presentar i defensar projectes de treball i/o recerca entorn de la música.
10. Elaborar propostes interdisciplinàries vinculades a les arts escèniques o d'altres disciplines.
11. Ser capaç d'identificar i conèixer les professions vinculades a la música des dels diversos usos i enfocaments.
12. Mostrar iniciativa en l'ús dels coneixements assolits a l'aula i fora d'ella per dur a terme accions o generar projectes de caràcter axiològic i social.

Educació Visual i Plàstica (matèria comuna a 1r i 2n o 3r; optativa de 4t)

PRIMER CURS (MATÈRIA COMUNA)

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- Visió i percepció. (CC1, CC7, CC18, CC14, CCD9)
  - Components fisiològics.
  - L'ull. La configuració mental de la imatge.
  - El procés de comunicació visual: elements i factors que hi intervenen.
  - Conceptes clau: emissor, receptor, missatge, codi, canal, entorn.
- Fonaments del llenguatge visual. (CC2, CC3, CC8, CCD9, CCD16)
  - Composició i ordenació de l'espai i del temps.
  - Estructures i esquemes compositius. Conceptes: situació, direcció, pes, tensió, jerarquia, equilibri, proporció, ritme.
  - La llum i el color.
  - La llum: qualitats físiques elementals. Il·luminació: llum i ombra.
  - Color llum i color pigment. Ordenacions cromàtiques.
  - Components de la representació gràfica.
  - El punt, la línia, el pla, la forma. El traç, la textura, la taca. Figura i fons.
  - Components de la representació volumètrica.
  - El pla, el relleu, l'embalum. Convexitat i concavitat, el ple i el buit. Valors visuals i tàctils.
- Forma i configuració. (CC5, CC8, CCD9)
  - Tipologia i característiques.
  - Estructura i classificació de les formes i funcions.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Les tècniques i els sistemes de representació. (CC1, CC9, CC4, CC8, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)
  - Representació descriptiva, d'anàlisi, constructiva, expressiva i intuïtiva.
  - Dibuix a mà alçada i traçats geomètrics.
  - Procediments tècnics de representació, processos artístics i tècniques de comunicació visual i audiovisual.
  - Procediments i tècniques tradicionals.
  - Eines per a les representacions analògiques i digitals.

- La creació artística. (CC4, CC6, CC7, CC8, CC12, CC13, CC15, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)

- Naturalesa de la producció artística.
- La producció artística com a vehicle per a l'expressió i la comunicació d'emocions i idees.
- La producció artística com a mimesi o representació o com a exploració d'un llenguatge.
- Art, disseny, comunicació visual i audiovisual.
- Visió i realització. De la contemplació a l'acció.
- Processos creatius.
- Interpretació i lectura de les produccions artístiques.

Dimensió societat i cultura

- Funció social de l'art. (CC6, CC10, CC11, CC12, CCD16)
- Els oficis artístics.
- Art, artesanía i disseny. Definició dels conceptes.
- La funció de l'art en diferents moments històrics: màgica, religiosa, utilitària, didàctica, propagandística, ornamental, estètica, social.
- El treball cooperatiu en la producció artística.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els elements bàsics dels llenguatges artístics (configuracions estructurals, variacions cromàtiques, orientació espacial i textura) dels objectes i/o aspectes de la realitat.
2. Utilitzar la terminologia pròpia del llenguatge artístic per descriure els objectes i les imatges, les tècniques i els procediments, els materials i les eines.
3. Representar objectes i idees de forma bidimensional i tridimensional aplicant tècniques diverses i aconseguir resultats en funció de la proposta i les intencions prèvies.
4. Reconèixer els processos, els materials, les tècniques i les estratègies emprades en imatges de l'entorn audiovisual i multimèdia.
5. Participar activament en projectes artístics diversos, individuals o col·lectius, aplicant les estratègies pròpies i adequades del llenguatge plàstic, visual i audiovisual.
6. Realitzar produccions artístiques i demostrar iniciativa i creativitat.
7. Utilitzar el dibuix com a eina bàsica de representació i de comunicació d'idees.
8. Seleccionar els materials més adequats per crear un producte artístic d'acord amb uns objectius prefixats.
9. Realitzar una producció artística seguint els processos de concepció i formalització.
10. Llegir i interpretar produccions artístiques atenent a la diversitat cultural i el context en què s'ha produït.

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- Visió i percepció. (CC1, CC7, CC8, CC14, CCD9)
  - La visió. Camp visual. Enfocament. Experiència. Selecció.
  - Visió monocular i visió binocular.
  - Els hemisferis dret i esquerre.
  - El procés de comunicació visual: elements i factors que intervenen.
  - Codificació i descodificació dels missatges visuals.
  - Lleis de percepció de la forma.
- Fonaments del llenguatge visual. (CC2, CC3, CC8, CCD9, CCD16)
  - Elements sintàctics en produccions artístiques.
  - Psicologia del color i simbolisme. Relacions de superfície. Efectes òptics.
  - Codis de comunicació gràfica.
  - Temps i moviment.
  - Narració gràfica i llenguatge audiovisual.
  - Les funcions del llenguatge visual i audiovisual.
  - Funcions de la comunicació: expressiva o emotiva; cognitiva, apel·lativa o exhortativa; descriptiva; referencial o informativa; poètica o estètica; fàtica; metalingüística.
- Forma i configuració. (C5, CC8, CCD9)
  - Forma i espai.
  - La forma bidimensional i tridimensional.
  - Estructura de la forma plana.
  - Estructura de la forma tridimensional.
  - Estructura geomètrica de les formes.
  - Forma i funció.
  - L'ornament. Funcionalitat de la forma. Minimalisme.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Les tècniques i els sistemes de representació. (CC1, CC9, CC4, CC8, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)
  - Representació descriptiva, d'anàlisi, constructiva, expressiva i intuïtiva.
  - Geometria descriptiva: representació de cossos i espais.
  - Procediments tècnics de representació, processos artístics i tècniques de comunicació visual i audiovisual.

- Eines i tècniques analògiques i digitals per al tractament de les imatges.
- Interpretació de les produccions artístiques: anàlisi amb elements formals i conceptuals.
- Art, disseny i noves tecnologies.
- La creació artística. (CC4, CC6, CC7, CC8, CC12, CC15, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)
  - Visió i realització.
  - Relació visió i mà, mà i eina, eina i execució.
  - Processos creatius.
  - El procés projectual. Etapes en la realització d'un projecte.

Dimensió societat i cultura

- Funció social de l'art. (CC6, CC10, CC11, CC12, CCD16)
  - Art, artesanía i disseny. Evolució històrica dels conceptes.
  - L'obra d'art: context, funcions, similituds i diferències respecte a altres societats i cultures.
  - El paper de l'artista en els diferents moments històrics.
  - L'obra artística i l'autor: aspectes personals, socials, ideològics, simbòlics.
  - Funció social de les produccions artístiques en l'actualitat.
  - Els mitjans de comunicació de massa.
  - El treball cooperatiu en la producció artística.

Criteris d'avaluació

1. Identificar determinats elements dels llenguatges artístics (configuracions estructurals, variacions cromàtiques, orientació espacial i textura) dels objectes i/o els aspectes de la realitat.
2. Representar objectes i idees de forma bidimensional i tridimensional aplicant tècniques gràfiques i plàstiques i aconseguint resultats concrets en funció d'uns objectius i intencions determinats.
3. Reflexionar i argumentar objectivament les activitats i els processos artístics desenvolupats.
4. Elaborar i participar activament en projectes de creació cooperatius, bidimensionals, tridimensionals i multimèdia.
5. Realitzar activitats artístiques i demostrar creativitat i imaginació.
6. Dibuixar cossos i espais simples aplicant els fonaments dels sistemes de representació.
7. Seleccionar els materials més adequats per crear produccions artístiques d'acord amb uns objectius prefixats.
8. Realitzar una producció artística seguint els processos de concepció i formalització.
9. Llegir i interpretar produccions artístiques atenent a la diversitat cultural i el context en què s'ha produït.

Continguts

Dimensió percepció i escolta

- Visió i percepció. (CC1, CC7,CC8, CC14, CCD9)
  - El procés de comunicació visual: elements i factors que hi intervenen.
  - Nivells de percepció. Efectes visuals i enganys òptics. Contaminació visual.
- Fonaments del llenguatge visual. (CC2, CC3, CC8,CCD9, CCD16)
  - Composició i ordenació de l'espai.
  - Format i marc de referència. Proporció i escala. Enquadraments i plans.
  - Llum i atmosfera.
  - Psicologia del color. Relacions de superfície. Efectes òptics.
  - Components de la representació gràfica.
  - Valors expressius. Estructures formals i representació gràfica.
  - Components de la representació volumètrica.
  - Valors expressius. Estructures formals i representació volumètrica.
  - Temps i moviment.
  - Valors expressius. Estructures formals i representació seqüencial.
  - Narració gràfica i llenguatge audiovisual.
  - Les funcions del llenguatge visual: representativa, informativa, expressiva, apel·lativa, poètica, fàctica, metalingüística.
- Forma i configuració. (CC5, CC8, CCD9)
  - Forma i espai.
  - La forma bidimensional i tridimensional.
  - Estructura de la forma plana.
  - Estructura de la forma tridimensional.
  - Estructura geomètrica de les formes.
  - Forma i funció.

Dimensió expressió, interpretació i creació

- Les tècniques i els sistemes de representació. (CC1, CC9, CC4, CC8, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)
  - Representació descriptiva, d'anàlisi, constructiva, expressiva i intuïtiva.
  - Procediments tècnics de representació, processos artístics, tècniques de comunicació visual i audiovisual.
  - Representació de l'espai: perspectiva aèria i perspectiva lineal.

- Geometria plana i descriptiva.
- Eines per a les representacions analògiques i digitals.
- Art, disseny i noves tecnologies.
- Tècniques multimèdia: edició d'imatges estàtiques i en moviment.
- La creació artística. (CC4, CC6, CC7, CC8, CC12, CC13, CC15, CCD9, CCD10, CCD16, CCD17, CCD18, CCD19, CCD22, CCD24)
  - Naturalesa de la producció artística.
  - L'obra d'art: valors funcionals, estètics, culturals i discursius.
  - Art, disseny, comunicació visual i audiovisual.
  - La mirada subjectiva.
  - Tractament de la informació de l'àmbit artístic.
  - Processos creatius. La producció i la recerca artística.
  - Observació, anàlisi i valoració dels resultats. Argumentació.
  - Interpretació i lectura de les produccions artístiques.
  - Atribució de valors i significació de la producció artística.
  - Els mitjans de comunicació visual.
  - Produccions visuals i audiovisuals: agents de producció.

Dimensió societat i cultura

- Funció social de l'art. (CC10, CC6, CC11, CC12, CCD16)
  - Els nous oficis artístics.
  - Art, artesanía i disseny. Revisió dels conceptes: recursos comuns, finalitat, experiència estètica. Integració de les disciplines. Nous àmbits d'actuació.
  - El paper de l'artista en els diferents moments històrics.
  - Disseny per a tothom. Urbanisme i arquitectura per viure.
  - El treball cooperatiu en la producció artística.
  - Produccions pluridisciplinàries i interdisciplinàries.

Criteris d'avaluació

1. Prendre decisions per a la realització de produccions artístiques especificant els objectius, proposant diverses opcions i avaluant la solució.
2. Utilitzar recursos tecnològics en la producció d'imatges visuals i d'audiovisuals.
3. Realitzar projectes que comporten processos de concepció i execució cooperativa.
4. Dibuixar formes i espais aplicant els sistemes de representació.
5. Realitzar obres bidimensionals i tridimensionals, experimentant i utilitzant diversitat de materials, tècniques i procediments.

6. Emprar estratègies i tècniques pròpies dels àmbits artístics i la comunicació visual i audiovisual.
7. Reconèixer imatges, produccions artístiques i objectes dels entorns visuals i audiovisuals i del patrimoni, atenent als aspectes formals, expressius, narratius i crítics de les propostes.

Arts Escèniques i Dansa

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Introducció

Les competències pròpies de la matèria d'arts escèniques i dansa són dues: la competència artística i cultural i la competència comunicativa lingüística i audiovisual.

La competència artística i cultural comporta apreciar el fet cultural i artístic, disposar dels coneixements, procediments i actituds que permeten accedir a les seves diferents manifestacions, així com disposar de capacitats cognitives, perceptives i comunicatives, sensibilitat i sentit estètic per poder comprendre-les, valorar-les, emocionar-se i gaudir-ne. Posar en funcionament la imaginació i la creativitat, i, en la mesura que les activitats culturals i artístiques suposen generalment un treball col·lectiu, disposar d'habilitats de cooperació i tenir consciència de la importància del treball en equip.

La competència artística i cultural també comporta una actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions artístiques i culturals, i un interès per participar en la vida cultural i contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat com de les altres comunitats i cultures, en especial aquelles a les quals pertanyen persones de l'entorn del centre educatiu.

En el context de la matèria, la formació humanística, artística i cultural no s'adquireix d'una manera passiva i unidireccional, sinó que l'alumnat s'ha de convertir en actor/artista/espectador i consumidor alhora, i és per mitjà d'aquesta pràctica activa que l'alumnat adquireix uns hàbits per poder apreciar les diferents obres artístiques dins el context en què s'han creat.

L'alumnat, per mitjà de l'adquisició dels coneixements morfològics, anatòmics i fisiològics, i l'exercici pausat i conscient, ha d'arribar a un coneixement del seu propi cos i les seves possibilitats físiques i expressives artístiques, valorant en tot moment la importància dels hàbits saludables i la prevenció dels accidents derivats de l'exercici físic.

Igualment, l'alumnat ha d'adquirir un coneixement d'un repertori bàsic de visualització de coreografies de diferents estils, èpoques i autors. La pràctica habitual de visionar o presenciar manifestacions de dansa per mitjà dels instruments d'anàlisi adequats ajuda l'alumnat a enfrontar-se a la interpretació de les manifestacions artístiques, ampliant la seva capacitat de veure per tal de comprendre-les i valorar-les en la seva diversitat. Aquesta anàlisi es basa en el coneixement dels diferents elements que intervenen en una producció escènica que inclogui manifestacions de dansa, com la interpretació, l'escenografia, la direcció, el vestuari o la il·luminació, la qual cosa ajudarà els alumnes en l'elecció de possibles camins professionals i acadèmics en un futur. Aquesta competència, a més, obre expectatives i planteja la utilització de noves i diferents tecnologies i suports aplicats a la creativitat artística, com el disseny, l'animació, la fotografia o la imatge digital.

Una adequada manera de treballar la competència comunicativa lingüística i audiovisual és a través del teatre, la música i el cant. Cal treballar la lectura i la comprensió de textos literaris, les lletres de cançons, l'expressió oral i la dicció, sense oblidar els exercicis de dramaturgia amb la creació de textos teatrals i lletres de cançons. Per al desenvolupament d'aquesta competència, cal el domini d'unes tècniques de veu i expressió corporal i musical, alhora que es reflexiona sobre el que hi ha al darrere, sabent quan i com s'han d'usar, aprenent a explicar la pròpia elecció, estant obert a les variades possibilitats tècniques, sabent comunicar i expressar, tot canalitzant la pròpia creativitat.

Continguts

El món de les arts escèniques i la dansa

- Fonaments dels diferents llenguatges escènics.
- Tipus i gèneres de teatre.
- Principals corrents i estils de dansa.
- Arts performatives i de carrer.
- Elements tècnics i lèxic propi de l'escena i la dansa.
- Estructura d'un espectacle.

Relacionar i interpretar

- Organització estructural del cos i de la veu.
- Característiques anatòmiques relacionades amb l'escena i la dansa.
- Actituds saludables envers el cos i la veu en l'àmbit de la interpretació i el moviment.
- Interrelació de l'escena, la dansa i la música i relació amb les altres arts dins un mateix context.
- Tasques generals i específiques de les professions i oficis de l'escena i la dansa.
- Disseny d'un espectacle.

Comunicar i expressar

- Relació entre textos literaris i llenguatges escènics.
- Descoberta de les possibilitats expressives i comunicatives dels diversos llenguatges escènics.
- Desenvolupament de la capacitat crítica de comunicació.
- Ús de llenguatges escènics en diferents contextos, estímuls o situacions.

Context social i cultural

- Coneixement i identificació de les principals escoles, tendències i estils escenogràfics i coreogràfics al llarg de la història i fins a l'actualitat.
- Funcions de les arts escèniques, la dansa i la música en les diferents cultures, societats i períodes històrics.
- Manifestacions de l'escena i de dansa com a part del patrimoni de la humanitat i desenvolupament de la capacitat de gaudi estètic.

Criteris d'avaluació

1. Resumir les característiques més rellevants de diverses èpoques de la història dels diversos llenguatges escènics amb relació al context històric, social i cultural.
2. Identificar, comprendre i explicar els diferents llenguatges escènics.

3. Dissenyar i/o participar en projectes de creació i difusió escènica, assumint diferents rols.
4. Exposar raonadament i mostrar físicament, en relació amb les diferents arts escèniques, alguns hàbits o comportaments que millorin el desenvolupament físic i artístic.
5. Relacionar els gestos i moviments habituals, i els principals esforços o postures dels diferents tipus d'arts escèniques i de la dansa.
6. Comentar peces teatrals, musicals i coreogràfiques, emprant la terminologia adequada, mostrant respecte i rigor, tenint en compte el valor artístic i el context.
7. Interpretar en grup diferents danses a través de l'aprenentatge de coreografies.
8. Demostrar capacitat per improvisar una seqüència de moviments, lliures o amb una finalitat determinada, i valorar la importància de la improvisació en el teatre i en la dansa.

Annex 8

Àmbit de l'educació física

- Educació Física (matèria comuna)

Annex 8

Àmbit de l'educació física

Educació Física (matèria comuna)

Competències de la matèria

L'ensenyament i l'aprenentatge de l'educació física en l'etapa de l'educació secundària obligatòria ha de fonamentar-se en el treball d'aquelles competències relacionades amb el cos i la seva activitat motriu, que contribueixen al desenvolupament integral de la persona i a la millora de la qualitat de vida. La matèria d'educació física té com a principal finalitat el coneixement del propi cos, la reflexió sobre el sentit i els efectes de l'activitat motriu, el desenvolupament d'hàbits saludables, regulars i continuats i el fet de sentir-se bé amb el propi cos, cosa que millora l'autoconcepte i l'autoestima.

Des de l'àmbit de l'educació física, a més del coneixement i la valoració dels efectes positius de la pràctica d'activitat física, igual que des d'altres matèries i de manera transversal, cal promoure reflexions crítiques envers el model de cos que socialment es presenta com a ideal, i dels possibles efectes perjudicials per a la salut derivats d'una mala pràctica de l'activitat física.

Les vuit competències de l'àmbit de l'educació física s'organitzen a partir de quatre dimensions: dimensió activitat física saludable, dimensió esport, dimensió activitat física i temps de lleure, i dimensió expressió i comunicació corporal.

Cada competència s'ha graduat en tres nivells de consecució al final de l'etapa: satisfactori (nivell 1), notable (nivell 2) i excel·lent (nivell 3), que van des de l'assoliment fins a l'excel·lència en la competència, tenint en compte que cada nivell porta implícit l'assoliment de l'anterior. Els principals criteris usats per fer aquesta gradació són la complexitat motriu de les activitats, el nivell del coneixement necessari, la complexitat de la interacció amb els companys i l'entorn, i la integració dels hàbits en la pràctica quotidiana d'activitat física.

Els continguts de la matèria es presenten agrupats en els blocs de condició física i salut; esports; activitats físiques recreatives; i expressió corporal.

Per a l'àmbit de l'educació física s'han establert tretze continguts clau (CC), que es distribueixen en funció de la seva relació amb cada competència. També es relacionen continguts clau de l'àmbit digital (CCD).

Dimensió activitat física saludable

Aquesta dimensió s'orienta cap a l'activitat física com a eina de millora de la salut. Les dues competències que es presenten han de servir per marcar les pautes d'un estil de vida actiu i no sedentari.

La primera competència es refereix a la pràctica d'activitat física per a la millora o manteniment dels nivells de condició física individuals.

La segona competència es refereix als hàbits tradicionalment associats a la pràctica d'exercici físic. Es tracta de donar sentit a la pràctica d'activitat física com a eina de millora de la salut i la qualitat de vida, a partir del coneixement i la valoració dels efectes beneficiosos i perjudicials per a la salut que es poden derivar dels diferents estils de vida.

La integració de les dues competències ha de possibilitar que els alumnes coneguin les característiques d'un estil de vida actiu i les conseqüències del sedentarisme, i que la pràctica d'activitat física els ajudi a millorar el desenvolupament corporal durant l'etapa de l'adolescència.

Competència 1. Aplicar un pla de treball de millora o manteniment de la condició física individual amb relació a la salut

Per assolir aquesta competència, l'alumne ha de saber interpretar un programa i portar-lo a la pràctica de manera adequada, en benefici de la pròpia salut.

Un pla de treball o programa de manteniment o millora de la condició física consisteix en una seqüència ordenada de sessions de treball físic amb l'objectiu de desenvolupar les qualitats físiques de manera adequada a l'edat biològica i les característiques personals.

Entendrem per pla de treball general aquell que té per objectiu el manteniment o millora de la condició física (amb poc nivell d'exigència), mentre que un pla de treball específic és aquell que busca una clara millora dels nivells de condició física individual (amb un nivell més alt d'exigència).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Portar a terme un pla de treball general per al manteniment o millora de la condició física.	1.2. Portar a terme un pla de treball específic per a la millora de la condició física.	1.3. Elaborar i portar a terme un pla de treball específic per a la millora de la condició física, adaptat a les característiques individuals i de l'entorn.

Continguts clau

- CC1. Qualitats físiques.
- CC2. La sessió i el pla de treball.

Competència 2. Valorar els efectes d'un estil de vida actiu a partir de la integració d'hàbits saludables en la pràctica d'activitat física

L'assoliment d'aquesta competència requereix relacionar els efectes beneficiosos de la pràctica d'activitat física regular i els efectes perjudicials per a la salut del sedentarisme i la manca d'activitat física (tant a nivell fisiològic com psicològic), així com la integració en l'estil de vida propi dels hàbits que milloren la qualitat de vida.

Entre els hàbits que milloren la qualitat de vida i que tenen relació amb la pràctica regular d'activitat física (la higiene, l'alimentació, el descans i la respiració), cal destacar aquells que ajuden a prevenir lesions (com ara l'escalfament, la tornada a la calma, la hidratació i la higiene postural).

Aquesta competència té relació directa amb la competència 14 de l'àmbit científicotecnològic de secundària: adoptar hàbits d'alimentació variada i equilibrada que promoguin la salut i evitin conductes de risc, trastorns alimentaris i malalties associades.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Identificar i conèixer les conductes de risc per a la salut en la pràctica d'activitat física i seguir els hàbits que les prevenen.	2.2. Seguir els hàbits saludables de la pràctica d'activitat física i relacionar-los amb els efectes beneficiosos i perjudicials dels diferents estils de vida.	2.3. Seguir hàbits saludables de la pràctica d'activitat física, valorar-los críticament i relacionar-los de manera raonada amb els efectes beneficiosos i perjudicials dels diferents estils de vida.

Continguts clau

- CC1. Qualitats físiques.
- CC2. La sessió i el pla de treball.
- CC3. Hàbits de salut.
- CC4. Estereotips del cos i de gènere en els mitjans de comunicació.
- CCD25. Ergonomia: salut física.

Dimensió esport

En la dimensió esportiva es treballen els aspectes comuns dels esports individuals, d'adversari i col·lectius més habituals, i que són aplicables a situacions escolars.

La primera competència es refereix a la capacitat de resoldre, de manera motriu i adequada, les diferents situacions que es donen en la pràctica de l'esport.

La segona competència es refereix a la posada en pràctica dels valors propis de l'esport en situació de competició. Les situacions de competició són adequades per a l'assoliment d'aquestes competències, perquè impliquen necessàriament la cooperació dels participants, el respecte a les normes i la resolució dels conflictes que es puguin generar.

Cal entendre que l'orientació que ha de tenir la dimensió esportiva en el currículum de l'ESO és del nivell d'iniciació esportiva, i no pas de perfeccionament.

Competència 3. Aplicar de manera eficaç les tècniques i tàctiques pròpies dels diferents esports

El treball de les habilitats motrius bàsiques que es fa a l'etapa de l'educació primària té com evolució natural el desenvolupament d'habilitats motrius específiques a l'etapa de l'educació secundària obligatòria. Amb aquesta orientació, i al llarg dels quatre cursos, cal abordar el tractament dels esports com una manera de perfeccionar l'execució d'habilitats motrius tant des del seu vessant mecànic (tècnica) com des del vessant d'una correcta aplicació de les habilitats en l'espai, el temps, i en relació amb els companys i la situació de joc (tàctica).

Per situacions senzilles entendrem aquelles en què s'apliquen tècniques bàsiques i, en esports col·lectius, el nombre de companys i d'adversaris no és superior a dos. Per situacions complexes entendrem aquelles en què s'apliquen tècniques avançades i, en esports col·lectius, hi ha més jugadors implicats (tres o quatre per equip). I per situacions reals de competició entendrem les que s'assemblin més a la realitat de l'esport (amb les necessàries adaptacions a les instal·lacions escolars).

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Aplicar eficaçment tècniques i tàctiques bàsiques dels esports en situacions senzilles.	3.2. Aplicar eficaçment tècniques i tàctiques bàsiques de l'esport en situacions complexes.	3.3. Aplicar eficaçment tècniques i tàctiques dels esports en situacions reals de competició.

Continguts clau

- CC5. Esports individuals.
- CC6. Esports d'adversari.
- CC7. Esports col·lectius.

Competència 4. Posar en pràctica els valors propis de l'esport en situació de competició

El valor educatiu dels esports no es redueix al treball i millora de les habilitats motrius específiques. El treball del que s'anomena "valors de l'esport" és l'aspecte més rellevant d'aquesta dimensió en el currículum acadèmic. El respecte al reglament i als companys i adversaris és l'eix que s'ha de treballar i desenvolupar al llarg d'aquesta etapa.

En la posada en pràctica dels valors de l'esport, hem de tenir en compte tant els valors de caràcter individual (com l'esforç i la superació), com els de caràcter col·lectiu (com la cooperació i el respecte). La competició és un recurs remarcable per treballar valors com l'esportivitat, l'acceptació de la derrota i de la victòria, el respecte a l'adversari, etc.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

La naturalesa fonamentalment actitudinal d'aquesta competència fa que no sigui necessari graduar-la.

Continguts clau

- CC5. Esports individuals.
- CC6. Esports d'adversari.
- CC7. Esports col·lectius.
- CC8. Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- CC13. Esport i gènere.

Dimensió activitat física i temps de lleure

En aquesta dimensió, l'activitat física pren una finalitat lúdica i recreativa. Així, les activitats que es realitzin tindran per objectiu la diversió i no pas la correcció tècnica o l'eficàcia. Es busca motivar els alumnes cap a la pràctica d'activitat física mitjançant les emocions plaents del gaudi (fonamentalment satisfacció psicològica individual i relacional) i així facilitar la futura pràctica d'activitat física més enllà de l'escolarització obligatòria.

La primera competència d'aquesta dimensió es refereix a aquests aspectes actitudinals anteriorment explicats, i la segona competència es refereix a la capacitat de planificació i organització d'activitats físiques en el temps de lleure.

La integració de les dues competències ha de facilitar que els alumnes que finalitzen l'escolarització obligatòria tinguin motivació i recursos per continuar la pràctica d'activitat física més enllà de l'escola.

Competència 5. Gaudir amb la pràctica d'activitats físiques recreatives, amb una atenció especial a les que es realitzen en el medi natural

Com que aquesta competència busca que l'alumne interioritzi estats emocionals de gaudi individual i col·lectiu a través de la pràctica d'activitat física, el criteri de selecció de les activitats estarà condicionat per l'assoliment d'aquests estats emocionals de gaudi i no pas per la tipologia o naturalesa de la mateixa activitat.

Atès que les motivacions per la pràctica d'activitat física poden ser diferents, sovint caldrà treballar els continguts tenint en compte la varietat i la novetat de les activitats i materials.

En aquest context, les activitats que es realitzen en el medi natural tenen una especial importància per l'efecte de benestar que acostumen a tenir associades.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

La naturalesa fonamentalment actitudinal d'aquesta competència fa que no sigui necessari graduar-la.

Continguts clau

- CC8. Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- CC9. Activitats en el medi natural.
- CC10. Esport per a tothom.
- CC13. Esport i gènere.

Competència 6. Planificar i organitzar activitats en grup amb finalitat de lleure

Aquesta competència fa referència a la capacitat de planificació i organització d'activitats físiques col·lectives en temps de lleure.

Està estretament relacionada amb la competència 5, tot i que també es posen en joc totes les altres competències.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Planificar i organitzar activitats senzilles en temps de lleure tenint en compte els aspectes de seguretat propis de l'activitat.	6.2. Planificar i organitzar activitats en temps de lleure, preveient els aspectes de seguretat de l'activitat.	6.3. Planificar i organitzar activitats en temps de lleure, preveient i aplicant els aspectes de seguretat i de control de l'activitat.

Continguts clau

- CC8. Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- CC9. Activitats en el medi natural.
- CC10. Esport per a tothom.
- CC13. Esport i gènere.
- CCD13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.

Dimensió expressió i comunicació corporal

Gran part de la comunicació entre persones està associada a l'anomenada "comunicació no verbal". En l'educació física cal treballar activitats motrius que ajudin a millorar aquesta comunicació, formant els alumnes en un ús correcte, i conscient, de les tècniques corporals de comunicació (expressió corporal).

La dimensió d'expressió corporal engloba dues competències que hem diferenciat per la tipologia dels continguts. La primera engloba les activitats de comunicació corporal vinculades a la dramatització i al món del teatre, i la segona engloba activitats motrius amb suport musical (balls i danses).

Competència 7. Utilitzar els recursos expressius del propi cos per a l'autoconeixement i per comunicar-se amb els altres

Aquesta competència contribueix especialment a la presa de consciència del propi cos i l'acceptació d'un mateix i dels altres. Assolir-la comporta aplicar tècniques de comunicació i expressió corporal, individualment o en grups, per a la millora de la relació i comunicació amb els altres.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Utilitzar recursos expressius senzills del propi cos per a l'autoconeixement i comunicar idees, sentiments i emocions en situacions concretes.	7.2. Utilitzar recursos expressius del propi cos per a l'autoconeixement i comunicar idees, sentiments i emocions en situacions diverses.	7.3. Utilitzar recursos expressius del propi cos, de manera creativa i estètica per comunicar idees, sentiments i emocions.

Continguts clau

- CC8. Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- CC11. Comunicació i llenguatge corporal.

- CC13. Esport i gènere.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.

Competència 8. Utilitzar activitats amb suport musical, com a mitjà de relació social i integració comunitària

Aquesta competència fa referència a balls i danses, tant individuals com col·lectius. Contribueix també a la presa de consciència del propi cos, que facilita l'autoconeixement a partir de com és percebuda pels altres la pròpia imatge.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Participar en balls i danses col·lectius senzills, adaptant la seva execució a la dels companys i a la música.	8.2. Participar en balls i danses col·lectius complexos, mostrant fluïdesa en els moviments de tot el cos.	8.3. Compondre i executar coreografies col·lectives mostrant fluïdesa i originalitat en els moviments de tot el cos.

Continguts clau

- CC8. Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- CC11. Comunicació i llenguatge corporal.
- CC12. Ritme i moviment.
- CC13. Esport i gènere.
- CCD10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.

Orientacions per a l'avaluació

Aquestes orientacions han d'estar presents a l'hora d'elaborar els instruments d'avaluació amb els quals cada centre docent determinarà fins a quin punt el seu l'alumnat ha adquirit les competències bàsiques de l'educació física en finalitzar l'educació secundària obligatòria.

L'enfocament competencial de l'aprenentatge implica que l'avaluació ha de ser una eina per a la millora del procés d'aprenentatge i no solament una eina que certifiqui el nivell assolit.

El desenvolupament motor és inherent al creixement biològic dels alumnes (la motricitat millora en aquestes edats independentment de la pràctica d'activitat física). Amb l'educació física podem ajudar que el desenvolupament de l'alumne sigui més compensat, més integral, més complet. L'objectiu no ha de ser aconseguir uns resultats concrets i universals per a tots els alumnes, sinó que ha de ser acompanyar-los en el procés individual de creixement motor i millorar-ne les actituds i les possibilitats d'un estil de vida actiu i no sedentari.

L'educació física ha estat tradicionalment una matèria que ha tingut molt present l'atenció a la diversitat en la concreció individual dels criteris d'avaluació. Així, les circumstàncies de gènere (nois i noies) i de constitució i desenvolupament corporal (genotips, diferències derivades dels canvis puberals, etc.) han estat sempre presents en una avaluació que no es pot aplicar amb els mateixos criteris per a tothom.

L'educació física a l'educació secundària obligatòria és important per la seva orientació pràctica. Aquesta pràctica és la base i la raó de ser de la matèria, i és la part fonamental del seu desplegament curricular. Ha de ser, també, la part fonamental de l'avaluació. Allò més important en l'avaluació de la matèria d'educació física ha d'estar vinculat a la participació activa i respectuosa dels alumnes en les activitats proposades i en la capacitat de progrés individual.

Amb les premisses anteriorment exposades, caldrà que l'avaluació:

- S'orienti als aspectes eminentment pràctics de la matèria.
- Incorpori instruments d'avaluació nombrosos i variats.
- Incorpori valoracions sobre la participació dels alumnes en les classes, i la seva millora al llarg del curs.
- Permeti diferents nivells d'execució per tal que tot l'alumnat pugui accedir-hi i no es redueixi a valorar uns resultats concrets, respectant les diferents limitacions dels alumnes.
- Combini la valoració d'aspectes individuals (psicomotricitat) i aspectes socials i de relació amb els altres (sociomotricitat).

Cal ser conscients que l'alumnat percep el que és més rellevant, no solament a partir del que verbalitza el professor, sinó a partir de les activitats d'avaluació que es proposen i dels criteris d'avaluació que es fan servir. Allò que no s'avalua és percebut com a secundari.

Caldrà assegurar la màxima coherència possible entre el plantejament inicial de la matèria, el desenvolupament de les sessions (activitats proposades i retroalimentació dels professors) i les activitats d'avaluació.

Continguts i criteris d'avaluació per cursos

Els continguts d'educació física de cada curs s'organitzen en quatre blocs: condició física i salut; esports; activitats físiques recreatives; i expressió corporal.

L'estructuració dels continguts reflecteix cada un dels eixos que donen sentit a l'educació física en l'educació secundària obligatòria: el desenvolupament de les capacitats cognitives, físiques, emocionals i relacionals vinculades a la motricitat, l'adquisició de formes socials i culturals de la motricitat, l'educació en valors i l'educació per a la salut.

Encara que en l'educació secundària obligatòria els continguts es presentin organitzats per matèries, per a l'assoliment de les competències bàsiques és convenient establir relacions entre ells sempre que sigui possible. La connexió entre continguts de matèries diverses mostra les diferents maneres de tractar una mateixa situació i dona un sentit més ampli als conceptes i n'afavoreix la comprensió.

PRIMER CURS

Continguts

Condició física i salut (CC1, CC2, CC3, CC4, CCD25)

- Condició física i salut.
- Qualitats físiques bàsiques.
- Principis d'adaptació, continuïtat, progressió.
- Càlcul de la càrrega d'entrenament (volum i intensitat).
- L'escalfament: objectiu, parts, exercicis, jocs.
- Parts d'una sessió d'activitat física.
- Hàbits d'higiene personal vinculats a la pràctica d'activitat física.
- La columna vertebral: característiques i estudi del moviment.
- Tècniques de respiració.
- L'alimentació i la hidratació en la pràctica de l'activitat física.

Esports (CC5, CC6, CC7, CC8, CC13)

- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris comuns dels esports individuals.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris comuns dels esports d'adversari.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris comuns dels esports col·lectius en situació de joc reduït.
- Principis d'igualtat i solidaritat.
- Valoració del respecte als companys i adversaris i a les normes acordades.

Activitats físiques recreatives (CC9, CC10, CCD13)

- Activitats físicoesportives en el medi natural i urbà: planificació i pràctica.
- Característiques i possibilitats de l'entorn proper per a la realització d'activitats físiques.
- Normes de conservació del medi urbà i natural.
- Jocs populars i esports tradicionals.
- Noves pràctiques i tendències esportives.

Expressió corporal (CC11, CC12, CCD10)

- Comunicació i llenguatge corporal: la imitació i el gest.
- Relació entre cos i emocions.
- Possibilitats i limitacions del moviment del cos en l'espai i en el temps.
- Ritme i moviment seguint diferents coreografies de grup (aeròbic, balls en línia, etc.).
- Balls i danses populars d'arreu del món, amb una atenció especial a les pròpies de Catalunya.

Críteris d'avaluació

1. Diferenciar les parts d'una sessió d'activitat física i l'objectiu de cadascuna.
2. Comprendre el significat de la condició física i de les qualitats físiques bàsiques com a qualitats de millora.
3. Incrementar el nivell individual d'activitat física per millorar la salut pròpia.
4. Mostrar hàbits higiènics i posturals saludables relacionats amb l'activitat física i la vida quotidiana.
5. Aplicar les bases d'una alimentació adequada per a l'activitat física i esportiva i la vida quotidiana.
6. Valorar les activitats físiques i esportives com una eina de millora per a la salut individual, acceptant el nivell assolit.
7. Identificar i adquirir els hàbits principals associats a una manera de viure saludable.
8. Practicar un esport individual tenint en compte els aspectes tècnics, acceptant el nivell assolit.
9. Practicar un esport d'adversari tenint en compte els aspectes tècnics, acceptant el nivell assolit.
10. Practicar un esport col·lectiu tenint en compte l'execució tècnica i tàctica, demostrant haver comprès les fases del joc (atac i defensa) i el respecte per les normes del joc.
11. Participar de forma activa en activitats esportives individuals, col·lectives o d'adversari, mostrant actituds d'autocontrol, respecte i acceptació de les normes.
12. Aprofitar les possibilitats de l'entorn proper per ocupar el temps de lleure.
13. Valorar la importància de la pràctica d'activitat física saludable en el temps de lleure.
14. Respectar i valorar el medi natural com a espai idoni per a la realització d'activitats físiques.

15. Expressar emocions i sentiments a través del cos.
16. Realitzar activitats amb suport musical mostrant respecte per les diferències individuals.
17. Organitzar l'espai propi i compartit a partir del llenguatge corporal.

SEGON CURS

Continguts

Condicció física i salut (CC1, CC2, CC3, CC4, CCD25)

- Resistència aeròbica i flexibilitat: concepte, característiques, efectes i mètodes d'entrenament.
- Normes de seguretat i prevenció de riscos.
- La freqüència cardíaca com a indicador d'intensitat i recuperació.
- L'escalfament general i l'escalfament específic.
- De la sessió al pla de treball.
- Noves tecnologies en el control i seguiment de l'activitat física.
- Els estils de vida: del sedentarisme a l'estil de vida actiu.
- Efectes de l'activitat física sobre l'organisme.
- Principis d'higiene postural en la vida diària.
- Hàbits saludables i perjudicials: relació activitat-descans, complements dietètics i substàncies tòxiques.

Esports (CC5, CC6, CC7, CC8, CC13)

- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris bàsics dels esports individuals.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris bàsics dels esports d'adversari.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris bàsics dels esports col·lectius en situació de joc reduït.
- Aportació individual envers l'equip.
- Autocontrol en les situacions de contacte.
- L'esportivitat com a valor per sobre de la consecució de resultats.
- Els esports com a fenomen social i cultural.

Activitats físiques recreatives (CC9, CC10, CCD13)

- Activitats fisicoesportives en el medi natural i urbà: planificació i pràctica.
- Característiques i possibilitats de l'entorn proper per a la realització d'activitats físiques.
- Normes de conservació del medi urbà i natural.
- Jocs amb materials alternatius.

Expressió corporal (CC11, CC12, CCD10)

- Comunicació i llenguatge corporal: la imitació i el gest.
- Relació entre cos i emocions.
- Possibilitats i limitacions del moviment del cos en l'espai i en el temps.
- Ritme i moviment seguint diferents coreografies de grup (aeròbic, balls en línia, etc.).
- Balls i danses populars d'arreu del món, amb una atenció especial a les pròpies de Catalunya.

Criteris d'avaluació

1. Identificar els objectius de l'escalfament i fer un recull d'activitats, amb estiraments i exercicis de mobilitat articular apropiats per a l'escalfament.
2. Desenvolupar el nivell individual de condició física per a un estil de vida actiu i saludable.
3. Utilitzar la freqüència cardíaca com a indicador de la intensitat de l'esforç.
4. Adquirir els hàbits saludables vinculats a una bona alimentació i al descans.
5. Identificar i adquirir els hàbits principals associats a una manera de viure saludable.
6. Aplicar correctament tècniques de respiració i relaxació en l'activitat física i en situacions de la vida quotidiana.
7. Aplicar correctament els principals elements tècnics d'un esport individual.
8. Utilitzar els principals elements tècnics i tàctics d'un esport col·lectiu o d'adversari en situacions senzilles.
9. Mostrar actituds de cooperació, tolerància i esportivitat en els esports i jocs col·lectius.
10. Mostrar autocontrol i participació en les activitats d'oposició.
11. Cercar informació en diferents mitjans i recursos de l'entorn proper per planificar activitats al medi natural.
12. Conèixer els elements necessaris per planificar una activitat en el medi natural.
13. Utilitzar diferents maneres de comunicar-se, per mitjà del llenguatge corporal.
14. Crear i posar en pràctica una seqüència harmònica de moviments corporals a partir d'un ritme triat.
15. Mostrar disposició favorable a la desinhibició i expressió d'emocions.

Continguts

Condicció física i salut (CC1, CC2, CC3, CC4, CCD25)

- La força i la velocitat: concepte, característiques, efectes i mètodes d'entrenament. Normes de seguretat i prevenció de riscos.
- Proves de valoració de la condició física i de la salut (qüestionaris, tests i proves).
- Disseny i execució d'escalfaments apropiats per a l'activitat física a realitzar.
- Elements d'un pla de treball.
- Tipus de plans de treball (manteniment-millora, general-específic, natural-amb complements...).
- Ús de noves tecnologies en el disseny d'un pla de treball.
- Valoració crítica de la imatge del cos en la societat actual: culte al cos.
- Tècniques de relaxació i respiració com a eina de millora de la postura corporal.
- Treball de tonificació muscular de protecció de la columna: glutis, abdominals i cames.
- Generalitats dels primers auxilis en lesions esportives.

Esports (CC5, CC6, CC7, CC8, CC13)

- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports individuals en situació de competició.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports d'adversari en situació de competició.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports col·lectius en situació de competició.
- Els valors educatius de la cooperació en l'esport.
- Els valors educatius de la competició.

Activitats físiques recreatives (CC9, CC10, CCD13)

- Activitats en el medi natural, utilitzant l'equipament, les eines i tècniques d'orientació adequades.
- Coneixement i seguiment de les normes de prevenció i seguretat per a la realització d'activitats en el medi natural.
- Estructura de la planificació d'activitats en el medi natural.
- Possibles impactes sobre el medi natural com a resultat de la pràctica d'activitat física.
- Esports paralímpics i altres esports adaptats.

Expressió corporal (CC11, CC12, CCD10)

- Comunicació i llenguatge corporal: tècniques de dramatització a partir de textos, música i situacions quotidianes.

- Tècniques de circ (acrobàcies, equilibris, malabars, clown).
- Ritme i moviment: balls de parella.
- Noves tendències de ball.

Críteris d'avaluació

1. Planificar i posar en marxa un escalfament general, reconeixent els principals efectes que comporta.
2. Relacionar les activitats físiques amb els efectes que produeixen en els diferents aparells i sistemes del cos humà.
3. Autoregular el nivell individual de condició física per millorar la salut, participant en les activitats que es proposen i identificant quina és la qualitat física susceptible de millora.
4. Reconèixer la intensitat del treball realitzat a partir de la freqüència cardíaca.
5. Reconèixer la importància d'una alimentació equilibrada i de les adaptacions necessàries segons l'activitat física que es desenvolupa.
6. Utilitzar les tècniques de respiració i mètodes de relaxació com a mitjà per reduir desequilibris i minimitzar les tensions produïdes en la vida quotidiana.
7. Prendre consciència de la condició física individual i mostrar predisposició per millorar-la.
8. Aplicar correctament els principals elements tècnics d'un esport individual.
9. Resoldre situacions de joc en un esport col·lectiu, aplicant coneixements tècnics i tàctics.
10. Participar de forma activa en activitats esportives individuals, col·lectives o d'adversari, acceptant el resultat obtingut.
11. Mostrar una actitud crítica davant el tractament de l'esport i l'activitat física en la societat actual.
12. Posar en pràctica activitats en el medi natural, utilitzant l'equipament, eines i tècniques d'orientació adequats.
13. Planificar de forma autònoma activitats en el medi natural.
14. Mostrar una actitud de respecte pel medi natural.
15. Crear i posar en pràctica seqüències de moviments, individualment i col·lectiva.
16. Participar de forma constructiva en la creació i realització de coreografies amb suport musical.
17. Mostrar desinhibició en la realització de les activitats d'expressió corporal.

QUART CURS

Continguts

Condió física i salut (CC1, CC2, CC3, CC4)

- Característiques de l'adaptació d'un pla de treball a les condicions personals, amb control de les càrregues i valoració de la condició física.
- Valoració crítica de la imatge de l'esport en la societat actual.
- Generalitats dels processos de recuperació de lesions.

Esports (CC5, CC6, CC7, CC8, CC13)

- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports individuals en situació de competició.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports d'adversari en situació de competició.
- Aspectes tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports col·lectius en situació de competició.
- Valors i contravalors de la societat aplicats a l'esport.
- Resolució de conflictes i esport.

Activitats físiques recreatives (CC9, CC10, CCD13)

- Característiques de les activitats físiques amb finalitat de lleure.
- Planificació, organització i pràctica d'activitats físiques amb finalitat de lleure.

Expressió corporal (CC11, CC12, CCD10)

- Utilització dels elements i tècniques d'expressió i comunicació corporal en una representació i dramatització.
- Característiques de la planificació i representació d'un muntatge coreogràfic.

Críteris d'avaluació

1. Planificar i posar en pràctica de forma autònoma escalfaments per a una activitat concreta.
2. Incrementar el nivell individual de condició física per millorar la salut, a partir de l'aplicació de sistemes i mètodes d'entrenament.
3. Participar en l'elaboració d'un pla de treball per a la millora de la condició física.
4. Utilitzar la respiració i la relaxació com a mètodes d'alliberament de tensions.
5. Executar exercicis de condicionament físic (fitnes) amb correcció postural.
6. Dissenyar i portar a terme les fases d'activació i recuperació de la pràctica de l'activitat física, tenint en compte la intensitat i la dificultat de l'activitat.
7. Participar de forma activa en activitats esportives individuals, col·lectives o d'adversari.

8. Participar en l'organització i posada en pràctica de tornejos o competicions esportives.
9. Realitzar activitats en el medi natural, utilitzant l'equipament, eines i tècniques d'orientació adequades.
10. Planificar de forma autònoma activitats en el medi natural.
11. Mostrar una actitud de respecte pel medi natural.
12. Controlar els riscos en les activitats físiques i esportives i assumir la responsabilitat de la pròpia seguretat.
13. Crear moviments basats en l'expressió d'emocions.
14. Actuar davant del grup realitzant composicions individuals i col·lectives.

Annex 9

Àmbit de cultura i valors

Cultura i Valors Ètics (matèria comuna)

Competències de la matèria

Les competències bàsiques de la matèria de cultura i valors ètics pretenen desenvolupar en l'alumne un seguit de competències personals, interpersonal i socioculturals tot aplegant i vertebrant continguts procedents de l'ètica, la filosofia i la història de la cultura.

Aquesta matèria té com a nucli la fonamentació dels valors ètics que han d'inspirar els criteris per tal de jutjar fets i accions. En ocupar-se dels valors, promou aquelles actituds imprescindibles per viure i con- viure en la societat actual, complexa i diversa.

Cultura i valors ètics inclou competències adreçades a millorar l'autonomia personal de l'alumne recol- zada en la deliberació reflexiva, asserenada i amb criteris, que consideri les conseqüències dels propis actes i els faci conscients de les responsabilitats que se'n deriven. També inclou aquelles competències orientades a millorar la capacitat de pensar críticament, d'avaluar la fiabilitat de les fonts d'informació i de cercar constantment la millora en la fonamentació del propi pensament per tal de prendre decisions davant de situacions noves, així com ser capaç de presentar i debatre els propis punts de vista de forma argumentada.

Com correspon a la formació que mereixen els futurs ciutadans i ciutadanes del segle XXI, la matèria con- té, a més, competències relatives al respecte a un mateix i als altres, a la gestió assertiva i cooperativa dels conflictes interpersonal i al desenvolupament de les habilitats per al diàleg que promoguin la cultura de la pau. També es pretén el desenvolupament de la sensibilitat moral, especialment el fet de posar-se en el lloc de l'altre, el sentit de la justícia i la preservació dels lligams afectius amb les altres persones. Així mateix, es proposa contribuir a fer l'alumnat competent per viure i con- viure en el pluralisme i en la diversitat d'i- dentitats (de gènere, nacionals, ètniques, religioses...), tot descobrint els valors que es comparteixen més enllà de les identitats que diferencien.

Al mateix temps, es fomenta la consciència de les arrels culturals a través de les manifestacions artístiques i culturals, com la música, les arts plàstiques, la literatura i l'evolució del pensament sobre els valors amb relació a la noció d'ésser humà, les relacions humanes, la natura, la ciència i la tècnica.

Finalment, es proposa que l'alumne sigui capaç de treballar en equip de manera cooperativa i creativa, així com afavorir la participació activa com a ciutadà amb una actitud de compromís cívic per tal de pro- moure un augment de la qualitat democràtica de la nostra societat.

L'assoliment de les competències d'aquesta matèria s'ha de considerar com a producte del treball con- tinu per mantenir-les, millorar-les i ampliar-les davant de situacions de complexitat creixent, atès que el caràcter bàsicament actitudinal de la majoria fa que avancin totes alhora i de forma interrelacionada. Per això s'ha optat per no graduar-les. Aquesta relació entre les competències comporta disposar, en canvi, d'un instrument d'avaluació per a l'observació sistemàtica que contingui indicadors de la consolidació de cada competència.

Dins de cada competència s'han determinat uns continguts clau que són essencials per assolir-la. Alguns d'aquests continguts poden estar al servei de l'adquisició de diverses competències. A més dels seus continguts conceptuals específics, la matèria es nodreix dels continguts d'altres matèries, com les llengües, les ciències socials o les de l'àmbit científicotecnològic.

Atès el caràcter prosocial de la majoria de competències de la matèria, ocuparan un lloc privilegiat en la metodologia totes les tècniques de dinàmica de grups que impliquin interacció entre els membres de la classe. També serà important el recurs a les diverses arts. Convé, a més, que cada sessió setmanal constitueixi una unitat que es clogui en si mateixa i que contingui activitats variades.

Dimensió personal

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 1. Actuar amb autonomia en la presa de decisions i ser responsable dels propis actes

Cercar la construcció de la personalitat moral per afavorir l'autocomprensió, l'autocontrol, l'autoregulació i la confiança en les pròpies possibilitats i en el marc del bé comú.

Continguts clau

- CC1. La presa de decisions: fases i conseqüències.
- CC2. Els criteris com a fonament de la presa de decisions.
- CC3. El concepte de llibertat i els seus límits.
- CC4. Les lleis i les seves implicacions ètiques i socials.
- CC5. Drets i deures en l'àmbit escolar, familiar i social.
- CC6. El fonament de la llibertat i l'autonomia en les diverses teories ètiques.

Competència 2. Assumir actituds ètiques derivades de la Declaració Universal dels Drets Humans

Promoure actituds ètiques i de relació que afavoreixen la convivència i el progrés de la societat inspirat en els valors universals, atenent al respecte a la igualtat de gènere i la no-discriminació.

Continguts clau

- CC7. La Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.
- CC8. Algunes disposicions legals i institucions per a la defensa dels drets humans i de les llibertats.
- CC9. Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.
- CC10. Els drets humans com a deures morals.
- CC11. Història i fonamentació dels drets humans. Les generacions de drets. Els drets de les generacions futures.

Competència 3. Qüestionar-se i usar l'argumentació per superar prejudicis i consolidar el pensament propi

Promoure l'ús de l'argumentació per construir interrogants formulats en bones preguntes i desenvolupar un discurs racional lliure de prejudicis i estereotips, i generador d'un pensament propi.

Continguts clau

- CC12. El dubte i la formulació de les bones preguntes com a inici de la reflexió.
- CC13. El bon argument.
- CC14. Els aspectes d'una argumentació.
- CC15. L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.

Competència 4. Identificar els aspectes ètics de cada situació i donar-hi respostes adients i preferentment innovadores

Posar-se en situació de superar les limitacions i projectar com es vol el món, amb capacitat imaginativa, originalitat i sostenibilitat. Una capacitat que ens projecta cap al futur i ens permet buscar alternatives i anticipar conseqüències.

Continguts clau

- CC16. Els criteris morals i la seva fonamentació: cura, justícia, compassió, reciprocitat, imparcialitat...
- CC17. Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques.
- CC18. La millora i la innovació com a estímul de l'avenç col·lectiu.
- CC19. Principals sistemes ètics del segle xx: derivacions de l'utilitarisme i ètiques apriorístiques.
- CC20. Codis deontològics professionals i empresarials com a concreció de l'ètica aplicada.

Dimensió interpersonal

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 5. Mostrar actituds de respecte actiu envers les altres persones, cultures, opcions i creences

Practicar la raonabilitat i l'acceptació de l'altre en les seves diversitats per aprendre a viure junts amb actituds de tolerància activa i respecte.

Continguts clau

- CC21. La dignitat humana i el respecte. Consideració de la igualtat.
- CC22. La pluralitat cultural, política, religiosa i altres.
- CC23. Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.

- CC24. Valors universals i valors compartits. La convivència.
- CC25. Àmbits d'actuació de poder i violència. Actituds de tolerància, solidaritat, compromís i les seves manifestacions externes.

Competència 6. Aplicar el diàleg i exercitar totes les habilitats que comporta, especialment per a la solució de conflictes interpersonals i per propiciar la cultura de la pau

Usar el diàleg com a reconeixement de l'altre, per a l'exercici d'actituds intel·lectuals (d'exploració, de recerca de criteris, de racionalitat, d'acceptació de la pluralitat, de flexibilitat) i afectives (de consideració, de confiança, d'autocontrol).

Continguts clau

- CC26. El concepte de diàleg. Tipus de diàleg. El diàleg com a forma privilegiada de comunicació d'idees, de sentiments i de relació.
- CC27. Les condicions del diàleg: ordre, claredat, atenció, intencionalitat...
- CC28. Els valors del diàleg: comprensió, exclusió de violència, cooperació, participació, sinceritat, escolta, igualtat de les veus, assertivitat, respecte, racionalitat...
- CC29. El conflicte. Anàlisi de conflictes. El tractament de conflictes interpersonals com a actor, com a espectador, com a afectat. Estratègies: conversa, negociació, mediació...
- CC30. La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Models i exemples de la cultura de la pau...

Dimensió sociocultural

Demana l'aprenentatge de les competències següents:

Competència 7. Comprendre i valorar el nostre món a partir de les arrels culturals que l'han configurat

Configurar la manera de ser i de comprendre el món a partir del sistema de valors i els grans relats que penetren els àmbits diversos de la cultura: la llengua, la ciència, el dret, la religió, les arts, etc.

Promoure en l'alumne la comprensió i la valoració de les arrels culturals, com a dues capacitats diferenciades i complementàries.

Continguts clau

- CC31. La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions de: a) el món, b) l'ésser humà, c) la història, d) la divinitat.
- CC32. Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples.
- CC33. Els principis i valors que perviuen en els nostres dies. Aportació budisme i islam. Referència a diferents teories ètiques.

Competència 8. Copsar les dimensions ètiques dels grans relats literaris i de les obres artístiques

Promoure en l'alumne la lectura, la interpretació i la valoració, dins la creació literària i artística de la història, dels significats ètics que manifesta.

Continguts clau

- CC34. Els grans relats de la cultura grecoromana, els seus relats bíblics, de matriu judeocristiana, i les obres clàssiques del pensament filosòfic i il·lustrat com a expressions de comportaments ètics.
- CC35. Les obres literàries modernes i contemporànies, les arts plàstiques (arquitectura, escultura, pintura) i les arts immaterials (música, teatre, dansa i cinema), com a expressions de comportaments ètics.

Competència 9. Analitzar críticament l'entorn (natural, científicotecnològic, social, polític, cultural) des de la perspectiva ètica, individualment i de manera col·lectiva

Formar-se criteris propis per valorar fets i situacions, tant de contextos propers com de més llunyans.

Continguts clau

- CC36. Diferència entre fins i mitjans. Relació entre pensament i acció.
- CC37. Ciència i tecnologia com a àmbit de debat ètic (bioètica...).
- CC38. L'exercici de la política i les seves repercussions ètiques.
- CC39. El medi natural i les seves implicacions (ètica del consum, medi ambient).
- CC40. Tradicions, costums i creences.
- CC41. Els mitjans de comunicació: tractament de la informació. Informació i comunicació en la xarxa.

Competència 10. Realitzar activitats de participació i de col·laboració que promoguin actituds de compromís i democràtiques

Promoure les bones relacions entre l'alumnat i la recerca d'un objectiu comú com a base de la participació i el treball en equip.

Experimentar i protagonitzar accions de compromís cívic (dins i/o fora del centre) a partir de les quals es posi en pràctica l'exercici actiu de la ciutadania i es posin en joc els coneixements i les capacitats al servei de la comunitat.

Continguts clau

- CC42. Les normes i els criteris del treball en grup i en equip.
- CC43. Valors i actituds a partir d'un sistema democràtic: solidaritat, bé comú, compromís, diàleg.
- CC44. Àmbits de cooperació i participació: voluntariat, ONG, centres d'assistència comunitària.
- CC45. La xarxa educativa en el territori: escoles, museus, sales d'art, centres artístics, biblioteques, centres esportius, esports.

Orientacions per a l'avaluació

L'avaluació és el seguiment i la verificació del procés d'aprenentatge de l'alumne. L'avaluació de la matèria de cultura i valors ètics ha de dotar-se d'instruments d'avaluació variats i adequats per fer el seguiment acurat i la verificació posterior cap a l'adquisició gradual de les competències d'etapa.

La matèria de cultura i valors ètics conté dues característiques rellevants per a l'avaluació rigorosa dels aprenentatges que demana:

1. La llista de les deu competències de la matèria de cultura i valors ètics no és jeràrquica ni tampoc cronològica, sinó que, igual que les dimensions que les agrupen, les competències interactuen i guarden relació les unes amb les altres.

Aquesta raó comporta que les tècniques d'avaluació han de plantejar entorns que permetin distingir una competència de l'altra i, a la vegada, reflecteixin la relació entre elles. El grau de complexitat de les tècniques d'avaluació s'ajustarà a cada curs escolar.

Són exemples de tècniques d'avaluació:

- Observació de comportament espontani.
- Creació de situacions reals o simulades mitjançant estudi de casos.
- Autoavaluació.
- Avaluacions creuades, mútues.
- Redaccions espontànies que projecten el posicionament propi.
- Cròniques, exposicions que incorporin els judicis valoratius que emeten les persones implicades.
- Confecció d'obres (poema, dibuix...) representatives de les situacions tractades.
- Presentació d'una notícia, d'un esdeveniment.
- Confecció d'un portfoli vinculat al servei comunitari que doni pautes per a l'avaluació.

2. Les deu competències inclouen capacitats de diferents tipus i l'aprenentatge d'aquestes capacitats és dinàmic, obert i en evolució.

Les capacitats que integra una competència són de caràcter:

- Cognitiu: descobrir, argumentar, aportar, opinar, comprendre, treure conclusions, dialogar.
- Hàbit: col·laborar, innovar.
- Actitudinal: valorar, respectar, prestar atenció, ser responsable, comprometre's.

Convé, doncs, disposar d'instruments d'avaluació contínua al servei d'aquesta obertura i dinamisme, adequats per captar, seguir i verificar el procés dinàmic cap a l'adquisició d'aquests tres tipus de capacitats integradores de cadascuna de les competències. Són exemples d'instruments d'avaluació:

- Pautes d'observació
- Rúbriques d'elements de descoberta
- Rúbriques d'autoavaluació i d'interavaluació

Al final de l'etapa, l'avaluació final de resultats verificarà el grau d'adquisició de cadascuna de les competències.

La detecció i verificació de les competències de la matèria de cultura i valors ètics proporciona a l'equip docent una informació rellevant i complementària de l'alumne que haurà de recollir-se en el seu document orientador de final d'etapa i que, al seu torn, enriquirà la seva orientació al llarg de la vida.

Continguts clau per cursos

A continuació s'indiquen, a títol orientatiu, els continguts clau que es recomana treballar en els diferents cursos de l'etapa en els quals es valora més adequat iniciar-ne el treball. Sempre amb el benentès que són continguts que cal treballar al llarg de tota l'etapa i així poder observar-ne la consolidació dels aprenentatges. És a dir, aquells continguts que apareixen a primer i segon cursos, només indica que es recomana començar-los en aquests cursos, però que caldrà continuar-los treballant a tercer i quart també.

PRIMER I SEGON CURSOS

Dimensió personal

- CC1. La presa de decisions: fases i conseqüències.
- CC2. Els criteris com a fonament de la presa de decisions.
- CC3. El concepte de llibertat i els seus límits.
- CC4. Les lleis i les seves implicacions ètiques i socials.
- CC5. Drets i deures en l'àmbit escolar i familiar.
- CC7. La Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.
- CC8. Algunes disposicions legals i institucions per a la defensa dels drets humans i de les llibertats.
- CC9. Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.
- CC10. Els drets humans com a deures morals.
- CC12. El dubte i la formulació de les bones preguntes com a inici de la reflexió.
- CC13. El bon argument.
- CC14. Els aspectes d'una argumentació.
- CC16. Els criteris morals i la seva fonamentació: cura, justícia, compassió, reciprocitat, imparcialitat...
- CC17. Imaginació i creativitat aplicades a les decisions ètiques.

Dimensió interpersonal

- CC21. La dignitat humana. Consideració de la igualtat.
- CC22. La pluralitat cultural, política, religiosa i altres.
- CC24. Valors universals i valors compartits. La convivència.
- CC26. El concepte de diàleg. Tipus de diàleg. El diàleg com a forma privilegiada de comunicació d'idees, de sentiments i de relació.
- CC27. Les condicions del diàleg: ordre, claredat, atenció, intencionalitat...
- CC28. Els valors del diàleg: comprensió, exclusió de violència, cooperació, participació, sinceritat, escolta, igualtat de les veus, assertivitat, respecte, racionalitat...

- CC29. El conflicte. Anàlisi de conflictes. El tractament de conflictes interpersonals com a actor, com a espectador, com a afectat. Estratègies: conversa, negociació, mediació...
- CC30. La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Models i exemples de la cultura de la pau...

Dimensió sociocultural

- CC31. La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions del: a) món, b) ésser humà.
- CC32. Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples.
- CC34. Els grans relats de la cultura grecoromana, els seus relats bíblics, de matriu judeocristiana, i les obres clàssiques del pensament filosòfic i il·lustrat com a expressions de comportaments ètics.
- CC36. Diferència entre fins i mitjans. Relació entre pensament i acció.
- CC37. Ciència i tecnologia com a àmbit de debat ètic (bioètica...).
- CC40. Tradicions, costums i creences.
- CC42. Les normes i els criteris del treball en grup i en equip.
- CC43. Valors i actituds a partir d'un sistema democràtic: solidaritat, bé comú, compromís, diàleg.

TERCER I QUART CURSOS

Dimensió personal

- CC5. Drets i deures en l'àmbit escolar, familiar i social.
- CC6. El fonament de la llibertat i l'autonomia en les diverses teories ètiques.
- CC7. La Declaració Universal dels Drets Humans de 1948.
- CC8. Algunes disposicions legals i institucions per a la defensa dels drets humans i de les llibertats.
- CC9. Situacions i contextos de conculcació dels drets humans i les llibertats.
- CC10. Els drets humans com a deures morals.
- CC11. Història i fonamentació dels drets humans. Les generacions de drets. Els drets de les generacions futures.
- CC12. El dubte i la formulació de les bones preguntes com a inici de la reflexió.
- CC13. El bon argument.
- CC14. Els aspectes d'una argumentació.
- CC15. L'origen i la construcció dels prejudicis en el nostre context.
- CC16. Els criteris morals i la seva fonamentació: cura, justícia, compassió, reciprocitat, imparcialitat...

CC18. La millora i la innovació com a estímul de l'avenç col·lectiu.

CC19. Principals sistemes ètics del segle XX: derivacions de l'utilitarisme i ètiques apriorístiques.

CC20. Codis deontològics professionals i empresarials com a concreció de l'ètica aplicada.

Dimensió interpersonal

- CC23. Diversitat d'identitats. Les diferències i els seus contextos.
- CC25. Àmbits d'actuació de poder i violència. Actituds de tolerància, solidaritat, compromís i les seves manifestacions externes.
- CC26. El concepte de diàleg. Tipus de diàleg. El diàleg com a forma privilegiada de comunicació d'idees, de sentiments i de relació.
- CC27. Les condicions del diàleg: ordre, claredat, atenció, intencionalitat...
- CC28. Els valors del diàleg: comprensió, exclusió de violència, cooperació, participació, sinceritat, escolta, igualtat de les veus, assertivitat, respecte, racionalitat...
- CC29. El conflicte. Anàlisi de conflictes. El tractament de conflictes interpersonals com a actor, com a espectador, com a afectat. Estratègies: conversa, negociació, mediació...
- CC30. La cultura de la pau. Violència directa i violència estructural. Tipus de pau. Models i exemples de la cultura de la pau...

Dimensió sociocultural

- CC31. La tradició grecoromana, la judeocristiana i la il·lustrada europea entorn de les cosmovisions de: a) el món, b) l'ésser humà, c) la història, d) la divinitat.
- CC32. Els principis que es desprenen de les tres cultures. Exemples.
- CC33. Els principis i valors que perviuen en els nostres dies. Aportació budisme i islam. Referència a diferents teories ètiques.
- CC35. Les obres literàries modernes i contemporànies, les arts plàstiques (arquitectura, escultura, pintura) i les arts immaterials (música, teatre, dansa i cinema), com a expressions de comportaments ètics.
- CC38. L'exercici de la política i les seves repercussions ètiques.
- CC39. El medi natural i les seves implicacions (ètica del consum, medi ambient).
- CC41. Els mitjans de comunicació: tractament de la informació. Informació i comunicació en la xarxa.
- CC43. Valors i actituds a partir d'un sistema democràtic: solidaritat, bé comú, compromís, diàleg.
- CC44. Àmbits de cooperació i participació: voluntariat, ONG, centres d'assistència comunitària.
- CC45. La xarxa educativa en el territori: escoles, museus, sales d'art, centres artístics, biblioteques, centres esportius, esports.

Filosofia

QUART CURS (MATÈRIA OPTATIVA)

Competències de la matèria

La matèria de filosofia promou en l'alumne la seva capacitat de pensar, comprendre, reflexionar i argumentar tot utilitzant el plantejament que li és propi, més enllà de cada camp concret estudiat en les altres matèries, sense defugir la seva capacitat de transformació i canvi tant de l'individu com de la societat.

De manera general, la matèria de filosofia té, doncs, un doble objectiu: introduir els alumnes en els temes de la filosofia que els són més propers com a persones; i promoure en els alumnes la seva capacitat de pensar, comprendre, reflexionar i argumentar, en primer terme pel que fa als continguts que planteja la matèria, i en segon terme, però no menys important, pel que fa a d'altres sabers —i d'aquí la seva interdisciplinarietat.

En conseqüència, les competències específiques de la matèria requereixen el desenvolupament d'un seguit de capacitats relacionades amb l'exercici del pensament, la comprensió, la reflexió i l'argumentació:

- **Capacitat de conceptualitzar.** Desplegar una noció, diferenciar-la d'altres nocions, determinar-ne l'extensió, exemplificar-la, usar-la per comprendre i categoritzar aspectes de la realitat, resoldre confusions, incloure-hi elements diferents provinents de la història del pensament.
- **Capacitat d'argumentar.** Davant d'un tema controvertit, inclou l'adopció d'un punt de vista i la cerca, aportació i ordenació d'arguments pertinents per al seu suport, així com la contrastació lògica o empírica d'aquests arguments. El punt de vista i els arguments s'exposen en una dissertació escrita o oral. En aquest darrer cas la competència inclou habilitats oratòries i l'adopció de recursos retòrics.
- **Capacitat dialògica.** Vinculada amb l'anterior, però necessària per a la participació en debats. Inclou l'assumpció de la càrrega de la prova, la capacitat d'avançar les objeccions als arguments propis, de cercar el moment oportú per intervenir, de concedir, de modificar o canviar el propi punt de vista o tesi en cas que la força dels arguments propis es debiliti, així com el respecte als torns de paraula i a la persona oponent.
- **Capacitat de problematitzar.** Transformar les pròpies creences en conclusions i, per tant, cercar les premisses sobre les quals se suporten. Desemascarar implícits, descobrir allò suposat en una argumentació. Tenir la capacitat de qüestionar la pregunta i d'interrogar-se sobre el seu sentit. Saber detectar problemes filosòfics en una situació, en una obra artística, etc.
- **Capacitat d'anàlisi crítica.** Detecció d'idees i dels seus lligams, independentment de l'ordre i la forma en què estan exposats. Distingir allò important d'allò accessori, contrastar posicions, examinar visions del món, qüestionar marcs conceptuals. Saber detectar fal·làcies. Seleccionar i avaluar les fonts.

El treball d'aquestes capacitats a l'aula requereix un plantejament metodològic adequat: el foment en l'alumnat de l'anàlisi i la contrastació de situacions, reals o hipotètiques; l'ús del diàleg com a forma d'entesa i de cerca de solucions; la creació de textos propis, tant individuals com en equip, per construir pensament i consolidar comportaments; la pràctica de la pluja d'idees com a tècnica de creativitat col·lectiva i la utilització de plataformes digitals com a mitjà habitual de comunicació, de respecte i d'expressió de coneixement.

L'aprenentatge de la filosofia mobilitza també les competències de l'aprenentatge permanent de l'alumne i, de manera molt concreta, les següents:

- la competència comunicativa lingüística, pel fet d'utilitzar el llenguatge com a instrument bàsic de construcció del pensament.
- la competència d'aprendre a aprendre, atès que la finalitat primordial i pròpia de la filosofia és la cerca continuada del saber.
- la competència d'autonomia, iniciativa personal i emprenedoria, atesa la projecció de la matèria en la generació d'iniciatives, pautes de comportament i cerca de solucions.
- la competència social i ciutadana, perquè el marc de construcció del pensament i el comportament és el coneixement del jo en relació amb els altres i la societat.

Igualment, l'aprenentatge de la filosofia s'interrelaciona amb les competències de la matèria de cultura i valors ètics.

És crucial en el desenvolupament de la matèria entendre que la seva finalitat és que els alumnes siguin capaços de comprendre els continguts i d'expressar-los amb les seves pròpies paraules, d'analitzar-los de manera crítica i autònoma, d'utilitzar-los adequadament en diferents contextos i de prendre decisions en les seves accions a l'empara de tot aquest procés d'aprenentatge. No es tracta, doncs, que siguin capaços merament de repetir de memòria una sèrie de continguts.

Per aquest motiu, la selecció de continguts és voluntàriament delimitada i no té la pretensió de ser exhaustiva en cap dels àmbits del coneixement filosòfic que s'introdueixen. La persecució d'un grau de maduresa en l'adquisició dels continguts ha de prevaler per sobre de la quantitat de continguts que en un altre escenari diferent es poguessin arribar a introduir.

Els continguts presenten temes bàsics de la filosofia i es vertebren en tres blocs: en la fonamentació de la filosofia i en la manera com les persones articulem el pensament; en el coneixement de la realitat personal; i, finalment, en el coneixement de la dimensió social i pràctica dels éssers humans en tant que formem part d'una societat.

La matèria és el primer apropament sistemàtic que els alumnes tenen amb les qüestions centrals de la filosofia i l'únic contacte acadèmic amb la filosofia que tindran els alumnes que no segueixin l'itinerari de batxillerat. El seu contingut té sentit per si mateix en el sentit que, si bé serà d'utilitat per a la formació dels alumnes que segueixin l'itinerari de batxillerat, permetrà l'assoliment dels objectius establerts a quart d'ESO sense constituir un requeriment per poder cursar la matèria a primer de batxillerat.

Continguts i criteris d'avaluació

Continguts

La filosofia i el filosofar

- Què és la filosofia?
  - La reflexió filosòfica.
  - Filosofia, ciència i pseudociència.

- Com es fa filosofia?
  - Veritat, opinió i saber.
  - Les estructures de l'argumentació.
  - Anàlisi crítica de la validesa dels arguments.
  - Com es pot escriure filosofia.
- Alguns exemples de temes filosòfics.
  - La distinció entre aparença i realitat.
  - La mort i el sentit de la vida.
  - Val la pena actuar bé?
  - Podem provar l'existència de Déu?
  - Tenen drets els animals?
  - Altres.

La dimensió personal de l'ésser humà

- Què caracteritza l'ésser humà?
  - Determinants biològics i determinants culturals.
  - El llenguatge.
  - Ment i cos. Humans, animals, clons, zombis i cíbors.
- Què és la persona?
  - Emotivitat, sentiments i pensament.
  - Els conformadors socials de la identitat personal: gènere, socialització, rol i estatus, institucions, cultura.
  - L'autoconeixement.
  - La dignitat de la persona.
- Què és actuar com a persona?
  - L'acció intencional: deliberació, fins, mitjans, conseqüències.
  - La llibertat, la voluntat, el determinisme i la responsabilitat.
  - La moralitat. Relativisme moral i absolutisme moral.
  - La felicitat i el bé.

La dimensió social de l'ésser humà

- Quin paper tenen els altres?
  - La diferència i la discrepància.
  - La convivència en el pluralisme.
  - L'amor. La relació d'amistat.

- Per què hi ha comunitats polítiques?
  - Origen i necessitat de l'Estat.
  - La justícia i el dret. Hi ha una justícia universal?
  - L'acció política. Formes de participació.
  - L'autoritat política i la desobediència civil.
- Altres àmbits de l'acció humana.
  - L'art i l'experiència estètica.
  - La responsabilitat ecològica: el medi ambient i les obligacions amb les generacions futures.
  - L'acció transformadora.

Criteris d'avaluació

1. Fer ús de l'argumentació i la reflexió en l'anàlisi de situacions tant reals, quotidianes o llunyanes, com hipotètiques o fictícies.
2. Mostrar el domini de la comunicació lingüística i digital a l'hora de seleccionar, analitzar i interpretar informació, idees i actituds.
3. Explicar els problemes filosòfics que es plantegen en la matèria tot utilitzant paraules pròpies.
4. Mostrar la comprensió dels continguts de la matèria tot establint comparacions de posicions contraposades, anàlisis crítiques de les diferents posicions i defensant, si fos diferent, la pròpia posició de manera argumentada.
5. Elaborar textos (breus assajos, diàlegs, etc.) amb argumentacions sòlides pel que fa als exemples filosòfics que introdueix la matèria i, per extensió, a qualsevol tesi que es vulgui sustentar.
6. Comprendre i analitzar contextos de convivència a partir del coneixement de la personalitat humana.
7. Utilitzar els continguts de la filosofia per a l'anàlisi de la societat actual.

Annex 10

Àmbit digital (transversal)

Annex 10

Àmbit digital

Competències bàsiques de l'àmbit digital

Desenvolupar les competències bàsiques de l'àmbit digital implica, d'una banda, que les competències associades al domini instrumental de les tecnologies digitals s'han de treballar de forma transversal a totes les matèries del currículum. Per aquest motiu, s'han incorporat referències a l'àmbit digital en els continguts clau i els continguts per cursos de les diferents matèries comunes i optatives de l'etapa.

D'altra banda, les competències digitals requereixen continguts d'aprenentatge estretament relacionats amb algunes matèries.

Finalment, cal tenir en compte, a més, que l'adquisició de les competències digitals va associada a maneres específiques de treballar, ensenyar i aprendre, és a dir, a elements del mateix context d'aprenentatge. En aquest sentit, cal tenir en compte que els entorns digitals afavoreixen el treball col·laboratiu dels alumnes, fet que permet crear i compartir coneixement fent-los protagonistes del seu aprenentatge.

La reflexió crítica i l'ús responsable i ètic de les tecnologies digitals han d'estar sempre present en els aspectes esmentats. Des dels centres educatius cal donar criteris i fomentar hàbits de bon ús entre tots els membres de la comunitat educativa. Els alumnes són usuaris tecnològics freqüents, per la qual cosa han de conèixer com preservar els drets fonamentals i aconseguir-ne el màxim potencial per a la seva formació personal i acadèmica.

Les competències digitals s'han estructurat en quatre dimensions, interrelacionades. La primera d'aquestes dimensions, "instruments i aplicacions", es refereix a la capacitat d'utilitzar amb autonomia i de manera eficaç i eficient els diversos dispositius digitals i les aplicacions que s'hi puguin incorporar. La segona dimensió, "tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge", es focalitza en les capacitats relacionades amb la cerca i selecció d'informació, la seva transformació en coneixement i l'organització dels entorns personals digitals d'aprenentatge on emmagatzemar i treballar la informació. La tercera dimensió, "comunicació interpersonal i col·laboració", se centra en les capacitats de comunicar i treballar de forma col·laborativa i a través de la xarxa. L'última dimensió, "ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital", té com a objectiu preparar l'alumne per tal que esdevingui un ciutadà competent i responsable en l'ús dels recursos digitals.

Cada competència té associats uns continguts clau que poden ser treballats des de qualsevol matèria i que, amb freqüència, poden pertànyer a més d'una competència. Finalment, s'ha establert una gradació de cada competència en tres nivells. Els criteris emprats per fer la gradació estan relacionats amb la complexitat de les aplicacions, les estratègies emprades i els nivells d'abstracció necessaris per al seu desplegament. Els tres nivells van des de l'assoliment fins a l'excel·lència, tenint en compte que cada nivell comporta l'assoliment de l'anterior.

Dimensió instruments i aplicacions

Aquesta dimensió, de caràcter instrumental i que inclou tres competències, fa referència a la capacitat d'utilitzar amb autonomia i de manera eficaç i eficient els diversos dispositius digitals i les aplicacions que s'hi puguin incorporar, per realitzar tasques que els siguin pròpies integrant la robòtica i la programació en un sentit ampli.

Així mateix, considera especialment el tractament de dades textuals, numèriques i audiovisuals: producció de documents de text i multimèdia, imatges fixes, dibuixos, gràfics, sons i imatges animades.

Competència 1. Seleccionar, configurar i programar dispositius digitals segons les tasques a realitzar

Aquesta competència fa referència a l'adequada selecció i utilització dels dispositius digitals entesos com a interfície (ordinador, perifèrics, telefonia mòbil, càmeres, tauletes, etc.), i al coneixement de les funcionalitats bàsiques del seu programari tenint en compte les tasques a realitzar.

Queden integrats en aquesta competència:

- El coneixement de l'adaptabilitat dels dispositius per, a tall d'exemple, fer-los accessibles a la diversitat d'aprenentatges.
- La robòtica i la programació, enteses de forma àmplia.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
1.1. Seleccionar els dispositius digitals i utilitzar les seves funcionalitats bàsiques segons la tasca a realitzar.	1.2. Seleccionar i configurar els dispositius digitals i utilitzar-ne les funcionalitats bàsiques.	1.3. Seleccionar, configurar i programar entorns digitals de treball tot considerant aspectes d'interconnectivitat i seguretat.

Continguts clau

- CC1. Funcionalitats bàsiques dels dispositius.
- CC2. Tipus de connexions entre aparells.
- CC3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.
- CC4. Conceptes bàsics del sistema operatiu.
- CC5. Seguretat informàtica.
- CC6. Robòtica i programació.
- CC7. Realitat virtual i augmentada.
- CC8. Sistemes de projecció.
- CC10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.

Competència 2. Utilitzar les aplicacions d'edició de textos, presentacions multimèdia i tractament de dades numèriques per a la producció de documents

Aquesta competència es refereix a la utilització d'aplicacions locals i en línia per a la producció de documents digitals en formats diversos, mitjançant l'edició de textos, el tractament de dades numèriques i la seva representació gràfica, i l'elaboració de presentacions multimèdia a partir de la inserció d'elements audiovisuals ja existents.

Queden integrats en aquesta competència:

- L'elaboració de documents de text.
- La creació de presentacions multimèdia.
- El tractament de dades numèriques i representacions gràfiques.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
2.1. Elaborar documents fent ús de les funcions més bàsiques d'edició de text, presentacions multimèdia, tractament de dades numèriques i representacions gràfiques.	2.2. Elaborar documents fent ús de les funcions estàndards d'edició de text, presentacions multimèdia, tractament de dades numèriques i representacions gràfiques.	2.3. Elaborar documents complexos, tot utilitzant les funcions estàndard i altres funcions segons les necessitats.

Continguts clau

- CC3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.
- CC4. Conceptes bàsics del sistema operatiu.
- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CC10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digital).
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Competència 3. Utilitzar les aplicacions bàsiques d'edició d'imatge fixa, so i imatge en moviment per a produccions de documents digitals

Aquesta competència fa referència a la creació de produccions multimèdia a partir de la captació, creació i edició d'imatges fixes, imatges en moviment i materials sonors ja existents o prèviament enregistrats, tot utilitzant aplicacions digitals, locals i en línia.

Queden integrades en aquesta competència:

- La captació, creació i emmagatzematge de so, imatge fixa i imatge en moviment.
- La manipulació i l'edició dels diversos documents per obtenir una producció multimèdia acabada.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
3.1. Realitzar produccions multimèdia senzilles a partir de materials propis o aliens, tot aplicant-hi les funcions bàsiques dels programes d'edició.	3.2. Realitzar produccions multimèdia a partir de materials propis o aliens, tot aplicant-hi les funcions bàsiques dels programes d'edició.	3.3. Realitzar produccions multimèdia a partir de materials propis o aliens, que combinin elements audiovisuals diversos, tot aplicant-hi les funcions estàndard dels programes d'edició.

Continguts clau

- CC1. Funcionalitats bàsiques dels dispositius.
- CC3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.
- CC4. Conceptes bàsics del sistema operatiu.
- CC10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digital).
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Dimensió tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge

Aquesta dimensió, que inclou tres competències, fa referència a les capacitats relacionades amb la cerca i selecció d'informació (a Internet i a les xarxes locals), el seu processament cognitiu per transformar-la en coneixement i l'organització dels entorns personals digitals de treball i aprenentatge on emmagatzemar i treballar la informació que s'utilitza i es produeix. Considera l'ús eficient de tècniques i estratègies diverses en funció de les fonts i suports digitals que s'utilitzin, així com la sistematització i planificació d'aquestes estratègies dins l'entorn educatiu.

Competència 4. Cercar, contrastar i seleccionar informació digital adequada per al treball a realitzar, tot considerant diverses fonts i mitjans digitals

Aquesta competència fa referència a la cerca d'informació digital, especialment a Internet, que es pot trobar en formats diversos: text, documents, àudio, imatges, vídeos, mapes, etc. La cerca s'ha de planificar a partir dels objectius, que determinen la tipologia, les fonts i els mitjans digitals que s'han d'utilitzar.

Es parteix del supòsit que els alumnes ja coneixen els cercadors convencionals i són capaços de fer-hi cerques bàsiques. Per tant, s'incideix en:

- La necessitat de millorar la planificació de la cerca.
- L'ús d'aplicacions i fonts d'informació combinades i interactives.
- El contrast de les informacions i la selecció de les més pertinents.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
4.1. Realitzar cerques bàsiques i seleccionar informació rellevant considerant diverses fonts.	4.2. Realitzar cerques avançades, valorar críticament la informació obtinguda per diverses fonts i seleccionar-la de manera adequada.	4.3. Realitzar cerques avançades i dinàmiques en diversos contextos, valorar críticament la informació obtinguda per diverses fonts i seleccionar-la de manera adequada.

Continguts clau

- CC11. Funcionalitats dels navegadors.
- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.
- CC14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.

Competència 5. Construir nou coneixement personal mitjançant estratègies de tractament de la informació amb el suport d'aplicacions digitals

Aquesta competència fa referència a la comprensió de la informació i al seu processament cognitiu mitjançant l'ús d'instruments i aplicacions digitals. L'objectiu és construir coneixement significatiu a partir dels aprenentatges i de les pròpies idees, i també resoldre problemes reals o versemblants i interpretar situacions de la vida quotidiana.

El desenvolupament de la competència suposa:

- La construcció i aplicació de models o patrons per mitjà de recursos digitals.
- Tasques individuals i tasques col·laboratives.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
5.1. Organitzar i construir nou coneixement tot utilitzant instruments digitals genèrics.	5.2. Organitzar i construir nou coneixement tot utilitzant instruments digitals específics, mitjançant les seves opcions bàsiques.	5.3. Organitzar i construir nou coneixement combinant diversos instruments digitals i emprant les opcions bàsiques d'instruments específics.

Continguts clau

- CC3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.
- CC6. Robòtica i programació.
- CC7. Realitat virtual i augmentada
- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CC10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.
- CC14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC16. Tractament de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC18. Entorn personal d'aprenentatge (EPA).
- CC19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digital).
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Competència 6. Organitzar i utilitzar un entorn personal de treball i aprenentatge amb eines digitals per desenvolupar-se en la societat del coneixement

Aquesta competència fa referència a l'organització dels entorns personals d'aprenentatge que reuneixin les aplicacions, fonts d'informació, recursos, estratègies de gestió del temps i eines de comunicació que utilitza cada alumne, així com el dossier personal d'aprenentatge que conté els documents que resultin de la seva producció intel·lectual durant el procés d'aprenentatge.

Per tant, la competència està vinculada amb:

- La planificació de les plataformes, aplicacions i recursos digitals que els centres hagin establert dins del seu pla TAC.
- El dossier personal d'aprenentatge de cada alumne.
- L'organització, per part dels alumnes, d'un o diversos entorns personals d'aprenentatge que els siguin útils al llarg de la vida.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
6.1. Organitzar i usar, de manera pautada, un entorn personal d'aprenentatge, que inclogui el dossier personal d'aprenentatge, utilitzant aplicacions bàsiques de cerca i creació, i de comunicació.	6.2. Organitzar i usar, de manera autònoma, un entorn personal d'aprenentatge, que inclogui el dossier personal d'aprenentatge, utilitzant aplicacions bàsiques de cerca i creació i, amb l'ajut d'un tutorial, realitzar sistemes d'intercanvi de comunicació.	6.3. Organitzar, usar i configurar, de manera autònoma amb criteri propi, un entorn personal d'aprenentatge, que inclogui el dossier personal d'aprenentatge, utilitzant aplicacions avançades de cerca, i aplicacions estàndards de creació i de sistemes d'intercanvi de comunicació.

Continguts clau

- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CC11. Funcionalitats dels navegadors.
- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC14. Selecció, catalogació, emmagatzematge i compartició de la informació.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC18. Entorn personal d'aprenentatge (EPA).
- CC19. Dossiers personals d'aprenentatge (portafolis digital).
- CC23. Ciutadania digital: tràmits, gestió, lleure i cultura.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Dimensió comunicació interpersonal i col·laboració

Aquesta dimensió, que inclou dues competències, fa referència a les capacitats de comunicar i treballar de forma col·laborativa a través de les xarxes locals i Internet, amb la utilització de les eines de publicació i comunicació interpersonal i les que faciliten la realització de treballs col·laboratius (presencials i a distància).

Competència 7. Participar en entorns de comunicació interpersonal i publicacions virtuals per compartir informació

Aquesta competència fa referència a la selecció i utilització de les eines virtuals de comunicació interpersonal i de publicació, tenint en compte que la finalitat de la competència és comunicar, intercanviar, presentar i compartir informació, tant personal com acadèmica i professional, en diversos entorns comunicatius.

L'abast d'aquesta competència està relacionat amb:

- Conèixer els codis i el funcionament dels mitjans i canals digitals de comunicació i publicació més habituals.
- Utilitzar-los adequadament en funció de l'objectiu comunicatiu, el tipus d'informació a transmetre o publicar i l'entorn en què es desenvolupa la comunicació.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
7.1. Comunicar-se i publicar a través dels sistemes digitals de comunicació més habituals.	7.2. Gestionar sistemes comunicatius interpersonals per comunicar-se i publicar-hi amb criteris d'adequació.	7.3. Organitzar i gestionar sistemes comunicatius interpersonals per comunicar-se i publicar-hi amb criteris d'adequació.

Continguts clau

- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CC10. Llenguatge audiovisual: imatge fixa, so i vídeo.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC16. Tractament de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC20. Sistemes de comunicació.
- CC21. Normes de cortesia a la xarxa.
- CC22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC26. Entorns virtuals segurs.
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Competència 8. Realitzar activitats en grup tot utilitzant eines i entorns virtuals de treball col·laboratius

Aquesta competència fa referència a l'ús d'eines i entorns virtuals que faciliten la realització d'activitats col·laboratives: wikis, documents compartits, plataformes de formació, xarxes, etc., i se centra en la necessitat que l'alumne sàpiga utilitzar, en el seu treball d'aula, les possibilitats que ofereixen els entorns virtuals pel que fa al treball i a l'aprenentatge col·laboratiu.

Una de les propietats dels entorns virtuals és la de permetre fer ús de múltiples aplicacions en línia que faciliten activitats de grup:

- Crear de manera compartida documents, imatges, vídeos, etc.
- Formar part de grups de debat per a l'intercanvi d'idees.
- Oferir o rebre ajuda.
- Col·laborar en projectes que es considerin d'interès per a l'alumnat, etc.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
8.1. Participar en activitats col·laboratives en entorns virtuals usant les seves funcionalitats elementals.	8.2. Participar i desenvolupar activitats col·laboratives tot seleccionant les eines bàsiques més convenients en cada cas.	8.3. Participar, desenvolupar, organitzar i gestionar un entorn de treball col·laboratiu, i realitzar-hi activitats col·laboratives.

Continguts clau

- CC6. Robòtica i programació.
- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC17. Construcció de coneixement: tècniques i instruments.
- CC20. Sistemes de comunicació.
- CC21. Normes de cortesia a la xarxa.
- CC22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC26. Entorns virtuals segurs.
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Dimensió ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital

Aquesta dimensió, que està formada per tres competències, es pot considerar que té un caràcter transversal respecte de les altres tres dimensions, de les altres competències i de les àrees curriculars de l'etapa. No totes les competències d'aquesta dimensió estan graduades. La competència 9 s'ha graduat perquè suposa que l'alumnat en acabar l'etapa ha de disposar del coneixement suficient per participar en accions ciutadanes i aquesta consideració sí que és susceptible de ser graduada. Ara bé, les competències 10 i 11, que tracten sobre aspectes actitudinals, s'ha considerat convenient no graduar-les.

L'objectiu d'aquesta dimensió és preparar l'alumnat perquè en acabar l'ensenyament obligatori esdevingui ciutadà o ciutadana competent i responsable en l'ús dels recursos digitals, respectuós de la legislació vigent i de la propietat intel·lectual, i que al mateix temps utilitzi mesures adequades per garantir la seva identitat digital de forma segura. Alhora es pretén que disposi de prou recursos per continuar el seu aprenentatge permanent i que participi de les accions que, com a ciutadà i ciutadana, la societat li ofereixi.

Competència 9. Realitzar accions de ciutadania i de desenvolupament personal, tot utilitzant els recursos digitals propis de la societat actual

Aquesta competència fa referència a les accions de ciutadania digital que l'alumnat ha de saber dur a terme per integrar-se en la societat, i promou les destreses personals que s'han anat exercitant al llarg de totes les altres competències per resoldre situacions de gestió electrònica tant administrativa com comercial, formativa i altres.

Aquesta competència va més enllà de les competències 4, 7 i 11. El que aporta de nou aquesta competència és la finalitat per a la qual es realitzen les accions de cerca, la comunicació i l'actuació de forma segura. Cada vegada més tràmits i serveis (compres, treball, aprenentatge permanent, cultura i lleure) es realitzen per Internet i això suposa que l'alumnat ha de desenvolupar la capacitat de valorar el sistema de comunicació més eficient.

Gradació del nivell d'assoliment de la competència

Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3
9.1. Realitzar accions de gestió digital fent ús de portals de navegació lineal on es demanen accions simples, fer seguiment de la informació de forma directa i tenir cura dels temes relatius a la identitat digital.	9.2. Realitzar accions de gestió digital fent ús de portals de navegació encadenada a partir d'accions simples, fer seguiment automàtic de la informació i tenir cura dels temes relatius a la identitat digital.	9.3. Realitzar tot tipus d'actuacions de gestió digital i utilitzar la diversitat de serveis d'Internet per automatitzar la gestió i fer el seguiment de la informació.

Continguts clau

- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC20. Sistemes de comunicació.

- CC21. Normes de cortesia a la xarxa.
- CC23. Ciutadania digital: tràmits, gestió, lleure i cultura.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC26. Entorns virtuals segurs.
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Competència 10. Fomentar hàbits d'ús saludable de les TIC vinculats a l'ergonomia per a la prevenció de riscos

Aquesta competència tracta de les accions que es poden dur a terme des dels centres educatius per promoure hàbits saludables pel que fa a l'ergonomia i les TIC a partir de tasques informatives i reflexives.

L'adquisició d'aquesta competència requereix que l'alumnat:

- Rebi, del centre, la informació necessària per a la prevenció d'efectes nocius.
- Conegui possibles situacions de risc des del punt de vista conductual associades a l'ús de les tecnologies.
- Conegui plans d'actuació i espais d'ajuda i suport d'entitats públiques i privades als quals recórrer en cas que sigui necessari.

Continguts clau

- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC23. Ciutadania digital: tràmits, gestió, lleure i cultura.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC25. Ergonomia: salut física i psíquica.

Competència 11. Actuar de forma crítica i responsable en l'ús de les TIC, tot considerant aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital

Aquesta competència fa referència a la necessitat de reflexionar i conèixer les implicacions que es desprenen a partir de l'ús habitual de la tecnologia i d'Internet pel que fa a qüestions de legalitat, seguretat, sostenibilitat i de la identitat digital. En aquest sentit, aquesta competència es relaciona amb totes les altres pel seu contingut cívic i amb els aprenentatges al llarg de la vida.

Continguts clau

- CC3. Emmagatzematge de dades i còpies de seguretat.
- CC4. Conceptes bàsics del sistema operatiu.
- CC9. Eines d'edició de documents de text, presentacions multimèdia i processament de dades numèriques.

- CC12. Cercadors: tipus de cerca i planificació.
- CC13. Fonts d'informació digital: selecció i valoració.
- CC15. Ètica i legalitat en l'ús i instal·lació de programes, comunicacions i publicacions, i en la utilització de la informació.
- CC20. Sistemes de comunicació.
- CC21. Normes de cortesia a la xarxa.
- CC22. Entorns de treball i aprenentatge col·laboratiu.
- CC23. Ciutadania digital: tràmits, gestió, lleure i cultura.
- CC24. Aprenentatge permanent: entorns virtuals d'aprenentatge, recursos per a l'aprenentatge formal i no formal a la xarxa...
- CC26. Entorns virtuals segurs.
- CC27. Sostenibilitat: consum d'energia, despesa d'impressió, mesures d'estalvi, substitució de dispositius, etc.
- CC28. Identitat digital: visibilitat, reputació, gestió de la privacitat pública i aliena.

Orientacions per a l'avaluació

Si bé la competència digital es treballa i, per tant, s'avalua des de de les diferents matèries que la incorporen en la seva proposta curricular, convé considerar que algunes qüestions relatives a l'avaluació poden ser comunes per a les diferents matèries que avaluaran l'adquisició d'aquesta competència, així com les pròpies de la matèria o àmbit de referència.

Així mateix, aquestes orientacions poden ser d'utilitat a l'hora d'avaluar els crèdits de síntesi de cada curs i, en especial, el projecte de recerca de quart curs.

Dimensió instruments i aplicacions

L'avaluació de l'adquisició de les competències d'aquesta dimensió s'hauria de fer de forma gradual en el temps, tenint present l'evolució constant a què està abocat el món digital. Els alumnes poden experimentar canvis importants en relació amb la gestió dels dispositius digitals derivats d'una major capacitat en el seu ús, però també canvis significatius en les opcions i possibilitats que aquests dispositius ofereixin.

S'ha de vincular a tasques i activitats que comportin la creació i elaboració de documents de tipologia diversa i que sovint formen part d'un procés d'aprenentatge en connexió amb altres competències, especialment amb les competències 4, 5 i 11, així com amb d'altres matèries.

El millor moment per fer l'avaluació és en finalitzar una activitat i quan es disposi d'un document acabat. Amb tot, és molt útil fer un seguiment regular del seu grau d'adquisició al llarg del temps perquè els coneixements en l'ús de les aplicacions canvien constantment a causa de l'aparició en el mercat de nous tipus de programari.

Dimensió tractament de la informació i organització dels entorns de treball i aprenentatge

L'avaluació del resultat de la cerca es pot fer tot aprofitant qualsevol ocasió en què sorgeixi la necessitat de resoldre una necessitat d'informació, fet que previsiblement es produirà en totes les matèries curriculars. El professorat ha d'estar atent i registrar les observacions sobre la forma com els alumnes accedeixen a la informació, les eines que fan servir i la manera com seleccionen i organitzen la informació obtinguda, diferenciant-ho clarament del contingut obtingut per mitjà de la cerca i que és objecte de valoració en la matèria corresponent.

L'avaluació es fa a partir de les destreses digitals que desenvolupen i apliquen els alumnes per construir coneixement en dossiers, exposicions, publicacions diverses, etc. L'assoliment de la competència es demostra en els aspectes més formals del producte final amb el qual l'alumne exposa el seu coneixement.

És convenient d'observar el procés de millora realitzat per l'estudiant mentre construeix un sistema personal d'aprenentatge i el va enriquint de forma progressiva amb la finalitat de ser autònom i eficaç a l'hora de donar resposta a les seves necessitats de desenvolupament acadèmic, personal i professional. L'avaluació d'aquestes dimensions ha de tenir un caràcter especialment formatiu i afavoridor de les reflexions i demandes del mateix alumne.

Per al desenvolupament d'aquesta competència, s'insisteix a fer una avaluació inicial a l'inici de curs per temporitzar, graduar i enriquir adequadament el seu assoliment, i a fer-ne una altra al final del curs per ob-

servar els canvis. Així mateix, es proposa, com a activitat d'avaluació, la resolució de casos pràctics que han de fer visibles la utilitat o les mancances de l'entorn personal d'aprenentatge de cada alumne.

Per a l'avaluació de l'entorn personal d'aprenentatge cal que els centres educatius disposin de docents que s'encarreguin de fer el seguiment i l'avaluació de la competència tenint en compte la diversitat de necessitats personals de cada estudiant. L'avaluació de les produccions intel·lectuals incorporades al dossier personal d'aprenentatge dependrà del docent de la matèria corresponent.

També s'ha de considerar la relació d'aquesta competència amb el pla TAC del centre, com ja s'ha dit anteriorment, i que una avaluació de l'entorn personal d'aprenentatge pot enriquir en dues direccions: tant per planificar estratègies d'ús com per incloure'n de noves quan així es consideri oportú en el pla TAC del centre.

Dimensió comunicació interpersonal i col·laboració

L'avaluació de la dimensió s'ha de fer a partir d'activitats o projectes de qualsevol àrea del coneixement, atès que qualsevol àrea pot incorporar l'ús d'aquests sistemes de comunicació interpersonal o de publicació, sigui per a la consulta, la col·laboració o per a la difusió.

Cal tenir en compte que aquesta avaluació s'ha de centrar en l'ús que l'alumne faci del sistema de comunicació escollit, tot tenint en compte el missatge, els destinataris i els codis, els registres i les regles pròpies del sistema, el dispositiu i l'adequació del mitjà de publicació escollit, per la qual cosa s'ha de desvincular del contingut específic de la comunicació o publicació.

L'avaluació es fa a partir dels treballs elaborats per l'alumnat. És convenient establir fites d'avaluació del treball i de la participació dels diferents membres del grup al llarg del procés que permetin reconduir, en cas necessari, dinàmiques no desitjades o regular aprenentatges mitjançant una avaluació formativa i obtenir informació per poder emetre un judici personal sobre el nivell de domini de la competència al final de l'etapa.

Convé tenir en compte que és fàcil fer un seguiment individual de les intervencions dels diferents membres, ja que en moltes eines col·laboratives les intervencions hi queden registrades. Caldrà incorporar ítems d'avaluació del grup en aquelles propostes els objectius de les quals així ho plantegin.

Dimensió ciutadania, hàbits, civisme i identitat digital

L'avaluació de la realització d'accions de ciutadania i de desenvolupament personal, utilitzant recursos propis de la societat actual, es porta terme a partir de simulacions d'activitats properes a la vida quotidiana i que, com a ciutadà, s'hauran de desenvolupar en una societat digitalitzada.

El fet que adquirir conductes recomanables respecte de l'ergonomia i el fet que aquestes conductes tenen continuïtat en moments en què l'alumnat ja no és a l'aula, fa necessari que se li ofereixin recursos de presa de consciència dels seus hàbits.

L'avaluació d'una actuació crítica i responsable en l'ús de les TIC s'ha de realitzar per mitjà d'activitats específiques o a partir de qualsevol altra activitat que hagi de tenir en compte aspectes ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital que aporten, per tant, indicadors d'avaluació. En aquest sentit, fóra bo vetllar per l'acompliment dels aspectes aquí tractats en qualsevol activitat susceptible d'incloure'ls i, per tant, comptar-hi en qualsevol activitat d'avaluació.

És convenient descriure indicadors prou precisos perquè l'assoliment de la competència sigui clara i es pugui detectar si l'alumne coneix els valors ètics, legals, de seguretat, de sostenibilitat i d'identitat digital i comprovar si actua consegüentment.

Annex 11

Àmbit personal i social (transversal)

ANNEX 11

Àmbit personal i social

El treball competencial i totes les matèries que el despleguen contribueixen a l'assoliment de competències transversals en l'àmbit personal i social que permeten aprendre a conduir el propi aprenentatge i ser-ne conscient, adquirint les habilitats, les estratègies i els procediments necessaris. Suposa l'adquisició d'un grau suficient de consciència de les pròpies capacitats intel·lectuals, emocionals i físiques, el desplegament d'actituds i valors personals com la responsabilitat, la perseverança, l'autoconeixement i la construcció de l'autoestima. Tot plegat, per ser capaç de continuar aprenent de forma cada vegada més eficaç i autònoma.

També ha de permetre l'adquisició de la capacitat d'aprendre de les errades pròpies i alienes, demorar les necessitats de satisfacció immediata i aprendre a prendre decisions amb un càlcul de riscos adaptat a la realitat. Suposa l'adquisició de competències emocionals i l'ajustament de la conducta als requeriments que comporten l'edat i la societat. Així mateix, l'alumne ha de ser capaç de reflexionar sobre la incidència del gènere en la construcció de la seva personalitat i l'elecció d'opcions acadèmiques i professionals.

Totes aquestes habilitats personals han de permetre a l'alumne desenvolupar actituds positives, actives i emprenedores en tots els àmbits de la seva vida. Aquesta actitud emprenedora es podrà veure reflectida en accions que, d'acord amb la motivació i l'esforç personal, permetin adquirir compromisos socials, desplegar capacitats creatives, impulsar projectes personals i col·laboratius que l'ajudin a construir models de vida personal, social i professional satisfactoris.

El treball competencial i els processos d'orientació associats han de contribuir a la construcció de la identitat personal, social i ciutadana de cada alumne, fomentant la pertinença a la societat catalana, els processos de compromís social i cívic per tal de fer possible que en el futur puguin contribuir a la millora social com a ciutadans de ple dret amb responsabilitats compartides.

Documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques a l'educació secundària obligatòria

Documents d'identificació i desplegament de les competències bàsiques a l'educació secundària obligatòria

Dins del marc de referència del Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, i de l'Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria, el Departament d'Educació ha elaborat diversos documents per desplegar i concretar les competències associades a les diferents matèries i àmbits del currículum.

En l'elaboració d'aquests documents hi han participat professionals de l'àmbit universitari i professors de centres públics i privats de Catalunya.

El treball dut a terme contribueix a continuar avançant en la millora de la qualitat del sistema educatiu del nostre país, en l'actualització professional dels nostres docents i, en definitiva, en la millora de l'èxit educatiu del nostre alumnat.

Documents:

- [Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic \(Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura\)](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic \(Llengües Estrangeres\)](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit matemàtic](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit científicotecnològic](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit social](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit artístic](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit de l'educació física](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit de cultura i valors](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit digital](#)
- [Competències bàsiques de l'àmbit personal i social](#)

Ordre ENS/108/2018,
de 4 de juliol, per la qual es
determinen el procediment,
els documents i els
requisits formals del procés
d'avaluació a l'educació
secundària obligatòria

Ordre ENS/108/2018, de 4 de juliol, per la qual es determinen el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria

L'article 2 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació concreta els principis específics que regeixen el sistema educatiu, entre els quals hi ha l'aplicació general de criteris i procediments d'avaluació. L'article 79 detalla els criteris d'organització pedagògica, que inclouen que cal fer una avaluació objectiva del rendiment escolar per tal d'avaluar el progrés assolit individualment per cada alumne.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, en l'article 28, estableix el marc d'avaluació dels aprenentatges dels alumnes de l'educació secundària obligatòria.

El Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria, en el capítol 4, determina els principis i les característiques de l'avaluació i el pas de curs dels alumnes d'aquesta etapa. L'esmentat Decret estableix l'avaluació de l'alumne com una part essencial del seu procés d'aprenentatge, amb un enfocament global, continuat i integrador. Així, l'avaluació formativa adquireix un caràcter fonamental i orientador a l'hora d'analitzar, valorar i reorientar, si cal, la pràctica docent de l'etapa educativa per aconseguir l'assoliment de les competències que estableix el currículum.

El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu suposa la garantia que tots els centres educatius sostinguts amb fons públics dins l'àmbit de l'ensenyament no universitari siguin inclusius mitjançant l'establiment de criteris que orientin l'organització i la gestió dels centres; i l'ordenació de mesures i suports per a l'atenció educativa i per a la continuïtat formativa de tots i cadascun dels alumnes.

D'acord amb les disposicions esmentades, l'avaluació dels aprenentatges dels alumnes d'educació secundària obligatòria ha de ser global, contínua i diferenciada atenent les matèries del currículum. En l'avaluació de final de curs, s'ha de decidir sobre el pas de curs d'acord amb la valoració del progrés global de cada alumne amb relació a l'assoliment de les competències dels diferents àmbits i matèries de l'etapa. Al final de l'etapa s'ha de decidir sobre l'obtenció del títol tenint en compte el grau d'assoliment d'aquestes competències.

La finalitat de l'avaluació és acompanyar i millorar el procés d'aprenentatge dels alumnes pel que fa als continguts i al grau d'assoliment de les competències, tenint en compte els ritmes i les potencialitats de cadascú. L'avaluació també ha de permetre als alumnes i als professors analitzar les dificultats del procés d'aprenentatge i trobar estratègies per superar-les.

L'alumne és part activa del seu procés d'aprenentatge i l'avaluació li aporta l'orientació necessària per millorar-lo. Per això és necessari que els alumnes coneguin prèviament els objectius d'aprenentatge i els criteris d'avaluació de les activitats que porten a terme, i que rebin un retorn qualitatiu dels resultats obtinguts que afavoreixi l'autoregulació de l'aprenentatge. Amb aquest objectiu s'han de diversificar les activitats i els instruments d'avaluació, incorporant mecanismes d'autoavaluació i coavaluació a l'avaluació que fan els docents.

L'avaluació serveix als professors i als centres per analitzar, valorar i reorientar, si cal, la seva acció educativa i per prendre les mesures oportunes per garantir que tots els alumnes assolixin les competències previstes. Així mateix, proporciona informació per conèixer la situació del sistema educatiu amb la finalitat de millorar-lo.

En concordança amb els principis de necessitat i eficàcia, aquesta Ordre desplega les normes d'avaluació, d'acord amb els objectius proposats per la normativa esmentada i amb el principi de proporcionalitat. També estableix el procediment, els documents i els requisits formals necessaris que assegurin la coherència del procés d'avaluació, de manera que informa de l'evolució de l'aprenentatge dels alumnes i orienta la presa de decisions en el desenvolupament del procés educatiu. La certificació acadèmica de cada alumne, a efectes administratius, es formalitza en finalitzar cada curs escolar.

L'Ordre s'estructura en un preàmbul i quatre capítols. Acaba amb una disposició addicional, una disposició derogatòria i una disposició final, i inclou sis annexos que reuneixen els models prescriptius dels documents oficials de l'avaluació i especifiquen les qualificacions i el càlcul de la qualificació mitjana.

Aquesta Ordre s'inclou al pla anual normatiu de l'Administració de la Generalitat com a desplegament del Decret 187/2015, de 25 d'agost, s'ha tramitat d'acord amb l'article 59 i següents de la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya i amb la Llei 19/2014, del 19 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern, i amb el dictamen previ del Consell Escolar de Catalunya.

Per tot això, d'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora,

Ordeno:

CAPÍTOL 1

Disposicions de caràcter general

Article 1

Objecte i àmbit d'aplicació

Aquesta Ordre determina la finalitat, el procediment, els documents i els requisits formals del procés d'avaluació dels alumnes dels centres educatius públics i privats que imparteixen educació secundària obligatòria (ESO).

Article 2

Finalitat de l'avaluació

1. L'avaluació té la finalitat de regular el procés d'aprenentatge i comprovar el grau d'assoliment de les competències dels àmbits, d'acord amb els ritmes i capacitats d'aprenentatge dels alumnes.
2. Així, l'avaluació ha de permetre que tant els professors com els alumnes puguin conèixer el procés d'aprenentatge, identificar els avenços, les dificultats i els errors que sorgeixen al llarg del procés educa-

tiu, i prendre les decisions oportunes per regular-lo. Amb aquesta finalitat, els alumnes han de conèixer els objectius d'aprenentatge i els criteris i procediments amb els quals se'ls avaluarà.

3. També ha de permetre comprovar el grau d'assoliment de les competències tant les dels àmbits associats a les matèries com les dels àmbits transversals.

La finalitat de l'avaluació és regular el procés d'aprenentatge i comprovar el grau d'assoliment de les competències

Article 3

Criteris generals de l'avaluació

1. L'avaluació pren com a referència els diferents elements que integren el currículum. Les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost, són els objectius d'aprenentatge que han d'assolir els alumnes al final de l'etapa i es concreten en els criteris d'avaluació establerts per a cada curs per a totes les matèries i àmbits.
2. L'avaluació s'ha de dur a terme d'acord amb el model competencial de l'aprenentatge implementat pel treball col·legiat de l'equip docent. En aquest model competencial, l'orientació educativa i l'atenció a tot l'alumnat són l'eina principal per afavorir l'acompanyament en l'aprenentatge i la continuïtat formativa en els ensenyaments postobligatoris.
3. L'avaluació en l'educació secundària obligatòria ha de ser global, contínua i diferenciada. En les sessions d'avaluació l'equip docent ha de fer una valoració global sobre el desenvolupament del procés d'aprenentatge i sobre l'adequació de les programacions i les activitats docents a les necessitats dels alumnes.
4. L'avaluació ha de ser contínua, atès que és un component essencial de la mateixa programació de les matèries, i té per objecte constatar els avenços dels alumnes i les seves dificultats. Per això, en la programació s'han d'establir pautes per a l'observació sistemàtica i el seguiment de cada alumne al llarg del seu procés d'aprenentatge. En aquest sentit, els documents d'avaluació final de cada curs contenen els darrers nivells competencials assolits de totes les matèries i àmbits que formen part del currículum de l'educació secundària obligatòria.
5. Els centres han d'incloure, en el seu projecte educatiu, els criteris generals adoptats respecte a l'avaluació i el pas de curs dels alumnes, a l'acreditació de l'etapa i al disseny d'activitats d'avaluació i activitats adreçades a millorar nivells competencials no assolits, en el marc de referència del Decret 187/2015, de 25 d'agost.
6. Els centres han de fer públics aquests criteris i informar-ne les famílies i els alumnes des de l'inici de curs. Aquesta informació ha de contribuir al compromís de l'alumne i de la família en el procés d'aprenentatge.

L'avaluació en l'ESO ha de ser global, contínua i diferenciada

CAPÍTOL 2

Orientació educativa i gestió pedagògica

Article 4

Programacions

1. En el marc de la seva autonomia, els centres organitzen i desenvolupen el currículum establert en el Decret 187/2015, de 25 d'agost. Han de concretar quines competències dels àmbits prioritzaran cada curs d'acord amb el projecte educatiu de centre (PEC), que seran un referent de l'avaluació i el pas de curs. Des de cada matèria i des dels espais curriculars interdisciplinaris com el Treball de Síntesi, el Projecte de Recerca o el Servei Comunitari, les programacions donen resposta als objectius generals establerts al PEC, que inclouen també l'acció tutorial i l'orientació educativa.
2. Abans de donar inici al període lectiu, cal que els òrgans de coordinació didàctica habilitats per fer-ho elaborin i adequin les programacions als diferents cursos i grups. L'equip docent és responsable de la coordinació de les programacions, que tenen un caràcter estratègic de tota la intervenció pedagògica i que són una eina de comunicació professional.
3. L'equip directiu, conjuntament amb els equips docents, ha de vetllar perquè les programacions de cada matèria i àmbit s'adrecin a l'assoliment de les competències per part dels alumnes. Així, les programacions han de preveure activitats que tinguin en compte les diferents maneres d'aprendre, comunicar-se, interactuar i vincular-se amb l'aprenentatge, i incloure actuacions perquè els alumnes s'apropiïn dels objectius d'aprenentatge i dels criteris d'avaluació. També han de recollir els criteris i els instruments d'avaluació i les activitats adreçades a millorar els nivells competencials no assolits prèviament. Per facilitar l'autoregulació dels aprenentatges, cal compaginar activitats d'autoavaluació i d'avaluació entre iguals amb l'avaluació que fan els docents.
4. Les programacions s'han de revisar cada curs i s'han d'ajustar a la realitat de cada grup i a l'aplicació pràctica a les aules. Cal que l'avaluació dels processos d'aprenentatge dels alumnes tingui coherència amb el desplegament de les programacions a l'aula.

Article 5

Òrgans de coordinació didàctica

1. Els òrgans de coordinació didàctica que cada centre determini en el marc de la seva autonomia, integrats pels professors de matèries o àmbits afins, han d'actuar com a òrgans col·legiats amb el lideratge del coordinador. Han de vetllar per la coherència pedagògica de la distribució dels continguts i la prioritització de les competències de cada àmbit al llarg de tota l'etapa de l'ESO i han de concretar els criteris i els instruments d'avaluació de les diferents matèries segons les necessitats educatives dels alumnes i els criteris establerts al PEC.
2. En el marc de la coordinació pedagògica, aquests òrgans de coordinació didàctica consensuen, per a cada curs de l'etapa, la prioritització de les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals i els criteris i instruments d'avaluació que es faran servir per tal d'avaluar el nivell d'as-

soliment de les competències. Amb aquesta finalitat, els acords presos en la distribució curricular i els criteris d'avaluació han de quedar reflectits a les programacions didàctiques que es concreten a les programacions d'aula, a les actes de reunions i a la memòria anual.

Article 6

Equip docent

1. L'equip docent, integrat pels professors del grup d'alumnes i liderat pel tutor o tutora, es reuneix periòdicament per coordinar les accions educatives i per avaluar el procés d'aprenentatge dels alumnes. També poden participar en aquestes reunions, tot i que no formen part de l'equip docent, els membres de l'equip directiu o altres professors amb responsabilitats de coordinació pedagògica i altres professionals que intervinguin en el procés d'ensenyament-aprenentatge dels alumnes.
2. Cada professor ha d'aportar informació sobre el procés d'aprenentatge dels alumnes, sobre el progrés en el grau d'assoliment de les competències de l'àmbit al qual pertanyen la matèria o matèries que imparteix i les dels àmbits transversals, i sobre l'aplicació de les mesures i suports per a l'atenció a tot l'alumnat.
3. L'equip docent ha d'actuar com a òrgan col·legiat en tot el procés d'avaluació i en l'adopció de les decisions que en resultin. En la valoració del grau d'assoliment dels nivells competencials dels alumnes en el pas de curs, així com en la superació de l'etapa, l'equip docent ha d'adoptar les decisions per consens i, en cas que no s'hi arribi, per majoria simple. Cada professor de l'equip docent pot emetre un vot únic, amb independència del nombre de matèries que imparteixi. El vot del tutor o tutora serà diriment en cas d'empat.
4. L'equip docent ha de garantir la coherència global en l'aplicació i distribució dels continguts i els altres elements de la programació, especialment el desenvolupament de les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost, i les metodologies, els criteris i els instruments d'avaluació.

*L'equip docent
ha d'actuar
com a òrgan
col·legiat
en tot el procés
d'avaluació*

Amb aquesta finalitat, l'equip docent s'ha de reunir abans de començar el període lectiu i de forma regular al llarg del curs, com a mínim una vegada cada trimestre, per coordinar els aspectes més importants de les matèries, àmbits o projectes, continguts, criteris i instruments d'avaluació, metodologies didàctiques o mesures d'atenció a l'alumnat. En la primera reunió, l'equip docent ajusta la seva actuació a la realitat de cada grup, prenent com a referència els nivells competencials assolits pels alumnes del grup i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent del curs anterior.

5. L'equip docent ha d'establir mesures de reforç i suport en la programació del curs següent per als alumnes que passin de curs sense haver assolit alguns nivells competencials establerts i recollits en els criteris d'avaluació. En el marc de l'avaluació contínua, cal incloure activitats que afavoreixin l'assoliment d'aquestes competències en les programacions de les matèries que tenen continuïtat al llarg de l'etapa.
6. L'equip docent també és el responsable d'elaborar el consell orientador al final de cada curs, d'acord amb l'article 21.

Article 7

Participació de l'alumne

L'alumne ha d'esdevenir part activa del seu procés d'aprenentatge

1. En el marc del currículum competencial, l'alumne ha d'esdevenir part activa del seu procés d'aprenentatge, adreçat a l'assoliment de les competències. Per tant, ha d'apropiar-se dels objectius d'aprenentatge i conèixer els criteris i instruments d'avaluació per poder participar activament en el seu progrés i en la millora dels seus resultats.
2. Tots els professors de l'equip docent han d'acompanyar l'alumne en el seu procés d'aprenentatge per facilitar la seva participació i el tutor o tutora l'ha de fer partícip de les valoracions del seu progrés educatiu, perquè l'avaluació comporti un procés d'aprenentatge positiu i l'alumne millori les seves expectatives acadèmiques.

Article 8

Participació de les famílies

Cada centre ha d'organitzar les accions necessàries per garantir el dret de les famílies a participar en el procés educatiu dels seus fills

1. Cada centre ha d'organitzar les accions necessàries per garantir el dret de les famílies a participar en el procés educatiu dels seus fills i millorar-ne la qualitat, perquè puguin fer el seguiment de l'evolució escolar dels seus fills i de la millora dels seus resultats acadèmics, d'acord amb allò establert en la carta de compromís educatiu del centre. Així, el centre educatiu ha d'establir una comunicació periòdica amb els pares o tutors legals, per mitjà d'informes escrits, entrevistes individuals i reunions col·lectives, o altres mitjans que consideri adients, per mantenir-los informats del procés d'ensenyament-aprenentatge i de l'avaluació dels seus fills en el marc del currículum competencial. El treball conjunt esdevé així el nucli de la relació família-escola.
2. Els professors han d'informar els alumnes i les seves famílies dels criteris d'avaluació generals del centre i dels de cada matèria, així com de les estratègies per millorar els nivells competencials no assolits.
3. Després de cada sessió d'avaluació, almenys un cop per trimestre, el tutor o tutora ha d'informar per escrit, mitjançant l'informe d'avaluació, els alumnes i els seus pares o tutors legals del desenvolupament del seu procés d'aprenentatge en els àmbits associats a les matèries i en els transversals, i de les habilitats de relació i socialització.
4. En finalitzar cada curs s'ha d'informar per escrit els alumnes i els pares o tutors legals dels resultats de l'avaluació final. Aquesta informació ha de contenir, almenys, les valoracions sobre el grau d'assoliment de les competències, la decisió sobre el pas de curs o la superació de l'etapa, i el consell orientador amb les recomanacions de l'equip docent. La informació sobre el grau d'assoliment de les competències s'ha de completar amb comentaris relatius als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions. També pot d'incloure, si cal, les indicacions dels professors respecte a les activitats proposades a l'alumne per al període de vacances.

5. La periodicitat i l'organització de les entrevistes individuals i de les reunions col·lectives amb els pares o tutors legals dels alumnes les ha de fixar cada centre en la seva programació general anual. Com a mínim, s'ha de garantir una reunió col·lectiva durant el primer trimestre de cada curs i una entrevista individual en cada curs.
6. L'alumne, o els seus pares o tutors legals, té dret a sol·licitar als professors aclariments respecte de les qualificacions d'activitats d'avaluació, dels informes derivats de les sessions d'avaluació trimestral i de les qualificacions finals atorgades per l'equip docent, i també pot formular reclamacions sobre aquestes qualificacions finals d'acord amb el procediment establert pel Departament d'Ensenyament.

Article 9

Pla de suport individualitzat

1. El pla de suport individualitzat (PI) és una eina per a la planificació de mesures, actuacions i suports per donar resposta a situacions singulars d'alumnes que presenten necessitats educatives i personals específiques, el contingut i l'elaboració del qual estan regulats pel Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu.
2. Aquest pla ha de determinar els criteris d'avaluació i de pas de curs, d'acord amb els objectius d'aprenentatge i les competències que s'hi hagin acordat. Excepcionalment, el pla pot comportar que temporalment algunes de les matèries no s'avaluin. En el cas de quart curs, el PI ha d'incloure també els criteris de superació de l'etapa en el marc del PEC i d'acord amb l'article 16 d'aquesta ordre.
3. L'alumne amb un pla de suport individualitzat (PI) s'ha d'avaluar segons els criteris d'avaluació establerts en el seu pla, que també poden correspondre a cursos anteriors o posteriors. Aquests criteris han d'estar consensuats per tot l'equip docent, i la família i l'alumne n'han de ser coneixedors.
4. En el cas d'alumnes que presenten les mateixes necessitats educatives i personals específiques, es pot disposar d'una mateixa programació per a tots ells, d'acord amb el PEC, que pot comportar que tots aquests alumnes tinguin el mateix PI.
5. Per als alumnes amb altes capacitats intel·lectuals, es pot reduir un curs la permanència a l'etapa quan el seu ritme personal d'aprenentatge i el grau de maduresa adequat així ho aconselli. En aquest cas s'ha d'elaborar un pla de suport individualitzat basat en la valoració psicopedagògica de l'alumne. El director o directora del centre ha de demanar-ne l'autorització per aplicar-lo d'acord amb el procediment que determini el Departament d'Ensenyament.

El pla de suport individualitzat (PI) és una eina per donar resposta a situacions singulars d'alumnes amb necessitats educatives i personals específiques

Article 10

Transicions i continuïtat formativa

1. En la transició entre primària i secundària, correspon als centres de secundària:
  - a) Establir mecanismes de coordinació amb els centres de primària adscrits a cada centre de secundària pel que fa als projectes educatius i les metodologies, per tal de donar coherència al procés educatiu dels alumnes en el canvi d'etapa.
  - b) Sol·licitar als centres d'educació primària una còpia de l'historial acadèmic de l'alumne i l'informe individualitzat del final d'etapa, amb els resultats de la prova d'avaluació de sisè curs de l'educació primària, amb la finalitat de garantir una transició adequada dels alumnes entre etapes.
  - c) Preveure mecanismes de comunicació amb els centres d'origen dels alumnes, abans de començar el curs. En el cas dels centres adscrits, han d'incloure entrevistes entre el tutor o tutora del darrer curs de l'educació primària dels alumnes i el tutor o tutora del primer curs de l'educació secundària obligatòria o un representant del centre de secundària, per tal de completar la informació sobre els aprenentatges dels alumnes. En el cas dels alumnes amb necessitats educatives específiques també hi participen els equips d'assessorament i orientació psicopedagògica (EAP).
2. Per facilitar el traspàs d'informació dels alumnes entre cursos de l'ESO, el centre ha de disposar d'un registre o full de seguiment intern que reculli la informació més rellevant de cada alumne per al pas de curs, en els termes que estableix l'article 24, i que es completa amb el consell orientador, d'acord amb l'article 21.
3. El traspàs de la informació a ensenyaments postobligatoris es vehicula a través de l'historial acadèmic de l'alumne, que ha d'incloure el consell orientador, d'acord amb l'article 21.

CAPÍTOL 3

Sessions d'avaluació, pas de curs i superació de l'etapa

Article 11

Organització general

1. La sessió d'avaluació és la reunió de l'equip docent, coordinada pel tutor o tutora, per compartir informació i prendre decisions de forma col·legiada sobre el procés d'aprenentatge dels alumnes. S'hi pot incorporar un membre de l'equip directiu. També poden participar-hi altres professors amb responsabilitats de coordinació pedagògica i altres professionals que intervinguin en el procés d'ensenyament-aprenentatge dels alumnes.
2. En el context d'un model educatiu competencial, i per tal que l'equip docent pugui valorar els aprenentatges de cada alumne i el desenvolupament del procés d'ensenyament, cal fer almenys una sessió d'avalua-

La sessió d'avaluació és la reunió de l'equip docent per compartir informació i prendre decisions de forma col·legiada sobre el procés d'aprenentatge dels alumnes

ció inicial, una sessió trimestral de seguiment i, al final de curs, una sessió d'avaluació final ordinària, que normalment coincidirà amb la sessió d'avaluació del tercer trimestre. A més, cal fer una sessió d'avaluació final extraordinària, d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent.

3. El tutor o tutora ha de coordinar i presidir les reunions d'avaluació del seu grup d'alumnes, aixecar-ne acta, fer-hi constar els acords presos i transmetre la informació pertinent de manera individualitzada a les famílies i als alumnes. Igualment, la resta de professors de l'equip docent han d'informar els alumnes sobre les seves matèries o àmbits.

Article 12

Avaluació inicial

1. En el marc de l'avaluació formativa, l'equip docent ha de dedicar com a mínim una de les seves reunions habituals durant el primer trimestre a fer un seguiment dels alumnes amb l'objectiu de fer-ne una valoració qualitativa individualitzada per millorar-ne l'acolliment i prendre decisions sobre el seu procés d'aprenentatge, que els ajudi a autoregular-se i que sigui orientativa per a les famílies.
2. En l'avaluació inicial dels alumnes de primer curs d'ESO també cal tenir en compte tant el traspàs d'informació dels mestres de primària, d'acord amb l'article 10.1 d'aquesta Ordre, com l'avaluació de les activitats de reforç d'estiu que hagin fet aquests alumnes. Pel que fa a la resta de cursos, s'ha de tenir en compte la informació de les reunions prèvies al període lectiu, d'acord amb l'article 6.4 d'aquesta Ordre.

Article 13

Avaluacions parcials

1. L'equip docent s'ha de reunir com a mínim una vegada cada trimestre per analitzar l'evolució del grup i dels aprenentatges, i el procés maduratiu i relacional de cadascun dels alumnes. Si és necessari, es modifiquen les estratègies organitzatives, metodològiques o curriculars, tant individualment com en grup, i si cal, s'inicien noves mesures d'atenció a l'alumnat. L'equip docent pren les decisions d'acord amb els criteris d'avaluació establerts a l'inici de curs i s'ha de tenir en compte fonamentalment l'opinió del tutor o tutora.
2. Cada centre ha d'elaborar un model propi d'informe que ha de reflectir els resultats obtinguts en l'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumne; els aspectes personals, relacionals i evolutius que es consideri oportú esmentar; i les mesures complementàries o de reforç adoptades o previstes. Sempre que sigui necessari, aquests documents han d'incloure valoracions qualitatives individualitzades per orientar la família i ajudar l'alumne a millorar els aprenentatges i els aspectes relacionals i de socialització.
3. En les actes de les sessions d'avaluació parcial hi ha d'haver constància expressa del progrés dels alumnes pel que fa a les competències no assolides de cursos anteriors.

Article 14

Avaluacions de final de curs

1. L'avaluació de final de curs a l'educació secundària obligatòria s'ha de fer en cadascun dels quatre cursos de l'etapa, en acabar el període lectiu en el cas de l'avaluació final ordinària i quan determini el calendari escolar del curs corresponent en el cas de l'avaluació extraordinària.
2. La valoració del grau d'assoliment de les competències dels àmbits transversals i dels diferents àmbits associats a les matèries que l'alumne ha cursat aquell any acadèmic, s'ha de fer d'acord amb l'article 5.2.

L'avaluació final ha de ser diferenciada per a cadascuna de les matèries del currículum i per a cadascun dels àmbits transversals

3. L'avaluació final ha de ser diferenciada per a cadascuna de les matèries del currículum, encara que s'imparteixin agrupades en àmbits o en projectes globalitzadors, i per a cadascun dels àmbits transversals, i ha de constatar els avenços dels alumnes. El professor de cada matèria o àmbit ha de proposar per a cada alumne una qualificació de final de curs que ha d'anar acompanyada de comentaris que han de fer referència als criteris d'avaluació i a les competències o dimensions.
4. L'equip docent ha de valorar els resultats obtinguts pels alumnes pel que fa al grau d'assoliment de les competències de cada àmbit o matèria i atorgar les qualificacions finals. A les sessions d'avaluació de final de curs, a fi de garantir la coherència dels processos d'avaluació entre els diferents grups del centre, s'hi pot incorporar, amb veu però sense vot, un membre de l'equip directiu o una persona designada per aquest òrgan.
5. En la sessió d'avaluació final ordinària, l'equip docent decideix, d'acord amb l'article 3.5, quins alumnes estan en condicions de matricular-se al curs següent i quins alumnes resten pendents de l'avaluació extraordinària. Aquesta decisió ha de constar a l'acta de qualificacions de l'avaluació final.
6. En el marc de l'avaluació contínua, l'assoliment de les competències del curs de les matèries amb continuïtat dins l'etapa i dels àmbits transversals comporta l'assoliment dels nivells competencials no assolits en cursos anteriors.

Pel que fa a les altres matèries, cada centre ha d'organitzar activitats adreçades a millorar els nivells competencials no assolits. L'avaluació d'aquestes activitats ha de quedar reflectida en les actes del curs següent, que recullen també les matèries de cursos anteriors que no es fan aquell any.
7. L'avaluació dels alumnes amb PI s'ha de fer en relació amb els criteris d'avaluació que s'inclouen en aquest PI, d'acord amb l'article 9.
8. Per als alumnes que en l'avaluació final ordinària no hagin assolit els nivells competencials establerts, els centres han de proposar activitats d'aprenentatge destinades a assolir-los. Així mateix, els centres també poden proposar activitats a la resta d'alumnes per consolidar els nivells competencials assolits.
9. Per als alumnes que tenen matèries amb avaluació negativa en l'avaluació final ordinària, els centres organitzen l'avaluació extraordinària d'acord amb les dates que determini el calendari escolar del curs corresponent. Es considera matèria amb avaluació negativa aquella en què no s'han assolit els nivells competencials establerts.

Les activitats i, si és el cas, les proves extraordinàries, les ha d'elaborar i qualificar l'òrgan de coordinació didàctica corresponent, d'acord amb la programació dels currículums dels quals són responsables. La preparació i elaboració de les proves extraordinàries s'ha de fer durant el mes de juny.

10. En cadascun dels quatre cursos de l'etapa, i després de la valoració de les activitats i les proves extraordinàries, l'equip docent s'ha de reunir en una sessió d'avaluació final extraordinària.
11. En el context de l'avaluació contínua, la valoració del grau d'assoliment de les competències i la qualificació final extraordinària han de ser el resultat global obtingut a partir de l'anàlisi de l'evolució de l'alumne durant el curs, de les activitats proposades per millorar els nivells competencials no assolits i, si és el cas, de les proves extraordinàries. Les qualificacions han de ser iguals o superiors a les de l'avaluació ordinària.
12. En la sessió d'avaluació final extraordinària, vistos els resultats obtinguts per cada alumne, l'equip docent ha de prendre les decisions definitives respecte al grau d'assoliment de les competències i el pas de curs o la superació de l'etapa, tenint en compte que s'ha d'aplicar tot allò establert als articles 15 i 16.
13. La informació referent a l'avaluació final de curs s'ha de recollir en un informe d'avaluació final que cal lliurar a les famílies, d'acord amb l'article 8.4.

Article 15

Pas de curs de primer a tercer

1. En finalitzar cadascun dels tres primers cursos de l'etapa i com a conseqüència del procés d'avaluació, l'equip docent, en la sessió d'avaluació final de curs, ha d'adoptar les decisions corresponents sobre el pas de curs de cada alumne, tenint en compte la seva evolució general en relació amb el grau d'assoliment de les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost.
2. L'alumne passa de curs quan ha assolit els nivells competencials establerts, d'acord amb l'article 3.5 d'aquesta Ordre.

Pel que fa als nivells competencials no assolits de cursos anteriors, s'han d'avaluar d'acord amb la programació establerta, en els termes de l'article 6.5. L'assoliment de les competències d'un curs comporta l'assoliment de les competències no assolides de cursos anteriors.

3. L'equip docent, d'acord amb el Decret 187/2015, de 25 d'agost, i les especificitats que es recullen en el PEC, pot decidir el pas al curs següent d'un alumne amb nivells competencials no assolits quan consideri que l'alumne té bones expectatives de millora i que el pas de curs és positiu per a la seva evolució acadèmica i personal. En aquest cas, l'equip docent ha de donar indicacions personalitzades que incloguin les mesures i recomanacions que han de permetre a l'alumne assolir els nivells competencials corresponents a aquell curs; en alguns casos pot comportar un PI.

L'alumne passa de curs quan ha assolit els nivells competencials establerts i la repetició de curs s'ha de considerar una mesura excepcional

4. La repetició de curs s'ha de considerar una mesura excepcional i en cas de romandre un any més al mateix curs, també es requereixen unes indicacions personalitzades, orientades a superar les dificultats detectades en el curs anterior i que en algun cas poden comportar un PI, així com la comunicació a les famílies d'acord amb el que s'estableix a l'article 8 d'aquesta Ordre. Es pot repetir el mateix curs un sol cop i dos cops com a màxim dins l'etapa si no s'ha repetit a l'educació primària.
5. Si l'equip docent decideix que algun alumne amb necessitats educatives específiques segueixi un pla de suport individualitzat, s'ha d'escolaritzar en el curs i grup que, atenent la proposta educativa que se li formuli, s'hagi determinat en el pla corresponent.

Article 16

Superació de l'etapa i títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria

1. Com a conseqüència del procés d'avaluació, en la sessió d'avaluació final de quart curs, l'equip docent ha d'adoptar les decisions corresponents a la superació de l'etapa i l'obtenció del títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria, tenint en compte el grau d'assoliment de les competències que determina el Decret 187/2015, de 25 d'agost, i les especificitats que es recullen en el PEC.

Es considera que un alumne ha superat l'etapa quan ha assolit les competències dels àmbits associats a les matèries i les dels àmbits transversals

2. Es considera que un alumne ha superat l'etapa quan ha assolit les competències dels àmbits associats a les matèries i les dels àmbits transversals. L'equip docent, considerant la maduresa de l'alumne i les seves possibilitats de progrés, pot decidir que un alumne obtingui el títol encara que tingui avaluació negativa en una matèria o dues que no siguin simultàniament Llengua Catalana i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, i Matemàtiques, i l'Aranès a l'Aran.

En aquest sentit, es considera matèria amb avaluació negativa aquella en què no s'han assolit els nivells competencials establerts.

3. L'alumne que en finalitzar l'etapa no obtingui el títol pot romandre un any més a quart. Aquesta opció ha d'anar acompanyada d'unes indicacions personalitzades, orientades a superar les dificultats detectades en el curs anterior. De manera excepcional, un alumne pot repetir dues vegades quart curs si no ha repetit en cursos anteriors.
4. Els centres educatius han d'organitzar anualment proves per als alumnes que no hagin superat el quart curs i hagin superat l'edat màxima de permanència a l'etapa, d'acord amb el procediment establert pel Departament d'Ensenyament.

CAPÍTOL 4

Documents

Article 17

Documents oficials de l'avaluació

1. Són documents oficials del procés d'avaluació les actes de qualificacions de l'avaluació final, l'expedient acadèmic, l'historial acadèmic d'educació secundària, el consell orientador, l'informe personal per trasllat en el cas previst a l'article 22 i el certificat d'escolarització, si escau.

Aquests documents s'han d'ajustar als models i a les característiques que estableixen els annexos d'aquesta Ordre i s'hi ha de fer un ús no sexista del llenguatge.

2. Les signatures dels documents han de ser autògrafes i a sota hi ha de constar el nom i els cognoms dels signants i el càrrec. A mesura que s'implementi la signatura electrònica, aquests documents es poden substituir pels equivalents en format electrònic.
3. El director o directora, com a responsable de totes les activitats del centre, ho és també de les d'avaluació i ha de visar els documents oficials amb la seva signatura.

Article 18

Actes de qualificacions de l'avaluació final

1. L'acta de qualificacions de l'avaluació final (ordinària i extraordinària) és el document oficial que recull els resultats de l'avaluació de les matèries i àmbits del curs, d'acord amb els annexos 1 i 2. També ha de recollir el nivell assolit en cursos anteriors de les matèries que no es cursen aquell any. Aquesta informació ha de constar en l'expedient acadèmic i en l'historial acadèmic.
2. L'acta de qualificacions de l'avaluació final ordinària ha de quedar tancada a final del mes de juny i la de l'avaluació final extraordinària a la fi del període d'activitats del curs, determinada per la disposició per la qual s'estableix el calendari escolar del curs corresponent.
3. Les actes de qualificacions de l'avaluació final s'estenen per a cadascun dels cursos de l'educació secundària obligatòria, d'acord amb l'annex 3. Hi ha de constar la relació nominal dels alumnes amb la valoració del grau d'assoliment de les competències de les matèries del curs i dels àmbits transversals, així com de les matèries de cursos anteriors que no es fan aquell any. Així mateix, les actes han d'incloure les decisions de pas de curs, el resum del consell orientador (amb les mesures que ha de rebre l'alumne per millorar les competències no assolides si és el cas) i, si escau, la qualificació mitjana de l'ESO i la proposta per a l'expedició del títol de graduat o graduada en educació secundària obligatòria, d'acord amb els articles 15 i 16 d'aquesta Ordre.
4. A les actes de qualificacions de l'avaluació final hi ha de constar la signatura de tots els professors de l'equip docent i el vistiplau del director o directora del centre.
5. En el cas dels alumnes avaluats en funció del seu PI, en l'acta de qualificacions de l'avaluació hi ha de constar la frase: "Ha estat avaluat en funció del seu pla de suport individualitzat".

Article 19

Expedient acadèmic

1. L'expedient acadèmic de l'alumne té la funció de recollir de manera acumulativa els resultats de l'avaluació obtinguts per l'alumne al llarg de l'educació secundària obligatòria (reflectits a les actes de qualificacions de les avaluacions) i totes les dades personals i acadèmiques rellevants, d'acord amb l'annex 4.
2. L'expedient acadèmic conté: les dades d'identificació del centre, les dades personals de l'alumne, les dades i la documentació d'incorporació de l'alumne a l'etapa, els resultats de les avaluacions finals, les decisions de pas de curs i titulació, el consell orientador, les observacions que l'equip docent consideri oportú de fer-hi constar, les dades i la documentació de finalització o de sortida de l'etapa i qualsevol resolució administrativa de caràcter singular que afecti l'alumne, així com, si escau, els plans de suport individualitzats.
3. La custòdia i arxiu dels expedients acadèmics correspon als centres en què s'hagin cursat els estudis.

Article 20

Historial acadèmic

1. L'historial acadèmic de l'educació secundària obligatòria és el document oficial que reflecteix els resultats de l'avaluació i les decisions relatives al progrés acadèmic de l'alumne al llarg de l'etapa i té valor acreditatiu dels estudis cursats, d'acord amb els annexos 2 i 5. La custòdia correspon al centre educatiu on l'alumne estigui escolaritzat.
2. Ha de contenir les dades identificadores de l'alumne; les matèries i àmbits cursats en cada un dels anys d'escolarització i els resultats obtinguts en l'avaluació indicant-ne la convocatòria (ordinària o extraordinària); les decisions sobre el pas de curs amb la data que es van adoptar; la qualificació de l'etapa; el resum del consell orientador, i la informació relativa als canvis de centre.
3. L'historial acadèmic s'ha de lliurar a l'alumne a l'acabament de l'ensenyament obligatori i, en tot cas, en finalitzar la seva escolarització en l'ensenyament bàsic en règim ordinari. Aquesta circumstància s'ha de reflectir en l'expedient acadèmic corresponent.
4. En el cas que, per trasllat de l'alumne, els documents oficials d'avaluació hagin de tenir efecte fora de Catalunya, les qualificacions s'han de codificar d'acord amb l'annex 6.
5. En el cas de l'alumnat que es traslladi a centres d'altres comunitats autònomes en què el català no sigui llengua oficial, cal redactar l'historial acadèmic en català i castellà.

Article 21

Consell orientador

1. El consell orientador l'elabora l'equip docent al final de cada curs a partir de la informació continguda en el registre o full de seguiment intern, i conté l'orientació sobre l'itinerari formatiu de l'alumne i, si escau, recomanacions i propostes de mesures de suport per al curs següent. En el cas de quart, o en acabar l'escolarització, també ha d'incloure, mitjançant un informe motivat, una orientació específica amb relació al seu itinerari en l'ensenyament postobligatori i/o professionalitzador.
2. El consell orientador s'inclou en l'expedient de l'alumne. En finalitzar 1r, 2n o 3r es lliura a l'alumne i als pares o tutors legals dins de l'informe d'avaluació. En finalitzar 4t o si es finalitza l'escolaritat abans, el consell orientador s'ha de lliurar com a document oficial de l'avaluació amb el format que decideixi el centre.

*El consell orientador
l'elabora l'equip
docent al final
de cada curs i conté
l'orientació sobre
l'itinerari formatiu
de l'alumne*

En el cas de l'alumne que a final de curs no hagi assolit tots els nivells competencials corresponents, el consell orientador ha d'incloure les eines o recursos per poder assolir aquests nivells.

3. En el cas de l'alumne que no acredita el final de l'etapa en l'avaluació final ordinària, el consell orientador es lliurarà després de l'avaluació final extraordinària. Tot i això, en l'avaluació final ordinària els equips docents han de fer aportacions per a l'orientació a l'alumne, per tal de facilitar la tasca del tutor o tutora per a l'elaboració del consell orientador en l'avaluació final extraordinària.
4. Si l'alumne tampoc no acredita el final de l'etapa després d'aquesta avaluació extraordinària, l'equip docent ha de vetllar perquè el consell orientador contingui informacions individualitzades sobre les diferents opcions de la formació complementària que hauria de cursar per poder obtenir el graduat en educació secundària obligatòria o prosseguir la formació en altres ensenyaments o vies formatives, tenint en compte les possibilitats de convalidació o equivalències de les matèries de les quals ha assolit les competències en l'etapa d'ESO.

Article 22

Informe personal per trasllat

1. A fi de garantir la continuïtat del procés d'aprenentatge dels alumnes que es traslladen a un altre centre sense haver conclòs el curs, s'ha d'emetre un informe personal en què hi ha de constar la informació recollida per l'equip docent necessària per a l'adequada continuïtat del procés d'aprenentatge, d'acord amb l'annex 6. Aquest informe l'ha d'elaborar i firmar el tutor o tutora, amb el vistiplau del director o directora, a partir de les dades facilitades pels professors de les matèries o àmbits.
2. Com a mínim, s'hi han de consignar els elements següents:
  - a) Resultats parcials de l'avaluació, en cas que ja hagi tingut lloc alguna sessió d'avaluació.
  - b) Aplicació, si escau, de mesures de reforç i suport, així com dels plans de suport individualitzats aplicats.
  - c) Totes les observacions que es considerin oportunes sobre el progrés general de l'alumne.

3. En el cas que, per trasllat de l'alumne, els documents oficials d'avaluació hagin de tenir efecte fora de Catalunya, les qualificacions s'han de codificar d'acord amb l'annex 6.
4. En el cas de l'alumnat que es trasllada a centres d'altres comunitats autònomes en què el català no sigui llengua oficial, cal redactar l'informe personal per trasllat en català i castellà.

Article 23

Certificat d'escolaritat

Els alumnes que hagin cursat l'educació secundària obligatòria i no n'obtinguin el graduat han de rebre un certificat d'escolaritat en què consti la data d'inici i de finalització dels estudis, les matèries cursades i les qualificacions obtingudes, així com el consell orientador.

Article 24

Altres documents d'avaluació

1. Les actes de les sessions d'avaluació parcial, el full de seguiment intern i els informes d'avaluació són documents obligatoris del procés d'avaluació.
2. Correspon a cada centre, en el marc de la seva autonomia, adoptar els models més adequats per a aquests documents. Les signatures dels documents han de ser autògrafes i a sota hi ha de constar el nom, els cognoms i el càrrec dels signants. A mesura que s'implementi la signatura electrònica, aquests documents es poden substituir pels equivalents en format electrònic.
3. El tutor o tutora ha de disposar d'un full de seguiment intern de cada alumne, en el qual ha de fer constar les observacions pertinents respecte al seu procés d'aprenentatge. Aquest full de seguiment completa la informació dels documents oficials de l'alumne (expedient acadèmic i historial acadèmic), s'ha de conservar fins que l'alumne acaba l'etapa o es trasllada de centre, i ha d'incloure:
  - a) Nivell d'assoliment dels aprenentatges, prenent com a referència les competències esmentades a l'article 3.1.
  - b) Mesures de suport a l'aprenentatge rebudes (específiques o addicionals i/o extraordinàries o intenses).
  - c) Interessos i expectatives de l'alumne.
  - d) Habilitats de relació i socialització.

Article 25

Custòdia de la documentació

1. Els documents oficials de l'avaluació esmentats a l'article 17 han de romandre al centre a disposició de la Inspecció per a possibles comprovacions. La persona que exerceixi les funcions de secretari és la responsable de la seva custòdia, tant en format imprès com en suport electrònic, així com de les certificacions que se sol·licitin. En el cas que se suprimeixi algun centre, els serveis territorials d'Ensenyament o el Consorci d'Educació de Barcelona (CEB) han d'adoptar les mesures corresponents per conservar-los o traslladar-los.

2. Els fulls de seguiment intern s'han de conservar al centre fins que l'alumne hi finalitzi l'escolarització. Els tutors els han de guardar i posar-los a disposició dels altres professors de l'alumne. Una vegada finalitzat el curs, el centre ha de vetllar pel traspàs d'aquests informes als tutors del curs següent.
3. Igualment, cal mantenir al centre, fins a la data del curs següent que el Departament d'Ensenyament determini, el material que hagi pogut contribuir a atorgar les qualificacions en les avaluacions finals i els documents de registre de l'avaluació contínua. L'alumne ha de conservar fins a final de curs el material que se li lliuri i que hagi contribuït a la seva avaluació contínua (proves escrites, treballs, quaderns de pràctiques, etc.).

Article 26

Confidencialitat de les dades personals

Pel que fa a l'obtenció de les dades personals dels alumnes, a la seva cessió d'uns centres a uns altres i a la seguretat i confidencialitat d'aquestes dades, cal ajustar-se al que disposa la legislació vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal i, en tot cas, al que estableix la disposició addicional 23 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

Article 27

Supervisió de la Inspecció d'Educació

Correspon a la Inspecció d'Educació supervisar el procediment d'avaluació de cada centre; vetllar per la correcció de tot el procés, l'adequada integració de l'alumnat en el procés educatiu i les mesures d'atenció a l'alumnat adoptades, i proposar les mesures que contribueixin a millorar-lo.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Els alumnes d'ESO que cursen estudis de música o dansa, amb dedicació significativa a l'esport o en altres casos que determini el Departament d'Ensenyament, poden sol·licitar la convalidació o el reconeixement de determinades matèries per facilitar la simultaneïtat d'estudis, segons el procediment que estableixi el Departament d'Ensenyament.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

D'acord amb el calendari d'aplicació d'aquesta Ordre, a l'inici del curs 2018-2019 queden derogades les ordres següents:

- Ordre EDU/295/2008, de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.
- Ordre ENS/56/2012, de 8 de març, de modificació de l'Ordre EDU/295/2008, de 13 de juny, per la qual es determinen el procediment i els documents i requisits formals del procés d'avaluació a l'educació secundària obligatòria.

DISPOSICIÓ FINAL

Calendari d'aplicació

Les normes d'avaluació establertes en aquesta Ordre s'implanten l'any acadèmic 2018-2019 a tots els cursos de l'educació secundària obligatòria.

Barcelona, 4 de juliol de 2018

Josep Bargalló Valls
Conseller d'Ensenyament

ANNEX 1

Qualificacions

Per expressar els resultats dels aprenentatges dels alumnes i el grau d'assoliment de les competències s'utilitzen qualificacions qualitatives, que són: no assoliment (NA), assoliment satisfactori (AS), assoliment notable (AN) i assoliment excel·lent (AE).

En el cas dels alumnes que no cursen una matèria perquè simultaniegen l'ESO amb estudis de música o dansa, que tenen una dedicació significativa a l'esport o en altres casos que determini el Departament d'Ensenyament, cal indicar matèria convalidada (Conv.).

En el cas dels alumnes que excepcionalment no cursen una matèria d'acord amb el seu PI, cal indicar sense qualificació (SQ).

Totes les qualificacions han de constar en els documents d'avaluació de caràcter oficial, així com en tots els certificats oficials expedits pel centre.

El Treball de Síntesi de 1r a 3r i el Projecte de Recerca de 4t s'avaluen amb relació a les competències dels àmbits associats a les matèries i dels àmbits transversals que hi intervenen; per tant, no s'avaluen amb una qualificació específica. La informació sobre la seva realització s'ha d'incloure en les actes en els termes: no fet (NF), fet (FT) i fet amb aprofitament (FA).

El Servei Comunitari té la consideració de projecte transversal amb incidència en la qualificació global de la matèria, o matèries, a la qual estigui vinculat. La informació sobre la realització del Servei Comunitari, quan escaigui, s'ha d'incloure en les actes en els termes: no fet (NF), fet (FT) i fet amb aprofitament (FA).

En cas que l'alumne es traslladi fora de Catalunya, o en altres casos en què sigui necessari, caldrà aplicar les equivalències establertes a l'annex 6.

ANNEX 2

Càlcul de la qualificació mitjana

A l'efecte del càlcul de la qualificació mitjana i en tota la documentació on calgui qualificació numèrica, s'han de fer les equivalències següents: NA = 1, AS = 2, AN = 3 i AE = 4.

Quan l'alumne supera l'etapa de l'ESO, la qualificació mitjana s'obté com a mitjana aritmètica de les qualificacions numèriques de les matèries cursades i dels àmbits transversals en els quatre cursos de l'etapa, calculada amb tres decimals, d'acord amb les equivalències establertes en el paràgraf anterior. Aquesta qualificació amb tres decimals, en escala d'1 a 4, s'ha de multiplicar per 2,5 per obtenir un valor màxim de 10. El valor obtingut és la qualificació de l'etapa, que s'arrodoneix a dos decimals.

Quan l'alumne supera l'etapa i la qualificació de l'ESO resulta inferior a 5, s'arrodoneix a 5.

En cas que sigui necessari obtenir una qualificació mitjana abans del final de l'etapa, el procediment és l'equivalent al descrit anteriorment: mitjana aritmètica de les qualificacions numèriques de les matèries cursades fins aquell moment, incloent les qualificacions de totes les matèries comunes, les dels àmbits transversals i una única qualificació de la matèria o matèries optatives. Si s'hagués cursat més d'una matèria optativa al llarg d'un curs, l'equip docent, d'acord amb el PEC, ha de decidir quina és aquesta qualificació única d'optatives.

Per calcular la qualificació mitjana, també cal tenir present que:

- L'assoliment de les competències de les matèries i dels àmbits transversals del curs comporta l'assoliment dels nivells competencials no assolits en cursos anteriors d'aquestes matèries i àmbits. La nova qualificació per als cursos anteriors és ara assoliment satisfactori (AS).
- Si malgrat no haver assolit el nivell competencial d'una matèria o àmbit transversal del curs acadèmic actual, sí que s'ha assolit el d'un nivell anterior, cal fer constar a l'acta assoliment satisfactori (AS) per a aquest nivell anterior, indicant a continuació el número del curs a què correspon (1, 2 o 3). Aquesta nova qualificació és la que s'ha d'utilitzar per calcular la mitjana.
- En el cas que s'assoleixi un nivell competencial anterior d'una matèria no cursada aquell any, també cal fer-ho constar a l'acta en els mateixos termes que en el punt anterior.
- Les matèries convalidades o sense qualificació no s'han de tenir en compte per al càlcul de la qualificació mitjana.
- Per als alumnes que van iniciar l'educació secundària obligatòria amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Ordre, les qualificacions sobre 10 obtingudes no s'han de multiplicar per 2,5. En cas que en algun d'aquests cursos anteriors tinguessin matèries amb avaluació negativa i en el curs actual assolixin els nivells competencials d'aquestes matèries, la qualificació de cadascuna d'elles ha de ser 5.
- La religió cursada abans de l'entrada en vigor del Decret 187/2015, de 25 d'agost, no computa a efectes del càlcul de la qualificació mitjana del curs corresponent.
- Les matèries compactades de quart computen com dues matèries i tenen dues qualificacions.

ANNEX 3

Actes de qualificacions de l'avaluació final

En les actes s'ha d'indicar si es tracta de la convocatòria ordinària o extraordinària. S'hi ha de fer constar, per a cada alumne:

- a) La qualificació del grau d'assoliment de les competències de cada matèria i dels àmbits transversals, d'acord amb l'escala establerta en l'annex 1 d'aquesta Ordre.

- b) El pas de curs i, en les actes de 4t, l'obtenció del títol si escau.
- c) Les mesures d'atenció a l'alumnat que ha rebut.
- d) La proposta de mesures d'atenció a l'alumnat per al curs següent.
- e) El resum del consell orientador.

a) Qualificacions

En les actes de cada curs, hi estan presents tots els àmbits de l'etapa, tant si l'alumne cursa matèries d'aquell àmbit com si no. L'acta de qualificacions de l'avaluació final del darrer curs reflecteix l'expedient complet de l'alumne. Les matèries que figuren a l'acta i no són del curs actual, a més de la qualificació obtinguda, han de tenir al darrere l'indicador del curs: 1, 2 o 3 segons s'hagin cursat a 1r, 2n o 3r curs.

L'assoliment de les competències de les matèries i dels àmbits transversals del curs comporta l'assoliment dels nivells competencials no assolits en cursos anteriors d'aquestes matèries i àmbits; en aquest cas, la nova qualificació per als cursos anteriors és ara assoliment satisfactori (AS). Aquesta nova qualificació s'ha d'utilitzar per calcular la mitjana d'aquell curs.

En cas que la qualificació corresponent a una matèria o àmbit transversal sigui NA, cal especificar el darrer nivell competencial assolit de l'etapa, indicant la qualificació que tenia (AS, AN o AE) i a continuació el número del curs (1, 2 o 3 segons sigui de 1r, 2n o 3r curs).

En el cas que no s'hagi assolit el nivell competencial d'una matèria o àmbit transversal del curs acadèmic actual, però sí que s'hagi assolit aquest curs el d'un nivell anterior, cal fer constar a l'acta assoliment satisfactori (AS) per a aquest nivell anterior, indicant a continuació el número del curs a què correspon (1, 2 o 3). Aquesta nova qualificació és la que s'ha d'utilitzar per calcular la mitjana.

En el cas que s'assoleixi un nivell competencial anterior d'una matèria no cursada aquell any, també cal fer-ho constar a l'acta en els mateixos termes que en el punt anterior.

En les matèries que permetin diverses opcions (Llengua Estrangera, Religió/Cultura i Valors Ètics, matèries optatives...) s'ha d'identificar quina opció ha cursat l'alumne.

Si la distribució de matèries per cursos d'un centre docent no coincideix amb l'establerta de manera general, cal adaptar el model de l'acta.

Per a l'alumnat escolaritzat en centres de l'Aran, les actes han d'incloure les qualificacions obtingudes en Aranès, entre les qualificacions de Llengua Catalana i Literatura i de Llengua Castellana i Literatura.

b) Pas de curs i obtenció del títol

Pas de curs (1r, 2n i 3r)

SÍ: accedeix al curs següent havent superat el curs

SD: accedeix al curs següent d'acord amb el pla de suport individualitzat

SL: accedeix al curs següent per impossibilitat legal de repetir (aquesta opció no és possible a 4t curs)

No: no accedeix al curs següent

Obté el títol (4t)

S'ha d'indicar "sí" o "no".

c) i d) Mesures d'atenció a l'alumnat

PI: pla de suport individualitzat

PI*: pla de suport individualitzat que identifica que l'alumne ha estat avaluat amb criteris d'avaluació corresponents a cursos anteriors o posteriors, d'acord amb els criteris especificats al seu PI

Sim.: alumne que simultanieja estudis d'ESO amb música, dansa o educació física

PIM: pla intensiu de millora

EE: escolarització compartida amb un centre d'educació especial

EC: escolarització compartida amb altres tipus de centres

(—): l'alumne no ha estat objecte de cap adaptació

PDC: programa de diversificació curricular

e) Resum del consell orientador

Orientació sobre l'itinerari formatiu de l'alumne i, si escau, recomanacions i propostes de mesures de suport per al curs següent.

Altres codis i abreviacions

Els codis i abreviacions que poden aparèixer en les actes de qualificacions són els indicats en els models següents. En cas que s'utilitzin altres codis o abreviacions, han de quedar explícits en algun apartat dels documents.

Vegeu-ne les imatges en els enllaços següents:

- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 1r \(centres del Departament\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 1r \(centres d'altres titularitats\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 2n \(centres del Departament\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 2n \(centres d'altres titularitats\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 3r \(centres del Departament\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 3r \(centres d'altres titularitats\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 4t \(centres del Departament\)](#)
- [Acta de qualificacions de l'avaluació final 4t \(centres d'altres titularitats\)](#)

ANNEX 4

Expedient acadèmic

Dades d'identificació

En les dades de l'alumne, s'hi ha de fer constar el seu número d'identificació (IDALU).

Pàgines de qualificacions

Se n'ha d'emplenar una per cada vegada que l'alumne hagi estat escolaritzat en un curs de l'etapa, repeticions incloses. El contingut d'aquestes pàgines ha de reflectir el de les actes de qualificacions de l'avaluació final corresponents.

En les matèries que permetin diverses opcions (Llengua Estrangera, Religió, matèries optatives) s'ha d'identificar quina opció ha cursat l'alumne.

Les qualificacions s'han d'expressar en la seva forma literal, en els termes NA: no assoliment, AS: assoliment satisfactori, AN: assoliment notable, AE: assoliment excel·lent, SQ: sense qualificar, Conv.: convalidat, NF: no fet, FT: fet, FA: fet amb aprofitament.

Si malgrat no haver assolit el nivell competencial d'una matèria o àmbit transversal del curs acadèmic actual, però sí que s'ha assolit durant aquest curs el d'un nivell anterior, cal fer constar a l'expedient *assoliment satisfactori* (AS) per a aquest nivell anterior, i a continuació indicar el número del curs a què correspon (1, 2 o 3 segons sigui de 1r, 2n o 3r curs).

En el cas que s'assoleixi un nivell competencial anterior d'una matèria no cursada aquell any, també cal fer-ho constar a l'expedient en els mateixos termes que en el punt anterior.

El pas de curs s'ha d'expressar en els termes següents:

- Sí: accedeix al curs següent en haver superat el curs.
- SD: accedeix al curs següent d'acord amb el pla de suport individualitzat aplicat.
- SL: accedeix al curs següent per impossibilitat legal de repetir (aquesta opció no és possible a 4t curs).
- No: no accedeix al curs següent.

En l'apartat "Mesures d'atenció a l'alumnat", si escau, s'hi han de fer constar les mesures aplicades (PI o PI*) o bé la simultaneïtat d'estudis (Sim.) que s'hagin fet constar a l'acta. En cas que no se n'hagi aplicat cap, no cal imprimir aquest apartat.

En la columna "Convocatòria" s'hi ha de consignar:

- Ord.: si el resultat de l'avaluació prové de l'avaluació final ordinària.
- Extr.: si el resultat de l'avaluació prové de l'avaluació final extraordinària.

Dades de sortida del centre o de finalització de l'ensenyament

Les anotacions de finalització de l'ESO o de trasllat a un altre centre són mútuament excloents, només es formalitzarà la que escaigui.

Les anotacions de lliurament del graduat en educació secundària obligatòria o del certificat d'escolaritat són mútuament excloents, només cal formalitzar la que escaigui.

Vegeu-ne les imatges en els enllaços següents:

- [Expedient acadèmic \(centres del Departament\)](#)
- [Expedient acadèmic \(centres d'altres titularitats\)](#)

ANNEX 5

Historial acadèmic

L'historial acadèmic es concreta en un document imprès quan l'alumne finalitza la seva escolaritat obligatòria. També s'ha d'expedir i trametre en cas de trasllat a un altre centre educatiu.

Dades d'identificació

En les dades de l'alumne, s'hi ha de fer constar el seu número d'identificació (IDALU).

En l'apartat "Dades de l'escolarització" s'han de consignar en ordre cronològic tots els centres on l'alumne hagi cursat alguna part dels seus estudis d'ESO, inclosos el centre d'inici i el centre de finalització. Si l'escolarització al centre ha estat continuada, en una mateixa línia s'ha de fer constar l'any d'entrada i el de sortida de l'alumne, i els nivells que l'alumne hagi cursat íntegrament o parcialment en el centre esmentat.

Pàgines de qualificacions

Se n'ha d'emplenar una per cada vegada que l'alumne hagi estat escolaritzat en un curs de l'etapa, repeticions incloses. El contingut d'aquestes pàgines de qualificacions ha de reflectir el de les actes de qualificacions de l'avaluació final corresponents.

En les matèries que permetin diverses opcions (Llengua Estrangera, Religió, matèries optatives) s'ha d'identificar quina opció ha cursat l'alumne.

En l'apartat "Mesures d'atenció a l'alumnat", si escau, s'hi han de fer constar les mesures aplicades (PI o PI*) o bé la simultaneïtat d'estudis (Sim.) que s'hagin fet constar a l'acta. En cas que no se n'hagi aplicat cap, no cal imprimir aquest apartat.

En la columna "Convocatòria" s'hi ha de consignar:

- Ord.: si el resultat de l'avaluació prové de l'avaluació final ordinària.
- Extr.: si el resultat de l'avaluació prové de l'avaluació final extraordinària.

Les pàgines de qualificacions s'han d'imprimir amb continuïtat, sense necessitat de reservar una pàgina específica per a cada curs acadèmic.

Vegeu-ne les imatges en els enllaços següents:

- [Historial acadèmic \(centres del Departament\)](#)
- [Historial acadèmic \(centres d'altres titularitats\)](#)

ANNEX 6

Informe personal per trasllat

En les dades dels alumnes, s'ha de fer constar quin tipus de document d'identitat (DNI, NIE, passaport) s'ha presentat i el seu número.

En l'informe personal per trasllat s'han de recollir les matèries o àmbits que cursi l'alumne en el curs en què es produeix el trasllat.

En les matèries que permetin diverses opcions (Llengua Estrangera, Religió, matèries optatives) s'ha d'identificar quina opció ha cursat l'alumne.

La valoració del grau d'adquisició de les competències l'ha de proposar el tutor o tutora a partir de les informacions obtingudes en les reunions de l'equip docent.

En l'apartat "Aspectes personals i acadèmics rellevants per a l'escolarització posterior" s'ha de fer constar la informació necessària (mesures d'atenció a l'alumnat, simultaneïtat d'estudis...) per a l'adequada continuïtat del procés d'aprenentatge.

L'informe personal per trasllat s'ha d'adjuntar a l'expedient acadèmic de l'alumne.

En cas que, per trasllat de l'alumne, els documents oficials d'avaluació hagin de tenir efecte fora de Catalunya, o si altres circumstàncies ho fan necessari, les qualificacions de les matèries tenen les equivalències següents:

Assoliment excel·lent	Excel·lent / Sobresaliente (SB): 9 o 10
Assoliment notable	Notable (NT): 7 o 8
Assoliment satisfactori	Suficient / Suficiente (SU): 5 Bé / Bien (BI): 6
No assoliment	Insuficient / Insuficiente (IN): 1, 2, 3 o 4

Vegeu-ne les imatges en els enllaços següents:

- [Informe personal per trasllat \(centres del Departament\)](#)
- [Informe personal per trasllat \(centres d'altres titularitats\)](#)

Orientacions

Orientacions

En aquest apartat es referencien diferents documents que poden ajudar els centres i els professors a implementar el currículum i l'avaluació competencials.

- [Programar per competències a l'educació secundària obligatòria](#)

Una eina per a la reflexió pedagògica i la presa de decisions dels equips docents

En aquest document s'ofereixen orientacions per abordar les programacions com a oportunitat de reflexió pedagògica entre tots els membres dels òrgans de coordinació didàctica i dels equips docents, dins l'autonomia de centre.

- [Avaluar per aprendre](#)

L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències

Document d'orientacions per millorar els aprenentatges de l'alumnat per mitjà de l'avaluació, en el marc del currículum per competències. L'autora del document és Neus Sanmartí, professora de la Universitat Autònoma de Barcelona.